

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
KUNSTIKULTUURI TEADUSKOND
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Karola Mursu

Pärand on popp!

**Kultuuripärandi populariseerimine kodukultuuriajakirjades ja
ajakirjas Pööning**

MAGISTRITÖÖ

Juhendajad: Hilka Hiiop, PhD
Riin Alatalu, PhD

Tallinn 2024

AUTORIDEKLARATSIOON

Töö autorina kinnitan, et

- 1) käesolev lõputöö on minu isikliku loomingulise töö tulemus, seda ei ole osaliselt ega tervikuna kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud;
- 2) töös sisalduva(te) originaalse(te) teos(t)e loomisega seotud isiklikud autoriõigused kuuluvad minule kui töö autorile ja teos(t)ega seotud varalisi õigusi kasutatakse vastavalt Eesti Kunstiakadeemias kehtivale korrale;
- 3) olen koostanud töö iseseisvalt ning kõik selle koostamisel kasutatud teiste autorite tööd (teosed), seisukohad ja mistahes muudest allikatest pärinevad andmed on töös nõuetekohaselt viidatud.

Kuupäev ja aasta: 29.05.2024

Autori nimi: Karola Mursu

Õppekava: MMK2013

RESÜMEE

Kultuuripärandi populariseerimisel on muinsuskaitset üha suurem roll. Teadlikkuse tõstmine aitab kujundada väärtushinnanguid: tänu informeeritusele osatakse pärandit märgata, hinnata ja hoida. Suurem teadlikkus tagab pärandi säilitamisel ja taastamisel ka läbimõelduma ning asjatundlikuma lähenemise.

Tänapäeva infoallikate rohkuses kerkib üha enam esile viis, kuidas sõnumit edastada: millised oleksid sobivad meediumid (ajakirjandus, professionaalide näidisoostamised ja -töötoad, lühipostitused ühismeedias) ja meetodid? Siinses magistritöös on põhjalikumalt vaatluse all üks meediume – päranditeematikat kajastavad ajakirjad.

Magistritöö käsitleb kultuuripärandi väärtustamist, hoidmist ja kaitsmist (kodu)kultuuri- ja pärandiajakirjades ning otsib vastust küsimustele:

- millised on olnud kultuuripärandi teemad ja käsitusviisid ajakirjades;
- millised võiksid olla kultuuripärandi kajastamise „valemid“, et tõsta avalikkuse huvi päranditeemade vastu?

Uurimistöö põhiohk on juhtumiuuringul kultuuripärandiajakirjast Pööning. Konteksti ja analoogide toomiseks olen vaadelnud Eesti kodukultuuri- ja elustiiliajakirju läbi ajaloo ning seni ainsat päranditeematikale keskendunud väljaannet – Muinsuskaitse aastaraamatut; samuti Pööningule sarnaseid nüüdisaegseid ajakirju Euroopas.

Magistritöö tulemusena toon välja põhilised teemad ja käsitusviisid, mis on ajakirjades enam tähelepanu saanud ning laiemat lugejaskonda köitnud. Loodetavasti on sellest tulevikus päranditeematika edastamisel ja populariseerimisel abi nii muinsuskaitsetel kui ajakirjanikel.

SISUKORD

SISSEJUHATUS

Magistritöö teema ja uurimisprobleem	8
Teema aktuaalsus	8
Töö piiritlemine	10
Varasemad uuringud ja metodoloogia	11
Terminoloogia	13

1. „Läilast happotaignast käsitöömeisterlikkuseni“

KULTUURIPÄRANDI KAJASTAMINE EESTI AJAKIRJADES LÄBI AJALOO ..16

1.1. 19. SAJAND: EESTI RAHVA ENESELEIDMINE

Eestikeelsed kultuurivihikud

Marahwa Näddala-Leht, A. Pert'i Jõulu-Leht, Lihawõtte-Leht, Nelipühi-Leht;

J. Palmgreni Jõulu Album, Lihawõtte Album ja Nelipühi Album .....

17

1.2. VABARIIGI AEG: UUE EESTI KUJUNDAMINE

Kodukultuuriajakirjad maal ja linnas .....

22

1.3. NÕUKOGUDE PERIOOD: MINEVIKUNOSTALGIA

Almanahh Kunst ja Kodu .....

28

1.4. TÄNAPÄEV: SISUSTUSHUVILISEST SPETSIALISTINI

Sisustusajakirjad Maakodu, Kodukiri ja Diivan ning

pärandikroonika Muinsuskaitse aastaraamat .....

39

2. KULTUURIPÄRANDIAJAKIRJAD EUROOPAS .....

50

2.1. ANTIIKKI & DESIGN .....

52

2.1.1. Sihtrühm .....

52

2.1.2. Ajakirja toimetulek .....

53

2.1.3. Sisu .....

54

2.1.4. Kujundus .....

60

2.1.5. Eesmärk .....

62

2.1.6. Ühismeediakanalid .....

63

2.2. NORSKE HJEM	64
2.2.1. Sihtrühm	64
2.2.2. Ajakirja toimetulek	65
2.2.3. Sisu	65
2.2.4. Kujundus	70
2.2.5. Eesmärk	71
2.2.6. Ühismeediakanalid	71
2.3. HEM & ANTIK	72
2.3.1. Sihtrühm	73
2.3.2. Ajakirja toimetulek	73
2.3.3. Sisu	73
2.3.4. Kujundus	74
2.3.5. Eesmärk	74
2.3.6. Ühismeediakanalid	75
2.4. ART & DECORATION	75
2.4.1. Sihtrühm	76
2.4.2. Ajakirja toimetulek	77
2.4.3. Sisu	77
2.4.4. Kujundus	77
2.4.5. Eesmärk	78
2.4.6. Ühismeediakanalid	78
2.5. HOMES & ANTIQUES	78
2.5.1. Sihtrühm	79
2.5.2. Ajakirja toimetulek	80
2.5.3. Sisu	80
2.5.4. Kujundus	81
2.5.5. Eesmärk	81
2.5.6. Ühismeediakanalid	81
2.6. ANTIQUARIATO	82
2.6.1. Sihtrühm	82
2.6.2. Ajakirja toimetulek	83

2.6.3. Sisu	83
2.6.4. Kujundus	84
2.6.5. Eesmärk	84
2.6.6. Ühismeediakanalid	84
3. KULTUURIPÄRANDIAJAKIRJA PÖÖNING. JUHTUMIUURING	85
3.1. Julge pealehakkamine on pool võitu!	
AJAKIRJA FORMAADI JA MEESKONNA LOOMINE	85
3.2. TEEMAD	88
3.3. VÄLJAKUTSED	95
3.4. SUHTLUS LUGEJAGA	96
3.5. PÖÖNINGU TOIMETULEK	97
3.6. TOIMETULEKU VÕIMALIKKUSEST	101
3.7. KITSASKOHAD	102
4. Kuidas kajastada kultuuripärandit?	
VIISID JA VALEMID	104
KOKKUVÕTE	108
SUMMARY	110
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	
Publitseeritud materjalid	113
Akadeemilised tööd	131
Intervjuud	131
Seadusandlikud dokumendid	132
Veebiallikad	132
Videoallikad	134
Muud allikad	135
ILLUSTRATSIOONIDE LOETELU JA ALLIKAD	136

LISAD

LISA 1: Intervjuu ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkolaga

LISA 2: Pööningu artiklite register 2015–2020

LISA 3: Pööningu lugejaküsitlus

LISA 4: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2015–2017

LISA 5: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2016–2018

LISA 6: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2019–2020 I poolaasta

LISA 7: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2021 (I ja IV kvartal) – 2022 (I kvartal)

LISA 8: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2022–2023 (I poolaasta)

SISSEJUHATUS

MAGISTRITÖÖ TEEMA JA UURIMISPROBLEEM

Käesolev magistritöö on kultuuripärandi väärtustamisest, hoidmisest ja kaitsmisest (kodu)kultuuri ja pärandiajakirjades ning otsib vastust küsimustele:

- millised on olnud kultuuripäranditeemad ajakirjades ja nende käsitlemisviis;
- millised võiksid olla kultuuripärandi kajastamise „valemid“ ja viisid, et tõsta avalikkuse huvi päranditeema vastu?

TEEMA AKTUAALSUS

20.–21. sajandi vahetusel on vaade minevikule ja pärandile põhjalikult muutunud: kui varem oli see spetsialistide pärusmaa, siis nüüd kuulub minevik ja selle käsitlemine laiemale üldsusele: indiviididele, rühmadele ja rahvustele. Olevikku konstrueeritakse ning ühiskonna identiteeti ja väärtusi kujundatakse üha enam mitte tuleviku, vaid mineviku, kollektiivse mälu kaudu.¹ Kaasates üldsust ajaloo teadmisesse ning mõtestamisse, osaleme kollektiivse mälu loomes, seome mineviku oleviku ja tulevikuga, leiame puutepunktid. Tundes kultuuripärandit osana oma identiteedist, osatakse seda paremini näha, mõista ja väärtustada.

Pärandikaitse seisukohast on kultuuripärandi populariseerimisel ja teema osas teadlikkuse tõstmisel üha suurem roll. See kujundab väärtushinnanguid ning tagab pärandi säilitamisel ja taastamisel läbimõeldud ning professionaalse lähenemise. Kultuuripärandi väärtustamine ja säilitamine on ka muinsuskaitse seadusega (edaspidi MuKS) kehtestatud kui „ühiskonna ühine kohustus, mis hoiab alal riigi ning tema piirkondade identiteeti ja eripära ning kindlustab praegustele ja tulevastele põlvetele mitmekesise ning kultuurimälu kandva elukeskkonna“².

---

¹ A. Assmann, Theories of Cultural Memory and the Concept of „Afterlife“. – Afterlife of Events. Perspectives of Mnemohistory. Ed. M. Tamm. London: Palgrave Macmillan, 2015, lk 79–94.

² Muinsuskaitse seadus. Vastu võetud 20. II 2019. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013> (vaadatud 2. IV 2024).

Vastavalt Kultuuripärandi väärtust ühiskonnas käsitlevale Euroopa Nõukogu (EN) raamkonventsioonile oleme EN liikmesriigina kohustatud „tunnistama individuaalset ja kollektiivset vastutust kultuuripärandi suhtes”³.

Üldsuse huvi pärandi vastu on viimaste aastate populariseerivate uurimis- ja konserveerimisprojektidega⁴ märgatavalt tõusnud. Üha kiirenev elutempo ja kasvanud tarbimine ei soosi aga traditsioonilisi ning sageli aeganõudvamaid lahendusi – seetõttu on oluline, et pärandihoid oleks teadvustatud ja eesmärgistatud tegevus ning valitud meetodid pädevad ja asjakohased. Pärandit väärtustades ning ühiskonna teadlikkust tõstes saame luua nõu esimese kaitseringi, kus omaniku huvi ja heaperemehelik suhtumine tagab pärandi säilimise.

Tänapäeva Eestis on majanduslik ja üldine heaolu liikunud ülesmäge, üha rohkem ehitatakse, renoveeritakse, restaureeritakse. Suurenenud ehitusmahuga kaasneb kiire töötempo ja asjatundliku (ka päranditundliku) tööjõu puudus, kultuuriväärtuslike objektide omanikel puudub tihtipeale samuti vastav kompetents. Nii võib juhtuda, et teadmatuses tehakse (ainelise) pärandi korrastamisel saatuslikke vigu. Surve moodsate, vanadele esemetele ja hoonetele sobimatute materjalide ja -lahenduste kasutamiseks on suur, kaubanduses on traditsioonilisi, „ennast tõestanud“ materjale saadaval harva ning tänapäeva ehitaja suhtub neisse üldiselt skeptiliselt, kuna puudub varasem kokkupuude ja oskusteave. Sellest johtuvalt on oluline tõsta üldsuse (nii omaniku kui spetsialisti, harrastaja ja professionaali) teadlikkust nende osas.

Meie infoühiskonna allikate rohkuses võib pärandihoiu ja korrastamise kohta esitatav info olla erinev ja vastuoluline: ühismedias koguvad populaarsust mitmesugused restaureerimisvideod, kus kasutatavad meetodid ei pruugi olla asjatundlikud ega säästlikud, kõrvale jäetakse pärandi originaalsubstants, hävitatakse ajaloolise eseme juurde kuuluv paatina. Seetõttu on oluline, et kostuks professionaalne nõu ja oskusteave, esitletaks pieteeditundelist taastamisviisi ning

---

³ Kultuuripärandi väärtust ühiskonnas käsitlev Euroopa Nõukogu (EN) raamkonventsioon. Vastu võetud 27. X 2005, Eestis 26. II 2021. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/218052021003> (vaadatud 2. IV 2024).

⁴ Eesti Kunstimuuseumi (EKM) uurimis- ja konserveerimise projekt „Simson ja Deliila. Itaalia maali lugu“ (2010–2011); EKM-i multimeediaprojekt „Bosch & Bruegel. Ühe maali neli jälge“ (2011–2012); EKM-i ja Eesti Kunstiakadeemia (EKA) uurimis- ja konserveerimisprojekt „Rode altar lähivaates“ (2013–2016); EKM-i, EKA ja Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku uurimisprojekt „Christian Ackermann – Tallinna Pheidias, ülbe ja andekas“ (2016–2020); Püha Vaimu kiriku altarietaabli uurimine ja konserveerimine, EKA (2019–2025); Eestimaa Rüütelkonna hoone plafoonmaali restaureerimine (2023–2024); Kadrioru Kunstimuuseumi peasaali laemaalingu uuringud, EKM; EKA (2024).

tõstetaks üldsuse teadlikkust pärandi väärtustest.⁵ Sõnumi edastamisel kerkib üha enam esile viis, kuidas seda teha: kas vahendajaks on ajakirjandus, professionaalide näidisinõustamised ja -töötoad või lühipostitused ühismeedias?

Siinses magistritöös on põhjalikumalt vaatluse all üks meediume – päranditeematikat kajastavad ajakirjad. Läbi ajaloo Eesti ja nüüdisaegsetele välismaa väljaannetele ning kultuuripärandiajakirja Pööning juhtumiuuringule tuginedes püüan magistritööga anda ülevaate kultuuripärandi populariseerimisest (kodu)kultuuriajakirjades. Kuna olin ajakirja Pööning väljaandmisega isiklikult seotud, on kaude tegemist autoetnograafilise uurimusega.

TÖÖ PIIRITLEMINE

Magistritöö eesmärk on analüüsida kultuuripärandi kajastamist ja populariseerimist (kodu)kultuuri- ja pärandiajakirjades (meetodid, sisu, sagedus).

Uurimistöö põhirõhk on juhtumiuuringul (ptk 3) kultuuripärandiajakirjast Pööning, mille väljaandmisega (2015–2023) olen ise olnud peatoimetaja ja kaasautorina tihedalt seotud. Konteksti ja analoogide toomiseks olen vaadelnud teisi kultuuripärandit enam kajastanud Eesti ajakirju läbi ajaloo ning Pööningule sarnaseid nüüdisaegseid ajakirju Euroopas.

Uurimistöö esimeses peatükis vaatlen Eestis ilmunud väljaandeid alates 19. sajandi algusest: O. W. Masingu Marahwa Näddala-Lehte⁶ kui esimest eestikeelset ajakirjandusväljaannet, kus päranditeema kajastamine oli eestlaste eneseteadvuse äratamisel olulisel kohal. 19. sajandi lõpust on valimis kahe populaarsema ajakirja, pühadeks ilmunud A. Perti⁷ ning J. Palmgreni

---

⁵ 2023. aastal äratas meedias tähelepanu juhtum, kus mööblirestauraator Ahti Toplaane menukatele videopostitustele Youtube'is, mida kajastati ETV telesaates „Ringvaade“: *Youtuber*'ist mööblirestauraator: sain aru, et see on kullaauk. 25. I 2023. Tallinn: ERR. Teleintervjuu, 8 min 26 sek. Kättesaadav: <https://menu.err.ee/1608863297/youtuber-ist-mooblirestauraator-sain-aru-et-see-on-kullaauk> (vaadatud 01. IV 2024).

Teleloole ilmus vastuseks arvamislugu ajaloolise mööbli uurijalt T. Zupingult, milles autor rõhutab eseme paatina ning ajaloo jälje säilitamise olulisust: T. Zupping, Restaureerimisest ja hävitamisest. ERRi uudised 11. III 2023, <https://www.err.ee/1608910706/toomas-zupping-restaureerimisest-ja-havitamisest> (vaadatud 26. III 2023).

⁶ Vaatluse all on Marahwa Näddala-Leht ajavahemikust 1821–1825.

⁷ Vaatluse all on A. Pert'i Jõulu-Leht/Album aastatel 1895–1899, Lihawõtte-Leht/Album 1896–1899, Nelipühi-Leht/Album 1896–1899, igal aastal kokku 3 numbrit. (Väljaanded kandsid 1896. a jõuludeni liignime Leht, alates 1896. aasta jõulunumbri Album.)

albumid⁸; 20. sajandi algusest kodukultuuriajakirjad Taluperenaine (hiljem Maanaine)⁹, Kodu¹⁰, Oma Kodu¹¹ ning nõukogude perioodist Kunst ja Kodu¹²; tänapäeva ajakirjadest Maakodu¹³, Kodukiri¹⁴ ja Diivan¹⁵ ning Muinsuskaitse aastaraamatuid aastatest 2014–2023.

Magistritöö teises peatükis analüüsin Euroopa antiigi- ja restaureerimisajakirju ajavahemikust 2020–2023: esmalt põhjalikumalt Pööningule eeskujuks olnud väljaandeid Antiikki & Design¹⁶ (Soome) ning Norske Hjem¹⁷ (Norra); seejärel Hem & Antik¹⁸ (Rootsi), Art & Decoration¹⁹ (Prantsusmaa), Home & Antiques²⁰ (Suurbritannia) ja ajakirjalt Antiquariato²¹ 2023. aasta väljaanded (Itaalia).

VARASEMAD UURINGUD JA METODOLOOGIA

Varasemalt on valminud mitu uurimust muinsuskaitse rollist ja pärandi väärtustamisest ühiskonnas: Kristina Jõekalda magistritöö „Eesti muinsuskaitse ja võõras pärand. Muinsusteadlikkuse kujundamine 1920.–30. aastatel“ ning Riin Alatalu doktoritöö „Muinsuskaitse siirdeühiskonnas 1986–2002: rahvuslikust südametunnistusest Eesti NSV-s omaniku ahistajaks Eesti Vabariigis“. Muinsuskaitseameti (ja kaudselt muinsuskaitse) kuvandit ajakirjanduses käsitles Anu Seidla oma magistritöös „Muinsuskaitseameti kuvand ajakirjanduse põhjal. Kuvandi muutumine ajas 1996., 2001. ja 2007. aasta Postimehe ja Eesti Päevalehe näitel“. Siinsele magistritööle on teemapüstituselt kõige lähedasem Eliise Raadiku uurimus „Rahvuslik motiiv Eesti kultuuriajakirjades ja ajakirja taaselustamine“²², ent viimase

---

⁸ J. Palmgreni raamatukaupluse kirjastuse Jõulu Album aastatel 1899–1905, Lihawõtte Album 1900–1902, Nelipühi Album 1899–1900.

⁹ Analüüsitud on ajakirja Taluperenaine numbrid aastatest 1927 (6 numbrit), 1928–1939 (igal aastal 12 numbrit), 1940 (8 numbrit). Alates nr 9, 1940 muutis ajakiri nime ja sellest sai Maanaine (1940. aastal ilmus sel 4 numbrit ja 1941. aastal 6 numbrit).

¹⁰ Ajakirja Kodu numbrid aastatest 1920 (7 numbrit), 1921 (15 numbrit), 1922–1939 (igal aastal 24 numbrit), 1940 (18 numbrit).

¹¹ Ajakirja Oma Kodu numbrid aastatest 1937 (10 numbrit) ja 1938 (3 numbrit).

¹² Almanahhis Kunst ja Kodu ilmus aastatel 1958–1976 3 numbrit aastas; 1977–1990 1 number aastas.

¹³ Ajakirja Maakodu numbrid aastatest 2013–2017 (igal aastal 12 numbrit).

¹⁴ Ajakirja Kodukiri numbrid aastatest 2010–2017 (igal aastal 12 numbrit).

¹⁵ Ajakirja Diivan numbrid aastatest 2020–2023 (igal aastal 11 numbrit).

¹⁶ Antiikki & Design-il ilmub aastakäigus 10 numbrit.

¹⁷ Norske Hjem: 5 numbrit aastas.

¹⁸ Hem & Antik: 6 numbrit aastas.

¹⁹ Art & Decoration: 10 numbrit aastas.

²⁰ Homes & Antiques: 13 numbrit aastas.

²¹ Antiquariato: 10 numbrit aastas.

²² E. Raadik, Rahvuslik motiiv Eesti kultuuriajakirjades ja ajakirja taaselustamine. Lõputöö, Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, disaini õppetool. Tallinn, 2014.

<https://eek.ee/download.php?t=kb&dok=p18m2nv1b7h1k1fiavv8rjg1161d.pdf> (vaadatud 7. V 2024)

lähenemine on pigem disainikeskne ning keskendub kitsale osale kultuuripärandist. Kodukujunduse- ja käsitööteemalisi ajakirju Nõukogude Eestis ning nende temaatikat laiemalt (pärandile eraldi keskendumata) on käsitlenud Tuuli Reinsoo magistritöös „Kodukujunduse- ja käsitöö teemalised ajakirjad ENSVs 1955–1993 Käsitööalbumi ning Kunst ja Kodu näitel”. Käesolev magistritöö keskendub varasemate uurimustega võrreldes teemale erineva nurga alt, võttes vaatluse alla kultuuripäranditeemaatika kajastamise ajakirjades kui kindla teemaringiga perioodikaväljaannetes²³; ka põhineb uurimus erinevalt loetletuist juhtumiuuringul kultuuripärandi populariseerimisest eraldi väljaandes.

Siinne magistritöö on empiiriline uuring, mille metodoloogias olen kasutanud ajakirjade vaatlusel suunatud sisuanalüüsi (kontentanalüüsi)²⁴ raames nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid uurimismeetodeid. Kvantitatiivsete meetodite abil koostas valimi analüüsitavatest ajakirjadest (kas ja kui palju kultuuripäranditeemaatika kajastatud, samuti tänapäeva ajakirjade sotsiaalmeedia analüüs: jälgijate ning tagasiside hulk postitustele); sisuanalüüsi tegin kvalitatiivseid meetodeid kasutades: ajakirjade päranditeemade valik, esitlusviis (artikli sisuline vorm: ilukirjanduslikus stiilis meeoleolu-lood vs populaarteaduslikud artiklid; illustratiivne materjal: mida ja kuidas kujutati), teemapüstitus (autori positsioon), väärtushinnangute ja teadlikkuse kujundamine; tänapäeva väljaannete ühismeedia postituste sisu. Teises peatükis (välismaised ajakirjad) olen andmekogumise meetodina kasutatud ka intervjuud.²⁵ Nagu mainitud, on esimeses peatükis andmeallikad Eesti ajakirjad ajavahemikust 1825–2023, teises peatükis nüüdisaegsed välismaised ajakirjad. Magistritöö kolmandas peatükis olen juhtumiuuringus autoetnograafilise analüüsi tulemusel toonud välja ajakirjas Pööning kajastatud kultuuripäranditeemade käsitlemisviisid ja teemad; lugejanumbrid ja ajakirja müügitulemused on esitatud kvantitatiivse andmestikuna.

Analüüsiühikuteks olid päranditeemalised artiklid ja illustratsioonid, nende vaatlusel joonistusid (eriti uuemate ajakirjade puhul) teemade kajastamisel välja rubriigid (nt kodulood,

---

²³ Mõiste „ajakiri“ on Eesti Keele Instituudi keeleportali Sõnaveebi järgi „pikema ajavahemiku järel ilmuv kindla teemaringi või käsitluslaadiga perioodikaväljaanne“. <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/ajakiri/1> (vaadatud 2. IV 2024).

²⁴ B. Berelson, Content Analysis in Communication Research. – Audio Visual Communication Review, 1954. New York: Springer, lk 64–67.

²⁵ Magistritöö Lisa 1: intervjuu Soome ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkolaga.

ajaloolise arhitektuuri artiklid, meistri- ja reisilood, ülevaated disainiklassikast, kultuuri-tegelaste tutvustused jm), mis võimaldabid analüüsil süsteemset ja kontseptuaalset lähenemist²⁶.

TERMINOLOOGIA

Ainelise kultuuripärandi all mõeldakse muinsuskaitseaduse järgi inimtekkelisi või inimese ja looduse koosmõjul tekkinud esemeid ja keskkondi, millel on ajalooline, arheoloogiline, kultuuriline või esteetiline väärtus.²⁷

Ainelise kultuuripärandi kaitse hõlmab pärandi uurimist, dokumenteerimist, populariseerimist, mälestiseks, muinsuskaitsealaks või arheoloogiliseks leiukohaks tunnistamist ning nendega seotud tegevuste reguleerimist.²⁸

Vaimne kultuuripärand on MuKS-e järgi põlvest põlve edasi antavad tavad, esitus- ja väljendusvormid, teadmised, oskused ning nendega seotud tööriistad, esemed, artefaktid ja kultuuriruumid, mida tunnustatakse kultuuripärandi osana ning hoitakse elavas ja loovas kasutuses.²⁹

Vaimse kultuuripärandi kaitse tähendab tingimuste loomist selle elujõulisuse tagamiseks ning hõlmab kultuuripärandi väljaselgitamist, uurimist, dokumenteerimist ja populariseerimist.³⁰

Populariseerimine – Sõnaveebi järgi üldarusaadavaks tegemine, rahvale arusaadavas vormis esitamine ja tutvustamine; tutvustades levitamine, millelegi tuntuse ja populaarsuse taotlemine.³¹

---

²⁶ J. Macnamara, Content Analysis. 2018.

https://www.researchgate.net/publication/327910121_Content_Analysis (vaadatud 26. III 2024).

²⁷ Mõiste seletus muinsuskaitseadusest, 2019. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013> (vaadatud 2. IV 2024).

²⁸ Sealamas.

²⁹ Sealamas.

³⁰ Sealamas.

³¹ Sõnaseletus märksõnaga „populariseerima“ Sõnaveebist:

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/populariseerima/1> (vaadatud 2. IV 2024).

Ajakirjade sihtgrupp võib käesoleva uurimistöö raames käsitleda kui *pärandi kogukonda* – inimesi, kes väärtustavad kultuuripärandi teatud aspekte, mida nad soovivad avaliku tegevusvõrgustiku kaudu säilitada ja tulevastele põlvkondadele edasi anda.³²

Ühiskonnas moodustuvad sarnastel huvidel, keskkonnal (nt naabruskond), vajadustel või tegevusel põhinevad erinevad kommunikatsioonivõrgustikud, kellele on oluline kuuluvustunne ja identiteet.³³ Ühe ajakirja sihtgrupp võib pidada omaette kommunikatsioonivõrgustikuks.

Ajakiri – Sõnaveebi järgi pikema ajavahemiku järel ilmuv kindla teemaringi või käsitluslaadiga perioodikaväljaanne.³⁴

Kommunikatsiooniteoretiku Denis McQuaili järgi on ajakirjad suure levialaga kommunikatsioonivahendid – osa massimeediast, mis jõuab ühiskonnas peaaegu igapäevani. Massimeedia loob areeni ja kanali aruteludeks ning info levitamiseks; on sotsiaalse reaalsuse määratlemise ja kollektiivse identiteedi väljendamise vahend, ühiskonna hoiakute kujundaja. Meedia pakub inimestele ühist kultuurikeskkonda, on nõ vaba aja veetmise keskkond.³⁵

Tekst (ajakirja sisuna) – kommunikatsiooni osa, mille eesmärk on seletada, kanda väärtusi, põhimõtteid, norme, identiteedile vajalikke müüte. Tekstid ei ole kunagi iseseisvad, kontekstist vabad. Erinevates situatsioonides ja suhtlusingides kehtib erinev kommunikatiivne kood. Edukas kommunikatsioon suudab veenda auditooriumi, lahendada lugeja probleeme ja vastata tema küsimustele.³⁶

Narratiiv – antud uurimuses käsitletud kui üks teksti edasiandmise viise;

(ld *narrare* 'jutustama') on jutustus toimunud tegevusest;³⁷ meie maailmavaate alus ja pidepunkt, mis loob aja ja ajaloo.³⁸ Narratiivi olulised osad on lugu ja esitus: on lugu, mida mingil viisil esitatakse.³⁹ Narratiiv on üks vahendeid isikliku kogemuse ja maailma

---

³² Kultuuripärandi väärtust ühiskonnas käsitlev Euroopa Nõukogu (EN) raamkonventsioon. Vastu võetud 27. X 2005 (Faros), Eestis vastu võetud 26. II 2021. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/218052021003> (vaadatud 2. IV 2024).

³³ D. McQuail, McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2000, lk 10.

³⁴ Sõnaseletus märksõnaga „ajakiri“ Sõnaveebist, <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/ajakiri/1> (vaadatud 2. IV 2024).

³⁵ D. McQuail, McQuaili massikommunikatsiooni teooria, lk 3–4.

³⁶ Seetõttu tuleb tekstide analüüsil arvestada, millisel ajahetkel tekst on sündinud, andnud edasi kaasaegseid arusaamu, veendumisi, eesmärgipüüsi jne. Ka lugeja ootused on mõjutanud tekstide sisu, struktuuri jm. – K. Aava, Narratiiv müüdidiloo teenistuses: arhetüübid meediatekstides. – Tekstid ja taustad III. Lingvistiline tekstianalüüs. Tartu: Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised, 2004, lk 10–11.

³⁷ R. Neithal, Mis on mis kirjanduses. Tallinn: Koolibri, 1999, lk 103.

³⁸ E. Annus, Kuidas kirjutada aega. Tallinn: Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus, 2002, lk 21. https://www.eki.ee/km/annus/oxymora%205_27_mai.pdf (vaadatud 28. III 2024).

³⁹ E. Annus, Kuidas kirjutada aega, lk 28–30.

tunnetamisviisi sidumiseks ühiskondlike väärtushinnangutega. Klassikaline ajaviitekirjandus kasutab tekstitüübina kujutluslikku narratiivi ja üldist jutustavat seletamist.⁴⁰

Illustratsioon on ajakirjades kasutatud teksti kaunistav, selgitav või täiendav pilt (foto, joonistus vms).

Ühis- ehk sotsiaalmeedia – üks meediavorme, mille sisu loovad kasutajad ise virtuaalsete kogukondade ja suhtlusvõrgustikena (nt Facebook, Instagram, blogid).⁴¹

Võrreldes ajakirjadega on ühismeedia personaalsem, mitmekesisem ja interaktiivsem⁴² ning pakub võimalust lugeja kaasamiseks.

---

⁴⁰ D. Biber, *Variation across Speech and Writing*. – *Variation across speech and writing*. New York: Cambridge University Press, 1988, lk 207.

⁴¹ Sõnaseletus märksõnaga „sotsiaalmeedia“ Sõnaveebist, <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/sotsiaalmeedia/1> (vaadatud 2. IV 2024).

⁴² D. McQuail, Denis. McQuaili massikommunikatsiooni teooria, lk 3.

1. „Läilast happotaignast“⁴³ käsitöömeisterlikkuse ni

KULTUURIPÄRANDI KAJASTAMINE EESTI AJAKIRJADES LÄBI AJALOO

Läbi aegade on siinsed ajakirjad vähemal või rohkemal määral päranditeemat teiste artiklite vahele põiminud. Seda on mõjutanud parasjagu ühiskonnas kehtivad paradigmad ja mõttevoolud: 19. sajandi väljaannetes on kajastunud eestluse tärkamise ning rahvusliku ärkamise ideed; 20. sajandi alguses (1920.–1930. aastad) elukeskkonna uuendamine ja kodukaunistamise kampaania; oma jälje on jätnud 1940. aastail alanud ideoloogiline surve, mille tulemusena lõpetasid paljud eestiaegsed ajakirjad ilmumise. Nõukogude perioodil on pärandi kajastamine kord kasvanud, siis kahanenud, olnud rakendatud propagandavankri ette ning pakkunud ühtlasi Eesti aja nostalgiat.

Järgnevalt olen analüüsinud kultuuripärandi kajastamist eestikeelsetes ajakirjades⁴⁴ alates 19. sajandist kuni tänapäevani. Keskendun ajakirjadele, mis ise on ennast nimetanud kodukultuuriajakirjadeks ning kultuuri(pärandit) üheks oma fookusteemaks.

Väljaannetes vaatlen teemavalikut, meelestatust pärandi suhtes ja kajastamisviisi.

Analüüsitud on järgmisi väljaandeid: O. W. Masingu Näddala-Leht (1821–1825); A. Pert'i Jõulu-Leht (Album), Lihawõtte-Leht (Album) ja Nelipühi-Leht (Album; 1895–1899); J. Palmgreni raamatukaupluse kirjastuse Jõulu Album, Lihawõtte Album ja Nelipühi Album (1899–1905); ajakiri Kodu (1920–1940); Oma Kodu (1937–1938); Taluperenaine (1927–1940; 9/1940–1941 Maanaine); Kunst ja Kodu (1958–1990); Maakodu (2013–2017), Kodukiri (2010–2017) ja Diivan (2020–2023) ning Muinsuskaitse aastaraamat (2004–2023).

---

⁴³ O. W. Masing, Wanna põlwe aeg ja tännine aeg. – Marahwa Näddala-Leht 23. XII 1825, nr 51, lk 402–403. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220118&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

⁴⁴ Va esimene, O. W. Masingu Näddala-Leht, mis jääb oma perioodilise ilmumise ja sisutihedusega kuhugi päevalehe ja ajakirja vahepeale. Leht on võetud vaatluse alla, et näidata pärandi kajastamise lähtekohta Eesti ajakirjades.

1.1. 19. SAJAND: EESTI RAHVA ENESELEIDMINE

Eestikeelsed kultuurivihikud

Marahwa Näddala-Leht, A. Pert'i Jõulu-Leht, Lihawõtte-Leht, Nelipühi-Leht; J. Palmgreni Jõulu Album, Lihawõtte Album ja Nelipühi Album

Üks esimesi eestikeelseid väljaandeid, Otto Wilhelm Masingu **Marahwa Näddala-Leht**, pööras juba 19. sajandi algul päranditeemadele olulisel määral tähelepanu. Lehtedes ilmus artikleid maarahva ajaloost ja kommetest,⁴⁵ Masingu tagasivaade rõhutas meie mineviku-teadmise olulisust:

„Agga see on teadmata rahwa jut, kes ei tea, mis ennemuiste sündinud, ehk kuidas meie ma, ja meie rahwaga luggu olnud.“⁴⁶

Kuigi Masing suhtus pärandisse heatahtlikult ning pidas selle tundmist oluliseks, vaatas ta minevikule tagasi siiski kui pimedale paganlusajale ning tõstis kaasaegse inimese jumaladõnast harituna kõrgemale. Hukkamõistu pälvisid eelkõige vanad uskumused (libahundid, näkid, pisuhännad, kodukäijad, tondid jm) ja nendega seotud tavad, mille vanemad põlved olid „kui läilad happotaignat päranduseks jätnud“⁴⁷. Sellegipoolest esineb ka neutraalsema tooniga pärandikäsitlust, näiteks Eesti piirkondade ja paikade aja- ning kultuurilugu käsitlevad ringvaated.⁴⁸

19. sajandi lõpus said meil Skandinaavia eeskujul populaarseks mitmesugused suuremateks pühadeks ilmunud albumid⁴⁹, mis hoidsid oma teemavalikus ja stiilis harivat valgustuslikku joont.⁵⁰ Ilukirjanduslike lühivormide, uudiste ja praktiliste õpetuste seas leidis neis sageli

---

⁴⁵ Näiteks: O. W. Masing, Meie ma ennemuistsist asjust. – Marahwa Näddala-Leht 18. I 1822, nr 3, lk 18–24. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220118&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

⁴⁶ Sealsamas, lk 18.

⁴⁷ O. W. Masing, Wanna põlwe aeg ja tännine aeg. – Marahwa Näddala-Leht 23. XII 1825, nr 51, lk 402–403. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18251223.1.1&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

⁴⁸ Nt peatus Masing pikalt saarlaste kui muistsete meresõitjate ajalool ja kommetel, kirjeldas nende suhet jumalaga ning tõi esile, kuidas sealne kultuur ja religioon on merereisidest mõjutusi saanud. – O. W. Masing, Meie ma ennemuistsist asjust. – Marahwa Näddala-Leht 25. I 1822, nr 4, lk 29–31.

<https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220125&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

⁴⁹ Nt 1895–1899 ilmunud A. Pert'i Jõulu-Lehed, A. Pert'i Lihawõtte-Lehed ja A. Pert'i Nelipühi-Lehed; J. Palmgreni raamatukaupluse kirjastuselt ilmusid 1899–1905 albumid lihavõtteks, nelipühiks ja jõuludeks.

⁵⁰ D. McQuail on nimetanud 19. sajandi kodanlikku ajakirjandust pressiajaloo kõrgpunktiks. Toona tekkinud uus kvaliteetajakirjandus oli ühiskondliku elu üks peamisi institutsioone, arvamuste kujundaja ja rahvusliku huvi esindaja, kõrge sotsiaalse ja eetilise vastutustundega ning ideaalide eest seisja. – D. McQuail, McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2000, lk 20.

kirjutisi rahvakommetest ja pärimusest: näiteks ilmus esimeses taolises väljaandes **A. Pert'i Jõulu-Lehes** lugu esimese jõulupuu koju toomisest Pärnumaa talutares. Artikkel ei piirdu ainult kirjeldamisega, kirjutise lõpus esitatakse üleskutse oma kodukandi kommete uurimiseks ning jagamiseks – et inimesed teaksid, kuidas on sarnane tava jõudnud teistesse Eestimaa paikadesse.⁵¹

Eesti ajaloost, rahvast ja kommetest ilmus artikleid veelgi. **A. Pert'i vihikutes** hoitakse jutustavat ja üldisemat joont, mõni aasta hiljem ilmuma hakanud **J. Palmgreni** raamatukaupluse kirjastuse **albumites** on need sageli populaarteaduslikku laadi. Ilu- ja teaduskirjanduse piirimaile jäävad kirjutised seovad mänguliselt omavahel legendid, uskumused ning ajaloolised faktid. Näiteks kirjutab Jaan Jung 1900. a Lihawõtte Albumis meie muinasajast, usunditest ja mütoloogiast, selgitades ja ühendades jumalate ning siinsete kohanimedede etümoloogiat usundite ja rahvapärimusega.⁵² J. Palmgreni albumite artiklite populaarteadusliku lähenemise tingib tõenäoliselt autorite valik: nendeks on tihtilugu akadeemilise taustaga kirjutajad.⁵³

Eestlaste eluolust läbi aegade antakse ülevaade ka illustratsioonide abil: albumites esineb pilte (nii fotod kui joonistused), millel kujutatud siinset maarahvast ja taluarhitektuuri 19. sajandil (ill 1).⁵⁴ Kujutusviis pidulikult rahvarõivaisse riietatud, sätitud-hoolitsetud talurahvast seostub küll pigem 19. sajandi lõpu rahvusromantilise vaate kui sajandi algupoole Masingu kirjeldusega poolmetsikutest, paganlikest ja harimatutest esivanematest.

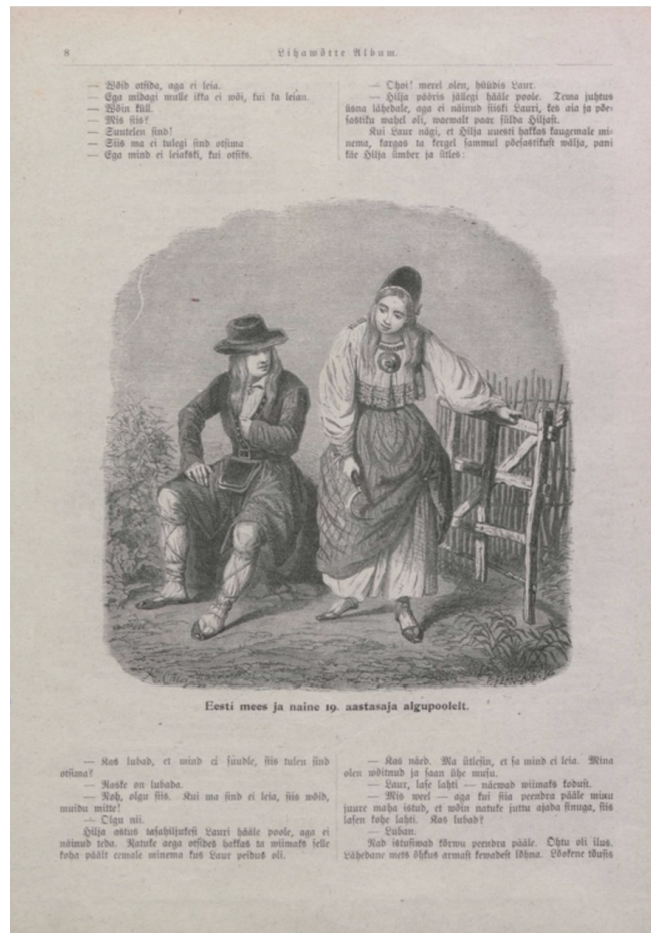
⁵¹ A. Hinberg, Esimene jõulupuu Eesti talutares Pärnumaal. – A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 2. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).

⁵² J. Jung, Natukene muinasajast. – J. Palmgreni Lihawõtte Album 1900, lk 20–22. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43902> (vaadatud 13. III 2024).

⁵³ J. Palmgreni autorite hulka kuulusid teiste seas Hendrik Prants, Jaan Jung, Matthias Johann Eisen jt.

⁵⁴ Näiteks illustratsioon J. Palmgreni raamatukaupluse kirjastuse Jõulu Albumis 1900, lk 8. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43916> (vaadatud 13. III 2024).

ja J. Palmgreni Lihawõtte Album 1900, lk 8–9. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102072/191992/page/10> (vaadatud 13. III 2024)

1. Eesti mees ja naine 19. saj algupoolelt J. Palmgreni 1900. a Lihavõtte Albumis.

Maarahva traditsioonilist meistritööd ja ameteid on vahel kirjeldatud pikemaltki (nt lugu sepakunstist ja külaseppadest A. Pert'i 1895. a Jõulu-Lehes⁵⁵), seejuures on autor toonud esile käsitööoskuste ja ameti olulisuse kohalikus külaelus. Analüütiline vaatenurk viib arutluseni, kuidas tagada kutseoskuste edasiandmine ja säilimine.

Populaarsed on mitmesugused ringvaated kultuuriloolistest hoonetest ja paikadest [nt Pühtitsa klooster⁵⁶, Peetri maja Kadriorus (Kadrinalis)⁵⁷, Oleviste kirik⁵⁸, Pirita kloostri⁵⁹ ja Vastseliina

⁵⁵ Raudsepad. – A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 27–28.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).

⁵⁶ Pühtitsa nunne-klooster. – A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 16.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

⁵⁷ Peetri majake. – A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 26.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

⁵⁸ Oleviste kirik. – A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 26.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

⁵⁹ Pirita kloostri waremed. – A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 26.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

lossi varemed⁶⁰, Karksi kirik ja lossi varemed⁶¹, Lõhavere linnus⁶² jt]. Kirjutistes antakse ülevaade nende aja- ja ehitusloost ning olulisusest meie kultuuriruumis. Artiklid on sageli ärkamisajale omaselt paatoslikud, pimedat minevikku ja helgemat olevikku vastandavad, valgustuslikud ning kergelt koolipapaliku maneeriga. Osa autoreid on ajaloohariduse või -huviga spetsialistid ja koduloolased, mistõttu on ehk liigagi palju detailidesse süüvitud, samas pakub selline lähenemisviis teemast ulatuslikuma ülevaate ning annab tunnistust sellest, et toimetus ei alahinnanud oma lugejat. Taolised ringvaated avardasid silmaringi ning võimaldasid suhteliselt paikselt eestlasel mõttelisi rännakuid erinevatesse Eestimaa paikadesse.

Eraldi lookestena on albumites eesti kultuuri suurkujude tutvustused (nt J. Kunder⁶³, L. Koidula⁶⁴, E. Vilde⁶⁵, K. A. Hermann⁶⁶, J. Kappel⁶⁷, A. Haava⁶⁸, E. Bornhöhe⁶⁹, M. Veske⁷⁰, J. Hurt⁷¹, Fr. R. Kreutzwald⁷² jpt). Enamasti on need esitatud lühikeste kirjeldustena, kus esitatud isiku elukäik, looming ning roll kultuurielus, tavaliselt on ajakirjas kõnealuse isiku kohta ka foto (ill 2)⁷³. Huvitav on seejuures väljaannete kujundus, kus pilt koos allkirjaga asub sageli illustreeritavast tekstist eraldi, mõne muu artikli juurde paigutatuna, ning fotol ja juuresoleval tekstil puudub seos, nende paigutus näib juhuslik.⁷⁴

---

⁶⁰ Wastseliina lossi varemed. – J. Palmgreni Jõulu Album 1903, lk 7–8.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43913> (vaadatud 05. III 2024).

⁶¹ Karksi lossi varemad. – J. Palmgreni Jõulu Album.1901, lk 24–25.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43914> (vaadatud 5. III 2024).

⁶² H. Prants, Lõhavere linnamägi – Lembitu Linn Leole. – J. Palmgreni Lihavõtte Album 1902, lk 17–23.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43903> (vaadatud 5. III 2024).

⁶³ A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 25.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).

⁶⁴ Sealsamas, lk 25.

⁶⁵ A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 9 ja 26.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102254> (vaadatud 11. III 2024).

⁶⁶ Sealsamas, lk 26.

⁶⁷ Sealsamas, lk 26.

⁶⁸ Sealsamas, lk 29.

⁶⁹ Sealsamas, lk 29.

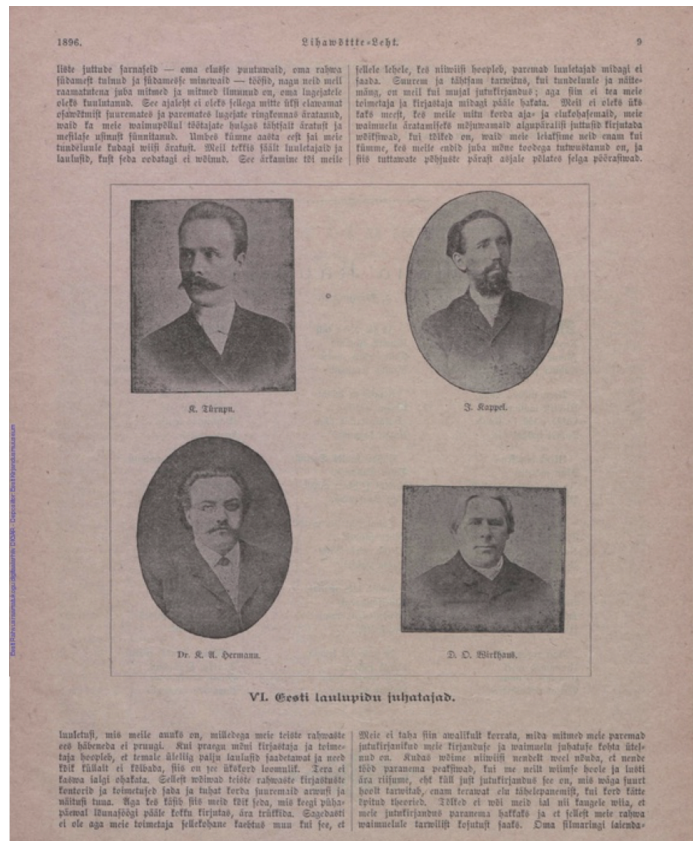
⁷⁰ A. Pert'i Nelipühi-Leht 1896, lk 7 ja lk 30–31.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102249/192069/page/1> (vaadatud 5. V 2024).

⁷¹ Sealsamas, lk 28.

⁷² J. Palmgreni raamatukaupluse kirjastuse Jõulu Album 1903, lk 5.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43913> (vaadatud 11. III 2024).

⁷³ Kultuuritegelaste fotod ja neist kirjutavad tekstid. – A. Pert'i Lihavõtte-Leht 1896, lk 9 ja 26.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/60162> (vaadatud 11. III 2024).

⁷⁴ Näiteks Koidula hauasammas Kroonlinna surnuaial. – J. Palmgreni Lihavõtte Album 1901, lk 23.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43901> (vaadatud 11. III 2024).

2. Kultuuritegelaste tutvustused 1896. a
A. Pert'i Lihawõtte-Lehes.

Laulupidude eel tehakse rohkem juttu eesti heliloojatest, peojuhtidest ning teistest rahvusliku ärkamisaja juhtfiguuridest. Eestlastest kunstnike koolkonna tekkides pühendatakse ruumi ka nende teostele. Nii on näiteks 1896. a A. Pert'i Lihawõtte-Lehes lugu Kaarli kiriku absiidimaalist. Teose kirjeldamise kõrval jagab autor saadud kunstielamust, peatub J. Köleri elul ja loomingul ning toob esile maali olulisuse meie kultuuriloos.⁷⁵

Illustratsioonidena on ilukirjanduslike palade juures kasutatud sagedasti fotosid (eesti kunstnike teostest. Pildiallkirjas on nimetatud teose autor, tehnika ja pealkiri – selline esitusviis annab lugejale põgusa sissejuhatuse kaasaegsesse kunstimaailma.

19. sajandi ajakirjade pärandikäsitus on seotud suuresti eestlaste eneseteadvuse ja -määratlemisega. Kirjutatakse sellest, kes me oleme ja kust tuleme, millised on olnud meie kombes ja uskumused ning suhestatakse need kaasaegse inimese väärtusmaailmaga. Tajutav on eesti rahva arengu ja eduloo väljatoomine, ajalooteadmise väärtustamine. Kui O. W. Masing kirjutab sajandi alguses muistsete esivanemate mahajäämusest ja ebausust, siis sajandi lõpuks saab eestlasest aktiivne, oma kultuuri, kommete ja mineviku vastu huvi tundev seltsiliikuja.

⁷⁵ Tallinna Toompää-Kaarli kiriku altaripilt. – A. Pert'i Lihawõtte-Lehes 1896, lk 31.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/60162> (vaadatud 11. III 2024).

Väljaannete teemavalikut inspireerib soov harida lugejat oma maa, rahva ja kultuuri osas. Keskendutakse peamiselt vaimsele pärandile ja kultuuriloole, vähem on juttu ainelisest pärandist.

1.2. VABARIIGI AEG: UUE EESTI KUJUNEMINE

Kodukultuuriajakirjad maal ja linnas

Ajakirjad Kodu, Taluperenaine, Oma Kodu

Vabariigiaegsed ajakirjad kannavad suuresti uue Eesti ja eestlase kujundamise vaimu. Minevikust võetakse seejuures kaasa üllatavalt vähe – vaid detailid moodsa elu aktsentideks. Olgem eestlased, aga saagem ka eurooplasteks! (G. Suits)

Uue aja inimene pidi olema avatud uutele kogemustele, reisimisele ja teadmistele – ka pärandist. Nii ilmus 1920.–1940. aastate perekondlikus kirjanduse, teaduse ja kunsti ajakirjas (nagu ajakiri end ise defineerib) **Kodu** mitmeid kultuuripärandit tutvustavaid artikleid. Need on põhjalikud ringvaated, kus kirjeldatakse erinevaid Eestimaa paikasid⁷⁶. Võimalik, et rubriigi juures on saadud inspiratsiooni Eesti Rahva Muuseumi vanavara kogumisretkedest 20. sajandi alguses – päeviku sissekande stiilis kirjeldused sarnanevad paljuski ERMi kogujate üles-tähendustele.⁷⁷ Pildikesed Eestimaast pajatavad piirkonna ajaloost, loodusest ja külamiljööst (hoonete ja külatänavate kirjeldused), haridusest, aga ka seal elavatest silmapaistvatest inimestest. Mitmes loos on esile toodud piirkonna rahvalaulikuid: vanu lugusid ja laule

---

⁷⁶ Näiteks: Taebla. – Kodu 1920, nr 1, lk 19–21.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342042> (vaadatud 07. III 2024);

Pakri saared. – Kodu 1920, nr 2, lk 61–64.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342043> (vaadatud 07. III 2024);

Kose kihelkond. – Kodu 1920, nr 6, lk 185–195.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342047> (vaadatud 07. III 2024);

H. Walma, Ruhno saarest ja ruhnoolest. – Kodu 1922, nr 17 (32), lk 327–329.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342080> (vaadatud 07. III 2024);

A. Liiw, Wäike Maarja. – Kodu 1924, nr 15 (77), lk 465–468. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/93177> (vaadatud 07. III 2024);

Kuussaare mõnusused terwetele ja haigetele. – Kodu 1925, nr 16, lk 485–489.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/93198> (vaadatud 07. III 2024) jne.

⁷⁷ Alates 1889. a toimunud Eesti Rahva Muuseumi (ERM) kogumisretkedel osalesid mitmed Eesti kultuuritegelased: A. Pulst, N. Triik, E. Pedak, G. Matto, P. Särje, J. Kuperjanov, L. Laurson, V. Haas, H. Visnapuu, G. Vilbaste, M. Heiberg, M. Veiler, B. Veske, P. Keerdo, K. Wilberg, F. Leinbock jt. Viimane kogumisretk toimus 1939. aastal. Osa päevikuid, näiteks O. Kallase kirjapanekud, kanti ette Eesti Üliõpilaste Seltsis ja avaldati hiljem EÜSi albumis. Päevikud asuvad Eesti Rahva Muuseumi topograafilises arhiivis. – P. Õunapuu, Eesti Rahva Muuseumi loomine ja väljakujunemine. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikool, 2011.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d0cce01b-fc92-4c11-8c5d-b25e5030556c/content> (vaadatud 6. V 2024)

pajatavaid-laulvaid külaelanikke, kes kogukonnas pärandi säilitamisel ja edasiandmisel olulist rolli omavad:

„Siis elab siin veel, Palliwere pool, „Kandle Aadu“, üle 70-ne aastane, tõsine kurwameelne ja sõnaaher rauk, kes veel muistseid rahwalaulusid laulda oskab (kui kärkeas käepärast) ja omatehtud wanalaadilisel kandlel mängib.“⁷⁸

Autori vaatenurk ei ole enam nii dotseeriv kui sajandivahetuse vihikutes, lugejalt eeldatakse huvi ja haritust, valmisolekut maailma laiemalt näha. Ajakirja algusaastatel (1920. aastad) ilmub ajakirjanumbrites ajaloo- ja kultuurikirjutisi tihedamini, teemade ulatus on lai: muinaseestlastest (kommetest, põllupidamisest ja karjakasvatusest arheoloogiliste leidude põhjal)⁷⁹, pealinna Tallinna ajaloost ja kaitseehitistest (ajalooliste faktide juurde on põimitud legende ja muistendeid, nt Kalevist ja Lindast)⁸⁰, Eesti teatri sünnist (teatriseltside teke, tegevus, repertuaar ja võtmeisikud)⁸¹, ajaloolistest sündmustest (nt Mahtra sõda)⁸², paberi valmistamisest ja paberitööstuse tekkest Eestis⁸³, peremärkidest⁸⁴ jm. Mida aeg edasi, seda vähem siiski asiseid ja päranditeemalisi artikleid leidub – selle arvelt kasvab jõudsalt ilukirjanduse osakaal. Ilmselt armastas ka toonane lugeja siiski rohkem kergem meelelahutust. Alates 1930. aastate teisest poolest jääb pärandi kajastamine ajakirjas Kodu enamasti illustratsioonide tasemele. Vahel on neid kasutatud ilukirjanduslike tekstide illustreerimiseks, vahel on fotod tekstist eraldiseisvad ega haaku juuresolevaga (sarnane kujundusmood oli levinud 19. saj lõpu – 20. saj alguse vihikutes), mõjudes pildiallkirjaga iseseisva uudisnupu või -lookesena.

Ka 1927. aastal ilmuma hakanud kodumajanduse ja -kultuuri ajakirja **Taluperenaine**⁸⁵ üldine foon on uuenduste ja tuleviku suunas vaatav. Moodne taluperenaine oli kursis nii teaduses (lapsekasvatusest põllumajanduseni) toimuvate arengute ja uute tõekspidamiste kui ka

---

⁷⁸ Taebla. – Kodu 1920, nr 1, lk 21. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/93096> (vaadatud 7. III 2024).

⁷⁹ Nt M. J. Eisen, Esivanemad Eestimaale tuleku ajal. – Kodu 1920, nr 4, lk 122–124. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342045/299655/page/16> (vaadatud 7. III 2024).

⁸⁰ H. Prants, Ajaloolised pöörded Tallinna pinnal. – Kodu 1920, nr 1, lk 32–35. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342042> (vaadatud 7. III 2024).

⁸¹ H. Raudsepp, Draamateatri kujunemise ja tegewuse ülevaade. – Kodu 1921, nr 12, lk 214–217. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342060> (vaadatud 7. III 2024) ja Kodu 1921, nr 13, lk 230–234. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342061> (vaadatud 7. III 2024).

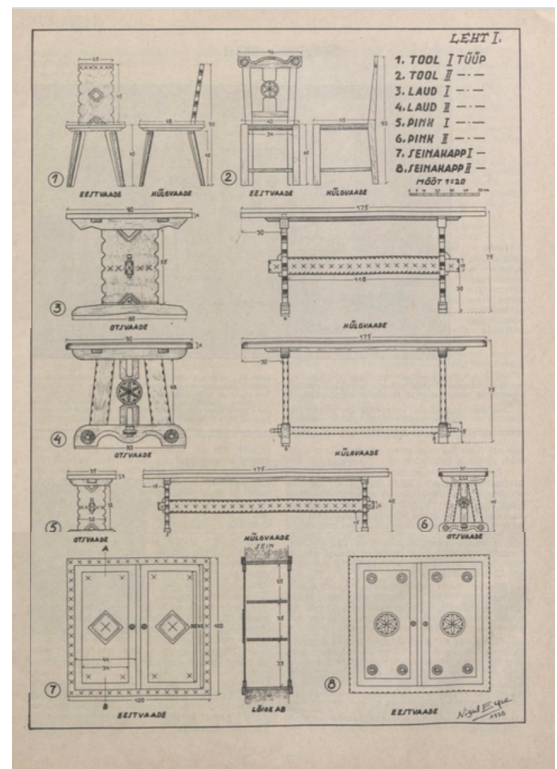
⁸² Mahtra sõda. – Kodu nr 1923, 11(50), lk 345–347. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342098> (vaadatud 7. III 2024).

⁸³ Reis paberi sünnipaika Jägalasse. – Kodu 1926, nr 12, lk 361–366. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:343760> (vaadatud 7. III 2024).

⁸⁴ J. Kuk, Mõni sõna endistest wappidest ehk õuemärkidest meie taludes. – Kodu 1920, nr 6, lk 196–198. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342047> (vaadatud 7. III 2024).

⁸⁵ Väljaande määratlus esikaanel.

modernse kodukaunistamise ja toiduvalmistamise viisidega. Ajakirjad olid selgesti suunatud uue aja inimese kasvatamisele ning tema ümber sobilikku keskkonda loomisele, üksikute vihjetena põimiti minevikust sisse elemente pärandist: näiteks käsitöös või mööblukujunduses rahvuslikke motiive kasutades (ill 3–4).

3. Rahvuslike motiividega laudlina valmistamise õpetus 1927. a Taluperenaises.

Laudlina oli 20. sajandi alguse Eesti talumajas kahtlemata võrdlemisi uus ja uuenduslik nähtus, sellel kasutatud motiivid aga laenatud minevikust.

4. Traditsioonilise talu- ja söögitoamööbli valmistamise õpetus Nigul Espelt 1938. a Taluperenaises.

Väheste ajalooliste detailide harv kasutamine mõjub siiski pigem huvitava aktsendi kui normina, pärandit puudutatakse vihjamisi. Suures uutmistuhinas esineb isegi õpetusi, kus soovitatakse esivanematelt päritud vanad esemed ära visata ja moodsad asemele tuua, nagu annab lastekasvatamist õpetavas kirjatükis nõu pedagoog Ella Treffner:

„Teaksin omalt poolt järgmise ettepaneku: praegused tarwituseolewad hällid kolikambri heita ja nende asemele tarwitusele võtta kas sangadega pesukorvid ehk lihtsad wankrikesed.“⁸⁶

⁸⁶ E. Treffner, Õhku ja päikest väikestele. – Taluperenaine 1927, nr 1, lk 16. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89994> (vaadatud 11. III 2024).

Taluperenaistes on aimatav ühiskondliku vaate muutumine elukeskkonnale: traditsioonilisest talutarest saab häärber, kus hügieenil on oluline roll ning kaasaegne perenaine saab moodsate vahendite ja võtete abil uusi põnevaid roogi valmistada, kodu kaunistada, lapsi kantseldada jm: „On ju köök naise keemiline töökoda, kus ta toiduained, mis inimesele toorelt söögiks kõlbmatud, wee ja tule abil kergesti seeduwateks ja maitsewateks muudab...“⁸⁷

Kuigi ajakirjades propageeritakse agaralt kõike uut ja uuenduslikku, ei saa öelda, et 1920. aastatest 1940. aastani pärandihoid ja traditsioonilised töövõtted põlu all oleksid olnud: kajastatud sündmuste, näiteks maanaiste suvepäevade järgi on näha, et kasvõi rahvariiete valmistamine ja kandmine suurüritustel oli levinud ning au sees;⁸⁸ moelehekülgedelt leiab aga rahvakunstist inspireeritud rõivaste jooniseid-lõikeid. Enam on päranditeemad pävakorral enne laulu- ja tantsupidusid: kirjutatakse peotraditsioonist, meie olulisematest heliloojatest, jagatakse õpetusi rahvatantsude õppimiseks ja rahvarõivaste valmistamiseks.⁸⁹

1936. aastal käivitatud kodukaunistamise liikumine toob ajakirjadesse enam rahvuslikke teemasid. Need on lihtsad pärandist inspireeritud käsitlused, mis toonitavad eestlust, meie traditsioonide olulisust ja jätkusuutlikkust: kodu sisustamisel ja käsitöös leiab vihjeid ainelisele

---

⁸⁷ M. Põld-Riiwes, Suurpuhastus. II Köögis. – Taluperenaine 1927, nr 6, lk 176–178.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89996> (vaadatud 12. III 2024).

⁸⁸ E. Aleks, Maanaiste suvipäevad. – Taluperenaine 1932, nr 7, lk 186–188.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90056> (vaadatud 13. III 2024).

Eesti Maanaiste Keskseksi teateid. – Taluperenaine 1933, nr 7, lk 208–209.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90078> (vaadatud 13. III 2024).

Pilte ja muljeid maanaiste kuuendalt üleriiklikult suvipäevalt. – Taluperenaine 1934, nr 7, lk 186–190.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90073> (vaadatud 13. III 2024).

Pilte seitsmendalt üleriiklikult maanaiste suvipäevalt. – Taluperenaine 1935, nr 7, lk 178–180.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90086> (vaadatud 13. III 2024).

Maanaiste võimas meeleavaldus Säreveeres. – Taluperenaine 1936, nr 7, lk 186–188.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90113> (vaadatud 13. III 2024).

A. Mälk, Ühest suurest päevast. – Taluperenaine 1937, nr 7, lk 210–214.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90126> (vaadatud 13. III 2024).

E. Viirsalu, Maanaiste tööjuubelilt Sakus. – Taluperenaine 1938, nr 7, lk 177–183.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90136> (vaadatud 13. III 2024).

Üheteistkümnendal üleriigilisel maanaiste suvipäeval kaunil Petserimaal. – Taluperenaine 1939, nr 7, lk 169–171.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90157> (vaadatud 13. III 2024).

Pilte Tartu näituselt. – Taluperenaine 1938, nr 10, lk 269.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:337525> (vaadatud 13. III 2024).

⁸⁹ Näiteks: P. Köpp, Eesti laul enne ja nüüd. – Taluperenaine 1928, nr 7, lk 226–228.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89985> (vaadatud 13. III 2024).

Laulupeoks. – Taluperenaine 1930, nr 7, lk 178–179.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90000> (vaadatud 13. III 2024).

J. Aavik, X Eesti üldlaulupidu. – Taluperenaine 1933, nr 6, lk 167–169.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90062> (vaadatud 13. III 2024).

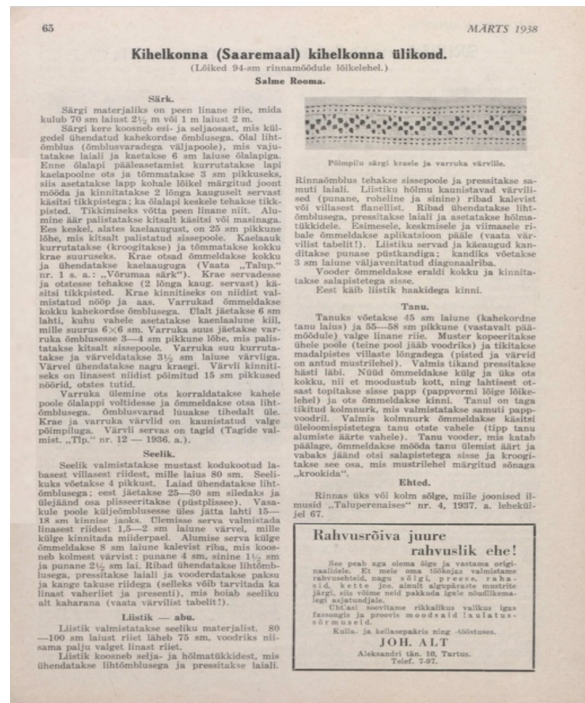
Rahvatantsude („Viru valts“ ja „Jooksupolka“) noodid ja sõnad Taluperenaises 1939, nr 3, lk 63–64.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90148> (vaadatud 13. III 2024).

Rahvatantsud seltskondlikeks tantsudeks. – Taluperenaine 1939, nr 4, lk 92–93.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90151> (vaadatud 13. III 2024).

pärandile, Taluperenaistes ilmuvad rahvariiete valmistamise õpetused koos suurte värviliste üleleheküljeliste ilupiltidega⁹⁰ (ill 5), õpetatakse koostama veimevakka⁹¹ ning arutletakse isegi veistele rahvuslike nimede panemise üle⁹².

5. Saaremaa Kihelkonna rahvariiete illustratsioon ja valmistamise õpetus 1938. a Taluperenaistes.

1930. aastate lõpus on ajakirjades juba tuntav poliitiliselt rahutu olukord ning mure omariikluse pärast: mida suurem on äng, seda lihtsamaks muutuvad teemad ning seniste suurte, ehk paatoslikegi lugude asemel keskendutakse pisiasjadele. 1940. aasta sügisel saab Taluperenaistest ühiskondlik, poliitiline ja kirjandus-kultuuriline ajakiri Maanaine. Pärandikäsitluse osas jätkab väljaanne senist joont, muutub ajakirja ülejäänud sisu: järjest ideoloogilisemaks muutuvate artiklite vahele kirjutatakse meie traditsioonidest ja kultuuripärandist, endiselt on au

⁹⁰ Rahvariiete valmistamise õpetused ilmus mitmes 1938. a Taluperenaistes:

S. Rooma, N. Espe, Kihelkonna (Saaremaal) kihelkonna ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 3, lk 62–63.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90131> (vaadatud 13. III 2024).

S. Rooma, N. Espe, Kullamaa (Läänemaa) ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 4, lk 94–95 ja lk 103.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90128> (vaadatud 13. III 2024).

S. Rooma, N. Espe, Hiiu ülikonna õmblemine. – Taluperenaine 1938, nr 5, lk 123–124 ja 139.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90122> (vaadatud 13. III 2024).

S. Rooma, N. Espe, Rõngu kihelkonna ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 6, lk 162–163 ja lk 177.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90133> (vaadatud 13.III 2024).

⁹¹ Veimevakk ehk kaasavara. – Taluperenaine 1939, nr 11, lk 297–298.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90158> (vaadatud 13.III 2024) ja järgneb Taluperenaine 1939, nr 12, lk 318–319. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90141> (vaadatud 13.III 2024).

⁹² A. Kivimäe, Veistele rahvapäraste veiste nimed! – Taluperenaine 1940, nr 2, lk 38–39.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90135> (vaadatud 13. III 2024).

sees rahvariided. 1941. aastast muutub väljaande nägu lõplikult: sellest saab ideoloogilise ajakirjanduse kanal, vaid üksikutel juhtudel võib leida praktilisi juhiseid-õpetusi ja kirjutisi pärandist.⁹³

Kui Taluperenaine oli selgelt suunatud maainimesele, siis vabariigiaegses linnakodus loeti ajakirja **Oma Kodu**. Väljaande sihtgrupiks oli haritud kultuurihuviline korteriomanik. Artiklid on sageli ehitustehnilist laadi, autoriteks spetsialistid (arhitektid, insenerid jt). Illustratsioonidena on kasutatud muu seas arhitektuurikonkursi töid (ill 6) – lugejat hoitakse kursis nii kodumaiste arhitektide kui arhitektuuris valitsevate moevooludega, milles võib leiduda vihjeid ajaloolisele arhitektuurile, ent üldiselt on fookus seatud moodsale kultuurile.

6. E. Kuusiku projekt uuele Tallinna raekojale 1937. a ajakirjas Oma Kodu. Pildiallkirjas tuuakse esile, et uue esindushoone juures on ühendatud vana ja uue arhitektuuri elemente.

⁹³ Näiteks: H. Kurrik, Rahvusrõivas – kaunis ehe. – Maanaine 1941, nr 4, lk 95–96.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:337571/295466/page/1> (vaadatud 13. III 2024).

Kodukaunistamise liikumine kajastub Oma Kodus nii ehitustehnilistes, arhitektuuri- kui aiakujunduse artiklites⁹⁴, neis keskendutakse aga moodsa keskkonna kajastamisele ja loomisele⁹⁵.

Eesti vabariigi aegsete ajakirjade vaade oli suunatud pigem tulevikku kui minevikku. Päranditeemadel kirjutati, ent võrreldes 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse ärkamisaja (järel)lainetuses kajastatud artiklite hulgaga on seda selgesti vähem. Hoo sai päranditeemade kajastamine ja populariseerimine uuesti sisse aastatel 1937–1940 toimunud riikliku kodukaunistamise kampaaniaga – seda rohkem maal kui linnas (Taluperenaies oli rahvuslike ja pärandiga seotud teemade kajastamine oluliselt suurem kui näiteks Oma Kodus), kus luubi alla võeti nii käsitöö kui kodukaunistamine, ent selle summutas peagi muutuv poliitiline olukord.

1.3. NÕUKOGUDE PERIOOD. MINEVIKUNOSTALGIA

Almanahh Kunst ja Kodu

1940. aastate alguses püüti Eestis jätkata mitme senise kodukultuuriajakirja väljaandmist. Esialgu muudeti ajakirjade meelsust ja sellest johtuvalt ka sisu, ent pärast Eesti seltsiliikumise likvideerimist (suleti Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseks,⁹⁶ mis oli üks aktiivsemaid käsitöö- ja kodukujundusajakirjade väljaandja; samuti mitmed teised kodukultuuri soosinud ühingud: Eesti Maanaiste Keskseks, Akadeemiline Põllumajanduse Selts, Naiskodukaitse), kuivas kodu- ja kodukultuuriajakirjade maastik Eestis kokku ning kuni 1950. aastateni tekkis ajakirjade väljaandmises vahe.⁹⁷

---

⁹⁴ Näiteks: A. Käsper, Kunstiteos aias. – Oma Kodu 1937–06, nr 4, lk 83.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/75524> (vaadatud 13. III 2024).

Artiklis jagab autor juhiseid, kuidas kujundada maitsekalt aeda: soovitab selleks kasutada raidkiviteoseid ja skulptuure, eelistatult kunstniku valmistatud taieeid.

⁹⁵ R. Koolmar, Odav ja otstarbekohane mööbel luksusgarnituuride asemele. – Oma Kodu 1937, nr 1, lk 4–5.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/75526> (vaadatud 13. III 2024).

⁹⁶ praegu Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit

⁹⁷ T. Reinsoo, Kodukujunduse- ja käsitöö teemalised ajakirjad ENSVs 1955–1993 Käsitööalbumi ning Kunst ja Kodu näitel. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool, kultuuriteooria ja -poliitika õppetool, 2006, lk 20. Kättesaadav Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus.

1958. aastal hakati välja andma almanahhi **Kunst ja Kodu**, mis oli mitmeks aastakümneks ainuke kodukujunduse ajakiri Eestis.⁹⁸ Ilmumisaja (1958–1990) jooksul muutus korduvalt väljaande sisu, rõhuasetus ja ilme, olles mõjutatud ajakirja toimetaja (koostaja)⁹⁹ ja toimetuse kolleegiumidest.¹⁰⁰ 1960. aastatel andis ajakiri peaasjalikult nõu kaasaegse kodukujunduse kohta, 1970. aastatel avaldasid mõju hilismodernism ja standardism, 1980. aastatel kaotas väljaanne senise sidususe, teemad varieerusid numbriti. Võrreldes teiste kaasaegsete ajakirjadega oli Kunst ja Kodu ideoloogiliselt vabam: kuna seda võeti tühise kodukaunistamise ja käsitöö ajakirjana, ei olnud tsensuur väljaande suhtes nii range.¹⁰¹

Kunstis ja Kodus kajastati olulisel määral päranditeematikat. Ajakirja algusaastatel väljendus see eesti rahvakunstipärandi esiletõstmises: ilmuvad ülevaatlilikud lood rahvapärasest puutööst¹⁰², tekstiilikäsitööst¹⁰³ jm. Artiklites kirjeldatakse esemete valmistusviise, ornamentikat ja kujundust – sageli tuuakse analooge nüüdisaegsest disainist ja autoritest, kes on rahvakunstimotiive oma loomingus kasutanud –, tehnikat, eri piirkondade stilistikat, vahel ka tuntumaid käsitöömeistreid minevikust. Lähenemine on propagandalik, pärandkäsitöötraditsiooni hoitakse elus praktiliste juhendite abil, kus julgustatakse lugejat koduski rahvuslikke motiive ja tehnikaid kasutama. Ilmusid eraldi õpetused kooli tööõpetustundide

---

⁹⁸ 1970.–1980. aastatel ajakirjas toimetajana töötanud A. Toltsi sõnul sooviti Kunstis ja Kodus eristuda ajastu üldisest saunsvilate ja ehitusmalevate maailmast ning kujundada kodukujunduskultuuriajakirja. – A. Kurg, Almanahh „Kunst ja Kodu” 1973–1980. – Kunstiteaduslikke uurimusi 2004, 2 (13), lk 120.

https://ktu.artun.ee/articles/2004_2/kurg_110-142.pdf (vaadatud 28. III 2024).

⁹⁹ Kunst ja Kodu toimetajad olid: 1958–1971 tekstiilikunstnik Leida Madisson; 1972–1973, 1976 arhitekt ja disainer Udo Ivask; 1974–1982 disainer ja kunstnik Andres Tolts; 1984–1985 Maria Olep; 1986 Jüri Kuuskemaa; 1987 Andres Tolts; 1988 Jüri Kermik; 1989–1990 Jüri Kermik ja Krista Kodres. Ajakirjal ilmus kokku 59 numbrit. – L. Kaljundi, Kodu ja kunsti juurest elukeskkonnani. Almanahh Kunst ja Kodu 1970. aastatel. – Kunst.ee 2002, nr 3.

¹⁰⁰ Autorite erinevat stiili, seisukohti ja soovitusi toob välja ka A. Kurg. – A. Kurg, Almanahh „Kunst ja Kodu” 1973–1980, lk 120–121.

¹⁰¹ L. Kaljundi, Kodu ja kunsti juurest elukeskkonnani..., lk 33–34.

¹⁰² M. Plees, Eluruumide sisustamisest. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 1–2.

T. Võti, Rahvapärasest puutööst. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 38–40.

V. Kalits, Vanaema vajas vokki ja koonlalauda. – Kunst ja Kodu 1959, nr 3, lk 39–40.

T. Võti, ...ja neis kannudes kobrutas õlu. – Kunst ja Kodu 1960, nr 2, lk 38–40.

T. Võti, Muhu tool. – Kunst ja Kodu 1963, nr 2, lk 32.

J. Matvei, I. Nurmoja, Põimetöödest. – Kunst ja Kodu 1961, nr 1, lk 14–15.

¹⁰³ H. Kuma, Eesti rahvuslikud vaibad. – Kunst ja Kodu 1958, nr 1, lk 38–40.

Ristpistes vaipu. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 16–17.

Triibulisest kangast linikud. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 18–19.

Väikestele tikkijatele. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 20–21.

H. Linnus, Kindaid muuseumist. – Kunst ja Kodu 1958, nr 3, lk 38–40.

H. Linnus, Saaremaa tanude tikandid. – Kunst ja Kodu 1960, nr 1, lk 36.

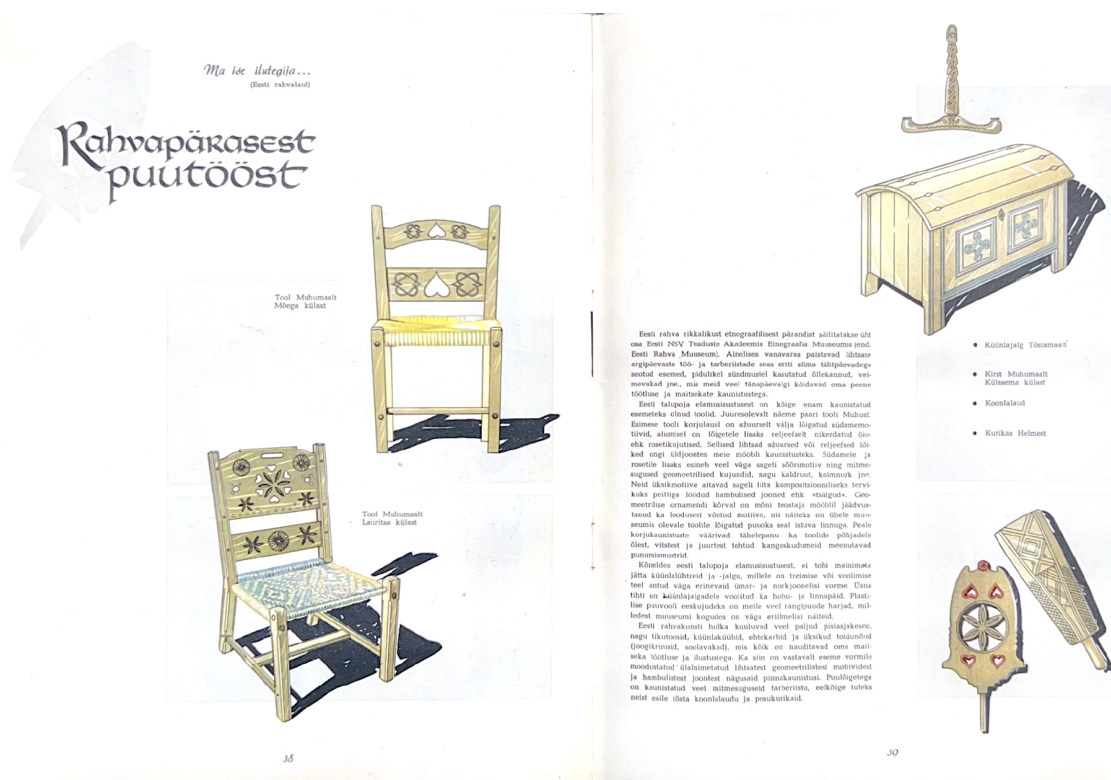
Kunst ja Kodu 1962, nr 2, lk 32.

H. Linnus, Tikitud linikud. – Kunst ja Kodu 1964, nr 1, lk 22–25.

V. Ilveste, Vanaema heegeldas... – Kunst ja Kodu 1964, nr 2, lk 20–21.

jaoks, mis olid juhiste ja tööjoonistega abiks aineõpetajatele tunni läbiviimisel,¹⁰⁴ ent andsid samas tunnistust oskuslike (eestiaegsete) rahvusliku käsitöö õpetajate puudusest. Tööjuhendites seatakse eesmärgiks väline esteetika, materjalide autentsusele erilist rõhku ei panda.¹⁰⁵ Restaureerimisel taotletakse välist tšepära, usutakse uutesse materjalidesse ning asendatakse nendega julgelt vanu traditsioonilisi.

Ajakirja lõpulehekülgedel on etnograafiarubriik (ill 7), kus tutvustati regulaarselt erinevaid museaale¹⁰⁶. Autoriteks on etnograafid ja muuseumitöötajad; tekste saadavad illustratsioonid (kasutatud on nii fotosid kui joonistusi), mis näitlikustavad teemat ja annavad detailse ülevaate. Artiklite ülesehitus ja stiil on autoritel mõnevõrra erinev, ent iga esmeliigi juures tuuakse välja selle ajalugu, levi, iseloomulikud näited ja omadused.

7. Rahvuslik käsitöö 1958. a Kunstis ja Kodus.

¹⁰⁴ Näiteks istepingi valmistamise õpetus – Kunst ja Kodu 1961, nr 3, lk 10–11 ning tuulelipu ajalugu ja valmistamise õpetus – Sealsamas, lk 32.

¹⁰⁵ Näiteks pakutakse talutooli põhja punumise õpetuses algsetele materjalidele (õlg või kõrkjad) alternatiiviks pabernööri, sünteetilisi vaik- või plastmassnööre. – E. Velbri, Istepõhjade punumine. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 6–7.

¹⁰⁶ Näiteks artikkel taluarhitektuurist: Kunst ja Kodu 1962, nr 3, lk 32; peremärkidest: J. Linnus, Peremärk. Kunst ja Kodu 1964, nr 1, lk 32; hällidest: Kunst ja Kodu 1964, nr 3, lk 32; võtmetest: Kunst ja Kodu 1966, nr 1, lk 32; lusikatest: Kunst ja Kodu 1970, nr 3, lk 32.

Üldises standardiseerimise ning saabuva modernismi laines anti lugejale suuniseid, kuidas sobitada moodsasse tüüpööbliga sisustusse ajaloolisi motiive ja tehnikaid¹⁰⁷.

1960. aastate lõpus ilmus Kunstis ja Kodus veel põhjalikuma käsitlusega stiiliaabitsa laadis artikleid esemeliikidest¹⁰⁸, kus tutvustatakse ka pärandit mujalt maailmast: eseme(te) ajalugu, tehnikaid ja tuntumaid tootjaid jms.

1970. aastate alguse Kunsti ja Kodu almanahh kandis igatsust ja nostalgiat Eesti aja, toonase käitumiskultuuri, kodukujunduse ja olme järele. Kuuekümnendatel tajuti üha enam eestiaegse mõtteviisi ja käitumismudelite kadumist – selle tulemusena ilmus järgmise kümnendi alguses mitu artiklit, kus väärtustatakse säilinud ja kaduvat vana.¹⁰⁹ 1972. aastal ilmus suvitus- ja talu- (maa)arhitektuuri teemanumber. Autorite seas leiab mainekaid spetsialiste taluarhitektuuri ja muinsuskaitse valdkonnast, nagu Fredi Tomps, Arvo Veski, Helene Kuma jt. Nõuanded on sageli ilukirjanduslikku nostalgiahõngulisse vormi valatud ning pärandit populariseerivad: luuakse meeleolu, antakse nõu ja jagatakse inspiratsiooni.

„Vajutan roostetanud uksele. Vihmast ja päikesest luitunud uks avaneb vastumeelselt krigisedes ja laseb meid sisse vanasse rehetarre.“¹¹⁰

Nii algab F. Tompsi ajakirjanduslik külaskäik vanasse Lahemaa tallu 1972. a Kunstis ja Kodus. Jalutades ringi vanas rehemajas ja taluhoovis, osutab autor möödaminnes ruumide asukohale ja hoone planeeringule, rehemaja detailidele (reheahi, parred, katusetüüp ja arhitektoonika), aga ka meelelisele kogemusele (lõhnad) ja siinse talu pereloole. Pidades peremehega aru vajalike parandustööde üle (levinumad probleemid taluarhitektuuris), jõutakse üheskoos otsuseni „säilitada kõikide hoonete välisilme nii, nagu see on olnud rajamisest peale¹¹¹“. Autor toob esile talu-arhitektuuri problemaatika kaasajas – kuidas seda säilitada ja kasutust leida – ning esitab näiteid ja lahendusi (taludesse rajatud kolhooside ja sovhooside muuseumide, puhke- ja spordikomplekside näol).

---

¹⁰⁷ Nt A. Hansen, B. Tomberg, Rahvusliku puulõike kasutamisest. – Kunst ja Kodu 1959, nr 3, lk 10–11.

H. Tertsius, B. Tomberg, Mis on intarsia? – Kunst ja Kodu 1960, nr 2, lk 14–15.

V. Konsap, Gobeläänid. – Kunst ja Kodu 1966, nr 2, lk 26–27.

¹⁰⁸ Nt V. Konsap, Kui vana on tool. – Kunst ja Kodu 1966, nr 2, lk 12–13.

V. Konsap, „Valge kuld“. – Kunst ja Kodu 1967, nr 2, lk 24–26.

V. Konsap, Lauakell. – Kunst ja Kodu 1969, nr 2, lk 10–11.

¹⁰⁹ L. Kaljundi, Kodu ja kunsti juurest elukeskkonnani..., lk 36.

¹¹⁰ F. Tomps, Taluarhitektuuri kaitsest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 2–3.

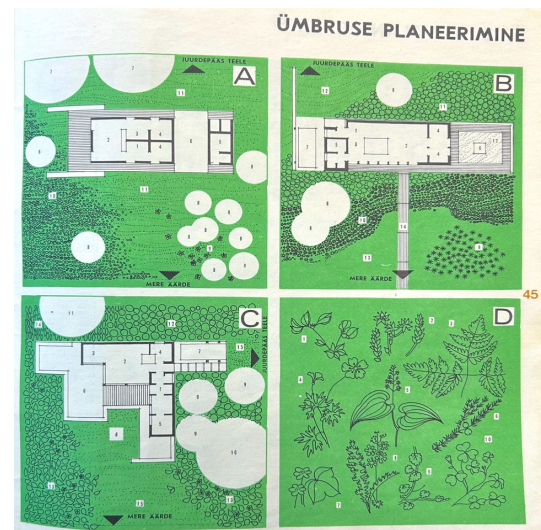
¹¹¹ Sealsamas.

Taluarhitektuuri teemat jätkab ehitustehniline artikkel talumaja korrastamisest: levinumad probleemkohad ja nende parandamine Pakutavad lahendused ei ole sageli siiski hoone originaalsubstantsi arvestavad ega selle suhtes säästlikud: näiteks soovib autor asendada pehkinud palgid sõrestikseintega, võõbata palkseinad üle põlevkiviõli või muu antiseptilise võõbaga, kasutada katusekatte alternatiivina rohelist eterniiti (säilitades küll uue katusekatte all võimalusel vana).¹¹²

Nende kõrval on siiski ka pärandisõbralikumaid lahendusi pakutud: arhitekt U. Sisa toonitab, et „kasutada tuleks algseid materjale, algseid vormikujundusvõtteid ja viimistlusastet“¹¹³ ning „taluhoonete kasutamisel suvilatena ei ole tavaliselt mingit vajadust ümber korraldada nende ruumilist jaotust. Suvitaja elu on hõlpsasti kohaldatav ka olemasoleva ruumijaotusega“¹¹⁴.

Veel kirjutatakse ajakirjanumbris taluinterjööridest¹¹⁵ (traditsiooniline rehemaja ruumijaotus, sisustus ja mööbli paigutus), külastatakse Helene Kuma arhailist maakodu¹¹⁶ ning antakse juhiseid suvila ümbruse kujundamiseks¹¹⁷ – nii taimekoosluse kui piirete osas. Soovitatud on ajaloolisi haljastusvõtteid ja elemente, mida täiendatakse ja kombineeritakse uutega (ill 8).¹¹⁸ Sarnaselt 1930. aastate kodukaunistamise liikumisega oli haljastus (taluõued, aga ka linna-haljastus) Kunstis ja Kodus läbi aegade üheks rahvusliku esteetika loomise vahendiks.¹¹⁹

8. Näpunäited suvila ümbruse aiakujunduseks 1972. a Kunstis ja Kodus.
Haljastuseks on maastikuarhitekt V. Parker soovitanud muu seas traditsioonilisi metsataimi, nagu sinilill, jänese kapsas, verev kurereha jm.

¹¹² A. Veski, Talumaja korrastamisest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 4–7.

¹¹³ U. Sisa, Suvitame talus. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 33.

¹¹⁴ Sealsamas, lk 14.

¹¹⁵ J. Saron, Vanast talusisustusest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 8–9.

¹¹⁶ M. Tõnisson, Tarbekunstniku suvekodus. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 11–13.

¹¹⁷ V. Parker, Ümbruse planeerimine. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 45.

¹¹⁸ Sealsamas, lk 44–48.

¹¹⁹ T. Reinsoo, Kodukujunduse- ja käsitöö teemalised ajakirjad ENSVs 1955–1993 Käsitööalbumi ning Kunst ja Kodu näitel.

Taluarhitektuurist, fookusega Lahemaal, ilmus põhjalikum käsitus ka 1978. aastal. Seal kirjutab F. Toms maaarhitektuuri säilitamisest, toob välja (Lahemaa) eripära ning murekohad uue ja vana arhitektuuri sidumisel:

„Uue arhitektuuri sobitamine olemasolevaga, varemlooduga on omaette loominguline ülesanne, mille õnnestunud tulemuseks ei ole mitte terav kontrast, vaid sobivus ja kooskõla.“¹²⁰

Toms suhtub 1970. aastate teises pooles populaarsust koguvasse uusetnograafiasse teravalt ning leiab selle proportsioonid sobimatud. Uued hooned soovivad ta ehitada eraldi grupina ajaloolise küla serva, et need oleksid selgesti eristatavad.¹²¹ Materjalikasutuses eelistab autor traditsioonilisi, ent on samas avatud moodsate mugavuste (veevarustus, kanalisatsioon, keskküte, elekter) toomisele talumajja.¹²²

Lahemaa kultuuripärandist esitletakse ajakirjas veel Palmse mõisaansamblit¹²³ ja piirkonna peremärke.¹²⁴ Taluarhitektuuri erinumbri lõpetab artikkel Eesti külamaastike kujutamise kunstis.¹²⁵

Taluarhitektuuri teemanumbrist sai alguse praktilise osa koondamine eraldi vihikuna ajakirja vahele.¹²⁶ Esimeses taolises rubriigis on esitatud detaile taluarhitektuurist (piirded ja tarad, kaevud, aknad, uste metallmanused, planeering, hoonetüübid jm)¹²⁷; edaspidi tuleb juttu muldkeldritest (erinevad tüübid ja materjalid; mida vana keldriga teha, kuidas parandada)¹²⁸; piirdeaedadest (rõhuasetusega ajaloolistel piirdeaedadel, nende olulisus linnapildis, ajaloolised tüübid, säilitamine ja taastamine)¹²⁹; portaalidest¹³⁰; mööbli¹³¹ ja nahkesemete¹³² korrastamisest; graafika kolleksioneerimisest ja säilitamisest¹³³. Õpetustes pööratakse tähelepanu

---

¹²⁰ F. Toms, Eesti maaehituste traditsioonilisest omapärasest ja selle säilitamisest tänapäeval. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 6.

¹²¹ Siin on aimata 1964. aastal vastuvõetud Veneetsia harta mõju, mille järgi peavad lisandused ajaloolises arhitektuurses kompositsioonis olema selgesti eristatavad.

https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/venice_e.pdf (vaadatud 31.III 2024).

¹²² F. Toms, Eesti maaehituste traditsioonilisest omapärasest ja selle säilitamisest tänapäeval. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 3–15.

¹²³ M. Männisalu, Palmse mõisaansamblist. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 22–26.

¹²⁴ L. Odres, Lahemaa peremärgid. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 27–29.

¹²⁵ J. Keevallik, Eesti külamaastikud kunstis. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 30–33.

¹²⁶ Taoline eraldi vormistatud praktika rubriik jääb alles ka järgmistesse Kunsti ja Kodu ajakirjadesse.

¹²⁷ A. Kotli, A. Öun, Praktika. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, pagineerimata. (Järg artiklile Eesti maaehituste traditsioonilisest omapärasest ja selle säilitamisest tänapäeval).

¹²⁸ T. Kaljundi, Muldkeldrid. Praktika. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, pagineerimata.

¹²⁹ T. Kaljundi, Puitmaterjalist piirdeaiad. Praktika. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, pagineerimata.

¹³⁰ T. Mägi, Mõnda portaalist. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.

¹³¹ E. Valk, Vana mööbli korrastamisest. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.

¹³² E. Valk-Falk, Nahkesemete korrastamisest. Praktika. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, pagineerimata.

¹³³ J. Hain, Graafika kolleksioneerimisest ja säilitamisest. – Kunst ja Kodu 1987, lk 22–26.

ajaloolistele detailidele, materjalidele ja tehnikatele, samas parandamisel soovitatakse taas julgesti moodsaid materjale ja lahendusi.¹³⁴

Üleüldse on 1970. aastate Kunsti ja Kodu almanahhile iseloomulik tagasipöördumine ajaloo ja traditsioonide juurde, mis kümnendi lõpuks isegi mõnevõrra klišeeliku maigu saab.¹³⁵ Mõju avaldasid väljaande püsiautorite Andres Toltsi, Leonhard Lapini ja Ando Keskküla vaated, keda kunstiajaloolane Andres Kurg on nimetanud ajakirja ideoloogilisteks mõjutajateks,¹³⁶ läbivalt tegid ka kaastööd kunstiajaloolased Jüri Kuuskemaa, Mai Levin, Jaak Kangilaski.

L. Lapinilt ilmus Kunstis ja Kodus rida ajaloolist arhitektuuri populariseerivaid artikleid. Sarjas „Romantism ja ratsionalism“ vastandab ta minevikustiilide mitmekülgust, plastilisust ja ornamendirohkust kaasaja arhitektuuri lakoonilisusele ja üksluisusele. Eeskujuks seab Lapin seejuures loodusest inspiratsiooni ammutanud juugendstiili¹³⁷ ja ornamendirikast *art déco*'d, ning leiab, et ka nüüdisarhitektuur võiks kasutada nende ajalooliste stiilide esteetikat – moodsad materjalid metall ja betoon võimaldaksid seda edukalt teha – inimesed, mitte materjalid, on asendanud romantismi ratsionalismiga. Tulemuseks on igav ja vormitu arhitektuur.¹³⁸ Ka linnapildis hindab Lapin ajaloolist substantsi:

„Just erinevate arhitektuurinähtuste ajalooline kihistumine ning sellest kujunenud kummalised, sageli ebaloogilised või ebaorganilised seosed annavadki linnadele nende näo ja omapära.“¹³⁹

Ta käsitleb ajaloolise ja uue linna ühendamise keerukust, soovib üleminekuid pehmendada liigendatuse ja haljastusega; toonitab ajaloolise haljastuse (pargid, eesaiad, terrassid, klumbid, vaasid jm) olulisust ning mitmekülgust.¹⁴⁰ Hoonete parandamisel rõhutab Lapin traditsiooniliste materjalide ja töövõtete olulisust ning pöörab tähelepanu detailidele, mis

---

¹³⁴ Näiteks portaalide praktilisus pöörab autor tähelepanu just stiililise ühtsuse hoidmisele, mitte niivõrd materjalidele, õpetades ajaloolise portaali ette betoontreppi valama. – T. Mägi, Mõnda portaalist. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.

Vana mööbli korrastamisel on samuti ajaloolisi viimistlusviise ja -vahendeid kirjeldatud, ent esemete algne viimistlus soovitatakse eemaldada ja asendada samalaadse või uuega, moodsaid materjale kasutades (nitrolakk, nitroemail, kahjurite korral nitropahtel). – E. Valk, Vana mööbli korrastamisest. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.

¹³⁵ A. Kurg, Almanahh „Kunst ja Kodu“ 1973–1980, lk 135.

¹³⁶ Sealsamas, lk 116. Lisaks eelnimetatud kolmikule moodustasid püsiautorite tuuma ajalooliste artiklite autorid J. Kuuskemaa ja M. Levin.

¹³⁷ Siinkohal vastandub L. Lapini hinnang juugendstiili kohta Kunsti ja Kodu esimeses numbris sõna võtnud Edgar Velbrile, kes nimetab juugendit „kõikide ajastute kõige maitsetumaks stiiliks“. – E. Velbri, Mööblit ja eluruumide sisustamisest. – Kunst ja Kodu 1958, nr 1, lk 3–4.

¹³⁸ L. Lapin, Romantismist ja ratsionalismist. Oma maja. – Kunst ja Kodu 1973, nr 2, lk 36–43.

¹³⁹ L. Lapin, Meie tänav, alev, linn. Romantism ja ratsionalism II. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 9.

¹⁴⁰ Sealsamas, lk 9–15

ja L. Lapin, Tallinna puitarhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 17–23.

muudavad arhitektuuri nüansirikkamaks ning moodustavad hoonega terviku: neis on „talletunud meie ehituskunst ja käsitöömeisterlikkus¹⁴¹“. Ajalooline arhitektuur¹⁴² on Lapini järgi „inimlike mastaapidega, materjal intiimse faktuuriga¹⁴³“.

A. Keskkülalt ilmus 1970. aastate Kunstis ja Kodus 20. sajandi rahvusvahelist kunstielu tutvustav sari „Vormikõne teoreetikuid“¹⁴⁴, mis kirjeldab sajandi kunstirühmituste ja -voolude kujunemist, tegevust ja mõju. Tekstides analüüsib autor põhjus-tagajärg seoseid ning avab need kunstisiilide kirjeldamisel. Käsitlus pakub sissevaadet moodsa kunsti maailma, iseloomustades kontekste ning kirjeldades mõttemallide muutusi.

Artikleid kunstipärandist ilmus veel. Käsitleti rahvusvahelisi stiile läbi ajaloo, liikumisi ja kunstnikke¹⁴⁵, järjest enam toodi juurde paralleele Eestist ning ilmus ka ainult siinsel pärandil põhinevaid lugusid. Näiteks kirjutas Mai Levin 1974. a Kunstis ja Kodus tapeetide ajaloost (tootmisviisid, kujunemine, eelkäijad tekstiilid, ornamentika, stiilid), kus ülevaade teemast antakse rahvusvahelisel tasandil, ent illustatsioonides esitatakse ka näiteid Eesti interjööridest (nt Lohu mõis, VRV arhiiv – viimase puhul ei ole objektid, kust tapeedid pärinevad, kahjuks teada). Autor lõpetab artikli näidetega kaasaegsete kunstnike loomingust.¹⁴⁶

Artiklid on autori(te) nägu ning stiililiselt erinevad, pakkudes vaheldust nii teemakäsitluses kui lugemiselamusel. Tihti kajastub artiklis autori suhtumine mõnesse kunstistiili, hinnatakse ühe kindla stiili kasutamist, nende omavahelist kombineerimist ei peeta maitsekaks.¹⁴⁷

---

¹⁴¹ Sealsamas, lk 17.

¹⁴² L. Lapinilt ilmusid Kunstis ja Kodus artiklid ajaloolise puitarhitektuuri (L. Lapin, Tallinna puitarhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 17–23), paearhitektuuri (L. Lapin, Tallinna paearhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 45–49) ja funktsionalismi (L. Lapin, Tallinna funktsionalistlik arhitektuur. – Kunst ja Kodu 1975, nr 1, lk 44–49) kohta.

¹⁴³ L. Lapin, Tallinna puitarhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 17.

¹⁴⁴ Nt Artikkel futurismist – A. Keskküla, Masinast, linnast ja inimestest sajandialguse kunstis. – Kunst ja Kodu 1975, nr 1, lk 25–30); „De Stijli“ liikumisest ning P. C. Mondria(a)ni loomingust – A. Keskküla, Vormikõne teoreetikuid. – Kunst ja Kodu 1973, nr 2, lk 33–35.

¹⁴⁵ Nt põhjalik ülevaade W. Morrise elust ja tööst – J. Kangilaski, William Morris ja tema aeg. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 18–24; ornamentika ajaloost – G. Poslawski, Ornamenti ajaloost. Vana-Egiptus. – Kunst ja Kodu 1976, nr 2, lk 30–33 ning barokkstiilist – J. Kuuskemaa, Meelisstiil – barokk. – Kunst ja Kodu 1979, nr 1, lk 30–35.

¹⁴⁶ M. Levin, Mõnda tapeedi ajaloost. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 2–10.

¹⁴⁷ Näiteks kirjutab Jaak Kangilaski 1974. a Kunstis ja Kodus ajaloolistest kunsti- ja arhitektuuristiilidest, nende tõlgendamisest ja kasutamisest. Ühtse ajastustiili taotlemisel mõistab ta hukka ajaloolise jälgendamise ning erinevate stiilide ühendamise. Taoline eklektika ja ka historitsism oma stiilide paljususes on Kangilaski sõnu maitsetuse võrdkjuu. – J. Kangilaski, Stiilist ja stiilsusest. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 2–7.

Eraldi rubriigis tulid esitlemisele kolleksionäärid ja nende kogud: August Jakobsoni perekonna kunstikogu¹⁴⁸, Konstantin Toominga miniatuurikogu¹⁴⁹, vanasõidukid¹⁵⁰, Johannes Mikkelikogu¹⁵¹ jt. Artiklis kirjeldatakse kogu teoseid ja autoreid, kogumispõhimõtteid ning kolleksiooni tekkimise lugu.

1980. aastate Kunstis ja Kodus muutus päranditeema kajastusviis: kunsti- ja stiiliajaloolistes artiklites võeti nüüd vaatluse alla esemed liigiti – nii esemete kui arhitektuuri näitel.¹⁵² Artiklite rakurss muutus üha enam selle suunas, milliseid disaini- ja tarbekunstiesemeid võis lugeja leida oma kodust – tuletati meelde ammu unustatud disainiklassikuid, kirjutati nende väärtusest. Teema laiendusena jagati disainiklassika ülevaateloo järel juhiseid, kuidas esemeid hooldada ja säilitada. Nõu andsid tarbekunstnikud (ja kunstiajaloolased), lähenemine on pigem praktiline ja vajadustest lähtuv kui konserveeriv-restaureeriv, soovitades sageli kasutada moodsaid puhastusvahendeid¹⁵³.

Eraldi võeti vaatluse alla ajaloolised interjöörid: Ants Hein vaatas 1985. a Kunstis ja Kodus tagasi 19. sajandile, kirjeldas toonaseid interjööre, tõi näiteid (ka Eestist), põimis artiklitesse ühtlasi infot 19. sajandi olulistest isikutest (siinne aadel ja nende mõisad) ning kasutas ajastu iseloomustamiseks kirjapandud mälestusi. Hein seadis 19. sajandil võidukäiku teinud kodusstiilid kaasaja lakoonilisusest ja isikupäratusest kõrgemale ning leidis ühe esimese kunsti- ja arhitektuuriajaloolasena – ning vastandudes kümnenditagusele J. Kangilaski seisukohale¹⁵⁴ –, et historitsismi tuleks hakata väärtustama sarnaselt teiste ajalooliste kunsti- ja

---

¹⁴⁸ J. Keevallik, Üks kunstikogu. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 33–35.

¹⁴⁹ J. Keevallik, Üks miniatuurikogu. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 39–41.

¹⁵⁰ L. Sasi, Meie vanasõiduk. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 23–25.

¹⁵¹ J. Kuuskemaa, Kodumuuseum. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 26–31.

¹⁵² Nt arhitektuursed detailid Tallinna vanalinnas: J. Kuuskemaa, Skulptuurid Tallinna fassaadidel. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 32–38 ja J. Kuuskemaa, Tallinna stiilsed ukсед. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, lk 12–17; Langebrauni portselanitööstuse toodang: U. Räpp, N. Langebrauni portselanitööstus. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, lk 22–24;

Kuznetsovi tehase portselan ja fajanss: J. Kuuskemaa, Kuznetsovi portselan ja fajanss. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 16–19;

Eesti kunstnike nahatööd: E. Valk-Falk, Kaunistatud nahatöid meie kodudes. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 34–41;

J. Lorupi klaasivabriku toodang: V. Konsap, Joh. Lorupi klaasivabrik. – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 10–13;

R. Tavasti metallitööd: V. Konsap, Roman Tavasti metallitööd. – Kunst ja Kodu 1985, lk 31–35 jt.

¹⁵³ Näiteks klaasi puhastamisel nõudepesuvahendit Kodu, Florapon või Sünteetika jm: M-A. Raun, Hoia klaasi! – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 15; ehete teemal: T. Käesel, Ehete korrashoiust. – Kunst ja Kodu 1985, lk 37.

¹⁵⁴ J. Kangilaski, Stiilist ja stiilsusest. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 2–7.

arhitektuuristiilidega.¹⁵⁵ Kümnendi jooksul ilmus Kunstis ja Kodus artikleid meie märgilistest ajaloolistest interjööridest veelgi.¹⁵⁶

Oma koha leidsid ajakirjas rekonstrueerimislood, mis kirjeldavad ajaloolisse hoonesse kodu (või asutuse) rajamise lugu ning meenutavad tänapäeva koduajakirjade ülevaatlikke kodulugusid. Esimesena külastati suvekodu Jõgisoo mõisas¹⁵⁷ – kirjeldatakse kompleksi restaureerimislugu, sealseid põnevaid leide (nt põrandakivi aastaarvuga 1611), protsessi valu ja vaeva. Keskseks tegelaseks on asjatundlik peremees, kes pälvib kiituse professionaalse lähenemise ja suure töö eest.

Selle hulgas on toole viini ja «talupoja-biidermeierin» stiilis. Kunstiliselt kõige kaalukama esmena uusbaroksete reljeefnikerdustega puitveel.

Elutoa möbleeringust osutub keskeks peremehe enda tehtud ülitoeas laud ühestainsast servamata lammeplangust, mille juurde kuuluvad niisama rustikaalsed taburetid. (Servamata tammelaud määravad ka endisest kartulikeldrist kujundatud nüüdsesse kaminavõlvikusse paigaldatud istemööbli põhitüüpid.) «Täisantikvaarsest» kohalikust pärandist olgu nimetatud kaunite ornamentaalmaalingulega stiilne barokküks – see leidis kahtsena ja ülevärvituna põningul ning pidi enne elutoa ehteks saamist läbi tegema põhjaliku restaureerimiskuuri. Endises ametlaste majas on rajamisel aetleje.

Valitsejamaja «kastelli» lõppu jäävad veel mõned kuurid ja saun. Viimane asus varem feistes kohas, kuid paremaks koostamiseks «muu hoonestusega» võeti koost lahti ning püstitati uude paika, tähtsasti külgnev varikatus.

Yüüvamaid paiku Jõgisool on endisest aiasid kujundatud suvemaja (üldvaade tagakaanel, sopike ühest sisseastel fotol 2). Välistest ei oika mitte arvatagi, kui turvalised lillemaad ja katusterrass päevitamiseks selles leiduvad, lisaks üks täisklaas-seinaga ruum, millest avaneb vaade metsviinapuuväätidesse mähkunud müüriaga ühesopi-kesele. Sissepääs endisele aiale on läbi vana võlvialuse, mille pealne muudetud kivikaitlaks.

Mis Jõgisoo vanasse parki puutub, siis sedagi on hooldatud ja täiendatud sadakonna uue puu lisamisega. Parki on koguni kured pesitama asunud. Aastaid katsetas peremees erikujuliste pesaaluuste rajamisega suure kuuse otsa elutoa akna all, kuni üks nõudlikele lindudele meeldima hakkas.

9. Jõgisoo mõisasüdamesse suvekodu rajamise lugu 1981. a Kunstis ja Kodus.

Ajakirja ilmuvad esmakordselt suured värvilised fotod nii hoone eksterjöörist kui interjöörist.

Põhirõhk oli 1980. aastate Kunstis ja Kodus Tallinnal ja selle ajaloolistel asumitel: peamiselt Nõmmel¹⁵⁸ ja vanalinnal – mõjutatud ilmselt esimese puhul nostalgiast eestiaegse arhitektuuri ja linnaruumi järele, teisel üldisest vaimustusest keskaja vastu. Üksikutel kordadel külastati ka

¹⁵⁵ A. Hein, Ruum läbi aja. XIX saj. teise poole interjäär. – Kunst ja Kodu 1985, lk 24–27.

¹⁵⁶ L. Künnapu, Ruum läbi aja. „Estonia“ teatrist ja selle loojatest. – Kunst ja Kodu 1987, lk 31–34.

L. Künnapu, Arhitektuur. Moodsa kodu sünd. Olev Siinmaa. – Kunst ja Kodu 1989, nr 58, lk 9–14.

M. Kalm, Presidendi kantsleji interjöörid. – Kunst ja Kodu 1990, nr 59, lk 25–31.

J. Maiste, Kunstmarmor ja stukkdekoor. Saue – Ääsmäe – Roosna-Alliku. – Kunst ja Kodu 1990, nr 59, lk 32–38.

¹⁵⁷ J. Kuuskemaa, Jõgisoo uuendatud mõisasüdames. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, lk 26–31.

¹⁵⁸ I. Volkov, Nõmme meeleolud. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, lk 34–40.

teisi ajaloolisi väikelinnu (nt Haapsalu¹⁵⁹). Lood on enamasti kirja pandud kui romantilised jalutuskäigud läbi idüllilise linnaruumi, kus käsitletakse selle arhitektuuri ja miljöö säili(ta)mise teemat:

„Kõikjal lilled (ka aknalaudadel), metsviinapuud, korrastatud kõnniteed piiramas hoovi keskosa haaravat muruplatsi koos sirelite, õunapuu ja lillepeenardega. Õdus nurgake siinsetele elanikele, kuid mitte turistidele kasutamiseks, või kui – siis vaid kaugelt vaatamiseks. Selleks on siin kõik liiga vaikne, habras, kulumisõrn. Äärmiselt vajalikku suletust aitaksid veelgi paremini tagada praegusel hetkel puuduvad väravad.“¹⁶⁰

Nagu eeltoodud katkendist näha, sooviti seda idüllilise hoida pigem privaattsoonina, varjul turistide ja uudishimulike eest. Vanalinna romantikat võinuks autori sõnul esitleda pigem avalike asutuste, näiteks hubaste kohvikute abil.¹⁶¹ Ka artikleid illustreerivad fotogaleriid on meeleolukad, hoonete üldplaanid vaheldumas detailidega. Autori subjektiivne vaatenurk, mis mõjub kui kulgemine läbi ajaloolise linnaruumi, on iseloomulik näide modernismi avaldumisest Eesti toonases fotograafias.¹⁶²

1986. aastal ilmus Kunsti ja Kodu Tallinna vanalinna erinumber, mis vaatles vanalinna kui elu- ja töökeskkonda¹⁶³, analüüsis sealseid väärtusi nii inimese kui riiklikul tasandil, pärandina. Ajakirjas kaalutakse läbi ajaloolise linnakeskkonna plussid ja miinused, seejuures külastatakse vanalinna vanades majades asuvaid asutusi¹⁶⁴ ja kodusid¹⁶⁵. Tõstatub küsimus elu võimalikkusest vanalinnas seal kehtivate regulatsioonide¹⁶⁶ ja erisuse tõttu¹⁶⁷ ning kõlama jääb seisukoht, et vanalinlase jaoks kaaluvad väärtused üles ebamugavused.¹⁶⁸

---

¹⁵⁹ L. Künnapu, Haapsalu pargid. – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 40.

¹⁶⁰ J. Tamm, Vanalinna õuedest. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 13.

¹⁶¹ Sealsamas, lk 12–15.

¹⁶² P. Linnap, Modernsus Eesti fotograafias I. – Kunst.ee 2000, nr 1, lk 78.

¹⁶³ A. Otteson, Vanalinn kui elukeskkond. – Kunst ja Kodu 1986, lk 6–7.

¹⁶⁴ S. Lindmaa, Asutus endises elamus. – Kunst ja Kodu 1986, lk 52–57.

¹⁶⁵ S. Lindmaa, Korterid ja ateljeed. – Kunst ja Kodu 1986, lk 58–61.

¹⁶⁶ Muu hulgas on artiklis välja toodud hoonete ennistamisprintsipiidid: vanast kinnistussüsteemist kinnipidamine, põhiplaani säilitamine, kultuuriväärtuslike konstruktsioonide ja detailide algsel kohal säilitamine, püüd hoida avalikes hoonetes detailirikkamad ruumid avalikus kasutuses. – S. Lindmaa, Asutus endises elamus. – Kunst ja Kodu 1986, lk 52–57.

¹⁶⁷ Kodude puhul toob autor välja, et paksude külmade kivimüüride vahele on keeruline hubast kodu rajada ning moodsat mööblit sobitada. Sellest hoolimata jõutakse positiivse järelduseni: sealsetesse korteritesse sobibki paremini vana mööbel. – S. Lindmaa, Korterid ja ateljeed. – Kunst ja Kodu 1986, lk 58–61.

¹⁶⁸ Tallinna vanalinna kui muuseum-linna loomise plaani ja regenereerimist nõukogude ajal käsitleb Riin Alatalu oma doktoritöös. – R. Alatalu, Muinsuskaitse siirdeühiskonnas 1986–2002: rahvuslikust südametunnistusest Eesti NSV-s omaniku ahistajaks Eesti Vabariigis. Doktoritöö. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia, 2012, lk 120–122. <https://digiteek.artun.ee/download/newwin-download/oid-7906/7906.pdf?what=orig&show=1> (vaadatud 29 V 2024).

Kuigi nõukogudeaegse Kunsti ja Kodu teemad sõltusid suuresti ajakirja autoritest ja toimetuse kolleegiumi(te)st, kuhu kuulus kunstiteadlasi, tarbekunstnikke, sisekujundajaid jt¹⁶⁹, on almanahhis kultuuripärandit käsitletud erinevast vaatenurgast ja moel. Nõukogude perioodi algusaastail rakendati rahvakunst propaganda teenistusse ning seda ka kajastati rohkem. Mõeldi välja erinevaid pärandikäsitusi ja rubriike (nt etnograafiarubriik, kunstikollektsioonid, restaureerimislood jne). Palju kajastati üldkultuurilisi teemasid, esitleti kunsti- ja arhitektuuristiile läbi ajaloo ning toodi paralleele kaasajaga. 1970. aastatel käsitleti Lahemaa rahvusparki loomise¹⁷⁰ lainetuses põhjalikumalt taluarhitektuuri teemat, sellele kerkis kümnendi lõpus vastukaaluks päevakorrale mõisapärandi temaatika. 1980. aastatel seati fookus vanalinnadele, eesotsas Tallinnaga, artiklid muutusid isiklikumaks, emotsionaalsemaks, meeleolukamaks. Käsitleti vana ja uue arhitektuuri ühendamise teemat ning arutleti, kuidas hoida seejuures alles väärtusi.

1.4. TÄNAPÄEV: SISUSTUSHUVILISEST SPETSIALISTINI

Ajakirjad Maakodu, Kodukiri ja Diivan ning pärandikroonika Muinsuskaitse aastaraamat

Taasiseseisvumisest alates on mitmesuguste kodu- ja arhitektuuriajakirjade hulk Eestis jõudsalt kasvanud. Kui 20. sajandi esimeses pooles koondusid seesugused väljaanded üldnimetuse „kodukultuuriajakiri“ alla, siis tänapäeval kasutatakse terminit „kodu- ja elustiiliajakiri“. Viimane annab tunnistust muutunud temaatikast, ilukirjanduslikud lookesed, mis 20. sajandi alguses üha populaarsust kogusid, on nüüd ajakirjadest taandunud, rohkem kajastatakse lugusid kodudest ja sisustamisest, majapidamisega seotut, toidu- ja aiandusteemasid. Vaatlesin kolme väljaannet – **Maakodu**, **Kodukiri** ja **Diivan** –, mis oma erinevate sihtgruppidega¹⁷¹ annavad läbilõike pärandi kajastamisest kodu- ja elustiiliajakirjades 20. sajandi lõpus – 21. sajandi alguses.

---

¹⁶⁹ T. Reinsoo, Kodukujunduse- ja käsitöö teemalised ajakirjad ENSVs 1955–1993 Käsitööalbumi ning Kunst ja Kodu näitel, lk 30.

¹⁷⁰ Lahemaa rahvuspark loodi 1971. aastal. – Kaitsealade veebileht <https://kaitsealad.ee/et/kaitsealad/lahemaa-rahvuspark> (vaadatud 03. IV 2024).

¹⁷¹ Ajakiri Maakodu on suunatud eeskätt maal elavale lugejale, Diivan seevastu moodsale disainihuvilisele (linna)inimesele. Kodukiri jääb oma teemavaliku ja sihtgrupiga kahe eelnimetatu vahepeale.

Kõige enam esineb päranditemaatikat ajakirjade arhitektuurilugudes: peamiselt on need kodudest ajaloolises keskkonnas, aeg-ajalt on kirjutatud avalikest hoonetest.¹⁷² Vaatenurk ja teadlikkus pärandi osas on ajakirjades (aga ka ühe väljaande raames) erinevad. Kodukirjas ja Maakodus on tajutav, et hoone ajaloolise tausta avamisel ning kultuuriväärtuslike detailide märkamisel on suur roll koduomaniku teadlikkusel: nii palju, kui võõrustaja oskab neile tähelepanu osutada, on seda kajastanud ka ajakirjanik (esineb siiski ka üksikuid päranditeadlikumaid autoreid, kes kirjeldavad hoone või paiga ajaloolist ja arhitektuurilist konteksti ning oskavad esile tuua väärtusi¹⁷³). Osa lugudes on pererahvas teadlikult vana maja või korteri elupaigaks valinud ning seal pieteeditundeliselt pärandit säilitanud ja/või restaureerimistöid teinud.¹⁷⁴ Samas leidub koduomanikke, kes räägivad küll entusiastlikult ajalooliste detailide säilitamisest, ent hoone korrastamisel jääb silma üksjagu asjatundmatust: vahel on isegi keeruline aru saada, et tegemist on vana hoonega – meenub väljend „surnuks remonditud maja“. Kajastatud hoonete renoveerimisel ei ole tihtipeale lähtunud niivõrd autentsest stiilist ega viimistlustest kui just sisustusmoe suundadest (nt palk- ja kiviseinte paljaks jätmine). Vana on reeglina säilitatud interjöörides rohkem kui eksterjööris. Kodu- artiklid on tihtipeale üles ehitatud nõ tuhkatrüünu-loona, kus kirjeldatakse mõne ajahambast puretud hoone uuestisündi unistuste koduks,¹⁷⁵ restaureerimisjuhiseid, mida lugeja kõrva taha saaks panna, siiski pigem ei anta. Kodukirjas on artiklid üldisemad, rõhuasetusega tänapäeval ja sisustamisel. Maakodus on hoone ja seal elanud suguvõsade-isikute ajalugu käsitletud põhjalikumalt, sekka põimitud legende, mis faktidele värvika tausta loovad.¹⁷⁶ Kultuuriväärtuslike detaile on enamasti toodud esile fotodel, vahel jääb vajaka nende iseloomustamisest (nt ajastu, stiil) ning selgitamisest – info esitamisest lugejale, kes ei ole kunsti- ja arhitektuuriajaloo ega nende terminitega kursis. Maakodus on eraldi ilmunud

---

¹⁷² Nt H. Lehismets, Aadlielamu piiskopilinnuse veerel. – Maakodu 2013, nr 2, lk 14–19.

K. Kirss, Uhti kõrtsi uhke sisu. – Maakodu 2013, nr 2, lk 26–31.

K. Kirss, Heimtali – kaunitari nimega mõis Eestimaa Šveitsis. – Maakodu 2014, nr 6, lk 16–22.

K. Tramm, Kodu, kus on juured. – Maakodu 2013, nr 11, lk 6–16.

J. Rand, Teleskoobi ja mantelkorstnaga maakodu. – Maakodu 2014, nr 8, lk 6–14.

¹⁷³ H. Arak, Ühe maja edulugu. – Kodukiri 2015, nr 9, lk 36–43.

A. Seidla, Pidulik juugend Nõmmel. – Kodukiri 2016, nr 3, lk 12–24.

¹⁷⁴ Näiteks M. Pajula, Tubli, Joonas! – Kodukiri 2010, nr 9, lk 12.

H. Arak, Ühe maja edulugu, lk 36–43.

A. Seidla, Pidulik juugend Nõmmel, lk 12–24.

¹⁷⁵ Nt H. Arak, Võrumaalt Toomemäe nõlvale. – Kodukiri 2010, nr 9, lk 18.

¹⁷⁶ See võib olla tingitud asjaolust, et Maakodus ilmubki rohkem just ajaloolistesse hoonetesse (mõisad, postijaamad, kõrtsid jms) rajatud kodude lugusid.

artiklisari mõisakoolidest ja -kodudest.¹⁷⁷ Neiski on pärandi kajastamine kaunis ebaühtlane, ulatudes põhjalikust ajalooülevaatest üldistava külaskäigu kirjeldamiseni, mis vihjab kohaliku kontaktisiku ajalooteadmiste kasutamisele artikli peamise allikana.

10. Haapsalu aadlielamu kultuuriväärtuslike detailide esitamine ajakirja Maakodu artiklis (2013).

Kodukirja kodulugudes kajastub taaskasutuse ja disainiklassika populaarsuse tõus: tuuakse esile sisustuses leiduvaid disainesemeid, enamasti osutatakse neile pildiallkirjades.¹⁷⁸ Nii

¹⁷⁷ Rubriik „Üks mõis“ ilmus Maakodus 2001. aastast alates, kokku tutvustati üle 100 mõisa. 2009. aastal andis ajakiri 20. ilmumisaasta puhul välja kogumiku „10 kaunist mõisakodu“, mis koondab kaante vahele valiku ajakirjas ilmunud mõisakodudest. Saatesõnas rõhutatakse mineviku kõrval oleviku tähtsust, praegused mõisaomanikud seatakse sama olulisele kohale kui hoone ajalugu ja ehitusstiilid. – M. Müüripeal, Toimetaja veerg. –10 kaunist mõisakodu. Maakodu album 2009, lk 4.

¹⁷⁸ Nt E. Toome, Hea käega silutud kodu. – Kodukiri 2010, nr 19, lk 8–15.

M. Pajula, Eestiaeagne kaasaegne. – Kodukiri 2010, nr 12, lk 8–14.

V. Parmas, Kreemi kodu Raplas. – Kodukiri 2011, nr 2, lk 18–24.

V. Parmas, Juurtega kodu. – Kodukiri 2012, nr 8, lk 10–14.

E. Toome, Stiilipuhas retro. – Kodukiri 2013, nr 10, lk 13–20.

M. Gustavson, Luksus á la Kopli. – Kodukiri 2014, nr 9, lk 28–32.

P. Tali, Oma maja arheoloogia Kulina mõisas. – Kodukiri 2015, nr 7, lk 40–46.

T. Kolk, Lugudega asjadest tulvil maja. – Kodukiri 2015, nr 3, lk 30–37.

Kodukirjas kui Maakodus on levinud vanade esemete kasutamine uues funktsioonis sisustuselementidena ja/või aiakujunduses¹⁷⁹.

Kodukirjas avaldub päranditeemaatika veel reisijuttudes: külastatud on ajaloolisi väikelinnu, vahel ka linnaosi või tänavaid, peamiselt Eestis. Need on meeleolukad lookesed, kus fotokollaaži abil antakse ülevaade külastatava piirkonna ajaloolistest detailidest (uksed, aknad jms), hoonetest, tänavapildist. Vahel tutvustatakse lühidalt piirkonna ajalugu, põnevamaid hooneid ja vaatamisväärsusi, sh muuseume.¹⁸⁰ Eraldi ja professionaalsel tasemel on päranditeemaatikat käsitletud 2015. aastal Kodukirjas ilmunud vanavara rubriigis, kus Viljar Vissel Kanuti Konserveerimis- ja Digiteerimiskeskusest kirjutab ajalooliste esemete hooldamisest ja parandamisest kodustes tingimustes: vaatluse all on mööbel¹⁸¹, metallesemed¹⁸², graafika¹⁸³, raamatud ja köited¹⁸⁴, klaas ja portselan¹⁸⁵. Artiklid annavad ülevaate esemete põhilistest omadustest, kahjustustest, konserveerimistehnikatest ja -terminitest (nt rebaserooste graafika puhul¹⁸⁶), nõuandeid, mida teha ning mida kindlasti mitte kodus teha, ning suunavad edasi spetsialisti poole pöörduma. 2016. aastal asendub rubriik üldisema kultuuriloolise artiklisarjaga (nt interjööride kujutamine eesti kunstis¹⁸⁷), kus on vahendatud kunstiteadlase Tiiu Talvistu räägitut.

Ajakirjas Maakodu ilmub samuti mitu konserveerimis-, ajalooliste viimistluste ja rajatiste teemalist artiklit: näiteks aaderdusest¹⁸⁸, paberi konserveerimisest¹⁸⁹, salvkaevudest¹⁹⁰ ja puitpitsist¹⁹¹. Artiklites käsitletakse esemete, tarindite ja viimistluste ajalugu, omadusi ning

---

¹⁷⁹ Nt V. Parmas, Ilus ja hästi roheline. – Kodukiri 2010, nr 3, lk 68–75.

¹⁸⁰ P. Kangur, Aja peatumine Visbys. – Kodukiri 2010, nr 11, lk 74–75.

H. Arak, Hungerburg – mere ääres metsa sees. – Kodukiri 2011, nr 7, lk 30–31.

M. Pajula, Eriline Pikk. – Kodukiri 2011, nr 10, lk 80–81.

H. Arak, Rahaloss. – Kodukiri 2012, nr 4, lk 50–51.

M. Pajula, Elav muuseumitänav. – Kodukiri 2013, nr 5, lk 74.

M. Pajula, Isamaaline linn. – Kodukiri 2014, nr 2, lk 22–23.

M. Pajula, 2 ehedat majapidamist. – Kodukiri 2015, nr 8, lk 82–87. (EVM seto vanausuliste maja portreelugu)

¹⁸¹ V. Vissel, Kuidas ajaloolist mööblit kodus kasutada? – Kodukiri 2015, nr 3, lk 51–53.

¹⁸² V. Vissel, Ajaloolise metallesemed ja nende hooldus kodus. – Kodukiri 2015, nr 5, lk 44–46.

¹⁸³ V. Vissel, Graafika, fotod, dokumendid – kuidas neid hoida? – Kodukiri 2015, nr 7, lk 48–51.

¹⁸⁴ V. Vissel, Raamatute ja köidete restaureerimine. – Kodukiri 2015, nr 10, lk 64–66.

¹⁸⁵ V. Vissel, Klaasi ja portselani restaureerimisest. – Kodukiri 2015, nr 12, lk 64–66.

¹⁸⁶ V. Vissel, Graafika, fotod, dokumendid – kuidas neid hoida? – Kodukiri 2015, nr 7, lk 48–51.

¹⁸⁷ Nt H. Arak, Maalitud toad. – Kodukiri 2016, nr 1, lk 62–63.

H. Arak, Üks autor, kolm kümnendit. – Kodukiri 2016, nr 2, lk 40–43.

¹⁸⁸ H. Lehismets, Puit aaderdades väarikamaks. – Maakodu 2013, nr 5, lk 29–34.

¹⁸⁹ K. Kirss, Koltunud paberist kestvaks aardeks. – Maakodu 2013, nr 11, lk 26–28.

¹⁹⁰ J. Rand, Salvkaev vajab aeg-ajalt puhastamist. – Maakodu 2013, nr 5, lk 36–37.

¹⁹¹ T. Padu, T. Vainküla, H. Lehismets, Saelõiketehnikas majad. – Maakodu 2013, nr 7, lk 33–37.

tehnikaid; jagatakse juhiseid parandamiseks või järeletegemiseks (nt aaderdus). Autoriteks on konservaatorid ja restauraatorid, mistõttu on kirjutised mitmel puhul spetsialistikesksed ning võivad tunduda lugejale, kes ei ole valdkonnaga seotud, raskesti jälgitavad: on kaheldav, kas keegi hakkab ajakirjast järke ajades keerulisi õpetusi järele proovima, pigem tehakse seda nii põhjalikult mõnel koolitusel. Samas on tänuväärne, et tutvustatakse ajaloolisi tehnikaid ja materjale ning juhitakse tähelepanu nende väärtustele.

Nostalgiahõngu toob Maakodusse veel vanadel artiklidel põhinev sari „Unustatud vana“, mille lai teemavalik on mõjutatud allikmaterjalidest (20. saj vihikud-ajakirjad ja raamatud): käsitletakse kooliaegade kujunemist¹⁹², maaharimist¹⁹³ jpm.

Ajakiri Diivan on kahest eelnevast väljaandest mõnevõrra erinev. Siin on märksõnaks „professionaalsus“, üles astuvad eksperdid: kajastatakse sisearhitektide loodud interjööre (tihtipeale ka ajaloolistesse kultuuriväärtuslikesse hoonetesse), autorid on professionaalsed kunsti- ja arhitektuuriajaloolased. Tihti on artikli juures toodud ära (sise)arhitekti kommentaar objekti ja tööprotsessi kohta. Igas ajakirjanumbris on mitu lugu pärandobjektidest, enamasti nende restaureerimise valguses – eeskätt puudutavad lood äsja valminud (restaureeritud) hooneid.¹⁹⁴ Tutvustatakse nende ajalugu, arhitektuuri, sageli analüüsitakse uue ja vana suhestumist. Nüüdsetest, restaureeritud ja ümberkujundatud interjööridest kirjutatakse kui tulevikuväärtusest. Lugemine on nauditav ja informatiivne, tekste saadavad suured kvaliteetsed fotod. Objektide valik ning kallihinnalise disaini kajastamine loob ajakirjale kahest eelmisest väljaandest erineva sihtgrupi: see on jõukam haritud ja disainihuviline koduomanik, kes oskab küll hinnata kultuuriväärtuslikku ja ajaloolist elukeskkonda, ent laseb selle restaureerida ja kujundada professionaalil. Isetegemise õpetusi ajakirjas ei ole, lugeja suunatakse pealtvaataja rolli.

---

¹⁹² J. Mettik, Kogu tööde kooliaiaast. – Maakodu 2013, nr 8, lk 62–63.

¹⁹³ J. Mettik, Labidaga aia kallal. – Maakodu 2013, nr 10, lk 58–59.

J. Mettik, Varakevadisi rabarbereid istutage sügisel. – Maakodu 2013, nr 11, lk 42–43.

J. Mettik, Võidupühaks kodu korda. – Maakodu 2014, nr 6, lk 38.

¹⁹⁴ Nt G. Tiigiste, Paide hariduslava. – Diivan 2023, nr 1, lk 92–101.

K. Paulus, Linnapuhkuseks loodud – hotell Dunten. – Diivan 2023, nr 1, lk 105–110.

Diivanis tutvustatakse ka disainiklassikuid – seda peamiselt temaatiliste näituste kajastamise kaudu,¹⁹⁵ nii Eestist kui välismaalt. Sageli on need artiklid kirjutatud kuraatori poolt ning suuresti käsitletakse samu teemasid, mis näitustel: eseme ajalugu, ülevaadet kunstniku loomingust ning silmapaistvamaid näiteid.

Maakodus ja Kodukirjas kirjutatakse ajaloolisest arhitektuurist ja keskkonnast küll positiivsel toonil – kodude iseloomustamisel rõhutatakse vanade asjade soojust ja kodusust, leidub idüllilisi kirjeldusi puitasumite miljööst ja romantikast –, kuid pärandi populariseerimine on pigem kaudne ja renoveerimislahenduste kohatise ebapädevuse tõttu vastuoluline; puudub oskusteave, mida lugejale hoonete taastamise kohta jagada. Pärandihoiu osas on oluline roll ajakirjades ilmunud spetsialistide artiklidel, mis tutvustavad ja väärtustavad pärandit ning jagavad juhiseid nende säilitamiseks, fookuses on eelkõige tarbeesemed.

Ajakirja Diivan tugevuseks on pärandi tutvustamine ja väärtustamine professionaalsel tasemel, samuti on kajastatud (arhitektuuri)objektide restaureerimine asjatundlik. Koduomanik ja -tunne jäetakse artiklites enamasti tagaplaanile, mis kitsendab väljaande sihtgruppi: kodukaunistajad ja isetegijad, kes otsivad vanade asjade soojust ja nostalgiat, valivad inspiratsiooniallikaks ilmselt pigem Kodukirja, Maakodu või mõne muu väljaande. Mõjudes oma stiilsuses ja väljapeetuses elitaarse ning isegi anonüümsena, jätab Diivan kõrvale emotsionaalse külje, mis tihti lugejat pärandi puhul köidab. Eripalgeliste väljaannetena kõnetavad eeltoodud ajakirjad ühiskonnas erinevaid sihtrühmi ning pakuvad lugemist kultuuripärandi kohta erinevast vaatenurgast.

Teistest kodu- ja arhitektuuriajakirjadest erineb uue aastatuhande alguses ilmuma hakanud **Muinsuskaitse aastaraamat**, mis on esimene kultuuripärandiajakiri Eestis. Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja restaureerimise¹⁹⁶ osakonna, Muinsuskaitseameti ja

---

¹⁹⁵ Nt M. Vaks, Meie stiilsed talutoolid. – Diivan 2023, nr 2, lk 25–28.

T. Kolk, Kukkapuro maagiline ruum. – Diivan 2023, nr 3, lk 21–22.

B. Jänes, A. Ansu, Kõnekad argitekstiilid. – Diivan 2023, nr 4, lk 17–18.

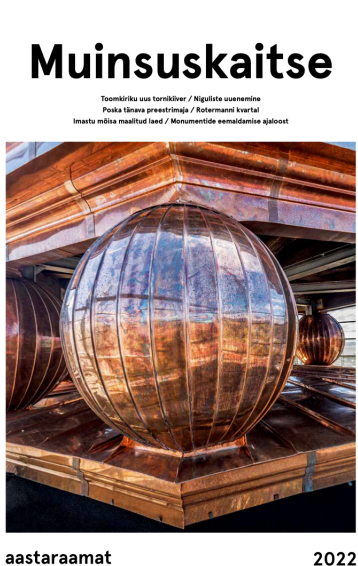
T. Kolk, Hunnitud hõbeesemed ja -ehed. – Diivan 2023, nr 5, lk 12–14.

K. Lobjakas, 100 aastat Eesti keraamikat. – Diivan 2023, nr 8, lk 17–22.

¹⁹⁶ Praegu muinsuskaitse ja konserveerimise osakond.

Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakonna¹⁹⁷ väljaantav kogumik koondab ülevaated möödunud aasta olulisematest restaureerimis- ja konserveerimisprojektidest ning -teemadest. Iga-aastastele eestikeelsetele väljaannetele lisaks on ilmunud kaks ingliskeelset artiklikogumikku: 2013. aastal (valik artikleid aastatest 2005–2012) ja 2017. aastal (2013–2017. a artiklite valik).

2004. aastal ilmunud avanumbri toimetaja veerus tuuakse eesmärkidenä välja tutvustada muinsuskaitse ja restaureerimise vallas toimuvaid ettevõtmisi, teoreetiliste ja praktiliste probleemide arutelusid, analüüse ja tõlgendusi – seda nii muinsuskaitse ringkonna sees kui ka laiemale avalikkusele.¹⁹⁸ Esiknumbri väljaandmine sattus kultuuripärandi populaarsuse kõrghetkele: innukalt rajati vanadesse talukohtadesse maakodusid ja korrastati esivanemate talusid, koguti talu- ja vana mööblit ning käsitööd; linnades oli käimas ajalooliste puitasumite gentrifikatsioon. Eeskuju võeti peamiselt Skandinaavia pärandihoiust ning säästvast arendustegevusest, ent üha enam tõstatus päevakorda meie oma pärandi tutvustamise, mõtestamise ning säilitamise olulisus.¹⁹⁹ Selle üheks väljundiks saanud Muinsuskaitse (MK) aastaraamat pakub päranditeematikasse ulatuslikku sissevaadet. Väljaanne on jagatud rubriikideks: ehitised, tehnoloogia, juriidika, kunst, teooria (jaguneb hiljem mitmeks eraldi peatükiks) ja kroonika. Läbi aja esineb teisigi alajaotusi.

11. Muinsuskaitse aastaraamatu kaas (2022).

12. Ajaloolised detailid arhitektuuriloos 2022. a Muinsuskaitse aastaraamatus.

¹⁹⁷ Endine Tallinna Kultuuriväärtuste Amet.

¹⁹⁸ L. Välja, Toimetaja veerg. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 3.

¹⁹⁹ A. Trummal, Toimetaja veerg. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 3.

Pearõhk on aastaraamatus arhitektuuripärandil, põhjalikult on kajastatud suuremaid restaureerimisprojekte: tutvustatud hoonete ajalugu ja arhitektuuri, enne restaureerimist tehtud uuringuid ja nende tulemusi ning tööprotsessi. Enamasti käsitletakse üksikobjekte või kompaktsemaid hoonete komplekse, ent on ka lugusid linnakutest²⁰⁰. Tihtipeale saavad sõna protsessi erinevad osapooled: arhitekt, konservaator, muinsuskaitse ekspert. Arhitektuurilood on impersonaalsed, jättes omaniku tagaplaanile, ning valdavalt avalikus kasutuses hoonetest (vahel ka kortermajadest). Ajapikku lisanduvad üksikud lood eraobjektidest (kodudest)²⁰¹. Erinevalt kodukultuuri- ja sisustusajakirjadest on neis rõhk just restaureerimisprotsessil ja erialateadmisel, mitte kodu miljöö või meeleolu edasiandmisel. Privaattsoon jäetakse lugeja eest varjule ning isegi kui hoone ajaloo kirjeldamisel loetletaksegi kunagisi omanikke, siis tänapäeva osas piirdub info enamasti tellija nimega artikli päises. Kodu ülesehitamise ja perelood (mõne üksiku erandiga²⁰²) ning emotsionaalsed kirjeldused ei ole aastaraamatu formaat.

Mitme põhjalikuma restaureerimisloo kõrval esitatakse kokkuvõtlikult ülevaateid teistestki aasta jooksul tehtud projektidest. Arhitektuuri kõrval on kajastatud haljastuse ning eksterjöõri väikevormide teemat.²⁰³ Huvitavad on suuremad teemaplokid, kus eri autorid kirjutavad teemast erineva nurga alt või näidete abil.²⁰⁴

---

²⁰⁰ Nt M. Suits, Tööstuskülast tehnoloogialinnakuks. Dvigateli tehase tööstuskompleksi lugu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 25–27.

²⁰¹ Nt M. Koppel, R. Peirumaa, I. Raudne, Kotlandi mõisahäärberi ärkamine. Tuhkatriinu-lugu. Muinsuskaitse aastaraamat 2014, lk 20–24;

N. Rent, Funktsionalistlik korterelamu Pärnus Kuuse 2. Fööniksina tuhast. – Muinsuskaitse aastaraamat 2015, lk 32–34;

E. Tamm, Puitlossi ja kahekorruselise kuuri nüüdisajastamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2019, lk 46–49;

O. Orro, L. Jürisoo, Vana ja uue kontrast Pärnu kuurordi alal. – Muinsuskaitse aastaraamat 2019, lk 50–53.

²⁰² J. Raud, Vana-Vigala mõisa väikese valitsejamaja. Lugu omaniku sulest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 41–42.

²⁰³ Nt A. Järve, K. Lootus, Kadrioru pargi kanalid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 36–37;

T. Linna, Vabadussõja monumendi „Mälestusehitus“ taastamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 38–40;

S. Konsa, Ajaloolised väikevormid pargimaastikul. Vasalemma mõisa peavärava restaureerimine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 58.

²⁰⁴ Nt seinamaalingute teema: H. Hiiop, Viljalõikuspidu Riisiperes – Elmar Kitse suurteose taassünd. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 62–64;

E. Mölder, Uutest seinamaalingu leidudest. Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 65;

E. Mölder, S. Volmer, Tõstamaa mõisa maalingute restaureerimine. Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 66–67.

Kaitsekäikude ja bastionide teema: R. Treufeldt, Kaitsekäigud Tallinna bastionides. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 8–13;

B. Dubovik, Bastionide kaitsekäikude uus elu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 14.

Puitarhitektuuri rubriik: O. Orro, Hädade ja rõõmude laiendatud loend. Tallinna puitelamute kaitsmise päevaprobleemidest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 38–43;

M. Siilivask, Tartu puumajad. Ajalooline tüpoloogia ja restaureerimise päevaprobleemid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 44–51;

Tõmbenumbrina mõjub kogumiku esilehekülgedel paiknev rubriik „Aasta leid”²⁰⁵ või „Aasta sündmus“ (ka „Aasta objekt“), kus on kirjutatud möödunud aasta märgilistest leidudest või restaureerimistöödest. Sageli on need laia kõlapinda leidnud ehitised ja avastused, mis on olulised kultuuripärandi objektid²⁰⁶ ja/või annavad oma ainulaadsuses panuse ajalookäsitlusse.

Restaureerimismaailmaga seotud oskusteavet, traditsioonilisi materjale ja töömeetodeid tutvustatakse „Tehnoloogia“ alajaotuses. Tihti on tegemist mõne põhjalikuma uurimuse kajastamisega populaarteaduslikus vormis. See pakub teemasse tervikliku sissevaate, tutvustatakse materjali ja/või meetodi ajalugu ning omadusi.

Ka kunstirubriik on aastaraamatus pigem arhitektuurikeskne, käsitlemist leiavad nii interjööriiimistlused (seina- ja laemaalingud), kirikukunst (altarimaalid ja -skulptuurid, ikonostaas, inventar), aga ka kunstipärand ja selle säili(ta)mise laiema²⁰⁷. Vürtsi lisavad lood objektidest, mis oma erandliku iseloomuga põnevat lugemist pakuvad.²⁰⁸

Kõige mitmekesisem on teemade poolest „Teooria“ rubriik, kus avaldatud mitmeid arhitektuuri- ja kunstiajaloolisi, aga ka üldkultuuriloolisi artikleid, samuti abimaterjale nii muinsuskaitseametnikule kui kultuurimälestise omanikele. Teisest ilmumisaastast (2005)

H. Kallaste, Kuressaare puitelamute tüübid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 52–56.

Pärast puitarhitektuuri rubriiki (kus on peamiselt juttu vastava arhitektuuri kujunemisest erinevates linnades) käsitletakse samas aastaraamatu tehnoloogia rubriigis ühe teemana puitkonstruktsioonide remonti: T. Sepp, Puitkonstruktsioonide remont: traditsioonid, hea tava ja tänapäev. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 58–61 ning ajakirja teooria osas puidupärandi taastamise teemat: J. Metslang, Puidust ehituspärandi teabe kogumine, õpe ja nõustamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 96–97.

Mõisa-aasta alajaotus 2010. a Muinsuskaitse aastaraamatus; kirikukunstist 2017. a Muinsuskaitse aastaraamatus: A. Mänd, E. Mölder, Keskaegne „arveraamat“ Risti kiriku eeskoja seintel? – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 74–75;

T. Sakermäe, Woldemar Sorseveri hauaplaadi konserveerimine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 76;

I. Aaso-Zahradnikova, M. Kurisoo, A. Mänd, Killustikust kunstiteoseks. Niguliste kaks taasleitud hauaplaati. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 77.

²⁰⁵ Nt M. Roio, L. Lõugas, A. Läänelaid, E. Russow, Uppunud vrakid Kadrioru maapõuest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2015, lk 4–8.

²⁰⁶ Nt vesilennukite angaaride restaureerimine: A. Ümar, Vesilennukite angaaride ajalugu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 4–5 ja

K. Öiger, Vesilennukite angaaride raudbetoonkonstruktsioonide restaureerimisest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 6–8;

Keila-Joa loss: A. Strus, S. Konsa, A. Dvotjaninov, Keila-Joa loss. Ülevaade peahoone restaureerimistöödest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2014, lk 6–12;

Ugala teatri hoone: I. Raud, Sama vana hea Ugala. Lihtsalt parem. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 6–10; Eesti Kunstiakadeemia uus hoone: M. Mändel. Eesti Kunstiakadeemia uus kodu sukavabrikus. – Muinsuskaitse aastaraamat 2018, lk 4–8 jne.

²⁰⁷ V. Vissel, Mis on saanud mõisate kunstikogudest? – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 64–66.

²⁰⁸ Nt artikkel Olustvere mõisa kahhelahjust kui mõisaproua kunstiprojektist: A. Ümar, Salapärase kahhelahi – kas krahvinna kunstiprojekt? – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 67–68.

jagatakse rubriik erinevate teemade vahel, nagu „Uuringud ja trükised“, „Mujal maailmas“, „Ajalugu“, „Haridus“, „Finants“, edaspidi on alajaotused nimetatud vastavalt kajastatavatele teemadele ning nende teemaalatus on lai. Aastaraamatu lõpus toodud kroonika abil (restaureerimisprojektid, ilmunud erialane kirjandus, uued ja arvelt võetud mälestised, üritused jm) saab lugeja kokkuvõtliku ülevaate möödunud aastast muinsuskaitsetes.

Praktilisi üldisemaid juhtnööre, millel vana maja omanik saaks näpuga järke ajades hooldus- või parandustöid teha, on aastaraamatutes harva²⁰⁹, pigem saab teadmisi erinevaid restaureerimislugusid lugedes ning seal käsitletud problemaatikat analüüsides. Aeg-ajalt esineb artikleid pärandist laiemalt ning teiste kultuurivaldkondadega seotult: näiteks filmivõttepaigad pärandobjektidel²¹⁰, virtuaalreaalsuse loomine (mälumaastikud)²¹¹ jm.

Mida aeg edasi, seda enam on artiklite ülesehituses näha vabanemist kramplikust aruande vormist ning pöördumist vabama, pärandit populariseeriva stiili suunas. Huvi äratavad loomingulised artiklite pealkirjad²¹²: kasutatud on kõnekujundeid, sõnamänge; sõnastatud pealkirju läbi huumoriprisma. See laiatarbemeedias hästi levinud võte äratub kirjapandu vastu uudishimu ja kutsub süvenema. Autorite sekka lisandub aeg-ajalt kirjutajaid väljastpoolt

---

²⁰⁹ Siiski on ka erandeid, nt Ü. Alev, Hoonete hoolduse ABC. Sissejuhatus vanade hoonete hooldusesse. – Muinsuskaitse Aastaraamat 2019, lk 91–95, millest saavad majahooldusel lähtuda kõik, kel ajaloolise arhitektuuriga tegemist – nii professionaalid (muinsuskaitstjad, arhitektid, ehitajad) kui mitteprofessionaalid (elanikud).

²¹⁰ J. Lõhmus, (Filmi)kaadrid otsustavad kõik... – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 17–19.

²¹¹ M. Rääts. Kadunud maailma taasloomine „VR Toila 1938“. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 16.

²¹² Nt M. Sein, J. Tintera, K. Ribelus, K. Tael, V. Niitvägi, Valga kaunitari noorenduskuur. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 5.

A. Randla, Nii roheline maja!? – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 39.

M. Kõivupuu, Viuldaja(na) traditsioonide ja pärandi klaashoone katusel. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 4–5;

H. Hiiop, H. Vinnal, V. Õunapuu, Kuusalu aardejaht: kullast tähed, krahvi süda, keskaegne reliikvia ja pähklipuu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 38;

O. Orro, Ma räägin sulle selle loo ära! Mõnusaid jutte Mati Mandeliga. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 90.

D. Lukas, Kõnnivad katuseid mööda. Plekksepad Andrus Raie ja Kalvi Kondio. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 98;

M. Aule, C. Pihlap, Õnneliku lõpuga muinasjutt. Poska 41 restaureerimisprojekt. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 9;

O. Orro, K.-M. Luik, Tubli meistri uued tunked. Elamu Sitsi 5 korrastatud fassaadid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 20;

H. Hiiop, T. Tänav, H. Vinnal, Imastu laed – Eesti mõisamaalingute eksootilised õied. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 52;

N. Kangert, L. Varul, A. Lillak, Tundmatu päritoluga luustikud maapõues – kas kutsuda politsei või Muinsuskaitseamet? – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 80.

muinsuskaitse ringkonda²¹³, mis toob teemakäsitlusse mõningast vaheldust, ent on paraku siiski kaunis ajutine nähtus.

Ometi näib, et kuigi Muinsuskaitse aastaraamatut välja andma hakates oli soov kõnetada lugejat nii valdkonnasiseselt kui väljastpoolt ja kogumikust pidi saama muinsuskaitsete kõnetoru avalikkusele, võib seda pidada pigem populaarteaduslikuks erialaväljaandeks. Päranditeema käsitus on spetsialistikeskne, artiklite püstitus eeldab lugejalt mõningasi eelteadmisi, sügavat huvi teema vastu ning süvenemist. Aastaraamat pakub suurepärast lugemisainest ning ülevaadet muinsuskaitsejale (konservaatorile, arhitektile, ametnikule jne) ja vahest ka restaureerimistöoga kokku puutuvale teadlikumale mälestise omanikule, laiema avalikkuse jaoks on sedavõrd detailne käsitus aga siiski liiga spetsiifiline ja üksikasjalik ning jääb oma ametliku stiili ja väljanägemise tõttu raamaturiivilt haaramata. Aastaraamatu nähtavamaks tegemiseks ja turundamiseks eraldi kampaaniaid korraldatud ei ole – väljaande kulud kaetakse eelarvelistest vahenditest ja Kultuurkapitali toetusest, mistõttu puudub selleks ka otsene surve. Aastaraamatut jagatakse koostööpartneritele (ja) tänuüritustel, kogumik on müügil raamatukauplustes ning tasuta loetav Muinsuskaitseameti kodulehel.

---

²¹³ Nt A. Talvik, Liesi Puod – aastast 1908. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 76;
T. Parve, A. Dmitrievi projekteeritud maja nr 73 anamnees. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 77;
J. Lõhmus, (Filmi)kaadrid otsustavad kõik.... – Muinsuskaitse aastaraamat, 2020 lk 17–19.

2. KULTUURIPÄRANDIAJAKIRJAD EUROOPAS

Kultuuripärandid kirjutavaid ja seda populariseerivaid ajakirju antakse Euroopas välja mitmeid. Osa neist läheneb teemale süvitsi ja teaduslikult: esitatakse pärandi ajalugu, tehnilist infot ja konserveerimis-/restaureerimislugu. Teised on oma ülesehituselt pigem elustiili- ja sisustusajakirjad, kus kultuuripärandid populariseeritakse nõrgete meetoditega: seda esitletakse kui elukeskkonda ja –viisi, jagatakse näpunäiteid, kuidas ajaloolises stiilis miljööd kujundada, säilitada ja väärtustada. Esimesed väljaanded on suunatud pigem spetsialistile ja valdkonna vastu sügavamalt huvi tundvale lugejale, teisel puhul on publik laiem – nõrget inimene tänavalt, kes on kultuuripärandid huvitunud, pärandikultuuri „tarbija“. Artiklid toetuvad lugeja emotsioonidele: luuakse kokkupuutepunktid kajastatava teema ning lugeja mälestuste, sotsiaalse tausta ning tunnetuse vahel – narratiiv, milles ta end ära tunneb või millega samastub.

Populaarteaduslikud²¹⁴ ajakirjad²¹⁵ on enamasti valdkonna nišiajakirjad, millel on oma kindlaks kujunenud tarbijate kogukond. Neid ühendab huvi valdkonna vastu ning janu spetsiifilise ja professionaalset laadi info järele. Lugejaskond on lojaalne ning väljakujunenud.

Nõrget elustiiliajakirjad sõltuvad enam juhuslikust lugejast, kes teeb ostuotsuse ajakirjandusriiuli juures ajakirja kaane ning kiire pilguheidu põhjal ajakirja lehitsedes. (See ei tähenda, et ajakirjal puuduks oma kindel lugejaskond, aga nõrget juhuslik lugeja moodustab siin suurema osa.) Ajakirja sisu mõjutavad lugejate ja reklaamistjate ootused, konkurents ajakirjandusturul (millest kirjutavad teised ajakirjad), samuti erinevad internetiportaalid.

Just tänu mitmesugustele visuaalile keskenduvatele veebivärvadele (Pinterest, Instagram jt) ja temaatilistele blogidele on suuremale enamusele lugejatest huvipakkuv pildimaterjal vabalt kättesaadav ning staatilisema iseloomuga ajakirjad peavad pakkuma lisaväärtusi, et nendega paberikandjal võistelda. Üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna ning seetõttu on ka päranditeemalistes väljaannetes suur roll illustreerival materjalil ning tekstiline osa jääb üha enam tagaplaanile.

Mõistagi ei ole ajakirjad üdini ühe- või teistsugused – mõlemad, nii populaarteaduslikud kui elustiiliajakirjad, kasutavad oma sisuloomes vähemal või rohkemal määral nii teaduslikku ja

---

²¹⁴ Teaduse valdkonda kuuluvat üldarusaadavalt esitav. Sõna seletus märksõnaga „populaarteaduslik“: <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/populaarteaduslik/1> (vaadatud 7. V 2024).

²¹⁵ Eestis näiteks Muinsuskaitse aastaraamat, Renovatum; Itaalias ajakiri Antiquariato.

aimelist infot kui ka efektset illustreerivat materjali, ent väljaannete läbiva joone ja teemade kajastamise viisi määravad sihtgrupp ning tellija ootused. See annab väljaandele näo.

Järgnevalt on esitatud kuue Euroopa kultuuripärandi teemasid kajastava ajakirja analüüs. Valiku aluseks on ajakirjade sarnane temaatika ja vaatenurk Eesti ajakirjaga Pööning.²¹⁶ Analüüsis on antud ülevaade ajakirjade sisust ja kujundusest, käsitletavatest teemadest ja vaatenurgast, sihtrühmast, eesmärkidest ja toimetulekust. Andmete esitus (nt lugejate arv, toimetulek) on mõnevõrra erinev, kuna ajakirjadest ja nende kodulehelt saadav info varieerub: kui üks väljaanne mainib kodulehel või reklaamikaardil ära oma lugejate hulga, siis teine hoiab seda saladuses. Seesugune info (nt tiraaž) on sageli diskreetne, põhineb toimetuse väidetel, ent on samas oluliseks müügiargumendiks reklaampindu ostvatele partneritele.

Põhjalikumalt on analüüsis vaadeldud Põhjamaade ajakirju Antiikki & Design (Soome) ja Norske Hjem (Norra), kuna need on olnud siinse pärandiajakirja Pööningu loomisel ja arendamisel peamisteks eeskujudeks. Ajakirja Antiikki & Design analüüsis on olnud abiks ka intervjuu peatoimetaja Mirva Saukkolaga (lisa 1). Lisaks on vaadeldud tuntumaid ja/või iseloomulikumaid näited mujalt Euroopast: Rootsist, Suurbritanniast ja Itaaliast. Teadaolevalt meie lõunanaabritel lätlastel ega leedulastel sarnaseid ajakirju ei ilmu, mistõttu puuduvad nende riikide kohta näited.

Eraldi on ajakirjade sisu analüüsis pööratud tähelepanu jõulunumbritele, kuna need on elustiiliajakirjade aasta kõrgpunkt, kuhu valitud efektseimad kodud ning muljetavaldavad teemad, mis võimaldavad esile tuua traditsioone, meeleolu ja luua lugejat kõnetavat narratiivi. Ajakirjade kaantest on esitatud kaks varianti: suvel ja talvel ilmunud numbri kaas, et näidata nende varieeruvust.

Analüüsis on vaadeldud ajakirjade kolme viimase aasta (2020–2023) väljaandeid (v. a Itaalia ajakiri Antiquariato, mille analüüs põhineb 2023. a numbritel), nende veebilehti ning sotsiaalmeediakanaleid (Facebook, Instagram ja Pinterest) 2024. esimese poolaasta seisuga.

---

²¹⁶ Ajakirjade valikul olen konsulteerinud antiigieksperti ja kunstiajaloolase Viljar Visseliga.

2.1. ANTIIKKI & DESIGN

Soome

Väljaandja: Fokus Media Finland OY

Levi: Soome

74 + 4 lk (sisu + kaaned)

Ilmumissagedus: 10 numbrit aastas

Lugejate arv: 67 000²¹⁷

Hind:²¹⁸ 13,90 €

Antiikki & Design on 1993. aastast ilmuv antiigi- ja kultuuripärandiajakiri, mille teemade hulka kuuluvad disainiklassika ja kunst ning nende kolleksioneerimine; ajalooline arhitektuur, selle konserveerimine ja restaureerimine, samuti kultuureiside sihtkohad.

Sotsiaalmeediakanalid:²¹⁹

Facebook²²⁰ – 6800 jälgijat

Instagram²²¹ – 2542 jälgijat

Pinterest²²² – 176 jälgijat

Veebis saab digiajakirja (ka varasemaid numbreid) osta väljaande kodulehelt.²²³

2.1.1. Sihtrühm

Lugejaskond hõlmab suures osas kunsti- ja antiigikolleksionääre, kes moodustavad lojaalse ning pikaajalise lugejaskonna. Pigem on ajakiri suunatud kunsti- ja arhitektuuriajaloo huvilisele kui isetegijast restauraatorile: restaureerimisõpetusi esineb ajakirjas vähe, pigem on antud juhiseid antiikesemete hooldamiseks ja säilitamiseks. Kergema sisuga artiklid kõnetavad ka nõ antiigiamatööre ja kirbuturgude-kütte. Nende huvi on kantud mälestustest ja nostalgiast, mis vanade esemed või hooned esile toovad; puuduvad põhjalikumad teadmised, kuid on soov

---

²¹⁷ Lugejate arvu arvestamisel summeeritakse paber- ja digiajakirja lugejad. – Media Audit Finland <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2023/09/KMT-2023-lukijamaarat.pdf> (vaadatud 7. V 2024).

²¹⁸ Siin ja edaspidi on toodud ajakirjade kaanehind 2023. a lõpu seisuga.

²¹⁹ Sotsiaalmeediakanalite jälgijad seisuga 13. II 2024.

²²⁰ Antiikki & Design Facebook: <https://www.facebook.com/search/top?q=antiikki%20%26%20design> (vaadatud 7. V 2024).

²²¹ Antiikki & Design Instagram: <https://www.instagram.com/antiikkidesign/> (vaadatud 7. V 2024).

²²² Antiikki & Design Pinterest: <https://www.pinterest.com/antiikkidesign/> (vaadatud 7. V 2024).

²²³ Ajakirja koduleht on <https://antiikkidesign.fi> (vaadatud 27. II 2024).

neid omandada. Soomlaste kirg antiigi ja vanavara vastu peegeldub populaarses ekspert-hinnangu rubriigis.

Suur pildimaterjali hulk ning erinevas formaadis tekstilõikude (tihedate tekstiveergude vahele on pikitud kastikesi kokkuvõtliku infoga) vaheldumine muudab väljaande lihtsamini jälgitavaks ka pealiskaudsemale lugejale.

Ajakirja lugejad on suuremalt jaolt pikaajalised tellijad, üksiknumbrite müük jääb vähemusse. Eriti populaarsed on jõulunumbrid – see paljude jaoks aeg meenutamiseks, peretraditsioonidele mõtlemiseks ning nostalgitsemiseks.

13. Ajakirja Antiikki & Design numbrite 5 ja 10 (2023) esikaaned.

2.1.2. Ajakirja toimetulek

Antiikki & Design on mediakorporatsiooni Fokus Media üks seitsmest väljaandest. See võimaldab teha korporatsiooni ajakirjadele ristturundust ning maandab mitme väljaandega kogusummas majanduslikke riske. Ajakirjas on üksikuid reklaampindasid, mis kindlasti aitavad väljaande majandamisel, ent ei ole selle peamiseks sissetulekuallikaks. Olulise osa ajakirja toimetulekust moodustab koostöö partneritega – nii lugejamängude, artikliteemade kui näiteks lugejareiside näol.

2.1.3. Sisu

Kui ilmumise algaastatel oli ajakiri suunatud eeskätt antiigist ja ajaloolisest arhitektuurist huvitunud lugejale, siis aja möödudes on väljaande rõhuasetus liikunud üha enam 20. sajandi disaini, *vintage*'i ning isegi nüüdiskunsti suunas. Lugejad tunnevad huvi uue ja vana kokkusobitamise vastu. Väljaande peatoimetaja Mirva Saukkola sõnul²²⁴ pööratakse nüüd rohkem tähelepanu ka meistrilugudele, mis lisab ajakirjale inimlikku külge, samuti kollektsioonidele ja kollektsionääridele.

Suurenenud on fotode ja muu illustreeriva materjali hulk ajakirjas (teksti ja illustratsioonide vahekord on umbes 1:4). 2021. aastal muudeti väljaande maketti ning ajakiri jagati sektsioonideks:

- kodu ja kujundus (alateemad: lugu ühest kodust, stiili kujundamise õpetus, antiigitrendid, portreelugu disainerist ja tema loomingust);
- kunst ja kollektioneerimine (kustinäituse ülevaade, kollektsionääri ja tema kollektsiooni lugu, kunstniku tutvustus);
- ajalugu ja traditsioonid [kultuureis, stiiliaabits, käsitöömeistri või konservaatori meistrilugu, artikkel mõnest ajaloolisest (avalikust) hoonest, lugejaküsimused, tuntud isiku pajatus ajaloolisest esemest].

Iga sektsiooni juhatab sisse avalehekülj, mis oma leheküljesuuruse foto, suure peal- ja väikeste alapealkirjadega mõjub omaette ajakirja kaanena. Uuenenud makett on aja jooksul arenenud: kui esimestes numbrites tundus taoline avalehekülj ruumitaitena – seda enam, et sellele järgnes mitmeleheküljeline fotodega sissejuhatus artiklisse, mis suures osas kordas rubriigi avalehekülge –, siis edaspidi on jälgitud, et foto- ega tekstimaterjal järgmistel lehekülgedel ei korduks. Peatoimetaja iseloomustas väljaande maketi muutmist sooviga pakkuda rohkem meeolukat pildimaterjali ning paigutada jutud selgesse jaotusesse ja vormi, mis võimaldaks lugejal huvipakkuvad teemad ja artiklid kergemini üles leida.²²⁵

---

²²⁴ Intervjuu peatoimetaja M. Saukkolaga. Magistritöö Lisa 1.

²²⁵ M. Saukkola, Kestäviä elämyksiä (toimetaja veerg). – *Antiiki & Design* 2021 nr 4, lk 3. (Siin ja edaspidi autori tõlge)

õdusat miljööd (alates põlevatest küünaldes kandelaabrites kuni särava kristallini pidulaual), omanike antiigihuvi ja kogumiskirge. Ajakirja algusaastatel kajastati enam ühes kindlas stiilis kujundatud kodusid, aja möödudes on lisandunud mitmekihilisemad, erinevaid stiile ja ajastuid kombineerivad kodud.²²⁶

Lugejate seas enim armastatud kodulood on üles ehitatud suures osas emotsiooni ja eluviisi kirjeldamisele, eriti tuleb see esile jõulunumbrites, kus esineb palju detailirohkeid jõuluehtes kodude kirjeldusi (ill 15):

„Päritud antiikmööbel ja mitmed kaunid vanad esemed loovad Per ja Marita Fröbergi jõuludele hubase tausta. Perekonna armsad jõulumälestused viivad alati tagasi 1860. aastatesse Pakkase mõisas Hämeenkyrös.“²²⁷

15. Kodu lugu Antiikki & Designi 2021. a jõulunumbris.

Meeleolu loovad traditsioonilise jõulunarratiivi juurde kuuluvad elemendid: jõulukuusk, küünlavalgus ning pidulik peolaud, mida kroonib selle kohal rippuv kristall-lühter. Hubasust rõhutab pilkupüüdvä punase värvi kasutus. Taamal on taustaks ajaloole viitavad antiikmööbel ja -esemed ning kahepoolsed vanad tahveluksed. Pildiallkirjad (vasakul leheküljel) jutustavad jõulukuuse toomise ning (paremal) peolaual oleva juba mitu põlvkonda perele kuulunud serviisi loo.

²²⁶ Intervjuu M. Saukkolaga. Magistritöö lisa 1.

²²⁷ R. Koskinen, Jugendtalo virittäytyy juhlaan. – Antiikki & Design 2021, nr 10, lk 32–33.

Nostalgia vanade aegade järele on ajakirjas läbiv joon. Vaatamata teksti ilukirjanduslikule, kohati ehk poeetiliselegi stiilile on laused siiski informatiivsed: kirjeldatakse arhitektuurset miljööd ja stiili, nende sekka on justkui muuseas põimitud fakte hoone ehitus- ja ajaloo, arhitektide jms kohta. Peatoimetaja on toonitanud, et informatiivsed pildiallkirjad on tingitud ka lugejate ootustest ja eelistustest ning end sellisel kujul tõestanud.²²⁸

Siinkohal iseloomuliku näitena katkend artiklist, mis kirjeldab Helsingi juugendmajas asuvat kodu:

„Juugendehitiste iludusvõistlusel esineb edukalt Bulevardi 13 asuv Karl Gustaf Grahni, Ernst G. Hedmani ja Knut Wasastjerna arhitektibüroo projekteeritud hoone. Selle muinasjutulise, tornikaunistustega hoone ehitustööd lükkas 1901. aastal käima Arvid Sanmark, keda on sealt alates nimetatud Helsingi juugendehituse võtmetegelaseks.“²²⁹

Kujundirohkkest kirjeldusest saab lugeja teada hoone ehitusstiili ja -aja (vaikimisi ka juugendstiili periodiseeringu), arhitektid, ehitusmeistri (ühtlasi tema staatuse linna ehitusloos) ning et tegemist on Helsingi ühe silmapaistvaima stiilinäitega.

Mahukale koduartiklile järgnevad mitu intervjuul põhinevat persoonilugu: disaineri, käsitöömeistri ja kollektsionääriga. Esimeses neist portreeritakse juba klassikuks saanud, ent endiselt tegevat disainerit, kelle töö on hetkel aktuaalne – olles pälvinud hiljuti mõne preemia või töötanud mahuka projekti kallal. Tihti on ta oma valdkonnas disainis ja/või tehnikas märgilisi uuendusi toonud. Artikli kujunduses on suur roll taas fotodel, põhiteksi juures hõlbustab olulise info saamist kastike faktidega meistri elukäigu kohta, kus leidub nii ametialast kui isiklikumat teavet (sünnikoht, hariduse, töökohad, preemiad, perekondlik seis).

Teine tüüp persoonilugusid on intervjuud traditsiooniliste käsitöömeistritega. Uuritakse meistri huvide ja töö kohta, kuidas ta alani jõudis, mida tema töö endast kujutab ja milliseid eeldusi selleks vaja on. Intervjuu toetub väljakujunenud vormile, kuhu endise peatoimetaja Maija Toppila sõnul²³⁰ kuulub alati küsimus, kas meistril on olnud kunagi mõte pillid kotti panna – mõistetav ja samas lugejat mõtlema suunav küsimus pärandihoius, kus inimesi innustab sageli pigem sisemine kutsumus ja isiklik huvi teema vastu kui materiaalsed kaalutlused. Olenemata vastusest paneb küsitud mõtlema tavade ja pärandi jätkumisele ning tõstab omal moel

---

²²⁸ Intervjuu M. Saukkolaga.

²²⁹ M. Saukkola, *Elegantti tyyli*paletti. – *Antiikki & Design* 2021, nr 1, lk 17.

²³⁰ Väide pärineb eravestlusest *Antiikki & Designi* peatoimetaja Maija Toppilaga.

vastutustundlikkust lugeja tarbimiskäitumises: meistri töö kestab seni, kuni on tellijaid ja tema tööd väärtustatakse.

Kolmandat liiki portree- ehk kolleksionäärilugudes kirjeldatakse persooni kogumiskire tekkelugu, kolleksioneerimispõhimõtteid ja huvitavamaid esemeid tema kogus. Samas jagatakse ka õpetusi, mida kolleksiooni loomisel jälgida ning kuidas antud tüüpi esemeid säilitada.

Päevakajalisi või laiemaid eksistentsiaalseid teemasid käsitleb ajakirjas mõtiskluse tüüpi lugu. Läbi aegade on kaastööd teinud erinevad autorid (sh kirjanik Merette Mazzarella, YLE klassikalise muusika toimetaja Janne Koskinen, kunstiajaloolane ja kirjanik Anne Kortelainen, kunstiajaloolane Berndt Arell jt). See on omamoodi peatuspunkt, kus lugeja saab käsitletaval teemal kaasa mõelda, arutleda, juurelda.

Nn stiiliaabitsa tüüpi loos tutvustatakse kunstnikke, aga ka näiteks mõne disainivaldkonna või eseme arengut (nt käekotid²³¹, peeglid²³², toolid²³³, lauakatted²³⁴ jm). Artikli tekst on napp ja tutvustav, põhjalikumalt on info lahti seletatud mahukates pildiallkirjades. Sel moel on eseme kirjeldus seotud visuaaliga ning lugejal lihtne tekstilist ja pildilist infot omavahel kokku viia. Mitmekülgsed näited annavad hea ülevaate erinevatest kunstistiilidest ja nende kujunemisest, samuti soomlaste ainelisest pärandist. Põhjalikumalt on kunstiajaloo suurkujud ja -stiilid käsitletud eraldi artiklites.

---

²³¹ M. Saukkola, Kummasteltu, kadehdittu käsilaukku. – *Antiikki & Design* 2020, nr 2, lk 52–55.

²³² K.-P. Kokki, Peili – luksusesta arkipäivään. – *Antiikki & Design* 2021, nr 2, lk 48–53.

²³³ K.-P. Kokki, Valtaistuimesta joka kodin kalusteeksi. – *Antiikki & Design* 2021, nr 5, lk 52–57.

²³⁴ K.-P. Kokki, Ruokailuhetken kruunajat. – *Antiikki & Design* 2021, nr 10, lk 52–57.

16. Lauatarvikute stiiliaabits ajakirjas Antiikki & Design.

Pildiallkirjades on kirjeldatud söögitarvikuid ja nende kujunemist erinevate stiiliperioodide aegu. Visuaalse ja tekstilise info sidumine muudab selle lugejale kergemini jälgitavaks.

Vähem, ent aeg-ajalt siiski, leidub artikleid toiduajaloo teemal. Need on seotud mõne tähtpäeva või perioodi toidutraditsiooniga (näiteks volbrigidustuste lauakate aprillikuu numbris²³⁵, jäätis suve²³⁶, hapendamise augustinumbris²³⁷ jms). Siingi vahelduvad põhjalikumad ja süvenemist vajavad kirjeldused kitsalt koondatud infoga, toiduartiklite juures on toodud ajatelg, kuidas antud toit (toidud) Soome on jõudnud ning aja jooksul muutunud.

Ajakirja tagumistele lehekülgedele on paigutatud teinegi põhjalik arhitektuurilugu. Sageli on see mõnest kultuuriloolisest avalikust ruumist (teatrihoone, muuseum vms), iseloomult üldisem kui esimeste lehekülgede artikkel, tuues samas objekti kõrvale konteksti: lisaks hoone arhitektuurile kirjeldatakse siin sageli ka ümbrust ja ühiskonda ajal, mil see ehitati.

Aiandusajaloost on Antiikki & Designis eraldi artikleid vähe, ent sageli kirjutatakse ajaloolistest aedadest mõne koha/hoonega seoses: siin on soomlastel kadestamisväärne eelis säilinud ajalooliste aegade – aga ka taimede – näol, mis on tihtipeale osa mõnest ajaloolisest kinnistust ja moodustavad osa paiga identiteedist.

²³⁵ A. Kajjalainen, Säätöläisten herkuttelusta vapun voileipäpöydäksi. – Antiikki & Design 2020, nr 4, lk 56–61.

²³⁶ A. Kajjalainen, Jäätelö – entisajan herrojen herku. – Antiikki & Design 2020, nr 6, lk 52–57.

²³⁷ A. Kajjalainen, Hapattamisesta tuli kulinarismia. – Antiikki & Design 2020, nr 7, lk 54–59.

Ajakirja viimastel lehekülgedel asub mitmeleheküljeline rubriik „Lugeja küsib“, kus soovijad saavad mõne oma vana eseme kohta eksperthinnangut küsida. Küsimus on varustatud fotoga, võimalusel lisatud saamislugu. Spetsialisti vastus annab infot eseme ajaloo, valmistaja, kasutusviisi ning ka kindlustussumma (turuväärtuse) kohta. On olnud juhuseid, kus pealtnäha väheväärtuslik ja kasutuseta seisnud ese on osutunud tõeliselt hinnaliseks disainiklassikuks ning pannud seega teisigi lugejaid kodus vanu esemeid teise pilguga vaatama. Pikaajalise toimetaja Antti Kaijalaineni sõnul²³⁸ on tegemist ajakirja ühe populaarseima rubriigiga, mis pakkunud lugejatele suurt huvi juba aastaid. Toimetus saab ainuüksi nädalas mitusada säärast lugejaküsimust ning ajakirjas tuuakse neist ära vaid huvitavamad. Rubriigi näol on leitud tõhus viis lugejate kaasamiseks ja huvi tõstmiseks-hoidmiseks pärandi vastu. Huvitavad näited ning nn tuhkatrüübi-lood, kus mõni argine ese osutub pärast spetsialisti hinnangut hinnaliseks disainiklassikuks, innustavad huvi ning väärtustamist (pere-) pärandi vastu. Ekspertide hinnangud ja suunised info kogumise kohta suunavad lugejaid koguma ning talletama ka pärandiga koos käivaid lugusid.

2.1.4. Kujundus

Ajakirja sisuga on kooskõlas väljaande romantiline ilme, mille loovad traditsiooniline kirjatüüp, kursiivis pealkirjad ja rohke kvaliteetne pildimaterjal. Fotod on sageli suureformaadilised, paigutatud üle lehekülje. Ruumi üldplaanide kõrval esineb palju lähikaadreid kompositsioonidest ja detailidest. Esile tuuakse vanade esemete ilu, samuti paatina ja üksikasjad: puitmööbli nikerdused, materjali tekstuur (nt kangalõim või puidusüü), efektsed kooslused.

---

²³⁸ Väide pärineb eravestlusest ajakirja toimetaja Antti Kaijalaineniaga.

Fotod Antiikki & Design ajakirjas. Sageli on kasutatud lähivaateid, mis võimaldavad materjali iseloomul esile tulla.

17. Kompositsioon antiikesemetest. Foto rõhutab esemete kauneid detaile ja materjale.

18. Lähivaates tundub lihtne puutöö esteetiline, materjal kaunis ja soe.

Pildiallkirjad on mahukad (4–5 lauset), kirjeldavad ning annavad samuti edasi fotodel olevate esemete lugu. Need arvestavad lugejaga, kes on harjunud omandama infot kiiresti ja piirdub piltide vaatamise ning -allkirjade lugemisega ega nõua artiklitesse süüvimist. Kinni on peetud kommunikatsiooni põhitõest, et visuaallõide edestab tekstilist. Info omandamise esimene tasand (kõige lihtsamini ja kiiremini haaratav) ajakirjas on foto, teine selgitav pildiallkiri ning kolmas suuremat süvenemist nõudev artiklitekst. Kirjeldavad pildiallkirjad, aga ka fakte kokku võtvad „kastikesed“ artikli põhiteksti juures muudavad info kättesaamise kiireks ja mugavamaks.

Kodin avaimet

TÄLLÄ ASUU tallella Patricia Hackman korissa Mitsun ja Shantarin kanssa.

ASUNTO ON kansainväliseltä edustava ja -melainen talo on Kaasporissa.

ERITYISTÄ Kodin sisustus on sekoitus antiikkia ja luonnontieteellistä museota.

Rakkaat linnut
 Aikaaalellee tyypillinen talo on sisätiloiltaan valoisa. Sisustus luo selkeisiin tiloihin runsaata. Olohuoneen ikkunaluukun on linnuille pyhitetty tila. Monet sellillä olevat, tietyt linnut ja muut eläimet ovat kuulleet Patricia Hackmanin kalle, joka aikanaan vaali samaa keräilyharrastusta. Eläimiä ei ole täyttämistä varten kopetettu, vaan ne ovat löytäneet huoneensa ja mennehyyst.

Into keräilyyn on perittyä.

Kiittiön ja olohuoneen välissä jäävän huoneen Patricia Hackman valitsi työhuonekseen. Se on kalustettu Englannista tuoduilla, barokkityylinä huonekaluilla, joista kierejalkainen pöytä palvelie pöytähuoneesta.

Alakerrassa sijaitsevat olohuone ja tyylit, yläkerrassa makuu- ja vierashuone, kirjasto ja aula. Sisustamista edelsi remontti, jossa kodista rakentui hyvä tausta esineille, tallelle ja kalusteille. Lämminhenkinen koti on asukkaansa näköinen: hohmeita taidokas yhdistelmä antiikkia, täytettyjä eläimiä ja väriä.

Lattiat sekä muurit ja penssiäkösi maalatut yläkerran portaat kunnostettiin ensimmäisinä. Remonttisuojien kiinnitys lattiat ja portaat Patricia Hackman kiinnitti ne vahalla.

Patioonit pinnat näyttävät vain parantuneen ajan myötä. Ne ovat saaneet olla sellaisenaan ensimmäisistä käsitellyistä asti.

Punaisen leisku
 Yläkerran makuuhuoneen seinin tallella välinä voimakkaan sinisen, vierashuoneeseen terraan taituvan pensain ja kirjaston pohjain oranssin värit.

- Rakastan väriä, erityisesti punaista, hän kertoo. Alakerran työhuoneesta ja kirjastosta vierittävä lempeimmät ja hennoimmat sävyt.

Bililisin rakennusajottekita löytyvät komea, Jugoslavian kaktusit pöytäruokittu luonnontieteellisen työhönsä kulmaan sopivaksi. Se on kiitostä abkerrasi, sillä Patricia Hackman kiinnittää mielenkiintoa talon puolella. Uusittuun kiittiönä on kiitostä vanha leisi.

Kodin huonekaluista osan Patricia Hackman toi mukanaan muuttarensa Englannista.

- Olin tehty kaksikymmentä vuotta tv-studioissa töitä ja motivoitunut muututtamaan takaisin. Halusin kokeilla viipinää Suomessa. Olin mukana muuttamassa rakkaita huonekaluja. Lopet kankin viihtöinen.

Amateurdamissa koulutuksessa saanut tallella teki ensimmäisenä työtään Pink Floyd -yhtyeelle *Dark Side of the Moon* -nimisessä kahden muun ammattilaisen kanssa. Sitä lähti liikkeelle ura, joka kesti runsaat kaksikymmentä vuotta. Sitä aikana valmistui käsitellyt ja ammattilaisista muun muassa Mike Oldfieldille, Elia Costellole ja Queenille.

- Olen pirttänyt ja maalannut lapaista asti, mutta olohuoneiden vuoksi maalauksien on jäänyt takakalalle. Nyt olen palannut takaisin oven perään ja teen myös tilaustöitä maastokuvia, Patricia Hackman kuvaillee.

Luonnontieteellistä elämää eläville tallella arvostaa kodissaan ainoja materiaaleja. Punet huonekalut, vitla ja taljat kuuluvat hänen sisustukseensa.

19. Artikli kujundus ajakirjas Antiiki & Design. Pilgupüüdjana mõjub artikli juures andmeid koondav kastike „Kodu võtmed“ (soome k *Kodin avaimet*), kus on punkthaaval toodud välja faktid antud kodu kohta. Tänu kokkuvõtvale, visuaalselt eraldatud formaadile on põhiline info lihtsasti ja kiiresti lugejale hoomatav.

Ajakirjas Antiikki & Design on oluline roll väljaande visuaalsel poolel – tihe kvaliteetne pildimaterjal (moodustab väljaande sisust ca 3/4) kaasab ajakirja ostjate hulka tänapäevast rohke visuaalse infoga harjunud lehetarbijat. Kakskeelses riigis on see soomekeelsele väljaandele omamoodi kesktee kahe riigikeele vahel, samuti mõjub ajakiri atraktiivsena soome keelt mitte kõnelevale pärandihuvilisele. Värvilised efektsed fotod läikival klantspaberil loovad kuvandi, et vanade esemete maailm on kaunis ja eksklusiivne – midagi, millest unistatakse ning soovitakse osa saada. Nostalgia, mis vanade traditsioonide ja esemetega kaasneb, loob tihtipeale äratundmise ning toob meelde armsad mälestused.

2.1.5. Eesmärk

Väärtushinnangute kujundamine, lugeja harimine. Tutvustada peamiselt Soome, aga ka Euroopa ja muu maailma kultuuripärandit.

2.1.6. Ühismeediakanalid

Ajakiri kasutab lisaks paber kandjale mitut sotsiaalmeedia kanalit: uudisvoos on postitatud kvaliteetseid värvikirevaid fotosid, mida kirjeldavad lühikesed pildiallkirjad – tegemist on enamasti paber kandjal ilmunud lugude ja lugejareiside tutvustustega.

Postitustes on kasutatud ka lugejaküsimusi vanade esemete kohta (koos eksperdi vastusega) ning värskete ajakirjanumbrite reklaami. Ühismeediakanaleid kasutab väljaanne ennekõike „isu tekitamiseks“ toote (ajakirjanumber või lugejareis) ostmisel, lugejaküsimused tekitavad huvi valdkonna vastu.

Väljaande Facebooki leht on üpris staatiline ja ühekülgne, sealsed postitused suunavad edasi väljaande koduleheküljele. Ka jälgijate tagasiside on (meeldimiste näol) tagasihoidlik, ulatudes keskmiselt 5–20 inimeseni.

Instagrami lehel on voog elavam ning postitusi – ja ka jälgijate reaktsioone – rohkem. Enim reaktsioone saavad fotod kodudest (keskmiselt 80–130 meeldimist), samuti mõned meistrilood (70–80). Elavam tagasiside võib olla tingitud ka nooremast sihtgrupist, kes ongi ühismeedias aktiivsem.

Ühismeedia postitused kajastavad peamiselt ajakirjanumbrite tutvustusi, lugejalt aktiivset suhtlemist ei eeldata ning seda ei ärgitagi. Kuna ajakirja toimetuse on kõigest kolmeliikmeline, siis puudub ressursid sotsiaalmeedia sisusse rohkem panustada ning põhiohk on paberajakirja kujundamisel ja arendamisel. Samas on sotsiaalmeediast saadav tagasiside hea indikaator toimetusele: millised teemad inimesi kõnetavad, millele elatakse rohkem kaasa.

Ajakirja kodulehel²³⁹ on lühikesed kokkuvõtted paber kandjal ilmunud lugudest, viited blogipostitustele, teemakohaste päevakajaliste sündmuste kajastused ning lugejaküsimused. Eraldi alalehe moodustavad lugejamängud, kus lugejat „prääniku“ ehk väljaloositavate auhindade abil kaasata ning väljaande lugejate seas hoida püütakse. Toimetuse pöörab kogukonna hoidmisele suurt tähelepanu: mitu korda aastas toimuvad lugejate kultuureisid, ajakirja tellijate vahel loositakse auhindu, küsitakse nende arvamust lugude kohta.

---

²³⁹ Ajakirja koduleht on <https://antiikkidesign.fi> (vaadatud 24. I 2024).

2.2. NORSKE HJEM

Norra

Väljaandja: Klokkegården Media AS

Levi: Norra

92 + 4 lk (sisu + kaaned)

Ilmumissagedus: 5 numbrit aastas

Lugejate arv: ei ole teada

Hind:²⁴⁰ 119 NOK (u 10,2 €)

Norske Hjem on 2009. aastast ilmuv Norra interjööriajakiri vanadest majadest – talumajadest mõisahooneteni-, aedadest, hoonete konserveerimisest ja restaureerimisest, mis kajastab, kuidas elada tänapäeval vanas majas.²⁴¹

Sotsiaalmeediakanalid:²⁴²

Facebook²⁴³ – 8100 jälgijat

Instagram²⁴⁴ – 4741 jälgijat

Pinterest²⁴⁵ – 56 jälgijat

Digiajakirja (k.a varasemaid numbreid) saab osta ja lugeda väljaande kodulehel.

2.2.1. Sihtrühm

Vana maja omanik, kes korrastab maja ise ning soovib selle kohta infot. Kaunite piltidega kodulood ning kultuuripärandi-teemalised artiklid meelitavad lugejate hulka ilmselt neidki, kellele meeldib lihtsalt vanade asjade ja hoonete nostalgia.

---

²⁴⁰ Kaanehind 2023. a lõpu seisuga.

²⁴¹ Väljaande tutvustus ajakirja kodulehel <https://www.magasinet-norskehjem.no> (vaadatud 19. I 2024).

²⁴² Seisuga 20. II 2024.

²⁴³ Norske Hjem Facebook: <https://www.facebook.com/norskehjem> (vaadatud 7. V 2024).

²⁴⁴ Norske Hjem Instagram: <https://www.instagram.com/norskehjem/> (vaadatud 7. V 2024).

²⁴⁵ Norske Hjem Pinterest: <https://www.pinterest.com/norskehjem/> (vaadatud 7. V 2024).

20. Ajakirja Norske Hjem esikaaned 2023, nr 3 ja 2022, nr 5.

2.2.2. Ajakirja toimetulek

Ajakirja väljaandev (pere)firma tegeleb restaureerimisega ning omab restaureerimistarkute ja ajaloolises stiilis sisustustoodete veebipoodi, mis aitab kaasa ettevõtte majanduslikule toimetulekule ning kogukonna loomisele ja hoidmisele.

Väljaande suurematel reklaampindadel on püsipartnerid (nt mainekas Inglise vannitootodete firma Burlington, mitmed muuseumid jm), kes näevad ajalooliste hoonete omanike seas piisavat turusegmenti ning toetavad oma reklaamiostuga erialakirjanduse väljaandmist Norras. Väljaande viimastel lehekülgedel on rohkesti väiksemahulisi reklaame ja firmatutvustusi, mis panustavad väikeste sammudena ilmselt samuti ajakirja toimetulekusse.

2.2.3. Sisu

Ajakirja esimestel lehekülgedel on päevakajalised teemad: valdkonna uudised, äsjailmunud kirjanduse tutvustus, ka muinsuskaitse toetustest ja preemiatest. Päril alguses (lk 6) on majaomaniku päeviku vormis rubriik, mida kirjutavad ajakirja väljaandjad Kari-Marte ja Tor Harald Frøyset. Paar ostis ajaloolise Klockergårdeni kinnistu 1997. aastal ning restaureeris selle järgnevatel aastatel. Protsessi käigus tundsid nad puudust erialasest kirjandusest Norras ning

nii sündis kirjastus Klokkergårdeni Media ning ajakiri Norske Hjem. Kirjastuse identiteet on tugevalt seotud samanimelise kinnistuga ning päevik hoiab lugejat kursis selle arengu ja hooldamisega – eluviisiga ajaloolisel kinnistul. Napp päeviku sissekanne kirjeldab tehtud korrastus- ja ehitustöid ning nende tulemusi; leheküljest suure osa moodustavad värvilised fotod, mis annavad aimu ka ümbruse, sh looduse muutustest kinnistul läbi aastaegade. Nii põimitakse ajaloolise hoone juurde lugusid seda ümbritsevast aiast, maastikust ja keskkonnast laiemalt.

Hva har skjedd på Klokkergården siden sist?

Her kan du lese 10 mer om våre prosjekter hjemme på Klokkergården. På bildet ser du den gamle hovedbygningen, en gammel stele og klokkerlokk fra 1862/1912. Tross noen varer ligger den gamle grunnen fra 1919. Inne i hagen ligger det en lekstue fra 1914, som er flyttet til eiendommen. Stekkuret fra 1893 og sidebygningen fra 1790-årene er også flyttet til tunet. I henholdsvis 2003 og 2007. (Foto: Tor Harald Frøyser)

Den store granhekken beskjæres...

Potetopptaking i kjøkkenhagen.

Vi har fått tak i et stort, antikk skap til butikken. Her blir det mange små, artige utstillinger.

Vinteren står for rart og jeg synes jeg må stå på litt ekstra for å bli frødig – før snø og kulde gjør ting vanskelig. Et av årets prosjekter er å beskjære alle hekkene. Mye er gjort, men som vanlig blir den store granhekken stående igjen til slutt. Den er tre meter høy og nesten 100 meter lang. Jeg har begynt, men det er mye igjen. For å unngå problemer med armer og skuldre tar jeg litt nå og da, i stedet for alt på en gang. Potetene er også tatt opp, men desuvert ser det ut til å bli litt sløsket avling i år. Det ble mange små poteter, selv om vi passet på å være. Kanskje på grunn av at det har vært veldig tørt i sommer? Et av årets større prosjekter har vært å rydde opp i den gamle gressen. Den har fungert som steinverksted i mange år, men nå er planen å ta i bruk halve salen til utstilling av varer fra netbutikken. Vi ønsker også å utvide avdelingen med salg av antikk og retro. Vi har fått tak i noen fine utstillingskopper med glasslaser, et kjøpeskott og et par minde. Det har vært veldig gøy å lage små utstillinger av ting i disse. Planen er nå å få dette ferdig til rett over påske, så følg med.

Etter har jeg fått meg en ny hobby i høst – å samle på gamle bokser. Jeg har for så vidt samlet litt i mange år, men nå har jeg blitt skikkelig hekta. Det er så gøy å «jakte» på gamle sportsende og fargerike bokser. Jeg prøver å begrense samleområdet til det som omhandler drops og sjokolade/kakao. Jeg samler spesielt på reklameeffekter, skil og bokser fra Freia. Kanskje kan jeg vise frem noe av samlingen i et senere magasin. Det gjelder noen små prosjekter i svalgangshuset/sidebygningen. Blant annet listene rundt den gamle kjøkkensider. Jeg henter frem originalmalingen på selve døra, men listene rundt ble vanskelig å tilkøbføre. Valget falt på et av de eldste malinglagene og listverket er nå malt ett strøk i denne gråsvarte fargen. Skal nå fortsette og ferdiggjøre rommet ved siden av. Det er gjerne et og annet vindu som må restaureres om høsten også, så det er nok å gjøre.

Min nye hobby: En liten samling med Freia-effekter.

Lykke til med dine høst- og vinterprosjekter! Og ha en fin jul, når den tilkommer...

Mvh Tor Harald

Vinduet restaurering nå til en gang i blant.

21. Mis on teoksil Klokkergårdenis? Nn majaomaniku rubriik ajakirjas Norske Hjem, kus antakse lühidalt ülevaade hiljutistest tegemistest, illustratsiooniks on fotod toimetustest ning miljööst Klokkergårdenis.

Esimene ajakirja põhjalikum lugu on kodust vanas majas. Sarnaselt soomlaste Antiikki & Designile hõlbustab siingi kiire ülevaate saamist põhiliste faktide kokkuvõte ning rohke pildimaterjal, mida kirjeldavad 1–2-lauselised, kohati ka pikemad allkirjad. Artiklis kirjutatakse pererahvast ja sellest, kuidas nad oma koduni jõudnud on: nii paiga enda kui kogu koosluseni sisustuse ja kodutundega; samuti jagatakse nippe, mida vana maja korrastamisel ja sisustamisel silmas pidada. Vaatenurk on restauraatorile omane: eraldi tuakse esile, millised tarandid ja detailid hoone juures on autentsed ning kirjeldatakse nende restaureerimist; uute puhul toonitatakse, mille poolest need vana hoone olemusega sobituvad.

Koduloo fotod on kvaliteetsed ning neid on palju (teksti ja illustratsioonide suhe on umbes 1:6). Võimalusel on artikli ilmestamiseks kasutatud vanu fotosid erakogust, et rõhutada paiga ajalugu, aga ka uue ja vana kokkusobitamist või, vastupidi, muutumist.

Jul på Sygard Bjørke

På Sygard-Bjørke holder Sigrød og Jonas styr på 55 ammekyr, 70 sau, to hunder, Tore på fire og Erling på seks år. Da er det godt å ha bestemor i sidebygningen.

Det er dekket til kaffe i stueetage ved innkjøbsrommet i kjelleren fra 1920. I dette rommet er alle møbler overført, inkludert spjeldingsmalingen på veggene, opprinnelige og fra før 1870.

Next Page
Sygard Bjørke

HEM:
Sigrød Grottholm Sveig og Jonas Oleson, Erling (6) og Tore (4)
Sigrød mor, Sigrød Grottholm Sveig bor i sidebygningen.

HVOR:
Sygard Bjørke, Sør-Fron i Gudbrandsdalen, Innlandet.

HUS:
Hovedhuset
1820, bestående av to eldre tømmerkjerner.

Garden Sygard Bjørke har røtter langt tilbake i tid, og ble trolig urskilt fra Bjørke en gang tidlig middelalder. Det sier arkeologen Ole Iversen Melby skal ha flyttet tunet til nåværende beliggenhet omkring 1820. Trolig ble to tun da satt sammen til en større hovedbygning med langslående vralgning mot tunet. Ole var en velholden kar som drev med både fe og korn, og han skal ha od 6-7 gjelder samtidig. Han var gift med Eli Oledatter fra gården Sveig.

– Det var jo slik de gjorde det den gangen. De sørget for å gifte seg med hverandre slik at gården ikke gikk ut av eksisten. På den måten har familielederne i Sør-Fron vært fløttet sammen i lang tid. Fars oldemor kom fra Sygard Bjørke, og giftet seg med bonden på Sveig, forteller Sigrød.

SLEKTSGÅRD
Den store eieren var barnløs, og da han gikk bort var det ingen av hans døtre som ønsket å ta over. Sigrød foreldre kjøpte gården på det åpne markedet og fikk opplyst drømmen om gårdsbruk. De kjøpte gården med innbo, noe både de og lektningene som selvså var veldig fornøyd med. Der fulgte med både møbler og gjenstander, samt gammel redskap og utstyr som har hatt tilknytning til gårdslifet.

– Da vi overtok var det full drift i fjøset, noe som gjorde at vi kom raskt i gang. Vi sørget også for å installere brannvarslingssystem, for fjøset brant ned her i 1997. Det ønsket vi ikke å oppleve! Det som tok tid, var å sette i stand huset slik at det fungerte som familiegård.

Vi fikk lagt opp nytt elektrisk anlegg og laget et ordentlig bad og vaskerom. Den første sommeren drøyt vi i omklødningsrommet i fjøset og vasket klær hjemme hos mine foreldre, forteller Sigrød.

De femnet også en innvegg mellom kjøkken og kammer, slik at det ble god plass til både spiseplass og en kjøkkensinnredning, og pusset opp r-stue og spisetast, blant annet.

HEM TIL GÅRDEN
Sigrød er yngre en rest av sønnen og den som ønsket å overta gården. Han flyttet hjem til gården sammen med ektemannen Jonas og sønnen Erling i 2017. De pusset opp og satte i stand hovedbygningen. De innredet blant annet bad med vaskerom og monterte nytt kjøkken.

– Vi var veldig heldige og fikk jobb her i bygda på første forsøk. Jonas som skogbruker og jeg som arealplanlegger i kommunen, forteller Sigrød.

Men den vesle familien hadde ikke bodd lenge på Sygard-Bjørke før tragedien rammet. Sigrød far, Tore, gikk bort bort vinteren 2018, hjemme på gården. Tilbake sto Sigrød, som var gravid med mistenksom, Jonas var i full jobb som skogbruker i kommunen. I fjøset var det 114 vintertøra søn og 90 ammekyr som skulle kalve.

– Det var en veldig vanskelig situasjon. Flatslig måtte vi overta gården flere år før det som var ønske. Erling var knapt 10 og Tore ble født samme høst. Begge barna har kjepp – kjepp-gatepølse, noe som har ført til mange sykdomstillegger og operasjoner helt fra tre

NORSKE HJEM

22. Kodu lugu ajakirja Norske Hjem jõulunumbris. Jõulumeleolu loovad vasakpoolse lehekülje fotol traditsioonilised elemendid: pidulikult kaetud peolaud, kõrval ehitud kuusepuu. Pildiallkirjas on esile toodud ajaloolisi detaile: 20. sajandi algusest pärinev neorokokoo stiilis mööblikomplekt ja kohviserviis; eraldi on mainitud taastatud trafarettmaalunguid seintel. Järjepidevust ja perepärandi säilitamist toonitavad esivanemate fotod seinale. Kõrvallehel loob meeleolu rõõmus perepilt ning alumisel fotol lumine külavahetee, kus kirjeldatud ajalooliste hoonete paiknemist krundil ja algset funktsiooni.

Miljööd aitavad välja tuua leheküljed koduloo järel, kus on näpunäited sarnase stiili loomiseks vastavate esemete ja detailide abil. Et neist oleks lugejale ka praktilist abi, on esemete juures veebipoe aadress, kust neid osta saab, ja hind. Selline formaat mõjub kui müügikataloog vajalike toodete leidmiseks, teisalt pöörab tähelepanu detailidele, mis tervikpildis olulist rolli mängivad.

Lisaks esimeste lehekülgede loole on ajakirja keskel veel üks sarnase ülesehitusega põhjalikum artikkel ajaloolisest hoonest, nende vahele on pikitud lühemaid lugusid nii hoonetest, hoonesadest kui restaureerimisteedest.

Artiklite tekst on enamasti asine ja ülevaatlik, ent esineb ka meeleolukaid kirjeldusi, kus lisaks arhitektuurile ja ajaloole kajastatakse paiga lõhnu, miljööd jm tunnetuslikke omadusi. See tekitab meeleolu, nagu viibiks lugeja ise kohapeal, tajuks neidsamu emotsioone ning tuletab meelde sarnaseid meelelisi kogemusi. Rõhku pannakse tajumuslikele mälestustele, mis tekitavad nostalgiat ja positiivseid emotsioone.

Põhiliselt on väljaandes artiklid ajaloolisest arhitektuurist ja restaureerimisest. Igas numbris on 1–2 õpetuslikku (ehitusliku) restaureerimise teemalist artiklit, sageli keskendutakse ühele suuremale teemale või hoonetarindile, nagu näiteks katusevahetus- ja korstnatööd²⁴⁶, ajaloolised tapeedid ja nende konserveerimine²⁴⁷, akende restaureerimine²⁴⁸, ajaloolised värvid ja nende valmistamine²⁴⁹, elektritööd vanas majas²⁵⁰ jne. Sageli moodustavad mitu artiklit väljaandes suurema temaatilise terviku, osa teemasid korduvad aastast aastasse samal perioodil (nt akende restaureerimine ja värvimistööd kevade- ja suvenumbrites), kuid erinevad siiski mõnevõrra probleemi püstituse poolest.

Arhitektuurilugude seas on 1–2 artiklit disainiklassikast, vaatluse all on suuremalt jaolt 20. sajandi tarbekunst. Artiklis kirjutatakse eseme ajaloost ning antakse ühtlasi hinnang selle väärtusele antiigiturul. Esemelise pärandi osas on eraldi rubriik pühendatud veel pärandkäsitööle: talupeeglid²⁵¹, pesukurikad²⁵², kirstud²⁵³, talutoolid²⁵⁴, punutised²⁵⁵,

---

²⁴⁶ Katusevahetustööd on käsitletud numbrites:

G. Sivertsen, J.-A. Johansen, Prektig prakk og plunder. – Norske Hjem 2022, nr 2, lk 66–70;

R. Kristensen, Ikke alltid på stell, men fortvil ikke. – Sealsamas, lk 72–76.

²⁴⁷ Ajaloolised tapeedid:

T. Halldis, G. Fokedal, Hei, tapetbloggen! – Norske Hjem 2020, nr 4, lk 58–61;

K.-M. Frøyset, Tapeter for enhver smak. – Sealsamas, lk 62–64.

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Tapet – mote og tradisjoni flere hundre år. – Norske Hjem 2022, nr 3, lk 67–70.

K.-M. Frøyset, Slik gjør du det: Tapetser med papirtapet. – Norske Hjem 2023, nr 1, lk 56–59.

²⁴⁸ Akna restaureerimisteed:

M. Sprovin, Det handler ofte om vinduer. – Norske Hjem 2020, nr 2, lk 44–45;

T. Halldis, G. Fokedal, Vindaugseventyret – eller då glasdepresjonen slo inn. – Sealsamas, lk 46–49.

Vindusrestaurering. – Norske Hjem 2022, nr 2, lk 40–42.

²⁴⁹ Ajaloolised värvid:

V. B. Munthe-Kaas, Historiske fargesammensetninger! – Norske Hjem 2020, nr 3, lk 60–63;

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Stor test av linoljenmaling! – Norske Hjem 2021, nr 3, lk 70–74;

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Miljøvennlig maaling ble suksess! – Norske Hjem 2023, nr 3, lk 68–71;

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Mal med linoljenmaling! – Sealsamas, lk 72–75.

²⁵⁰ Elektritööd:

V. B. Munthe-Kaas, Gammeldags elektrisk anlegg – er det mulig? – Norske Hjem 2021, nr 2, lk 64–67;

T. Halldis, G. Fokedal, Lampebasillen. – Sealsamas, lk 68–70.

²⁵¹ A. Fross, Bonden speil. – Norske Hjem 2020, nr 3, lk 20–22.

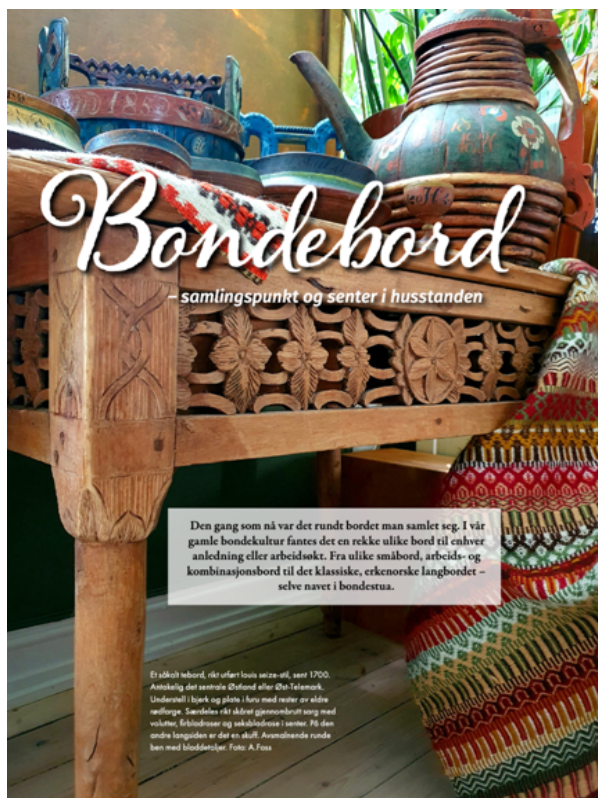
²⁵² A. Fross, Banketre og skittentøyvask. – Norske Hjem 2020, nr 2, lk 50–52.

²⁵³ A. Fross, Vakre kister. – Norske Hjem 2020, nr 4, lk 24–27.

²⁵⁴ A. Fross, Norske bondestoler. – Norske Hjem 2021, nr 2, lk 44–47.

²⁵⁵ A. Fross, Tagerarheider. – Norske Hjem 2022, nr 1, lk 43–47.

õllekapad²⁵⁶ jne. Eeseme lugu ja kirjeldust saadavad siin värvilised fotod, kus kirjeldatavat eset on lisaks üldplaanile pildistatud lähivaates, et tuua esile selle detailirohkus ja materjal(id).

I det fortidstypiske samfunnet var bondestua på mange vis rammen om tilværelsen og i sentrum var bordet. Det var først og fremst spise, holde andakt og be bondebønn og til dels jobbe en god del her. Men boden var og nærhet, trygghet, ro og ferdigliggang med husstanden. Langbordet, med dets plassering i høyeste skapte orden og disiplin, der plattene var rangert etter verdighet, alder og ikke minst kjønn.

Like klart som at bondeboden hadde sin feste plass ved bondestua i høyeste, satt kvinnene på benken på langsiden ut i rommet i eldre tid – nærmest grytene og grua med tanke på bevertning og servering. Mellom bordet og grytene med kannerne, datidens serveringsområde. Her ble maten forberedt for ble servert, samt det tjente som oppbevaring for dekket. Den partiskalkule ordningen lettet nok organiseringen og dempet konflikter i husholdet den gang alle hadde sin fastsatte rolle og utflytte brennende til gjeldens bene.

BORDETS HISTORIE

De gamle egypterne hadde bord til å spise fra, likt dem vi kjenner i dag, så fra 4000 år siden. Antikkens grekere likte, selv om de benyttet seg av å fortære maten liggende på høybenet, noe som også var populært i det folgerede Romerriket.

Mens romerne hadde bord å spise ved for Kristi fødsel, var det antikkens romere. Viking og middelalder tidlig middelalder satt som regel på en knekk ved bordet med markisen i fanger, kanskje med et beint over bene. Det er først på 12/1300-tallet, og muligens etter Svartedauden flere steder, at bordet slik vi kjenner det i dag begynner å få formen. Å smta fyller midler rundt et bord er med andre ord en relativt ung tradisjon i vår kultur. De første bondestua hadde lase plater, hvilende på understellet. Dagens frase «å beve taffel» ved endt måltid stammer fra denne tid, da det bokstavelig talt betød å ta vekk bordplaten.

DE ELDESTE NORSKE BORDENE

Noen få, lase bordplater fra før år 1400 er bevart og går under benevningen ringbord. Disse er forsynet med, eller har rester etter, jernringer langs den ene langsiden slik at de kunne henges opp. Når gjestebudet var over henges de rett og dets bordplaten på vegg, ryddet bort bakken under og frigjorde plass. Ellene skriftlige belegg på et slikt ringbord finnes vi i et diplom med skatte på Fåberg prestegård i Gudbrandsdalen i 1421. Ingen understell til disse plattene er bevart, men en antar at det var grovt tilhugde staber, maken de som en finner under eldre langbord og stabbur i dag.

Vil oppheng på tømmerveggene tjente bordplaten som dekorative interier, enten det var i stein eller stein, men de kunne nok og henges på loft eller låst. Plattene hadde skåret dekor på kortsiden, gjerne med ranker og musker. På den ene langsiden så var det ofte skåret til en renne slik at en så kunne samle og ikke renne ned i faget på gjestene. På slanten av måltidene på eldre tiders blet og gjestebud kunne ølet skvalpe litt vel mye, slik at dette var en praktisk utforming.

Til daglig så var det nok fremst et praktisk beint på knærne ved lidenet som gikk til måltidene opp mot 1600-tallet, mens ringbordet – eller langbordet ble tatt fram til festlighetene.

LANGBORD

Det klassiske langbordet er noe av det nordiske vi vet. Vi kjenner det fra vår nasjonalromantiske kunster Adolph Tidemand malerier, til fast inventar på våre folkemuseer eller kanskje er du heldig og har viker opp med et slikt. Et langbord er rektangulært og har bakkene 3 meter for å benytte disse, mens bredden varierer fra drøye halvmeteren til opp mot en meter – ofte i ett stykke. Å kum ha en plank var en stor fordel. En slapp sinking, tapping og innfelling, samt tettekrykker. Men en måtte finne et

NORSKE HJEM

29

23. Artikkel Norra talumööblit ajakirjas Norske Hjem. Eeseme lähivaade annab aimu meistritöö keerukusest ja detailirohkusest, üldplaan selle disainist.

Põgusalt käsitletakse ajakirjanumbrites ka aiaajalugu. Ajalooliste aegade ja parkide kõrval on artikleid taimedest ja nendega kaasas käivatest põnevatest lugudest – ei ole haruldane, et mõne taime lugu ulatub mitmekümne või lausa -saja aasta taha ning on sama visa püsima kui konkreetne püsik. Eestis ootab taoline taimega koos kulgeva loo talletamise traditsioon alles juurutamist.

Aeg-ajalt, kuigi harva, on ajakirjas kajastatud toidutraditsiooni teemasid. Neis tutvustatakse mõnda ajaloolist rooga ning jagatakse tänapäevaseks kohandatud (mõõtühikud ja osa koostisaineid on muudetud) valmistamisõpetus.

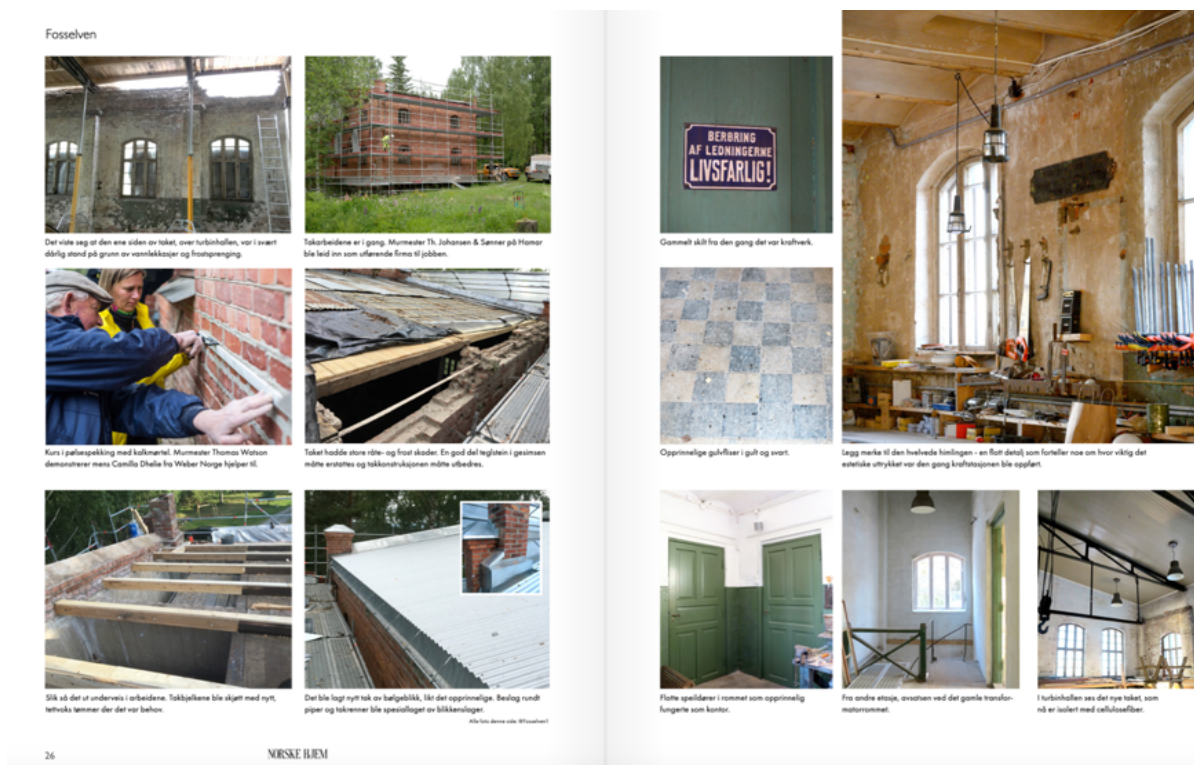
Ajakirja viimastel lehekülgedel asub siingi lugejaküsimuste rubriik. Küsimustele on eksperdid vastanud vahel põhjalikumaltki, pühendades leheruumist vastusele mitu lehekülge – on oluline, et teema saaks käsitletud ja vastus ammendav.

²⁵⁶ A. Fross. Hankestaup... – Norske Hjem 2022, nr 4, lk 24–28.

Väljaande lõpulehekülgedel on väikeseformaadilised reklaamid ning meistrite-firmade tutvustused lühikese iseloomustuse ja kontaktandmetega.

2.2.4. Kujundus

Põhjalikud arhitektuurilood on illustreeritud paljude kvaliteetsete fotodega, kodudele on pildistamise hetkeks antud viimane lihv ning need on ajaloolise miljöö hindajale heaks eeskujuks. Seevastu väljaande lühemad lood, kus autoriteks on valdkonna spetsialistid ning kasutatud nende fotomaterjali, meenutavad oma amatöörfotodega pigem restaureerimis-aruandeid, kus rõhk protsessi jäädvustamisel ja edasiandmisel. Pooleliolevad ehitusjärgus ehitusobjektid ei mõju ka ise nii efektselt kui lõpetatud ja viimistletud hooned, ent on asjast huvitatule informatiivsed. Laiendatud pildiallkirjadega fotoreportaaži stiilis lood on jäädvustanud objekti originaaldetaile ning töö käiku, artikli lühike tuumtekst iseloomustab hoonet ja selle käekäiku. Sellegipoolest õpetavad taolised ülevaated vana hoonet teadlikult vaatama ja infot analüüsima.

24. Arhitektuurilugu ajakirjas Norske Hjem (2020).

Galerii detailidest, mis vana hoone iseloomu edasi annavad ning mida tasub väärtustada.

Väljaande makett on võrdlemisi lihtne, kujundus kohati ehk amatöörlikki, ent selle korvab info, mis huviline ajakirjast saab.

Ajakirja asutajate seotus restaureerimismaailmaga kajastub lehe tugevas praktilises küljes: Norske Hjem on analüüsitavatest väljaannetest üks väheseid, kus jagatakse samm-sammult restaureerimis- ja ehitamisõpetusi, mis võimaldavad lugejal sõrmega järke ajades ise töid teha. Juhtnöörid on professionaali tasemel, ent arusaadavad ka amatöörile.

Artikleid kirjutavad Norske Hjemis valdkonna spetsialistid: restauraatorid, ehituseksperdid, muuseumitöötajad, kunstiajaloolased; ka ajakirja väljaandjad Kari-Marte ja Tor Harald Frøyset ise (enamasti on nemad mahukate kodulugude autorid).

Toimetusel on hea kontaktvõrgustik kirjutavate spetsialistide näol, oma ajaloolise kinnistu hoonete restaureerimisel on nad kogunud nii kontakte kui ka teemasid, mida käsitleda. Professionaalide kaastöö on ajakirjas eraldi esile toodud: iga artikli lõpus on autori kohta lühike tutvustus ja foto, mis võimaldab lugejal teemat ja kirjutist konkreetse spetsialistiga siduda.

2.2.5. Eesmärk

Tutvustada Norra kultuuripärandit, jagada vana maja omanikule inspiratsiooni ja praktilisi nõuandeid. Väljaanne annab juhtnööre, kuidas vana maja muinsussäästlikult tänapäeva elustandarditele vastavaks moderniseerida.

2.2.6. Ühismeediakanalid

Ajakiri kasutab sotsiaalmeediaplatforme Facebook, Instagram, Pinterest, Twitter, Flickr.²⁵⁷ Facebookis ilmub ajakirja artiklite tutvustusi, postitusi toimuvatest restaureerimiskursustest ja -sündmustest, ent valutatakse südant ka päevakajalistel arhitektuuripärandit puudutavatel teemadel ning avaldatakse oma seisukohti pärandi säilimise nimel. Enim reaktsioone saavad postitused uutest ajakirjanumbritest (keskmiselt 50–80 meeldimist), samuti postitused, kus on kasutatud pildimaterjali ajaloolistest hoonetest.

---

²⁵⁷ Analüüsitud on vaid väljaande ühismeediakanalite Facebook (kasutaja Norske Hjem), Instagram (norskehjem) ja Pinterest (Magasinet Norske Hjem) kontosid, kuna siinkirjutajal puuduvad teistel platvormidel kasutajakontod ning seetõttu ei olnud võimalik nendega tutvuda.

Ajakirja Instagrami lehekülge on küllaltki sarnane Facebookiga, lugejate tagasiside on seal aga aktiivsem. Uute ajakirjanumbrite postitused saavad keskmiselt 100–150 meeldimist, meeolukad fotod vanadest hoonetest (nii eksterjöör kui interjöör) ligi 200–300 meeldimist. Instagrami lehekülje postitused on sagedasemad ning kanalit on kasutatud ka ettevõtte veebipoe reklaamimiseks.

Pinteresti konto on väljaandel ilmselt alles katsetamisjärgus, peale paari jõuluehte foto ei ole seal muud midagi.

Lisaks paberkandjal ajakirjale kajastab Norske Hjemme koduleht päevakajalisi restaureerimis- ja kultuuripäranditeemasid ning ajakirjas ilmunud artiklite kokkuvõtteid.

2.3. HEM & ANTIK

Rootsi

Väljaandja: Bonnier News

Levi: Põhjamaad

98 + 4 lk

Ilmumissagedus: 6 numbrit aastas

Hind: 7,95 €

Ajakiri ajaloolisest arhitektuurist, interjööridest, antiigist ning disainiklassikast.

Sotsiaalmeediakanalid:²⁵⁸

Facebook²⁵⁹ – u 3000 jälgijat

Instagram²⁶⁰ – 8938 jälgijat

Digiajakirja saab osta ja lugeda veebis Arcy veebirakenduse kaudu.²⁶¹

---

²⁵⁸ Sotsiaalmeedia jälgijate arv on seisuga 27. II 2024.

²⁵⁹ Hem & Antik Facebook: <https://www.facebook.com/hemochantik> (vaadatud 7. V 2024).

²⁶⁰ Hem & Antik Instagram: <https://www.instagram.com/hemochantik/> (vaadatud 7. V 2024).

²⁶¹ Hem & Antik on loetav veebirakenduses <https://emagasin.arcy.se> (vaadatud 27. II 2024).

2.3.1. Sihtrühm

Väljaanne on suunatud pärandihuvilisele kodukujundajale, kes ammutab ajakirjast inspiratsiooni ning saab vihjeid sisustustoodete muretsemiseks; isetegemise ja restaureerimisõpetusi on vähe.

25. Ajakirja Hem & Antik suve- ja jõulunumbri esikaaned 2023, nr 4 ja 6 .

2.3.2. Ajakirja toimetulek

Ajakirja Hem & Antik on meediaettevõtte Bonnier News üks paljudest väljaannetest. Ajakirjas on suuremad reklaamipinnad väljaande keskel ning mitu lehekülge väiksemas formaadis reklaamkuulutusi tagapool – see võimaldab väljaandel kaasata erineva võimekusega reklaamikliente.

2.3.3. Sisu

Ajakirja algab kergemate teemadega: uudiste rubriigis antakse ülevaade päevakajalistest antiigiteemalistest sündmustest, näitustest, ajaloolise stiiliga sobituvatest sisustustoodetest jms. Väljaande tuumiku moodustavad mitu põhjalikku ja mahukat artiklit ajaloolise arhitektuuri (neist 2–3 on kodud), käsitöömeistri, kunstniku või kollektsionääri ning disainiklassika teemal.

Kodulood on valdavalt Rootsist, esineb ka erandeid. Tegemist on meeleolukate eluviisi edasi andvate kirjutistega, kus tutvustatakse pererahvast ja kodu kujunemislugu. Artikli järel on jagatud leheküljejagu vihjeid kodu stiili aimavate sisustustoodete soetamiseks.

Esemelist pärandit tutvustavad nii persoonilood kollektsionääridega kui ka stiiliaabitsa stiilis lood, kus fotode ja pildiallkirjade abil antakse ülevaade nii ajaloolistest interjööridest, stiilidest kui esemetest.

Teksti on väljaandes napilt, see on ülevaatlik ja pigem illustratsioone kirjeldav. Artiklite juures jagatakse juhtnööre, milliste elementidega erinevaid stiile kujundada või millise hinnaga on analoogseid esemeid oksjonitel soetatud. Aeg-ajalt ilmub ajakirjas muljeid ja soovitusi kultuurireisidelt ning aiateemalisi lugusid, ent püsiva rubriigina neid ajakirjas pole, teemad varieeruvad numbrite kaupa.

Väljaande lõpus on samuti lugejaküsimuste rubriik. Lisas seletusele küsitava eseme ajaloo ja kasutuse kohta nimetab ekspert ka selle turuväärtuse.

2.3.4. Kujundus

Kirjutisi saadab kvaliteetne pildimaterjal (teksti ja fotode suhe umbes 1:7), kus on sageli toodud esile disainiklassikuid ja ajaloolisi esemeid, autentseid viimistlusi, detaile ja tarindeid. Neid on mainitud pigem pildiallkirjades, see võimaldab infokillukesi illustratsioonidega toetada, teksti ja visuaali omavahel siduda. Fotod on suured, sageli ulatuvad üldplaanid üle lehekülje-kahe, väiksemas formaadis detailifotod on tihedamas jaotuses. Ruumivaadete kõrval näidatakse ajalooliste esemete peensusi, nagu ornamentika, maalingud, tekstuur jms. Värviline ja efektne pildimaterjal äratav neis, kel vanade hoonete ja asjade vastu huvi, imetlust, positiivseid emotsioone ning tunnet „Tahan ka!“.

2.3.5. Eesmärk

Tutvustada eelkõige Rootsi, põgusalt ka Euroopa kultuuripärandit. Tõsta lugeja teadlikkust, jagades juhiseid antiigimaailmas orienteerumiseks: kuidas üht või teist stiili kujundada, milliseid esemeid säilitada ja koguda jne.

2.3.6. Ühismeediakanalid

Ajakirja koduleht²⁶² on sedavõrd napp, et esialgu tekib küsimus, kas ajakiri enam ilmubki. Siiski on seal olemas link ajakirja tellimiseks ning toimetuse kontaktandmed – sellega kodulehel olev info suuremalt jaolt piirdubki.

Väljaande Facebooki lehel (kasutaja Hem & Antik) on viimane postitus 2021. aastast ning näib, et antud platvormil ajakiri aktiivselt enam ei tegutse. Senised postitused puudutavad peamiselt uute ajakirjanumbrite ilmumist, ka jälgijate tagasiside on tagasihoidlik, ulatudes keskmiselt 10–50 meeldimiseni.

Ajakirja Instagrami (hemochantik) lehe voogu on samuti uuendatud viimati 2021. aasta lõpus, mistõttu võib järeldada, et väljaanne keskendub enam paberkandjale. Instagramis on meeleolukaid fotosid ajakirjas ilmunud lugudest, samuti postitused uue ajakirjanumbri ilmumisest. Fotosid saadab lühike tutvustav tekst, kus on sageli muu seas nimetatud ajalooliste esemete periodiseering ja stiil. Jälgijate tagasiside on siin aktiivsem, ulatudes 300–800 meeldimiseni postituse kohta.

2.4. ART & DECORATION

Prantsusmaa

Väljaandja: CMI France

Levi: maailm

194 + 4 lk

Ilmumissagedus: 10 numbrit aastas

Hind: 5,40 €

Juba 1897. aastal asutatud ajakirja fookuses olid algselt kunsti-, arhitektuuri- ja disainiteemad. 1950. aastatest alates on väljaanne üha enam keskendunud sisekujundusele. Tänapäeval on Art & Decoration elustiiliajakiri arhitektuurist (nii interjööri kui eksterjööri), sisustamisest ja erinevate stiilide ühildamisest, reisisihtkohtadest ning disainiklassikast.

---

²⁶² Väljaande koduleht on <https://www.hemochantik.se> (vaadatud 27. II 2024)

Sotsiaalmeediakanalid:²⁶³

Facebook²⁶⁴ – 149 000 jälgijat

Instagram²⁶⁵ – 171 000 jälgijat

Lisaks Twitter, Youtube ja Flickr

Digiajakirja saab osta ja lugeda paljude suuremate veebiajakirjade müügiplatvormide kaudu (mh Unipresse, Apple jpt).

2.4.1. Sihtrühm

Arhitektuurist ja kodukujundamisest huvituv kultuurilembene lugeja, kellel on võimekus tarbida või tellida kõrgtasemel arhitektuuri. Inimene, kes armastab reisida ajaloolistesse paikadesse ning tutvuda sealsete vaatamisväärsuste ja traditsioonidega rohkem kui tavaturisti tasemel. Pildimaterjali suure osakaalu tõttu on Art & Decoration populaarne ja soositud ajakiri kogu maailmas.

26. Ajakirja Art & Decoration esikaas suvel ja talvel 2023, nr 578 ja 582.

²⁶³ Sotsiaalmeediakanalite jälgijate arv on seisuga 27. II 2024.

²⁶⁴ Art & Decoration Facebook: <https://www.facebook.com/ArtEtDeco> (vaadatud 7. V 2024).

²⁶⁵ Art & Decoration Instagram: <https://www.instagram.com/artdecorationfr/> (vaadatud 7. V 2024).

2.4.2. Ajakirja toimetulek

Väljaanne on Prantsusmaa ühe suurima meediakorporatsiooni üks paljudest väljaannetest. Selles on palju suureformaadilist reklaami tuntud firmadelt. Väljaande lugejate arv ulatub üle 1,7 miljoni.²⁶⁶

2.4.3. Sisu

Ajakirja esimesed leheküljed on kergema sisuga: leiud sisustusmaailmas, kunsti-, disainiklassika- jms teemalised näitused ning üritused.

Pikemad artiklid on kodudest, avalikest hoonetest, meistri(te)st, disainiklassikast ja reisisihtkohtadest. Kuigi ajakirja ülesehitus, s.h teksti ja fotode suhe (u 1:6), meenutab pigem kergema sisuga sisustusajakirju, on suuremate artiklite teemad kultuuri valdkonnast: ajalooline arhitektuur, disainiklassika, tipptasemel moodne arhitektuur (sageli ajaloolises keskkonnas) jne. Mahukamate artiklite vahele on paigutatud sisustusvihjed, temaatilised fotod, õpetused, kuidas edasi anda teatud stiili, ja teised kergemad lood, kus pearoll on fotodel.

Artiklite sisu pärineb valdavalt Prantsusmaalt, sealsetest ajaloolistest paikadest ja hoonetest.

Ajakirja lõpus jagatakse paar reisisoovitust mõnda kultuuriloolisesse paika. Reisikirjelduses antakse edasi piirkondlikku konteksti: esitletakse paigaga seotud kunstnikke, arhitektuurimälestisi, looduskauneid kohti, iseloomulikku mööblit ja kunsti.

2.4.4. Kujundus

Ajakirjas on palju fotosid, mitmed fotod üle lehekülje (lehekülgede), pikad pildiallkirjad (4–5 lauset) iseloomustavad fotol nähtavat. Võrreldes põhjamaiste ajakirjadega on Art & Decorationi kujundus mõnevõrra rahutum, eeskätt sisustustoodete loetelude tõttu läbi mitme lehekülje. Viimase paarikümne aastaga on ajakirja kujundus muutunud romantilisest modernseks, kuigi paljud kajastatavad objektid ja teemad on jäänud stiililt samaks.

---

²⁶⁶ Väljaandja CMI France andmetel on ajakirjal Art & Decoration üle 1,7 miljoni lugeja. <https://cmifrance.com/en/brands/art-decoration> (vaadatud 27. II 2024)

2.4.5. Eesmärk

Tutvustada kvaliteetarhitektuuri ning jagada sisustusideid; suunata lugejat seda hindama. Kultuuripärandit tutvustatakse nõ pehmete meetoditega – rohke pildimaterjali abil, mille juures jääb tekstile pigem tausta ja lahtiseletamise roll.

2.4.6. Ühismeediakanalid

Ajakirjal eraldi kodulehte pole, tutvustus asub meediakorporatsiooni CMI France veebilehel²⁶⁷, kus on sama ettevõtte teisedki ajakirjad esindatud. Kodulehe info on napp, pakkudes võimalust ajakirja tellida ning liikuda edasi sotsiaalmeedia platvormidele.

Facebookis (Art & Decoration) on postitusi hoonetest ja interjööridest, aga ka videoid meistritööst, mis seotud sageli pärandiga: näiteks Versailles' lossi kallatise restaureerimine, sadulsepatöö, tikkimine jms. Üllataval kombel on jälgijate tagasiside vaatamata nende suurele arvule tagasihoidlik: ühe postituse meeldimiste arv jääb keskmiselt 100 ümber.

Instagrami (artdecorationfr) postitused ühtivad suures osas Facebooki omadega (tehtud on Meta ärilehekülje jagatud postitusi), päranditeemat on siin vähem kajastatud. Ajakirja lugejad näivad olevat enam Instagrami kasutajad, sest tagasiside on siin aktiivsem: meeldimiste arv jääb postituse juures 500–1500 ringi.

2.5. HOMES & ANTIQUES

Suurbritannia

Väljaandja: Immediate Media Company

Levi: kogu maailm

122 + 4 lk

Ilmumissagedus: 13 numbrit aastas

Hind: 5,50 £ (u 6,4 €)

---

²⁶⁷ <https://cmifrance.com/en> (vaadatud 27. II 2024)

Briti ajakiri antiigi- ja sisustushuvilisele lugejale. Väljaande fookuses on antiigi ostmine ja eksponeerimine, samuti põnevad lood esemete taga.²⁶⁸

Sotsiaalmeediakanalid:

Facebook²⁶⁹ – 28 000 jälgijat

Instagram²⁷⁰ – 48 500 jälgijat

Pinterest²⁷¹ – 13 660 jälgijat

Twitter, Flickr ja Youtube

Ajakirja uusi numbreid saab digikujul tellida/osta väljaande veebilehelt, paberkandjal saab järele tellida viimase 6 kuu ajakirjanumbreid. Ajakiri on ostetav/loetav suurematel ajakirjamüügi platvormidel (nt magzter.com).

2.5.1. Sihtrühm

Ajakiri on suunatud nii antiigihuvilisele lugejale kui (algajale) antiigiosstjale, kel on olemas huvi vanade esemete vastu, ent puuduvad põhjalikumad teadmised nende väärtusest ja taustast.

Ajaloolist elukeskkonda hindav kodusisustaja, kel on huvi kultuuripärandi ja -reiside vastu.

27. Ajakirja Homes & Antiques esikaaned juulis ja novembris 2023.

²⁶⁸ Kokkuvõtte tutvustusest väljaande kodulehel <https://www.homesandantiques.com/antiques/about-homes-and-antiques> (vaadatud 27. II 2024).

²⁶⁹ Homes & Antiques Facebook: <https://www.facebook.com/homesantiques> (vaadatud 7. V 2024).

²⁷⁰ Homes & Antiques Instagram: https://www.instagram.com/homes_antiques/ (vaadatud 7. V 2024).

²⁷¹ Homes & Antiques Pinterest: <https://www.pinterest.com/homesantiques/> (vaadatud 7. V 2024).

2.5.2. Ajakirja toimetulek

Ajakiri on üks paljudest suure meediakorporatsiooni väljaannetest, mis võimaldab ristturundust ning sellega majandusriskide maandamist. Lisatulu toovad reklaampinnad ajakirjas ning väljaande kodulehel.

2.5.3. Sisu

Ajakirja esimesed leheküljed on tavapäraselt päevakajaliste ja lühemate teemade päralt: uudised antiigisündmustest, (tarbe)kunstiteostest ja -toodangust, samuti jagatakse vihjeid sisustustoodete ja hetke-disainilemmikute kohta, mitu lehekülge on temaatiliste esemete (suvel suvised, talve jõulutooted) ostuvihjeid.

Põhjalikumad artiklid (3–4) on ajaloolistes hoonetes asuvatest kodudest, nende sekka ka paar lugu avalikest hoonetest. Kodulugudes antakse edasi eelkõige kohatunnet ning omaniku elustiili, kirjeldatakse paika ja ülevaatlilikult selle ajaloolist tausta. Tähelepanu juhitakse interjööri leiduvatele ajaloolistele detailidele. Artikli lõpus on toodud tootevihjed, kuidas sarnast interjööri luua. Lugusid on nii Inglismaalt kui mujalt Euroopast.

Väljaande teise poolde jäävad kultuuripärandit põhjalikumalt kajastavad artiklid: mitu stiiliaabitsa stiilis lugu – nii kommetest kui esemetest –, museaalsete kuriositeetide rubriik, intervjuud, mõtisklused, kultuurireisisoovitused. Neis on teksti hulk suurem, illustratsioone vähem. Kohati, ent mitte läbivalt, esineb lühikesi päranditeemalisi artikleid: raamatusoovitused, aga ka lugejaküsimused ja ekspertvastused. Viimastel lehekülgedel tutvustatakse antiigioksjonite staare – antakse lühike ajalooline iseloomustus ning tuuakse välja hind, millega ese viimasel oksjonil müüdi. Rubriik väärtustab pärandit nii materiaalselt kui hinnanguliselt, hoides ühtaegu lugejat kursis antiigi turuhindadega ning luues samas esemelisele pärandile väärtuskuvandit.

Viimasel sisuleheküljel on lühike intervjuu mõne antiigi- ja/või sisustusmaailmas tegutseva eksperdiga, tutvustatakse intervjuueeritava tootelemmikuid ja elustiili.

2.5.4. Kujundus

Ajakirjas on rohkelt värvilist pildimaterjali: väikseformaadilised sisustus- ja ostuvihjete juures, suuremad fotod ja üldplaanid arhitektuurilugusid saatmas. Üldmulje on hektiline, ent pilkuhaarav. Veidi rahulikumalt mõjuvad suurema tekstiosa ja vähema illustratsioonidega artiklid kultuuripärandist. Tekst on artiklite juures koondatud tihedalt ühele leheküljele, ülejäänud osa moodustavad fotod ning selgitavad pildiallkirjad. Kirkad kõrgekvaliteedilised fotod mõjuvad pilkupüüdvalt ning muudavad nähtava atraktiivseks. Toodete galeriid artiklifotode kõrval mõjuvad ülekaalukana ning üldmulje on mõnevõrra väsitav, see muudab fotodel kujutatud detailidele keskendumise keeruliseks.

2.5.5. Eesmärk

Tutvustada lugejale ajaloolistes hoonetes asuvaid kodusid, anda juhtnööre stiili ja meeleolu tabamiseks ja loomiseks. Kultuuripärandit tutvustatakse pehmete meetoditega, enamasti sisustus- ja kodulugude kaudu. Esitletakse disainiklassikat ja alaga seotud meistreid-kolleksionääre, oksjonikaupade abil väärtustatakse vanavara ja klassikuid.

2.5.6. Ühismeediakanalid

Ajakirja koduleht²⁷² on vaadeldavate väljaannete veebilehtedest kõige aktiivsem ja infohõhem. Ajakiri laieneb veebi, käsitledes samu teemasid ning kajastades osasid ajakirjas ilmunud artikleid suuremaski mahus. Teemad on jaotatud plokkideks: uued artiklid, antiigioksjonid, interjöörid, disainiikoonid. Lühikestes artiklites vahelduvad tekstilõigud piltidega. Kodulehe ülesehitus ja kujundus on küllaltki sarnane paberajakirjaga ning mõneti keeruline kasutada ja hoomata.

Facebookis (Homes & Antiques) on tegevus aktiivne: postitatud infot uute numbrite kohta, fotosid koos pildiallkirjadega kodu-lugudest, aga ka teemalugusid pärandist jpm. Enamasti suunavad lingid edasi väljaande kodulehele artiklit lugema. Jälgijate tagasiside meeldimiste näol on väga tagasihoidlik (vaid mõni), mistõttu võib arvata, et väljaande Facebooki jälgija ei ole kuigi aktiivne, vaid jälgib uudisvoogu passiivselt.

---

²⁷² Ajakirja Homes & Antiques koduleht on <https://www.homesandantiques.com> (vaadatud 28. II 2024)

Instagramis (homes_antiques) on postitused enamjaolt uute numbrite ilmumisest ning interjöörifotod lühikeste selgitavate pildiallkirjadega. Jälgijate tagasiside on aktiivsem, ent väga erinev, ulatudes paarisajast meeldimisest pooleteise tuhandeni.

Pinterest (homesantiques) kajastab fotosid interjööridest, aga ka tootereklaame ning olulisemaid päevakajalisi sündmusi (nt Briti kuninglik perekond kroonimispäeva aegu).

2.6. ANTIQUARIATO

Itaalia

Väljaandja: Cairo Editore

Levi: Itaalia

152 +2 lk

Ilmumissagedus: 12 numbrit aastas

Hind: 5 €

Kultuuri- ja antiigihuvilistele ning kollektsionääridele suunatud kuukiri, mis on ilmunud juba 1978. aastast. Esitleb antiikesemeid ja -turgu, vahendab oksjonitulemusi ning uudiseid Pariisist, Londonist ja Firenzest.²⁷³

Sotsiaalmeediakanalid:

Facebook²⁷⁴ – 119 jälgijat

Instagram²⁷⁵ – 98 jälgijat

2.6.1. Sihtrühm

Kultuuripärandihuviline itaalia keelt valdav lugeja.

---

²⁷³ Ajakirja tutvustus kodulehel <https://www.cairoeditore.it> (vaadatud 28. II 2024).

²⁷⁴ Antiquariato Facebook: <https://www.facebook.com/antiquariatomagazine> (vaadatud 7. V 2024).

²⁷⁵ Antiquariato Instagram: <https://www.instagram.com/antiquariatomagazine/> (vaadatud 7. V 2024).

28. Ajakirja Antiquariato esikaaned juulis ja detsembris 2023.

2.6.2. Ajakirja toimetulek

Ajakiri on kirjastuse Cairo Editore üks paljudest ajakirjadest. Ajakirjas on suured reklaamipinnad, mis aitavad väljaannet majandada.

2.6.3. Sisu

Tegemist on sisutiheda, pigem populaarteadusliku ajakirjaga, mille esimestel lehekülgedel tutvustatakse päevakajalisi sündmusi, muuseuminäitusi jms. Ajakirja täidavad artiklid kunstist ja kunstnikest, disainiklassikast, ajaloolistest (kunsti)stiilidest, kollektsioonidest ja arheoloogiast. Kuigi temaatika näib olevat suunatud pigem professionaalile (või teemast sügavuti huvitunud lugejale), kutsuvad artiklid tänu rohkele esmaklassilisele pildimaterjalile ajakirja lehitsema ning lugema ka mitteprofessionaalidest pärandihuvilisi. Boonuseks on lood, kus räägitakse pärandi peiduspoolest – detailidest ja teemadest, millest kirjutab spetsialist ja/või see ei ole varem üldsusele teada. Vaatenurk on suunatud pigem lugejale, kellel on teadmised teemast juba olemas ning igatseb lisa ning spetsiifilisemat infot.

Piltide ja teksti suhe on umbes 1:4, illustatsioonide osakaal on aastatega oluliselt tõusnud.

2.6.4. Kujundus

Väljaande kontseptsioon tingib keskmisest suurema teksti hulga ajakirjas. Tekst on liigendatud viisil, mis muudab selle kergemini loetavaks ning vaheldub illustatsioonidega. Suureformaadilised kaunid värvilised pildid ja fotod mõjuvad pilgupüüdjana.

2.6.5. Eesmärk

Tutvustada eelkõige Itaalia, aga ka Euroopa ja muu maailma kultuuripärandit. Sisukad artiklid ning kvaliteetne pildimaterjal muudavad pärandi atraktiivseks ning tekitavad huvi.

2.6.6. Ühismeediakanalid

Ajakiri on kirjastuse veebilehel üks paljudest väljaannetest ning selle leidmine nõuab vaeva. Infot on Antiquariato kohta kodulehel vähe, vaid lühike iseloomustus. Varasemate numbrite galeriis on siiski võimalik tutvuda nende sisukordadega ning teha ajakirja tellimus. Üksiknumbrina saab seda osta vaid tahvelarvutis ja nutitelefonis lugemiseks.

Nii väljaande Facebooki lehel (Antiquariato Magazine) kui Instagrami lehel (kasutaja antiquariatomagazine) on postitatud fotosid antiikesemetest, kommentaarideks lühikesed pildiallkirjad. Postitused tunduvad juhuslikud ja amatöörlikud, ka jälgijate tagasiside on tagasihoidlik (10 meeldimise ringis postituse kohta).

3. KULTUURIPÄRANDIAJAKIRI PÖÖNING

JUHTUMIUURING

Eraldi kultuuripärandi teemadele keskendunud ajakirja, mis oleks suunatud laiemale publikule ning leviks sarnaselt teiste laiatarbeajakirjadega (oleks koju tellitav ning müügil poodide ajakirjandusriiulitel) Eestis varem ilmunud ei ole. Nagu olen käesolevas magistritöös välja toonud, on päranditeematikat Eesti ajakirjades kajastatud pigem teiste teemade seas või erinumbrites. Esimene, ainult kultuuripärandile keskendunud väljaanne on Muinsuskaitse aastaraamat, mille levi on aga piiratud ning kogumik ise suunatud pigem spetsialistilt spetsialistile. Euroopas ilmub pärandit laiemale publikule tutvustavaid ajakirju mitmeid – need said ka ajendiks sellele, et 2015. aastal sündis Eestis sarnane pärandiajakiri Pööning.

Järgnevas analüüsis olen kasutanud peamiselt empiirilist vaatlust, autoetnograafilist meetodit; lisaks olen toetunud lugejate²⁷⁶ ja autorite tagasisidele, ajakirja müügi- ja tellijanumbritele, finantsilisele olukorrale ning 2020. aasta suvel läbiviidud Pööningu lugejaküsitluse²⁷⁷ tulemustele (magistr töö lisa 3). Viimases on kombineeritud kvalitatiivseid (küsimused ajakirja sisu kohta: lemmikartiklid ja -autorid, ettepanekud teemade kohta) ning kvantitatiivseid uurimismeetodeid (lugeja profiili määratlemisel: sugu, vanus, elukoht, haridus).

3.1. Julge pealehakkamine on pool võitu!

AJAKIRJA FORMAADI JA MEESKONNA LOOMINE

Meeskond, kellega alustasime, oli väike: kaheliikmelisse toimetusse kuulusime mina (Karola Mursu) ja Heli Nurger. Toimetuse töö korraldamisel tuli kasuks meie varasem kõrgharidus eesti filoloogias ning pooleliolev magistrantuur muinsuskaitse ja konserveerimise erialal, minul tõlkija-toimetaja ning reklaami ja meedia lisaerialad, Helil muuseumi- ja projektijuhtöö kogemus. Panime ise kokku ajakirja sisujaotuse, suhtlesime autoritega, toimetasime tekste ja tegelesime reklaamimüügiga, ajakirja leviga tegelesid Express Post ja Omniva (tellimine ja

---

²⁷⁶ Lugejate tagasiside hõlmab lugejakirju ja suulisi eravestlusi [telefonikõned, kohtumised väljasõitudel ja reisidel, klientidega (raamatu)laatadel jne], samuti tagasisidet Pööningu sotsiaalmeedias.

²⁷⁷ Küsitlus oli vormistatud Google Forms keskkonnas, link küsitlusele asus Pööningu kodulehel. Üleskutse küsitluses osalemiseks avaldati ajakirja suvenumbris, kodulehel ning sotsiaalmeedias. Vastamiseks oli aega kaks kuud. Et ergutada lugejaid küsitluses osalema, loosisime vastanute vahel välja auhindu. Küsitlusele vastas 263 inimest.

kojukanne) ning Lehepunkt (jaemüük). Et alustavasse ajakirja professionaalsust ja laialdast pädevust kaasata, kutsusime toimetuse kolleegiumisse erinevate mäluasutuste esindajad²⁷⁸, kes on meile läbi aegade nõu ja jõuga abiks olnud, mitmed neist on teinud ka Pööningule kaastööd.

Pööningu eesmärgina nägime eelkõige pärandi väärtustamist ja tutvustamist nõo tavainimesele, kes ei ole restaureerimismaailmaga varem (või kuigi tihti) kokku puutunud. Olles kuulnud Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja konserveerimise magistriõppes paljude spetsialistide sütitavaid loenguid, tundsi, et kuuldut võiks ja peaks esitlema laiemale publikule ning püüdsime seejuures olla toimetusega filtriiks teemade lihtsustatud ning kokkuvõtlikule esitamisele. Soovisime anda välja kvaliteetse sisu ja pildimaterjaliga klantsajakirja, mis kummutaks üldlevinud arvamuse, et vanad asjad on tolmused ja näotud (siit johtus ka läikiva kaane- ning kvaliteetse sisupaberi valik). Vastupidi – üritasime luua kuvandit, et pärand on eksklusiiivne ja eriline, äratada teemadega lugejais äratundmist ja nostalgiat ning olla abiks pärandi säilitamisel ja parandamisel. Artiklid pidid põhinema Eesti pärandil, autoriteks kohalikud ajaloo-, muinsuskaitse ja restaureerimiskeskkonnad. Üheks ajakirja motoks sai õpetamine positiivsete näidete abil – pigem prääniku kui piitsaga. Selle ajendiks oli usk, et sageli teevad inimesed vanade asjade ja hoonete korrastamisel vigu teadmatusel, mitte tahtlikult. Samuti olid meile paljudelt ekspertidelt jäänud kõlama etteheited, mis on tehtud restaureerimistöodel valesti, mitte aga see, kuidas teha õigesti – siinkohal tuli õpipoisilik uudishimu ja võhiklus meile kasuks, sest oskasime kaastööd paludes viimast autoritelt küsida.

Eeskujudeks olid Pööningul Soome ajakiri *Antiikki & Design*²⁷⁹ ning Norra *Norske Hjem* – olnud nimetatud väljaannete pikaajalised lugejad, mõjutasid nende teemade valik ja kajastamisviis kindlasti ka Pööningu esimesi samme.

---

²⁷⁸ Pööningu toimetuse kolleegiumisse kuulusid asutamisel: Anneli Banner (Eesti Vabaõhumuuseumi aianduskuraator-teadur), Targo Kalamees (toona Tallinna Tehnikaülikooli ehitusfüüsika ja energiatõhususe õppetooli juhataja, nüüd Taltech'i ehitusfüüsika professor), Kadri Kallaste (toona Kasseli tapeedimuuseumi paberikonservaator, nüüd Taltech'i Muuseumi juhataja), Carl-Dag Lige (arhitektuurikriitik ja -ajaloolane, Eesti Arhitektuurimuuseumi kuraator. Lahkus kolleegiumist 2016. a), Elo Lutsepp (arhitektuuriajaloolane, Eesti Vabaõhumuuseumi maaarhitektuuri keskuse juhataja), Kais Matteus (toona Muinsuskaitseameti restaureerimisosakonna juhataja, nüüd MKA nõustamisosakonna juhataja), Liisa Pakosta (ajalooga maja omanik), Anneli Randla (Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja konserveerimise osakonna juhataja), Karin Vetsa (Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu projektijuht. Lahkus kolleegiumist 2017. a), Viljar Vissel (toona Konserveerimis- ja Digiteerimiskeskuse Kanut maali, puidu ja metalli konserveerimise osakonna juhataja, nüüd Virumaa Muuseumid SA juhatuse liige).

²⁷⁹ Ajakirja *Antiikki & Design* toimetusega (eriti eelmise peatoimetaja Maija Toppila ajal) on Pööningu toimetusel olnud soojad ja sõbralikud suhted: oleme külastanud üksteise toimetusi, rääkinud ajakirja tegemise vóludest ja valudest, jaganud muljeid ja kogemusi ning elame endiselt kaasa üksteise tegemistele.

Ajakirja tegemist alustasime 2015. a kevadel kujundaja otsingutega. Romantilise, päranditeemaga sobituva kujundusstiiliga jäi silma Angelika Schneider, kes on Pööningu kujundusmaketi autor ning kujundas ka kaks esimest ajakirjanumbrit. Kolmandast numbrist alates tuli küljendajaks Tuuli Aule.

29. Katsetused Pööningu kaanekujunduse ja logo leidmisel. (Autor Angelika Schneider)

Omajagu uurimistööd tegime fotograafide otsingul, et leida professionaalseid ja isikupäraseid tegijaid, kes tajusid vanade esemete ning hoonete võlu ja oskaksid esile tuua selle erilise miski, mis paljusid pärandi juures köidab. Meie esimesed koostööpartnerid sel alal olid fotograafid Kaido Haagen ja Rasmus Jurkatam²⁸⁰ ja kuigi Pööningus on kasutatud mitmete teistegi fotograafide töid, siis püsivalt jäid kaastööd tegema veel Tõnu Tunnel ning Patrik Tamm. Huvi ja areng koostöös fotograafidega on olnud mõlemapoolne: meie toimetuses õppisime palju (näiteks seda, mis ajakirja fotol „tötab“, mis mitte; millise ilma ja valgusega pildistada, mida pidada kaanepildi juures silmas jne); fotograafidele pakkus kajastatav päranditeematika väljakutset ja vaheldust igapäevatööle (tavapärase moodsa arhitektuuri pildistamise vahele), huvitavaid kogemusi ja kujutatava mõtestamise võimalusi. Kaido Haagen²⁸¹ on toonud välja, et kultuuripärandi pildistamine on kui krooniku töö: pärandi jäädvustamine sel ajahetkel, praeguse etapi salvestus ning see info jääb ajalukku tulevastele põlvvedele üheks allikmaterjaliks. Pööningu fotograafide asjatundlikkus väljendus sageli rakurssides ja väikestes detailides, millele nad tähelepanu osutasid – need töid esile fotografeeritava esteetika, lisasid sellele oma tähendusvälja ja väärtuse.

²⁸⁰ R. Jurkatam tegi Pööningule kaastööd ajakirja lõpetamiseni 2023. a.

²⁸¹ Eravestlus magistr töö autori ja Kaido Haageni vahel.

30. Foto meistrist (Dolores Hoffmann). Fotograaf Patrik Tamm toonitas pildistamisel, et peab portreepildil oluliseks ka meistri käsi – need on tema tööriist, oluline tegur meistritöö loomisel.

2019. aastal liitus toimetusega Ede-Mall Jüriado. Tema tegeles reklaamimüügiga ja võttis hiljem üle sekretär-asjaajaja ülesanded Heli Nurgerilt, kes asus 2020. aasta lõpus tööle Tallinna Linnamuuseumisse ning taandus edaspidi Pööningu toimetusest. 2021. aastal ulatasid toimetajatöös abikäe Triin Reidla ja Maris Veeremäe ning 2022. aastal tuli Pööningusse Mia Maria Rohumaa, kes proovis alguses toimetajatööd ja jätkas hiljem kaasautorina. Lisaks küljendaja ja fotograafide tööle ostime sisse IT-teenust kodulehe haldamisel ning konsultatsioone turunduse alal.²⁸²

3.2. TEEMAD

Pööningu toimetus arenes koos ajakirjaga: lisaks toimetaja- ja organisatoorsele tööle õppisime vaatlema ajakirjanumbrit kui tervikut, mille erinevad teemad vajavad omavahel sidumist. Kui Pööningu esiknumber oli võrdlemisi laialivalgub ja keskne artikleid ühendav telg puudus, siis alates teisest numbrist sai Pööning endale alateema (kuna ajakiri ilmus vabariigi aastapäeva

---

²⁸² IT-tugi oli Indrek Puolokainen; turundus: Heldi Ruiso ja Anna Lindpere.

aegu, siis keerles number isamaaliste teemade ümber), kolmandast numbrist alates tõime selle eraldi esikaanel välja. Alateema koondab enda ümber kultuuriloolised kirjutised, mõtisklused; võimalusel kodu- ja arhitektuurilood ning teisedki artiklid. Aegamööda inspireerusid alateemadest mitmed meie püsiautorid.²⁸³ Peagi muutusid numbrite alateemad ka aasta lõikes seotuks: näiteks 2018. aastal ilmusid ajakirjanumbrid eluringi²⁸⁴, 2020. aastal kunsti- ja arhitektuuristiilide²⁸⁵; 2022. aastal ilmakaarte²⁸⁶ ja 2023. aastal liikumise²⁸⁷ teemal.

Ajakirjal ilmus neli põhinumbrit: kevad-, suve-, sügis- ja talvenumber. Alates 2020. aastast lisandusid neile erinumbrid: kevadeti aiaajaloo teemasid kajastav Hoov, 2020. a sügisel Kopli erinumber; 2021. a sügisest alates tehniline erinumber Värkstuba²⁸⁸. Kui põhinumbrite ülesehitus püsis numbrist numbrisse sarnane, siis erinumbrate²⁸⁹ idee oli keskenduda enam tehnilistele ja praktilistele teemadele: esitada abijooniseid, artikleid vastavalt kas aiandus- või ehitus- ja restaureerimisspetsialistidelt, samm-sammult õpetusi ja protsessikirjeldusi. Erinumbrite puhul koostasime ajakirja sisulise programmi iga kord uuesti. Lisanumbrite väljaandmise tingis ühelt poolt vajadus nimetatud teemasid põhjalikumalt käsitleda, teisalt olla ajakirjandusmaastikul rohkem nähtav: kuue numbriga õnnestus see paremini kui neljaga.

Pööningu põhinumbrite ülesehitus jaguneb teemade järgi rühmadeks:²⁹⁰

Maja, aed, interjäär

- Artiklitest vaieldamatult kõige populaarsemaks on osutunud mahukad lood kodudest ajaloolistes majades, mida lugejale säilitamise või restaureerimise poolest eeskujuks ning

---

²⁸³ Näiteks oli 2022. aastal Pööningutes ilmakaarte teema. Kevadnumbris, alateemaga „Ida“ kirjutas Anu Kannike toidukultuuri artiklis ida (Vene) mõjudest eesti toidus; „Alevite pärlid“ külastas Heiki Pärdi juhatusel ida pool asuvat Räpinat; „Stiiliaabitsas“ vaatas Viljar Vissel üle teejoomise kultuuriga seonduvad esemed, meistriloo portreeteris Madis Jürgen Peipsi ääres tegutsevat ikoonimeistrit. Sama, numbril alateemast lähtuv ühendav joon jätkus artiklites edaspidi.

²⁸⁴ Kevadnumbril alateema oli „Sünd ja lapsepõlv“, suvenumbril „Noorus ja pulmad“, sügisnumbril „Küpsus ja keskiga“ ning talvenumbril „Vanadus ja surm“.

²⁸⁵ Kevadnumber – „Keskaeg“; suvenumber – „Barokk“; sügisnumber – „Nõukogude aeg“.

²⁸⁶ Kevadnumber – „Ida“; suvenumber – „Lõuna“; sügisnumber – „Lääs“; talvenumber – „Põhi“.

²⁸⁷ 2023. aasta oli liikumisaasta ning Pööningu numbrite alateemad: Kevadnumber – „Kiiremini“; suvenumber – „Kõrgemale“; sügisnumber – „Kaugemale“; talvenumber – „Sügavamale“.

²⁸⁸ Iga Värkstuba keskendub erinevale teemale: 2021. aastal pööningute väljaaitamine; 2022. aastal ajaloo interjöörid, mööbel ja tarbekunst; 2023. aastal niisked ruumid vanas majas.

²⁸⁹ Va Kopli erinumber, mille fookus oli Kopli poolsaare arengulool, sealsetel väljapaistvatel arhitektuuri- ja kultuuriobjektidel.

²⁹⁰ Pööningu artiklite loetelu rubriikide kaupa aastatest 2015–2020 on toodud magistritöö lisa 2 (Pööning. Artiklite kataloog). Tegemist on registriga, mis ilmus ajakirja lisana 2020. aastal.

inspiratsiooniallikaks tuua. Koduartiklid on teiste arhitektuurilugudega võrreldes emotsionaalsemad, neis on enam inimestega (elanikega) seotud lugusid ja vahetuid muljeid.

Igas numbris ilmub ka artikkel ühest avalikust kultuuriväärtuslikust hoonest, hiljem arhitektuuriteemadest laiemalt (nt hoonetüübist²⁹¹, ajastust, arhitekti-ehitusmeistri loomingust²⁹² vms).

- Aiaajalugu: artiklid mõnest (ajaloolisest) aiast, pargist, taimede(de)st vms aiandusega seotud teemal. Läbi aegade oleme tutvustanud traditsioonilisi aedu ning parke piirkondade ja stiilide kaupa (nt linna-²⁹³ ja taluaiad²⁹⁴), vanu taimesorte²⁹⁵, aegade ja parkide väikevorme²⁹⁶, aiakujundusviise; külastanud ajaloolisi aedu²⁹⁷, jaganud näpunäiteid vana aia hooldamiseks²⁹⁸ jne.

- Artiklisari „Alevite pärlid“ külastas arhitektuuriajaloolase Heiki Pärdi juhatusel igas ajakirjanumbris ühte Eesti asulat. Kirjeldatud on lühidalt paiga ajalugu, autor esitleb fotogalerii ja laiendatud pildiallkirjadega kohalikke kultuuri- ja arhitektuuripärle.

- Artiklisari „Stiiliaabits“: ülevaade erinevatest kunstistiilidest esemete ja perioodide kaupa. Esitletavat esemed pärinevad enamasti Eesti muuseumide kogudest. Fotode ja pildiallkirjadega tutvustab sarja autor Viljar Vissel ainelist kultuuripärandit erinevatel stiiliperioodidel.

---

²⁹¹ Nt artikkel Eesti vallamajadest: H. Talving, Vallamajad. – Pööning 2022, nr 2 (31), lk 22–24; ujutulest: K. Lumiste, Valgus, õhk, avatus – basseinidest ja supuskultuurist 1920.–1930. aastatel. – Pööning 2023, nr 1 (36), lk 30–35;

kõrghoonetest: K. Hallas-Murula, Kõrgemale, kõrgemale, kõrgemale! Eesti 1920.–1930. aastate „pilvelõhkjad“. – Pööning 2023, nr 2 (38), lk 32–36 jne.

²⁹² Nt O. Orro, Tsaariaeg. Rakvere arhitekt Friedrich Ferdinand Modi. – Pööning 2021, nr 1 (24), lk 48–53.

K. Hallas-Murula, Ehitustehnik Leopold Tensingu Merivälja. – Pööning 2022, nr 1 (30), lk 31–35 jm.

²⁹³ Nt T. Tammet, Läbi ajaloo kasvanud linnaaiad. – Pööning 2016, nr 3 (3), lk 61–65.

²⁹⁴ Nt A. Banner, Kuidas talupoeg endale iluaia sai? – Pööning 2016, nr 2 (2), lk 74–77.

²⁹⁵ Nt T. Univer, Vanad õunapuusordid Eestis. – Pööning 2017, nr 2 (7), lk 76–79.

²⁹⁶ Nt M. Tamjärv, Taluõuede tarastusest eestiaegse kodukaunistustöö valguses. – Pööning 2018, nr 2 (11), lk 81–85;

K. Lootus, Teede sillutamine traditsiooniliste materjalidega. – Hoov 2020, lk 54–57;

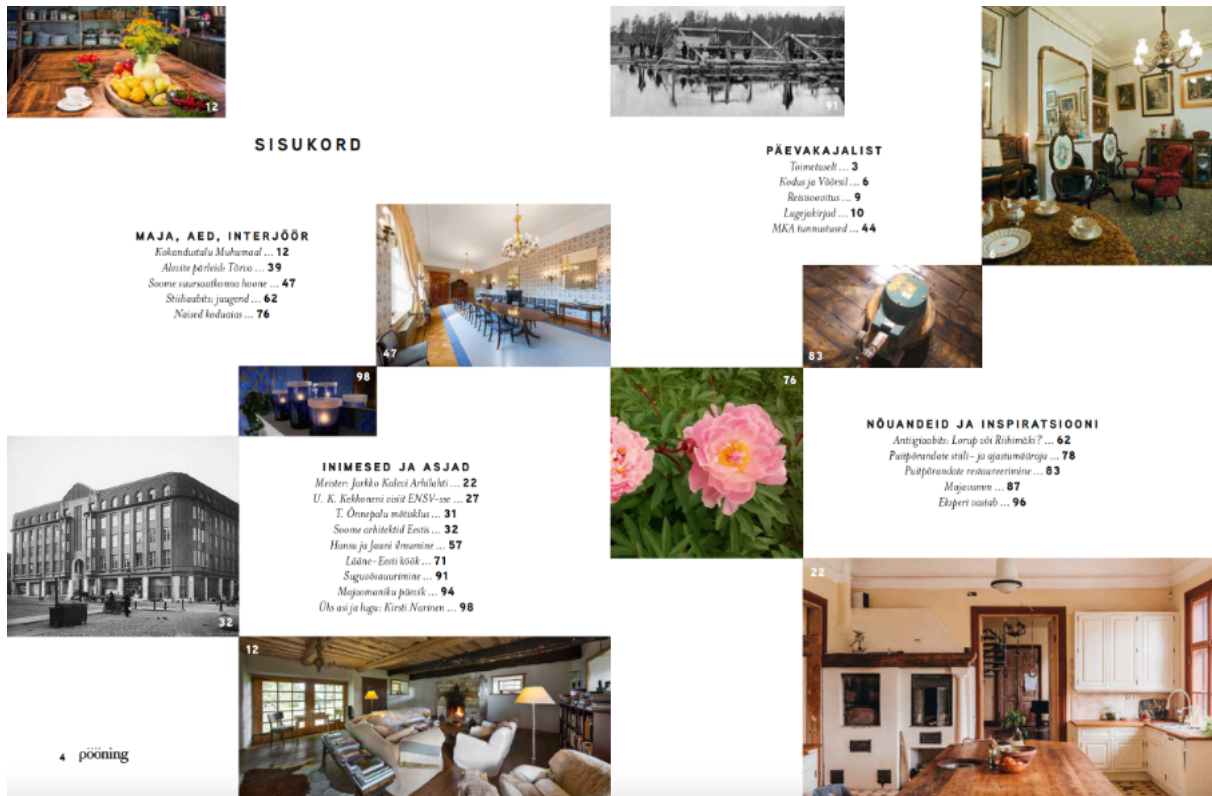
V. Lukken, Kreeta Sipelgas. Kunst Eesti parkides. – Hoov, 2020, lk 90–93.

²⁹⁷ Nt E.-M. Talivee, Kirjanike aed Nõmme-Rahumäel. – Pööning 2016, nr 2 (3), lk 56–59;

T. Toomet, C. R. Jakobsoni aed Kurgjal. – Pööning 2017, nr 1 (6), lk 45–46;

H. Nurger, Vabariigivanune lilleaed ja maja. – Pööning 2018, nr 1 (10), lk 76–79.

²⁹⁸ Nt E. Kaare, Ajaloolise aiaruumi kujunemine ja kujundamine. – Pööning 2019, nr 3 (16), lk 87–93.

31. Pööningu 2017 nr 4 (9) sisukord ja teemade jaotus.

Inimesed ja asjad

- Meistrilugu mõne traditsioonilise (käsi)töö või restaureerimisspetsialistiga – intervjuu vormis persoonilugu, mis juhib tähelepanu pärandivaldkonnas töötavale inimesele ning tema tegevusalale, väärtustab traditsioonilisi töövõtteid ja oskusi.²⁹⁹
- Kultuuriloolised artiklid, mis lähtuvad ajakirjanumbri alateemast. Lai teemavalik võimaldas kaasata erinevaid autoreid, käsitleda mitmesuguseid teemasid ning tuua sellega ajakirja vaheldust.
- Mõtisklus (autorilugu, mida 2016. a lõpuni kirjutas Eik Hermann, hiljem, kuni lõpetamiseni, Tõnu Õnnepalu) haakus enamasti ajakirjanumbri alateemaga ning kutsus lugejat kaasa mõtlema, arutlema.

²⁹⁹ 2021. a suvenumbrist [nr 2 (26)] hakkas Pööningule meistrilugude osas tegema kaastööd Madis Jürgen. Kogenud ajakirjanikuna oskas ta luua värvikaid lugusid ning tõi Pööningusse juurde värskeid tuuli ja valdkonnavälisest vaadet.

- Disainiklassika: artikkel disainiklassikuks saanud Eesti kunstnikest, tootjatest, esemetest jne. Rubriigi eesmärk oli tutvustada, aga ka suunata märkama vanu tuttavaid – või vastupidi, unustusse vajunud – disainesemeid ning tuua esile nende väärtust.
- Toidukultuur: käsitles eesti toidutavasid piirkonniti, erinevate toitude ja kommete siinamaile jõudmist ning kohandumist; toidu kujutamist kunstis jm.
- Muinsuskaitseameti rubriik: idee oli ergutada Pööningu ja Muinsuskaitseameti vahelist koostööd ning pakkuda ühtlasi Muinsuskaitseametile kanalit oma info, sõnumi, seisukohtade, aktuaalsete temade vms edastamiseks laiale lugejaskonnale. Rubriigi formaat muutus aja jooksul kultuuriväärtuslike objektide tutvustamisest kuni filosoofiliste arutlusteni. 2019. aastal tekkis rubriiki paus, 2023. aastal koostöö taastus ning naasime kultuuriväärtuslike objektide esitlemise juurde, rubriik sai nime „Elav pärand“.
- Majaomaniku päevik, kus restauraator Kerttu Kүүnarpuu kirjutas elust endises metsamõisas: vana maja taastamisel ette tulevatel muredest ja rõõmudest, töövõtetest, restauraatoritööst, elust maal jms.
- „Üks asi, üks lugu“ on sari, kus avalikkusele tuntud isikud jutustasid neile kuuluva eseme, hoone, mälu pildi vm lugu. Rubriigi eesmärk on populariseerida pärandit, lugude talletamist ja edasiandmist.

Päevakajalist

- Uudised Eestist ja välismaalt (näitused, valdkonnaga seotud üritused ja kirjandus jm); reisisoovitused kultuuriloolistesse paikadesse.
- Ümarlaud: arutelu mõnel päevakajalisel muinsuskaitseteemal, kuhu proovisime kaasata erinevaid seisukohti esindavaid osapooli. Paraku ei läinud see rubriik ajakirjas soovitud kujul käima: isegi kui kirjutajatel olid vastakad seisukohad, mis oleksid andnud ainet debatiks ja mõttearenduseks, jäi teemakäsitus siiski kammitsetuks: kirjalikult ajakirja veergudel olid osalejad oma arvamuse avaldamisel võrdlemisi diplomaatilised ja tagasihoidlikud. Lõpetasime rubriigi 2016. a sügisnumbriga.

Nõuandeid ja inspiratsiooni

- Restaurationite ja konservatorite näpunäited nii ehitus- kui esemelise pärandi säilitamiseks ja parandamiseks: enamasti praktilised nõuanded, mida lugeja saaks kodus ise järele teha või

oskaks spetsialistilt küsida. Artiklite eesmärk oli tõsta üldsuse teadlikkust pärandi väärtustest, -hoiust ning restaureerimisest.

- Suguvõsaurimise rubriik: juhised, kust ja kuidas uurida oma sugupuud (ilmus kuni 2018. a kevadnumbrini).³⁰⁰

- Ekspert vastab: lugejaküsimused ekspertidele, kus oli võimalus saata küsimus mõne vana eseme, restaureerimis- või muinsuskaitseteema kohta.

2020. aasta suvel viisime Pööningu lugejate seas läbi küsitluse (tulemused on magistritöö lisas 3). Selle eesmärk oli selgitada välja, millised teemad lugejaid rohkem huvitavad, millele pöörata ajakirja tehes edaspidi tähelepanu, kas ja kuidas mõjutab ajakirjas olev reklaam lugejate tarbimist ning milline on Pööningu lugeja profiil.³⁰¹

Ajakirja Pööning lugejaküsitlus

Head Pööningu lugejad!
Oleme tänulikud, et olete olnud meiega. Selleks, et saaksime oma ajakirja sisus vastata rohkem teie ootustele, koostasime küsimustiku, et kuulda võtta oma lugeja häält.
Küsitlus on anonüümne, kuid soovides osaleda loomisises, lisage palun vastavasse lahtrisse oma kontaktid.

Palun hinnake, kui palju pakuvad teile huvi Pööningu numbreis ilmuvad rubriigid. Ajalooga majad

	1	2	3	4	5
Ei paku üldse huvi	☐	☐	☐	☐	☐
Pakub suurt huvi					

32. Pööningu lugejaküsitlus veebis. Pööningu toimetuse arhiiv.

Küsitlusest selgus, et kõige enam pakkusid huvi lood kodudest ning avalikest ajaloolistest hoonetest – arhitektuuripärandist. Need teemad on ka Pööningu lugejakirjades ja sotsiaalmeedias saanud enim tähelepanu ning tagasisidet. Samuti olid lugejate seas kõrgelt hinnatud praktilised restaureerimisõpetused, rohkem sooviti lugeda hoonete restaureerimis-

³⁰⁰ Rubriigi lõppedes andsime rubriigi autori Evelin Poveliga koostöös välja laste suguvõsaurimise raamatu „Ronides sugupuul“.

³⁰¹ Vastamisel sai valida, millistele küsimustele sooviti vastata (s.t osa küsimustest sai vastust andmata „üle hüpata“), kõige populaarsemaks osutus ettepanekute punkt Pööningu sisu kohta.

lugusid, kus oleks esitatud tööde käik ning ettetulevad raskused ja väljakutsed. Mainiti, et huvi pakuvad lood koduümbrusest (nt „Alevite pärlid“). Nii küsitluses kui ka lugejakirjades toodi ajakirja plussidena välja laia teemade skaalat kultuuripärandi kajastamisel – arhitektuurist toidukultuurini, rahvuslikust käsitööst professionaalse konserveerimiseni. Lugejatelt saadud tagasiside ajakirjale oli üldiselt positiivne, kiideti väljaande kujundust ja käsitletavat temaatikat.

„Teil on täpset silma valimaks unikaalseid objekte ja loomingulist kätt kirjutamaks nendest nõnda huvitavaid lugusid. Pööningut on alati rõõm lugeda ja silmadega imetleda.”³⁰²

/Tõnis Parksepp/

„Mulle väga meeldib, kuidas Pööning kombineerib ajaloolisi teemasid, disainiklassikat ja restaureerimist ning otsib kokkupuutepunkte kaasajaga.”³⁰³

/Anu Ernits/

„Pööning on väga soliidne ajakiri ja olen lugenud seda esimesest numbrist alates.”³⁰⁴

/Viivi Luik/

Enamike rubriikidega Pööningus jätkasime ning püüdsime neid ettepanekuid arvestades arendada. Nii kasvasime näiteks reisiloo (see sai põhjalikuma käsitluse ning suurema tähelepanu sihtkoha arhitektuuripärandile) ning ajalooliste interjööride artikli mahtu („Interjöörid muutuste tuules“³⁰⁵). Uue rubriigina lisandus artiklisari Eestimaa väiketööstustest³⁰⁶, mis andis ülevaate Eestis tegutsenud ettevõtete tõusu-, edu- ja paraku ka hääbumisloost. Seniste püsiautorite³⁰⁷ kõrvale kutsusime pikemalt kaastööd tegema mitmeid teisi (nt reisilugu³⁰⁸, toidukultuur³⁰⁹, aiaajalugu³¹⁰, disainiklassika³¹¹, eseme restaureerimislugu³¹²); lisaks kujunes aja jooksul kindel autorite ring, kelle kirjutamisstiili ja meelisteemasid

---

³⁰² Kirjavahetus Tõnis Parkseppaga. Märkmed on autori valduses.

³⁰³ Kirjavahetus Anu Ernitsaga. Märkmed on autori valduses.

³⁰⁴ Kirjavahetus Viivi Luigega. Märkmed on autori valduses.

³⁰⁵ Autorid Kadri Kallaste ja Kadri Tael.

³⁰⁶ Autor Anne Ruusaaar.

³⁰⁷ nt Heiki Pärdi, Viljar Vissel, Tõnu Önnepalu.

³⁰⁸ Reisilugu kirjutas 2021. aastal Pööningusse Silvia Pärman, 2022–2023 Eva Laantee Reintamm.

³⁰⁹ 2021.–2022. aastal oli toidukultuuri artiklite autor Anu Kannike, kes kirjutas erinevate toitude jõudmisest Eestisse; 2023. aastal kajastas Anu Allikvee toidu kujutamist kunstis.

³¹⁰ Aiaajaloo teemal kirjutas 2022. aastal Anneli Banner ning vaatles erinevate taimed Eestisse jõudmist, 2023. aastal tegi kaastööd Kristiina Hellström.

³¹¹ Disainiklassikutest kirjutas 2023. aastal (aga pisteliselt varasemateski Pööningutes) Kai Lobjakas.

³¹² Esemete restaureerimislugude osas tegime 2022.–2023. aastal koostööd EVMi digiteerimis- ja konserveerimiskeskuse Kanut konservaatoritega.

teadsime – nii on Pööningu kaante vahel ilmunud paljude suurepärase Eesti ajaloolaste, muuseumitöötajate, konservaatrite ja ehitusspetsialistide kaastööd.

3.3. VÄLJAKUTSED

Üheks väljakutseks ajakirja tegemisel oli autorite leidmine ehitus- ja restaureerimisteemadel, kus spetsialistid on reeglina suurepärase praktikud, ent pole harjunud pikki tekste kirjutama. Vahel nõudsid need tekstid oluliselt täiendamist ning karmi toimetajakätt. Väljakutset pakkusid ka tippeksperide artiklid, mis jälgisid pigem teadusartikli formaati ning olid seetõttu tavalugejale keerulised jälgida, samuti võis teema jääda neil puhkudel lugejale kaugeks ja arusaamatuks. Juhtus sedagi, et ekspertidest autorite kaastööd hilinesid nende suure hõivatusetõttu või jäid hoopis tulemata – mis lisas toimetuse töökorraldusse ajakirja trükkimineku eel ajakulu ja närvipinget ning mitmel puhul tuli kogu ajakirjanumbri sisujaotus viimasel hetkel ümber korraldada. See on ka üks põhjus, miks tehnilised erinumbrid ehk päris plaanitud kujul (paljude praktiliste õpetuste ning teema lahtiseletamisega) välja ei tulnud.

Üllatuslikult sai lugejate kaasamine Pööningu tegemisel ootamatult keeruliseks: nii ei saavutanud näiteks rubriik „Ekspert vastab“ ajakirjas kuigi suurt populaarsust ning oli juhuseid, kus ajakirja trükkiminekuks polnud saabunud ühtegi küsimust.³¹³ Ilmselt oli selles oma osa ka ajakirja harval ilmumisel, mistõttu ei meenunud rubriik lugejatele esimese kohana, kust infot küsida ja leida. Võimalik, et „Ekspert vastab“ oleks käivitunud paremini, kui küsimusi oleks saanud esitada *online*'is, näiteks Pööningu Facebooki lehel. Seda oli aga toimetuse väikese koosseisu ja kiiresti reageerivate ekspertide puudumise tõttu keeruline organiseerida. Samas, kuigi lugejate huvi küsimuste saatmisel oli leige, näitas 2020. a lugejaküsitlus ja ka tagasiside sotsiaalmeedias avaldatud postitustele küsimuste-vastustega, et huvi rubriigi vastu oli siiski olemas – ainult et passiivne, kõrvaltjälgiv.

Murekoht oli Pööningu jaoks ajakirja levi: sageli ei jõudnud ajakirjanumbrid tellijateni ning toimetus sai selle kohta palju negatiivset tagasisidet. Paraku ei lahenenud see probleem kuni ajakirja lõpetamiseni. Ka ajakirja jaemüüki oleks saanud tõhusamalt korraldada: väljaande väikese tiraaži tõttu jõudis see müüki vaid valitud poodidesse ning toimetusel puudus ülevaade, kuhu ja kui palju ajakirjanumbreid saadeti, see otsus tehti teenuse osutaja (Lehepunkti) poolt.

---

³¹³ Vahemärkusena siinkohal, et Soome ajakiri *Antiikki & Design* saab toimetuse sõnul nädalas sadu lugejaküsimusi.

Mõne piirkonna pärandi kajastamisel võinuks suunata ajakirja sealsesse kaubandusvõrku suuremas koguses (nagu selgus lugejaküsitlusest, huvitasid inimesi nende kodukandi lood), ent seda jaotuskava koostamisel ei jälgitud. Pööningut müüdi enam bussi- ja lennujaamades ning suursaarte parvalaevadel – kohtades, kus ooteajal on aega lugeda ning seetõttu ostetakse ajakirju rohkem –, ent ka sinna ei jõudnud Pööning alati toimetuse korduvatele palvetele vaatamata müüki. Eelis oli Lehepunkti müügitabelite eesotsas paiknevatel ajakirjadel (vt magistritöö lisa 4), mis on müüja seisukohalt arusaadav, ent kärpis meie ajakirja müüki.

3.4. SUHTLUS LUGEJATEGA

Lugejate kogukonna loomisele ja tugevdamisele aitasid kaasa Pööningu reisid ning „Alevite pärlite“ ringkäigud³¹⁴, ent koroonapandeemia puhkedes jäid reisiplaanid ja -korraldus soiku ning suhtlus kogukonnaga taandus lugejakirjadele ja eravestlustele.

Üheks kanaliks kontakti hoidmisel ja tagasiside saamisel oli sotsiaalmeedia, peamiselt Facebook³¹⁵ (kasutaja Ajakiri Pööning; 6,3 tuhande jälgijat), Instagramis³¹⁶ on liiklus tagasihoidlikum (kasutaja attichighlights, 997 jälgijat). Enim meeldimisi ja kommentaare said postitused kodudest, samuti arhitektuuripärandist, kus kasutatud meeleolukaid fotosid; sageli kogusid populaarsust postitused mõnest paigast (enamasti siis, kui seal on aktiivsem kogukond), sensatsioonilisest temast või leiust (nt ajalooliste maalingute avastamine, eriti kui neid saatis mõne spetsialisti selgitav kommentaar). Meeldimiste järgi³¹⁷ võib öelda, et eestlaste lemmikteema on arhailine taluarhitektuur, aga ka romantilised puitpitsid äratasid imetlust. Fotodel haarasid tähelepanu vanad esemed ja nende paatina (lähivaates), kaunid sisekujunduslikud kompositsioonid, ajaloolised (ja) romantilised detailid.

Pööningu sotsiaalmeedia postitused olid valdavalt ajakirjanumbrites ilmunud lugude kohta, iga uue numbri puhul teavitasime selle ilmumisest. Jagasime infot valdkonna sündmuste ning ürituse kohta ning kutsusime osalema. Aeg-ajalt tegime postitusi (rahva)kalendri tähtpäevadest, ka need osutusid võrdlemisi populaarseks.

---

³¹⁴ Pööning korraldas koostöös Baltic Toursiga kultuurireise Rooma (giid Hilikka Hiiop), Peterburi (David Vseviiov), Viini (Kadri Kallaste) ning „Alevite pärlite“ ringkäike Väandrasse, Lihulasse ja Raplasse (Heiki Pärdi juhatusel).

³¹⁵ Pööningu Facebook: <https://www.facebook.com/ajakiripooning> (vaadatud 7. V 2024).

³¹⁶ Pööningu Instagram: <https://www.instagram.com/attichighlights/> (vaadatud 7. V 2024).

³¹⁷ Sama tagasiside on tulnud ka ajakirjade põhjal.

3.5. PÖÖNINGU TOIMETULEK

Kahe avalikkuse jaoks tundmatu ja ajakirjanduses „roheline“ entusiastlik projekt alustada nullist uus nišiajakiri oli paras julgustükk. Tagantjärele jääb ainult imestada meie optimismi, enesekindluse ja innukuse üle, sest teekond, mis on toonud meid tänasesse päeva, oli kääneline ja künklik. Tagasiside meie ettevõtmisele erialaringkonna poolt oli esialgu pehmelt öeldes umbusklik. Suurtest meediakontsernidest sõltumatult ning kasutades kirjastamiseks juba olemasolevat mittetulundusühingut puudus kapital suureks reklaamikampaaniaks, uue ajakirja ilmumisest teavitasime otsepostitusflaieritega Tallinna ajalooliste asumite ning väikelinnade elanikke. Proovisime leida ajakirjale toetajaid nii riiklikust kui erasektorist, osalt see õnnestus, suuremalt osalt mitte. Ajakirja maketi loomist toetas Kultuurkapital. Muinsuskaitseamet tegi abistava žestina ajakirja tellimuse kõikidele oma töötajatele ning toetas ajakirja väljaandmist hiljemgi jõudu mööda. Kultuuriministeriumi esindaja paraku Pööningu toetamiseks vajadust ega võimalust ei näinud, niisiis asusime läbirääkimistele kahe suure kinnisvaraarendus- ja ühe pikaealise restaureerimisfirmaga. Ka sealpoolt suhtuti meie ettevõtmisele skeptiliselt ning tuge saada ei õnnestunud. Ühegi suurema meediaettevõtte alla minemist ei kaalunud me seetõttu, et kartsime kaotada vabadust ajakirja sisu osas: autoriloomingu tellimine ja eraldi lugude tegemine ajakirja jaoks on kulukas ettevõtmine, mis ei oleks ilmselt ühegi kasumit taotleva väljaande majandusplaani mahtunud. Samuti tundus ebaeetiline müüa reklaami firmadele, kelle tooted (nt plastaknad) ei sobi vanade hoonetega kokku. Ainult paari ajakirjaniku lugude avaldamine numbrist numbrisse ei käinud kokku meie visiooniga valdkonna tutvustamisest, kuna soovisime olla spetsialistide kõnetoruks ja avaldada professionaalsel tasandil teavet laiemale lugejaskonnale.

Aja möödudes, kui ajakiri juba tuttavaks sai ning ennast tõestanud oli, tekkisid ka partnerid ja toetajad. Mitu aastat tegime koostööd Eesti Kunstimuuseumiga, kellest sai ka Pööningu üks pikaajalisi reklaamipartnereid; abiks oli Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja konserveerimise osakond. 2017. aastal pälvisime SA Eesti Rahvuskultuuri Fondi Sini-valge fondi stipendiumi, ajakirja väljaandmist (honoraride osas) on mitmel korral toetanud Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapital. Kõikidest saadud toetustest suurim summa on seni 2023. aastaks Kultuurkapitali rahvakunsti sihtkapitalist saadud 3000 eurot autoritasude jaoks. Võrdluseks: ühe Pööningu ajakirjanumbri väljaandmise kulud olid ca 6000–7000 eurot.

Pööningu tegemine on käinud käsikäes pideva toetustaotluste tegemisega, sponsorite ja reklaami püsiklientide otsimisega. Väikestviisi saatis meid edu, mitme toetussumma, ajakirja-

müügi ja reklaamiga saime kokku nii palju, et ajakiri majandas end ära ja saime autoritele ning koostööpartneritele tasud makstud, aga selle taga oli suur hulk tööd. Kokkuhoid tuli enamasti toimetuse arvelt: esimestel aastatel tegime ajakirja õhinapõhiselt, tasapisi saime hakata endalegi töötasu maksma (mis ei olnud küll töö hulgaga kuidagi korrelatsioonis ega võimaldanud lisatöökohta omamata isiklikus plaanis toime tulla). Ikka ja jälle põrkusime toetust küsides ametiasutuste vahel, kellest paljud küll kiitsid ajakirja ja elasid kaasa, ometi oli see kui kuum kartul, mille selja taha keegi päriselt asuda ei saanud või soovinud. Ehitus- ja kinnisvarafirmadelt saime koostööettepanekute puhul tagasisidet, et restaureerimise ja vanade majade turusegment on nii väike, et see ei tasu reklaamimist ära, missioonitundelist metseeni meil leida ei õnnestunud.

Küll aga on olnud positiivne lugejate vastuvõtt: kohe alguses kiideti ajakirja uudset kontseptsiooni ning kaunist välimust, paljud leidsid Pööningus sisukust ja kvaliteeti, mida teistes väljaannetes igatsema oli jäänud. Vahel toodi paralleele kunagise Kunsti ja Koduga. Lugejate tagasiside oligi suuresti Pööningu püsimise põhjuseks ja motivaatoriks, lugejakirjad, nagu alltoodu, innustasid ajakirjaga vaatamata raskustele jätkama.

„Kui kunagi keegi oleks mul palunud välja mõelda, milline võiks olla mu lemmikajakiri, siis ma ise ka poleks nii head asja suutnud välja mõelda. Pööning on parem kui mu unistuste ajakiri minu peas oleks olnud. Saate aru – te olete teinud rohkem kui unistuse! Te teete toredat asja ja ma loodan, et nii mõnigi seni „teadmatuses viibinu“ saab endale külge ajaloopisiku ja hakkab märkama detaile, mida on nii lõpmata palju ja mida märgates läheb elu hoobilt huvitavamaks. Selleks, et oleks huvitav, on vaja teada ja seejärel märgata. Te aitate ...saamaks teada, et siis märgata!”³¹⁸

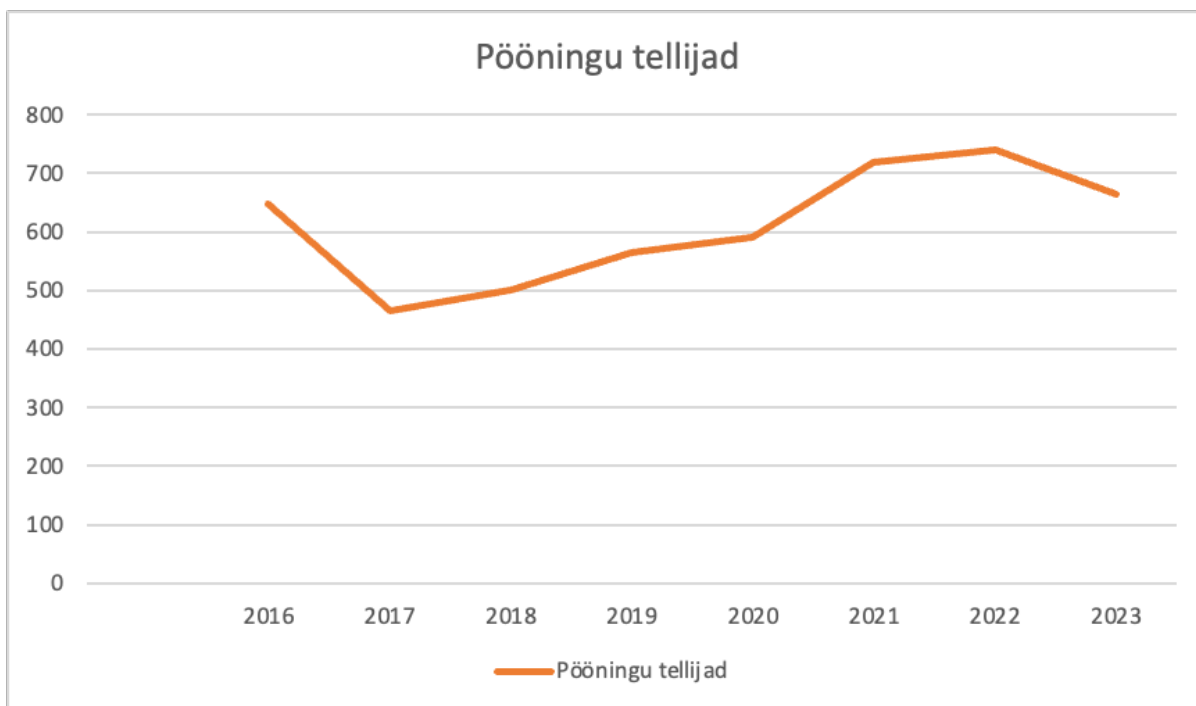
/Elen Eigo-Aunbaum/

Huvi valdkonna vastu näitas asjaolu, et juba enne esimese numbrilise ilmumise ületas tellijate arv 600 piiri. Jaemüügist osteti Pööningu esimest numbrit ligi 2000 eksemplari. Esimese ajakirjanumbri tiraaž (10 000 eksemplari) osutus siiski selgelt liiga optimistlikuks, edaspidi vähendasime seda vähehaaval ning ajakirja tiraaž on pikka aega kõikunud 2500–4000 eksemplari ümber. Üldiselt on Pööningu tellijate ja ostjate arv püsinud *summa summarum*

---

³¹⁸ Kirjavahetus lugejaga (Elen Eigo-Aunbaum). Märkmel on autori valduses.

sama, olenemata sellest, kas oleme teinud tellijatele³¹⁹ sooduskampaaniaid. Jaemüügihinda ei ole me teadlikult alandanud, et hoida ajakirja mainet ja kvaliteeti. Kui vähenes tellijate arv, tõusis jaemüügikogus, ja vastupidi.

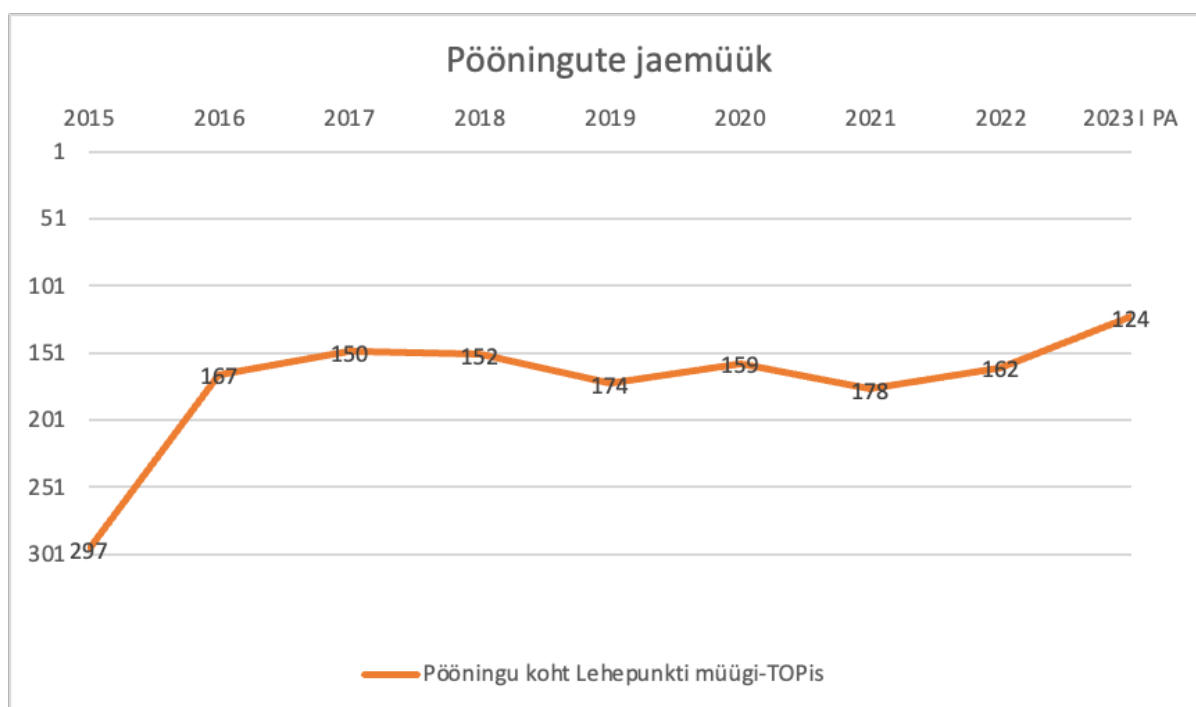
33. Pööningu tellijad aastatel 2016–2023.

Tõenäoliselt ajendas alguses tellimust tegema uudishimu uue ajakirja vastu, boonusega tuli tellimusega kaasa üks tasuta number.³²⁰ Pärast esimest aastat huvi langes, mõju võis avaldada asjaolu, et ajakiri ei vastanud ootustele või otsustati seda edaspidi osta vaid siis, kui konkreetne number huvi pakkus. Oma roll oli ka koostööpartneri Express Posti eksitusel: unustati saata meeldetuletus tellimuse lõppemise kohta. Viga parandati paljude tellijate tagasiside peale, kus imestati, miks ajakiri enam nendeni ei jõua, ning kurdeti, et teadet tellimuse lõppemisest ei ole tulnud.

Koroonaperioodil (2020–2022) Pööningu tellimine tõusis ja müük langes: isolatsiooniolukorras oli ajakirja mugavam koju tellida kui poest osta. Suurenenud huvi väljaande vastu võib olla tingitud ka sellest, et inimesed veetsid rohkem aega kodus, tehti remonti, tegutseti aias, ka oli siis ilmselt enam aega lugemiseks.

³¹⁹ Ajakirja väljaandmisel oli tähelepanu pööratud just tellimuste arvu hoidmisele ja suurendamisele, kuna see tagas kindla lugejaskonna, jaemüügis mõjutas ostuotsust sageli esmamulje ajakirjast. Samuti rääkis tellimuste kasuks tellimiskeskuse (Express Post) väiksem vahendustasu.

³²⁰ Ilmudes sisaldas aastatellimus 4 + 1 numbrit tavapärase 4 numbriga asemel, s.t tellija sai 2015. a lõpus ilmunud numbriga ning 2016. aasta neli numbrit.

34. Pööningu koht Lehepunkti müügi edetabelis aastatel 2015–2023 (I poolaasta). Edetabelid on magistritöö lisades (Lisa 4–8).

Majanduslanguse tulles (2022–2023) vähenes enam aga just tellijate arv (u 10–15%), mis nii väikese tiraaži puhul oli kirjastamisel tuntuvalt. Enim mõjutas ajakirja toimetulekut viimastel aastatel siiski reklaamimüügi³²¹ järsk langus, kahanedes peaaegu olematuks. Reklaamipartnerid loobusid tehingutest, kaheldes oodati, mida lähitulevik toob, ega julgetud (isegi kui oli võimalik) reklaami panustada. Koostööpartnerid (trükikoda, Lehepunkt, Express Post) tõstsid tempokalt hindu. Ajakirja finantsseisu ei päästnud ka ajakirja trükikulude kahandamine (nt paberi vahetamine soodsama vastu) ega jaemüügihinna tõstmine (tellijatele jäi hind samaks, ent sellele vaatamata hulk kahanes). Viimase õlekõrrena püüdsime taotleda toetust Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitalist (meie projekt ei osutunud valituks) ning pidasime läbirääkimisi Muinsuskaitseametiga, kuid ka nende võimalused olid tagasihoidlikud. Ootamas oli ajakirjanduse käibemaksu tõus 5%-lt 9%-le 2024. aasta alguses ning ebakindel majandusolukord kõigis turusektorites. Kõikide negatiivsete tegurite koosmõjul otsustas Pööningu toimetis lõpetada 2023. aasta lõpus ajakirja väljaandmise. Kokku ilmus Pööningul 8 aasta jooksul 42 ajakirjanumbrit³²² – seda vaatamata väljaannet esialgu saatnud umbusule ning majanduslikele väljakutsetele.

³²¹ Reklaamimüük moodustas ajakirja tuludest keskmiselt 25–30%.

³²² 42 põhi- ja erinumbrile lisaks ilmus 2017. aastal ingliskeelne kogumik Estonian Heritage Today, mis sisaldas nii seni ilmunud kui uusi artikleid ning oli suunatud Eestit külastavale välituristile.

3.6. TOIMETULEKU VÕIMALIKKUSEST

Ajakirjandusmaastikul on praegu muutuste ajad. Juba mõnda aega on ennustatud paberajakirjanduse peatset hääbumist. Mitmed suured Eesti päevalehed on lõpetanud paberandjal ilmumise; ajakirjad, mille sihtgrupp ajalehtedest küll mõnevõrra erineb³²³, on ikka tulnud ja läinud, ent muudatused ootavad ees ilmselt kõiki. Seni paljude ajakirjandusväljaannete üheks sissetulekuallikaks olnud reklaamimüük on kolinud suuresti veebi, paberajakirjade asemel tarbivad inimesed järjest rohkem ühismeediat ning otsivad inspiratsiooni ja infot veebist. See kõik on andnud ajakirjandusturul tagasilöögi. Lihtsam on toime tulla suurte meediakontsernide alla kuuluvatel väljaannetel, kus mitme ajakirjaga saab maandada majanduslikke riske, hoida kulud jagatuna ning teha ristturundust.³²⁴ Üksi tegutsevatel ajakirjadel (Pööninguga sarnane on Eestis näiteks Edasi) on toimetulek keeruline, vajalik on suurtoetaja(te) ning koostööpartnerite olemasolu või siis hoopis mõni kõrvaltegevus ja -sissetulek (näiteks toodete arendus ja müük³²⁵). Kindlale ja väiksele sihtgrupile suunatud ajakirjana on Pööning võidelnud algusest peale ellujäämise nimel. Võimalik, et ajakiri oleks suutnud püsida, kui oleksime kaasanud rohkem kompetentsi turunduse poole pealt ning teinud tootearendust veebis. Kuna toimetuse ressursid olid aga piiratud, siis jäävad need oletused hüpoteetiliseks. Ükski meediakontsern Pööningu kaubamärgi ostmiseks ettepanekut ei ole teinud – üheks põhjuseks ilmselt see, et praeguse formaadiga, kus originaalartiklid on sisse tellitud ekspertidelt ning kirjutatud eraldi Pööningu jaoks, on ajakirja majandamine liiga kallis.

Ilmselt võimaldaks Pööningu-suguste nišiajakirjade püsimist pikaajaline koostöö mõne suurtoetajaga või (katus)organisatsiooni alt ilmumine. Alati on võimalik muuta väljaannet sisult ja visuaalilt kergemaks, et see köidaks suuremaid lugejahulki.³²⁶ Paralleelselt võiks tegutseda ja toota sisu veebis ja ühismeedias, kuigi see nõuab juba uut kontseptsiooni ja lähenemist. Võibolla ongi aeg vaadata pärandi populariseerimisel ringi ka teiste meediumite seas, et täituksid Tõnu Õnnepalu sõnad viimasest, 2023. aasta Pööningu talvenumbrist:

„On veidi kurb ja pidulik tunne, nagu ikka lõppude juures. Kurb, sest nad on lõpud, pidulik, sest nad on lootusrikkad. Nad peidavad endas uut algust, nagu kõik need seemned, mis mustade

---

³²³ Ajalehtedest saavad inimesed kiireloomulist päevakajalist infot, ajakirjadest otsitakse inspiratsiooni ja teadmisi ning pigem on nende lugemine kvaliteetaeg enesele, mistõttu ei ole paberandjal ilmumine nii kriitiline.

³²⁴ Sarnane toimetulekuskeem on ka paljudel Euroopa pärandiajakirjadel, vt magistritöö peatükk 2.

³²⁵ Näiteks on ajakiri Norske Hjem loonud endale veebipoe, mis müüb restaureerimis- ja vanasse miljösse sobivaid tarvikuid. Vt magistritöö peatükk 2.2.

³²⁶ Pööningu puhul takistas meie sammu selles suunas kartus, et selle tulemusena kaovad senised lugejad, kes hindasid just ajakirja sisukust.

ja märkamatuks jäävad nüüd värviliste lehtede, siis juba lume alla. Et kevadel jälle... Et ühel kevadel jälle!“³²⁷

3.7. KITSASKOHAD

Kindlasti oli Pööningu juures nüansse, mida oleks saanud teha paremini ning mis mõjutasid ajakirja käekäiku. Võimalik, et nende vältimisel oluks ajakiri populaarsem, lugejaid rohkem. Need on mõttekohad, mida tagasi vaadates analüüsida ning edaspidi sarnaseid ettevõtmisi alustades silmas pidada.

- Liigne akadeemilisus ja detailidesse laskumine.
Spetsialistidest autorite kirjutised olid asjatundlikud, ent see muutis väljaande kohati liiga akadeemiliseks, mistõttu kitsenes sihtgrupp. Aeg-ajalt juhtus autoreid, kes käsitlesid teemat sedavõrd põhjalikult, et see osutus tavalugeja jaoks liiga detailseks, lugejale väljastpoolt valdkonda pidanuks teemat ülevaatlikumalt selgitama.
- Sisutihedus.
Kuigi lugejate tagasiside väljaande sisukuse kohta oli positiivne, siis seesama „tummisus“, mida paljud lugejad kirjades toimetusele ka esile tõid³²⁸ muutis ajakirja laiemaks lugejaskonnaks ja liiga asiseks.
- Liiga vähe pilte ja palju teksti.
Meie kasutada olid kvaliteetsed fotod, mida professionaalsed fotograafid sageli ajakirja jaoks eraldi pildistamas käisid (ning mis muutis ühtlasi ajakirja tegemise kulukamaks), aga ajakirja mahtusid neist vähesed, ka olid fotod kohati liiga väikesed ja teksti palju.³²⁹ Vaadates teiste Euroopa pärandiajakirjade teksti ja illustratsioonide suhet, oluks Pööningul pildimaterjali kasutamise osas tublisti kasvuruumi, see eeldanuks teksti suuremat piiramist ja tugevamat toimetajakätt. Üldjoontes Pööningu kujundust tervikuna, selle rahulikku ja minimalistlikku stiili kiideti ning väljaanne eristus selgesti teistest ajakirjadest, kuid kriitilisemalt tulnuks üle vaadata teksti ja illustratsioonide osakaal.
- Praktiliste artiklite vähesus.

---

³²⁷ T. Önnepalu, Pööningu aastaajad. – Pööning nr 4 (41), 2023, lk 40.

³²⁸ Paljud lugejad mainisid, et Pööningu ilmumisgraafik on just sobiv, kuna muidu ei jõuaks ajakirja läbi lugeda.

³²⁹ Pööning ostis fotograafidel foto ühekordse kasutusõiguse ajakirjas ja veebis. Taoline kaastöövorm fotograafidega on ajakirjanduses laialt levinud.

Ajakirjas võinuks olla veelgi rohkem praktilise sisuga artikleid, mis oleksid olnud abiks ainelise pärandi säilitamisel ning korrastamisel – alates professionaalide õpetustest kuni restaureerimisprotsessi kirjeldavate kogemuslike lugudeni.

- Aeglus.

Kord kvartalis ilmuva väljaande tagasiside lugejatele oli tahes-tahtmata aeglane, see kahandas huvi näiteks lugejaküsimuste esitamisel ning pärssis lugejate tagasisidet. Ka välistas taoline ilmumisgraafik aeg-ajalt päevakorda tekkivate teemade kajastamise ning probleemide käsitlemise (nt päevakajalised arutelud pärandi säilitamise üle).

4. Kuidas kajastada kultuuripärandit?

VIISID JA VALEMID

Käesoleva magistritöö ajakirjade analüüsi tulemusena võib kokkuvõtlikult tuua välja teemad ja käsitlusviisid, mis on ajakirjades kultuuripärandi kajastamisel lugejatelt enam positiivset tähelepanu saanud ning aitavad seda paremini mõista ja väärtustada.

- Kodulood: külaskäigud kodudesse, mis asuvad ajaloolistes hoonetes.

Artikli formaat võimaldab isiklikku lähenemist, võimalust siduda faktiline info emotsioonide ning kohatunde edasiandmisega – see puudutab, äratab (positiivseid) tundeid.

Tõukena toimib uudishimu: nagu mainis Soome ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkola³³⁰, pakub lugejaile huvi piiluda kellegi teise koju – paika, kuhu muidu ei pääse. Samuti inspireerib võimalus külastatava koduga samastuda ja/või tunne „Tahan endale ka!“. Huvi pakuvad leidlikud ja uudsed „rätsepa-lahendused“, millega on kodudes ning mõnele olmelisele probleemile lahendus leitud.

- Uued teadmised: ülevaatlilikud artiklid kultuuripärandist (arhitektuur, kunst, disain, aiaajalugu, toidukultuur jne).

Lugejaid paelub info, mis aitab pärandit paremini mõista ja mõtestada. Õpitakse märkama ja vaatama ning tänu sellele pärandit väärtustama.

- Lood paikadest ja nende kultuuripärandist, isiklik side kajastatavaga.

Artiklid erinevatest paikadest ja piirkondadest puudutavad isikliku sideme tõttu, tekib äratundmine, samuti soov ümbritsevast keskkonnast rohkem teada. Autori vaade väljastpoolt avab argikeskkonnale uue vaatenurga, väärtuste esiletoomine kergitab lugeja enesehinnangut ning paneb kohaliku pärandi üle uhkust tundma.

---

³³⁰ Intervjuu: magistritöö lisa 1.

- Spetsialisti asetumine lugeja tasandile, lugeja vaatepunktiga arvestamine.

Spetsiifilistel (tehnilistel) teemadel kirjutamine lihtsal moel ning detailidesse liigselt süvenemata on hea viis temaatika selgitamiseks ning huvi äratamiseks. Autoril tasub kirjutamisel pidada meeles sihtgruppi: kas ta kirjutab kolleegile või inimesele väljastpoolt valdkonda (kujuteldav tädi Maali). Erialased terminid, mis valdkonna-siseselt võivad tunduda elementaarsed, ei pruugi olla tavalugejale mõistetavad ning nõuavad sageli lahti seletamist.

- Lühikesed praktilised õpetused.

Samm-sammult õpetused selle kohta, kuidas pärandit kodustes tingimustes säilitada, hooldada ja parandada, annavad lükke asjatundlikuks pärandihoiuks ning tagavad selle säilimise.

- Spetsialistitöö telgitagused.

Kuigi erialane info vajab tavainimese jaoks üldiselt lahtiseletamist ja lihtsustatud lähenemist, on lugejatel suur huvi info vastu, mida professionaalid oma töö telgitaguste kohta jagavad. Ligipääs konservaatori, arheoloogi, kunstiajaloolase või mõne muu spetsialisti „töölaua taha“ tundub ainulaadse ja põneva võimalusena osaleda objekti vaatluses sootuks erinevas, tavapäraselt ligipääsmatus rollis.

- Paralleelide toomine tänapäevaga.

Mineviku ja oleviku kõrvutamine, tuues välja sarnasused või, vastupidi, erinevused, on põnev viis käsitleda pärandi suhestumist tänapäevaga ning äratab paljudes huvi. Mida kontrastsem see suhe on (üllatavalt sarnane või šokeerivalt erinev), seda põnevam tundub temaatika.

- Päevakajaliste teemade ja trendide kajastamine.

Uudisväärtusega teemade käsitlemine (nt avastused ja leiud kultuuripärandi uuringutel; uus info ja sensatsioon äratavad alati tähelepanu), kui ka moevoolude jälgimine (nt on praegu *vintage* disaini võidukäik, populaarsust koguvad 20. sajandi II poole disain jne) päranditeemade valikul.

- Illustratiivne materjal.

Kvaliteetsed suureformaadilised fotod pärandist on kõige informatiivsem ja parem „isutekitaja“. Oluline on seejuures kujutatu lahti seletada, hästi tõotavad laiendatud pildiallkirjad. Tähelepanu tasub pöörata nii üldvaadetele (eriti arhitektuuri puhul) kui lähikaadritele (esemed), mis kujutatu detailid ja iseloomu välja toovad.

- Teemade ja faktide esitamine „ampsudena“.

Nii artiklite raames kui ka teemade vahetumisel aitavad lugejat kaasas hoida kokkuvõtlikult esitatud faktid, ankeedid ja lühilookesed, mis pikemate tekstiosadega kombineerituna vaheldust toovad. Need kutsuvad lugema ka sellist sihtgruppi, kes teemast (esialgu) huvitatud ei ole.

Pärandikäsitluse tulevikutrendide ennustamine nõuaks teema põhjalikumät käsitlemist (nt erinevate meediumide analüüs), mis käesoleva magistritõo raamesse ei mahu. Siiski võib senise vaatluse ja kogemuse põhjal teha mõningad oletused, kuhu suunas päranditeemade kajastamine areneda võib.

- Üheks suunaks on erinevate meediumite kasutamine ja kombineerimine – juba on suuremad ajakirjad kasutamas võrdselt paberkandjat ja veebi. Väljaannete kodulehed pakuvad lisalugemist nii ajakirja artiklite pikemate versioonide kui ka kergema lugemisvara (nt blogid) näol. Praktilistest juhistest valmivad õppevideod, mis võimaldavad saada käsitletavast paremat ülevaadet.

- Paberkandjate puhul keskendutakse sageli ühele temale, mida käsitletakse erinevatest rakurssidest ja etappidest. Mitme artikli koondamisel antakse põhjalik käsitus, mis oma ajakirjale omase „kergema“ lähenemisega moodustab ajakirja ja raamatu vahepealse väljaande.³³¹

- Valdkonnasisene koostõo.

Koos tegutsedes on võimalik oma sõnumit võimendada, haarata kaasa koostõopartnerite sihtgruppe, käsitleda teemat laiemalt.

---

³³¹ Muus maailmas kasutatakse taolise väljaande kohta terminit *bookazin*.

- Populaarsust on kogumas mõtisklevad-kirjeldavad pärandikäsitlused, mis viivad lugeja mõtteriännakutele, kirjeldades helisid, lõhnu, valgust – miljööd.³³² Need on kui meelelised jalutuskäigud, mis kiire meediatarbimise sekka sootuks teistsugust meeleolu loovad, aeglane viis elamiseks³³³. Kandes endas emotsiooni ning äratades mälestusi tekitavad need tunde, et siin muutuv maailmas on mõni asi jääv. Võibolla seda pärandi juures igatsetaksegi.

---

³³² Näiteks Tõnu Õnnepalu mõtisklused nii Pööningus, aga ka tema teosed laiemalt; sarnase pärandikäsitlusega on üles astunud ka kommunikatsioonispetsialist Roberta Burchart jpt.

³³³ Inglise keeles kasutatakse terminit *slow living*.

KOKKUVÕTE

Kultuuripäranditeemaatikat on ajakirjades kajastatud läbi aegade. Eesti väljaannetes on seda tehtud teiste teemade seas juba 19. sajandi keskpaigast peale, kui O. W. Masing oma Marahwa Näddala-Lehes minevikutundmist ning päranditeadlikkust meie eneseteadvuse ja kultuuri aluseks nimetas. Masing kirjutas meie rahva ajaloost ja kultuuripärandist ning pidas nende tundmist oluliseks. Samas seadis ta kaasaegse inimese paganlikest esivanematest kõrgemale positsioonile, pidades vanu uskumusi ja tavaid sageli pimedaks ebausuks ning rõhutades uue aja religioosse ja haritud inimese arenenud maailmapilti.

19. sajandi lõpu kultuurivihikud seadsid eesmärgiks lugeja harimise: toonased kultuuripäranditeemalised artiklid kandsid endas valgustuslikku vaimu ja pakkusid laia ülevaadet meie pärandist (ajaloolised paigad, sündmused, vanad rahvakombed, kultuuritegelased). Kajastatav oli kantud rahvusliku ärkamise romantilisest meeleolust, sellesse suhtuti väärtustavalt, entusiasmi ja poolehoiuga. Käsitlusviis kandis endas eesti rahva arengu- ja edulugu – kasvamist pimedast paganlusest valgustatud ja kultuurseks rahvuseks.

20. sajandi esimestel kümnenditel asuti kujundama uut Eestit ja eestlust – koos omariiklusega sündis tema kodanik. Toonaste kodukultuuriajakirjade vaade oli suunatud pigem tulevikku kui minevikku, päranditeemaatikat kajastati, ent pigem aktsendina kõige uu(ds)e voolus. Hoo sai päranditeemade populariseerimine uuesti sisse riikliku kodukaunistamise kampaaniaga (1937–1940), mil rahvuslikud teemad pälvisid soosingu ja laiema kõlapinna, ent see lõppes 1940. aastal seoses poliitilise olukorra muutusega.

Nõukogude perioodil pälvis päranditeemaatika ja vanade aegade nostalgia suuremat tähelepanu (suuresti propaganda teenistusse rakendamise). Almanahhis Kunst ja Kodu kajastus see läbivalt rahvakunsti tutvustamises. Samuti kirjutati üldkultuurilistel teemadel, esitleti kunsti- ja arhitektuuri läbi ajaloo ning toodi paralleele kaasajaga. 1970. aastatel käsitleti põhjalikumalt taluarhitektuuri teemat, 1980. aastatel seati fookus mõisakultuurile ja vanalinnadele (eesotsas Tallinnaga). Arutleti vana ja uue suhestumise, pärandi säili(ta)mise ning väärtustamise üle olukorras, kus modernism ja uued materjalid olid tegemas võidukäiku ning tõukamas ajaloolist kultuurivara tagaplaanile.

Tänapäeva kodu- ja elustiiliajakirjades kirjutatakse pärandist positiivsel toonil, kuid selle populariseerimine on pigem kaudne (peamiselt kodu- ja reisilugudes) ning pärandihoiu vaatepunktist vastuoluline. Asjatundlikuma lähenemise toovad pärandikajastusse ekspertide

(kunsti- ja arhitektuuriajaloolased) artiklid, mida esineb aeg-ajalt ja/või üksikutes väljaannetes. Oluline roll on spetsialistide kirjutistel, mis tutvustavad ja väärtustavad pärandit ning jagavad juhiseid selle säilitamiseks. Esimene ainult kultuuripäranditeemaatikale – selle väärtustamisele ja säilitamisküsimustele – keskendunud väljaanne on Muinsuskaitse aastaraamat, mis on aga suunatud pigem erialaringkondadele ning laiemale lugejaskonnani siiski ei jõua.

Euroopas ilmub mitmeid kultuuripäranditeematikat kajastavaid ajakirju. Osa neist läheneb teemale süvitsi ja populaarteaduslikult, teised on ülesehituselt pigem elustiili- ja sisustusajakirjad, kus kultuuripärandit populariseeritakse nõrgete meetoditega: kui elukeskkonda ja –viisi. Vaatenurk ja temaatika, aga ka väljaannete professionaalne tase on erinev. Tänu suuremale lugejate arvule (suurem rahvaarv ilmumisriigis ning tänu sellele ka lugejaskond) on Euroopa väljaannetel soodsamad võimalused spetsiifiliste teemade käsitlemiseks, fookusgrupi leidmiseks ning toimetulemiseks.

Euroopa ajakirjadega sarnane, laiemale lugejaskonnale suunatud kultuuripärandiajakiri Eestis oli aastatel 2015–2023 ilmunud Pööning, millest valmis käesoleva magistritöö raames juhtumiuuring ning millega olen ise peatoimetajana olnud seotud. Olen käsitlenud ajakirjas kajastatud teemasid ja –viise, lugejate vastuvõttu ning tagasisidet neile. Samas olen analüüsinud Pööningu tegemisel esinenud väljakutseid – nii sisulisi kui majanduslikke – ning ühe nišiajakirja toimetulekuvõimalusi Eesti kontekstis.

Juhtumiuuringu ja kahes esimeses peatükis vaadeldud ajakirjade analüüsi tulemusena toon kokkuvõtlikult välja teemad ja käsitusviisid, mis on ajakirjades kultuuripärandi kajastamisel lugejatelt enam positiivset tähelepanu saanud ning aitavad seda paremini mõista ja väärtustada (ptk 4).

Magistritöös esitatud kultuuripärandi populariseerimise viisid võiksid abi ja inspiratsiooni pakkuda kõigile, kes pärandivaldkonnaga kokku puutuvad ning seda laiemale avalikkusele tutvustavad: muinsuskaitstjad, konservatorid, aga ka ajakirjanikud. Loodetavasti aitab see tulevikus valida fookust, kuidas kultuuripäranditeematikat üldsusele tutvustada.

SUMMARY

In terms of heritage conservation, the popularization and raising the awareness of cultural heritage has an increasingly bigger role. It develops people's values and ensures a thoroughly considered and professional approach to heritage conservation and restoration.

The present Master's thesis is about the valuing, maintenance and conservation of cultural heritage in magazines and seeks an answer to the following questions:

- which have been the topics and approaches of cultural heritage in home culture magazines?
- what could be the „formulas“ of covering cultural heritage in order to increase interest in subjects on heritage?

The emphasis of the research is on case analysis from cultural heritage magazine *Pööning*, in which I am involved as the editor-in-chief and co-author. To set out the context and analogues I have viewed other Estonian home culture magazines through history and modern magazines in Europe that are similar to *Pööning*.

The approach to heritage in the Estonian magazines of the 19th century was greatly connected with the self-awareness and determination of Estonians; the approach towards the past was similar to the values of the modern people. The view of the magazines of the beginning of the 20th century (up to 1940) was rather directed into the future and not the past. Heritage subjects found less coverage as compared to the end of the 19th century. It gained ground again with the national home decoration campaign (1937–1940), which however was soon muted by the changing political situation. The analysis of the magazines of the Soviet period is based on the almanac *Kunst ja Kodu* (published from 1958–1990), where general cultural topics were covered, art and architectural styles through history were presented and parallels were drawn with the present. In modern home magazines the heritage subjects can be found most frequently in stories on architecture: about homes in historic environment and sometimes also about public buildings. When writing about heritage the tone is positive but its popularization is rather indirect and contradictory due to lack of know-how. An important role in heritage safeguarding is on articles written by specialists that introduce and value heritage and provide instructions for their conservation.

In Europe, several magazines covering the subjects of cultural heritage are issued. Some of them treat the subject in depth and (popular) scientifically, the others are rather lifestyle and design magazines from their structure, where cultural heritage is popularized with so-called soft

methods: as a living environment and a way of life; and tips are given on how to preserve and value it.

A magazine similar to the European ones was Estonian heritage magazine *Pööning* published from 2015–2023 that was targeted to a wider audience. As a result of analysis of *Pööning* and the aforementioned magazines, it is possible to set out subjects and approaches which received the most positive feedback from readers upon covering cultural heritage in magazines and which help to understand and value it better.

- Stories about homes: visits to homes located in historical buildings.
- New knowledge: overview articles about cultural heritage (architecture, art, design, garden history, food culture etc).
- Stories about places and their cultural heritage (reader's personal connection with the story).
- Placing a specialist on the level of the reader, considering the reader's point of view.
- Short practical instructions.
- Behind the scenes of a specialist's work.
- Bringing parallels with the present (surprising similarities vs contrasting differences).
- Covering current subjects and trends.
- Illustrating material: high-quality and „appetizing“ photos.
- Presentation of subjects and facts in „bites“ (short summaries).

Based on the observations and experiences so far, a few assumptions can be made on the future trends on the approach to heritage and the directions towards which the heritage subjects may be headed.

- Usage and combination of different media (magazine + web).
- Focusing on one area of subjects and the in-depth coverage thereof (so-called *bookazines*).
- Placing the audience in the position of a professional.

- Contemplative and describing approaches on heritage, thus creating a different mood amongst fast media consumption.

The ways of popularizing cultural heritage that have been set out in the present Master's thesis may be of assistance to everyone in contact with the area of heritage and who introduce it to a wider public: heritage conservation specialists, conservators and also journalists. Hopefully it will help to choose the focus in the future on how to reflect cultural heritage so that it would be valued more.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Publitseeritud materjalid

Aaso-Zahradnikova, I.; Kurisoo, M.; Mänd, A. Killustikust kunstiteoseks. Niguliste kaks taasleitud hauaplaati. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 77.

Aava, K. Narratiiv müüdi loome teenistuses: arhetüübid meediatekstides. – Tekstid ja taustad III. Lingvistiline tekstianalüüs. Toim. R. Kasik. Tartu: Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised, 2004, lk 10–11.

Aavik, J. X Eesti üldlaulupidu. – Taluperenaine 1933, nr 6, lk 167–169.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90062> (vaadatud 13. III 2024).

Aleks, E. Maanaiste suvipäevad. – Taluperenaine 1932, nr 7, lk 186–188.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90056> (vaadatud 13. III 2024).

Alev, Ü. Hoonete hoolduse ABC. Sissejuhatus vanade hoonete hooldusesse. – Muinsuskaitse Aastaraamat 2019, lk 91–95.

Annus, E. Kuidas kirjutada aega. Tallinn: Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus, 2002, lk 21; 28–30. https://www.eki.ee/km/annus/oxymora%205_27_mai.pdf (vaadatud 28. III 2024).

A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 25. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).

A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 9 ja 26. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102254> (vaadatud 11. III 2024).

A. Pert'i Nelipühi-Leht 1896, lk 7 ja lk 28, 30–31. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102249/192069/page/1> (vaadatud 5. V 2024).

Arak, H. Võrumaalt Toomemäe nõlvale. – Kodukiri 2010, nr 9, lk 18.

Arak, H. Hungerburg – mere ääres metsa sees. – Kodukiri 2011, nr 7, lk 30–31.

Arak, H. Rahaloss. – Kodukiri 2012, nr 4, lk 50–51.

Arak, H. Ühe maja edulugu. – Kodukiri 2015, nr 9, lk 36–43.

- Arak, H. Maalitud toad. – Kodukiri 2016, nr 1, lk 62–63.
- Arak, H. Üks autor, kolm kümnendit. – Kodukiri 2016, nr 2, lk 40–43.
- Assmann, A. Theories of Cultural Memory and the Concept of „Afterlife”. – Afterlife of Events. Perspectives of Mnemohistory. Ed. M. Tamm. London: Palgrave Macmillan, 2015, lk 79–94.
- Aule, M.; Pihlap, C. Õnneliku lõpuga muinasjutt. Poska 41 restaureerimisprojekt. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 9.
- Banner, A. Kuidas talupoeg endale iluaia sai? – Pööning 2016, nr 2 (2), lk 74–77.
- Berelson, B. Content Analysis in Communication Research. – Audio Visual Communication Review, 1954. New York: Springer, lk 64–67.
- Biber, D. Variation across Speech and Writing. New York: Cambridge University Press, 1988, lk 207.
- Dubovik, B. Bastionide kaitsekäikude uus elu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 14.
- Eesti Maanaiste Keskseltsi teateid. – Taluperenaine 1933, nr 7, lk 208–209.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90078> (vaadatud 13. III 2024).
- Eisen, M. J. Esivanemad Eestimaale tuleku ajal. – Kodu 1920, nr 4, lk 122–124.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342045/299655/page/16> (vaadatud 7. III 2024).
- Fross, A. Banketre og skittentøyvask. – Norske Hjem 2020, nr 2, lk 50–52.
- Fross, A. Bonden speil. – Norske Hjem 2020, nr 3, lk 20–22.
- Fross, A. Vakre kister. – Norske Hjem 2020, nr 4, lk 24–27.
- Fross, A. Norske bondestoler. – Norske Hjem 2021, nr 2, lk 44–47.
- Fross, A. Tagerarheider. – Norske Hjem 2022, nr 1, lk 43–47.
- Fross, A. Hankestaup... – Norske Hjem 2022, nr 4, lk 24–28.
- Frøyset, K.-M. Tapeter for enhver smak. – Norske Hjem 2020, lk 62–64.

- Frøyset, K.-M. Slik gjør du det: Tapetser med papirtapet. – Norske Hjem 2023, nr 1, lk 56–59.
- Frøyset, K.-M.; Frøyset, T. H. Stor test av linoljenmaling! – Norske Hjem 2021, nr 3, lk 70–74.
- Frøyset, K.-M.; Frøyset, T. H. Tapet – mote og tradisjoni flere hundre år. – Norske Hjem 2022, nr 3, lk 67–70.
- Frøyset, K.-M.; Frøyset, T. H. Miljøvennlig maaling ble suksess! – Norske Hjem 2023, nr 3, lk 68–71.
- Frøyset, K.-M.; Frøyset, T. H. Mal med linoljenmaling! – Norske Hjem 2023, nr 3, lk 72–75.
- Gustavson, M. Luksus á la Kopli. – Kodukiri 2014, nr 9, lk 28–32.
- Hain, J. Graafika kolleksioneerimisest ja säilitamisest. – Kunst ja Kodu 1987, lk 22–26.
- Hallas-Murula, K. Ehitustehnik Leopold Tensingu Merivälja. – Pööning 2022, nr 1 (30), lk 31–35.
- Hallas-Murula, K. Kõrgemale, kõrgemale, kõrgemale! Eesti 1920.–1930. aastate „pilvelõhkujad“. – Pööning 2023, nr 2 (38), lk 32–36.
- Halldis, T.; Fokedal, G. Vindaugseventyret – eller då glasdepresjonen slo inn. – Norske Hjem 2020, nr 2, lk 46–49.
- Halldis, T.; Fokedal, G. Hei, tapetbloggen! – Norske Hjem 2020, nr 4, lk 58–61.
- Halldis, T.; Fokedal, G. Lampebasillen. – Norske Hjem 2021, nr 2, lk 68–70.
- Hansen, A.; Tomberg, B. Rahvusliku puulõike kasutamisest. – Kunst ja Kodu 1959, nr 3, lk 10–11.
- Hein, A. Ruum läbi aja. XIX saj. teise poole interjäär. – Kunst ja Kodu 1985, lk 24–27.
- Hiiop, H. Viljalõikuspidu Riisiperes – Elmar Kitse suurteose taassünd. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 62–64.

Hiiop, H.; Vinnal, H.; Öunapuu, V. Kuusalu aardejaht: kullast tähed, krahvi süda, keskaegne reliikvia ja pähklipuu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 38.

Hiiop, H.; Tänav, T.; Vinnal, H. Imastu laed – Eesti mõisamaalingute eksootilised õied. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 52.

Hinberg, A. Esimene jõulupuu Eesti talutares Pärnumaal. – A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 2. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).

Hällid. – Kunst ja Kodu 1964, nr 3, lk 32.

Ilveste, V. Vanaema heegeldas... – Kunst ja Kodu 1964, nr 2, lk 20–21.

Istepingi valmistamise õpetus. – Kunst ja Kodu 1961, nr 3, lk 10–11.

J. Palmgreni Lihawõtte Album 1900, lk 8–9. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102072/191992/page/10> (vaadatud 13. III 2024)

J. Palmgreni Jõulu Album 1900, lk 8. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43916> (vaadatud 13. III 2024).

J. Palmgreni Jõulu Album 1903, lk 5. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43913> (vaadatud 11. III 2024).

Jung, J. Natukene muinasajast. – J. Palmgreni Lihawõtte Album 1900, lk 20–22. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43902> (vaadatud 13. III 2024).

Jänes, B.; Ansu, A. Kõnekad argitekstiilid. – Diivan 2023, nr 4, lk 17–18.

Kaare, E. Ajaloolise aiaruumi kujunemine ja kujundamine. – Pööning 2019, nr 3 (16), lk 87–93.

Kaijalainen, A. Säätyläisten herkuttelusta vapun voileipäpöydäksi. – Antiikki & Design 2020, nr 4, lk 56–61.

Kaijalainen, A. Jäätelö – entisajan herrojen herkku. – Antiikki & Design 2020, nr 6, lk 52–57.

Kaijalainen, A. Hapattamisesta tuli kulinariaismia. – Antiikki & Design 2020, nr 7, lk 54–59.

V. Kalits, Vanaema vajas vokki ja koonlalauda. – Kunst ja Kodu 1959, nr 3, lk 39–40.

- Järve, A.; Lootus K., Kadrioru pargi kanalid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 36–37.
- Kaljundi, L. Kodu ja kunsti juurest elukeskkonnani. Almanahh Kunst ja Kodu 1970. aastatel. – Kunst.ee 2002, nr 3, lk 33–34, 36.
- Kaljundi, T. Muldkeldrid. Praktika. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, pagineerimata.
- Kaljundi, T. Puitmaterjalist piirdeaiad. Praktika. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, pagineerimata.
- Kallaste, H. Kuressaare puitelamute tüübid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 52–56.
- Kalm, M. Presidendi kantselei interjöörid. – Kunst ja Kodu 1990, nr 59, lk 25–31.
- Kangert, N.; Varul, L.; Lillak, A. Tundmatu päritoluga luustikud maapõues – kas kutsuda politsei või Muinsuskaitseamet? – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 80.
- Kangilaski, J. Stiilist ja stiilsusest. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 2–7.
- Kangilaski, J. William Morris ja tema aeg. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 18–24.
- Kangur, P. Aja peatumine Visbys. – Kodukiri 2010, nr 11, lk 74–75.
- Karksi lossi varemad. – J. Palmgreni Jõulu Album.1901, lk 24–25.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43914> (vaadatud 5. III 2024).
- Keevallik, J. Üks kunstikogu. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 33–35.
- Keevallik, J. Üks miniatuurikogu. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 39–41.
- Keevallik, J. Eesti külamaastikud kunstis. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 30–33.
- Keskküla, A. Vormikõne teoreetikuid. – Kunst ja Kodu 1973, nr 2, lk 33–35.
- Keskküla, A. Masinast, linnast ja inimestest sajandialguse kunstis. – Kunst ja Kodu 1975, nr 1, lk 25–30.
- Kirss, K. Uhti kõrtsi uhke sisu. – Maakodu 2013, nr 2, lk 26–31.
- Kirss, K. Koltunud paberist kestvaks aardeks. – Maakodu 2013, nr 11, lk 26–28.

Kirss, K. Heimtali – kaunitari nimega mõis Eestimaa Šveitsis. – Maakodu 2014, nr 6, lk 16–22.

Kivimäe, A. Veistele rahvapäraste veiste nimed! – Taluperenaine 1940, nr 2, lk 38–39.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90135> (vaadatud 13. III 2024).

Koidula hauasammas Kroonlinna surnuaial. – J. Palmgreni Lihawõtte Album 1901, lk 23.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43901> (vaadatud 11. III 2024).

Kokki, K-P. Peili – luksusesta arkipäivään. – Antiikki & Design 2021, nr 2, lk 48–53.

Kokki, K.-P. Valtaistuimesta joka kodin kalusteeski. – Antiikki & Design 2021, nr 5, lk 52–57.

K.-P. Kokki, Ruokailuhetken kruunajat. – Antiikki & Design 2021, nr 10, lk 52–57.

Kolk, T. Lugudega asjadest tulvil maja. – Kodukiri 2015, nr 3, lk 30–37.

Kolk, T. Kukkapuro maagiline ruum. – Diivan 2023, nr 3, lk 21–22.

Kolk, T. Hunnitud hõbeesemed ja -ehded. – Diivan 2023, nr 5, lk 12–14.

Konsa, S. Ajaloolised väikevormid pargimaastikul. Vasalemma mõisa peavärava restaureerimine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 58.

Konsap, V. Kui vana on tool. – Kunst ja Kodu 1966, nr 2, lk 12–13.

Konsap, V. Gobeläänid. – Kunst ja Kodu 1966, nr 2, lk 26–27.

Konsap, V. „Valge kuld“. – Kunst ja Kodu 1967, nr 2, lk 24–26.

Konsap, V. Lauakell. – Kunst ja Kodu 1969, nr 2, lk 10–11.

Konsap, V. Joh. Lorupi klaasivabrik. – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 10–13.

Konsap, V. Roman Tavasti metallitööd. – Kunst ja Kodu 1985, lk 31–35.

Koolmar, R. Odav ja otstarbekohane mööbel luksusgarnituuride asemele. – Oma Kodu 1937, nr 1, lk 4–5. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/75526> (vaadatud 13. III 2024).

- Koppel, M.; Peirumaa, R.; Raudne, I. Kotlandi mõisahäärberi ärkamine. Tuhkatriinu-lugu. Muinsuskaitse aastaraamat 2014, lk 20–24.
- Kose kihelkond: Kose kihelkond. – Kodu 1920, nr 6, lk 185–195.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342047> (vaadatud 07. III 2024).
- Koskinen, R. Jugendtalo virittäytyy juhlaan. – Antiikki & Design 2021, nr 10, lk 32–33.
- Kotli, A.; Õun, A. Praktika. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, pagineerimata.
- Kristensen, R. Ikke altid på stell, men fortvil ikke. – Norske Hjem 2022, nr 2, lk 72–76.
- Kukk, J. Mõni sõna endistest wappidest ehk õuemärkidest meie taludes. – Kodu 1920, nr 6, lk 196–198. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342047> (vaadatud 7. III 2024).
- Kuma, H. Eesti rahvuslikud vaibad. – Kunst ja Kodu 1958, nr 1, lk 38–40.
- Kuussaare mõnusused terwetele ja haigetele. – Kodu 1925, nr 16, lk 485–489.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/93198> (vaadatud 07. III 2024).
- Kurg, A. Almanahh „Kunst ja Kodu“ 1973–1980. – Kunstiteaduslikke uurimusi 2004, 2 (13), lk 110–142. https://ktu.artun.ee/articles/2004_2/kurg_110-142.pdf (vaadatud 28. III 2024).
- Kurrik, H. Rahvusrõivas – kaunis ehe. – Maanaine 1941, nr 4, lk 95–96.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:337571/295466/page/1> (vaadatud 13. III 2024).
- Kuuskemaa, J. Meelisstiil – barokk. – Kunst ja Kodu 1979, nr 1, lk 30–35.
- Kuuskemaa, J. Kodumuuseum. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 26–31.
- Kuuskemaa, J. Skulptuurid Tallinna fassaadidel. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 32–38.
- Kuuskemaa, J. Tallinna stiilsed ukсед. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, lk 12–17.
- Kuuskemaa, J. Jõgisoo uuendatud mõisasüdames. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, lk 26–31.
- Kuuskemaa, J. Kuznetsovi portselan ja fajanss. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 16–19.

Kõivupuu, M. Viuldaja(na) traditsioonide ja pärandi klaashoone katusel. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 4–5.

Kõpp, P. Eesti laul enne ja nüüd. – Taluperenaine 1928, nr 7, lk 226–228.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89985> (vaadatud 13. III 2024).

Käesel, T. Ehete korrashoiust. – Kunst ja Kodu 1985, lk 37.

Käsper, A. Kunstiteos aias. – Oma Kodu 1937–06, nr 4, lk 83.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/75524> (vaadatud 13. III 2024).

Künnapu, L. Haapsalu pargid. – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 40.

Künnapu, L. Ruum läbi aja. „Estonia“ teatrist ja selle loojatest. – Kunst ja Kodu 1987, lk 31–34.

Künnapu, L. Arhitektuur. Moodsa kodu sünd. Olev Siinmaa. – Kunst ja Kodu 1989, nr 58, lk 9–14.

Lapin, L. Romantismist ja ratsionalismist. Oma maja. – Kunst ja Kodu 1973, nr 2, lk 36–43.

Lapin, L. Meie tänav, alev, linn. Romantism ja ratsionalism II. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 9–15.

Lapin, L. Tallinna puitarhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 1, lk 17–23.

Lapin, L. Tallinna paearhitektuur. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 45–49.

Lapin, L. Tallinna funktsionalistlik arhitektuur. – Kunst ja Kodu 1975, nr 1, lk 44–49.

Laulupeoks. – Taluperenaine 1930, nr 7, lk 178–179.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90000> (vaadatud 13. III 2024).

Lehismets, H. Aadlielamu piiskopilinnuse veerel. – Maakodu 2013, nr 2, lk 14–19.

Lehismets, H. Puit aaderdades väärrikamaks. – Maakodu 2013, nr 5, lk 29–34.

Levin, M. Mõnda tapeedi ajaloost. – Kunst ja Kodu 1974, nr 2, lk 2–10.

- Liiv, A. Wäike Maarja. – Kodu 1924, nr 15 (77), lk 465–468.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/93177> (vaadatud 07. III 2024).
- Lindmaa, S. Asutus endises elamus. – Kunst ja Kodu 1986, lk 52–57.
- Lindmaa, S. Korterid ja ateljeed. – Kunst ja Kodu 1986, lk 58–61.
- Linna, T. Vabadussõja monumendi „Mälestusehitus“ taastamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 38–40.
- Linnap, P. Modernsus Eesti fotograafias I. – Kunst.ee 2000, nr 1, lk 78.
- Linnus, H. Kindaid muuseumist. – Kunst ja Kodu 1958, nr 3, lk 38–40.
- Linnus, H. Saaremaa tanude tikandid. – Kunst ja Kodu 1960, nr 1, lk 36.
- Linnus, H. Tikitud linikud. – Kunst ja Kodu 1964, nr 1, lk 22–25.
- Linnus, J. Peremärk. – Kunst ja Kodu 1964, nr 1, lk 32.
- Lobjakas, K. 100 aastat Eesti keraamikat. – Diivan 2023, nr 8, lk 17–22.
- Lootus, K. Teede sillutamine traditsiooniliste materjalidega. – Hoov 2020, lk 54–57.
- Lukas, D. Kõnnivad katuseid mööda. Plekksepad Andrus Raie ja Kalvi Kondio. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 98.
- Lukken, V. Kreeta Sipelgas. Kunst Eesti parkides. – Hoov, 2020, lk 90–93.
- Lumiste, K. Valgus, õhk, avatus – basseinidest ja supluskultuurist 1920.–1930. aastatel. – Pööning 2023, nr 1 (36), lk 30–35.
- Lusikad. – Kunst ja Kodu 1970, nr 3, lk 32.
- Lõhmus, J. (Filmi)kaadrid otsustavad kõik... – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 17–19.
- Maanaiste võimas meeleavaldus Säreveres. – Taluperenaine 1936, nr 7, 186–188.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90113> (vaadatud 13. III 2024).

Macnamara, J. Content Analysis. – Mediated Communication. Ed. Philip M. Napoli. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 2018, lk 191–212.

https://www.researchgate.net/publication/327910121_Content_Analysis (vaadatud 26. III 2024).

Mahtra sõda. – Kodu nr 1923, 11(50), lk 345–347. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342098> (vaadatud 7. III 2024).

Maiste, J. Kunstmarmor ja stukkdekoor. Saue – Ääsmäe – Roosna-Alliku. – Kunst ja Kodu 1990, nr 59, lk 32–38.

Masing, O. W. Meie ma ennemuistsist asjust. – Marahwa Näddala-Leht nr 3, 18. I 1822, lk 18–24. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220118&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

Masing, O. W. Meie ma ennemuistsist asjust. – Marahwa Näddala-Leht nr 4, 25. I 1822, lk 29–31. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220125&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

Masing, O. W. Wanna põlwe aeg ja tännine aeg. – Marahwa Näddala-Leht nr 51, 23. XII 1825, lk 402–403. <https://dea.digar.ee/?a=d&d=marahwa18220118&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA-----> (vaadatud 5. III 2024).

Matvei, J.; Nurmoja, I. Põimetöödest. – Kunst ja Kodu 1961, nr 1, lk 14–15.

McQuail, D. McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2000.

Metslang, J. Puidust ehituspärandi teabe kogumine, õpe ja nõustamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 96–97.

Mettik, J. Kogu tõde kooliaiaist. – Maakodu 2013, nr 8, lk 62–63.

Mettik, J. Labidaga aia kallal. – Maakodu 2013, nr 10, lk 58–59.

Mettik, J. Varakevadisi rabarbereid istutage sügisel. – Maakodu 2013, nr 11, lk 42–43.

Mettik, J. Võidupühaks kodu korda. – Maakodu 2014, nr 6, lk 38.

Munthe-Kaas, V. B. Historiske fargesammensetninger! – Norske Hjem 2020, nr 3, lk 60–63.

Munthe-Kaas, V. B. Gammeldags elektrisk anlegg – er det mulig? – Norske Hjem 2021, nr 2, lk 64–67.

Mägi, T. Mõnda portaalist. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.

Mälk, A. Ühest suurest päevast. – Taluperenaine 1937, nr 7, lk 210–214.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90126> (vaadatud 13. III 2024).

Mänd, A.; Mölder, E. Keskaegne „arveraamat“ Risti kiriku eeskoja seintel? – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 74–75.

Mändel, M. Eesti Kunstiakadeemia uus kodu sukavabrikus. – Muinsuskaitse aastaraamat 2018, lk 4–8.

Männisalu, M. Palmse mõisaansamblist. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 22–26.

Mölder, E. Uutest seinamaalingu leidudest. Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 65.

Mölder, E.; Volmer, S. Tõstamaa mõisa maalingute restaureerimine. Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 66–67.

Müüripeal, M. Toimetaja veerg. –10 kaunist mõisakodu. Maakodu album 2009, lk 4.

Neithal, R. Mis on mis kirjanduses. Tallinn: Koolibri, 1999, lk 103.

Nurger, H. Vabariigivanune lilleaed ja maja. – Pööning 2018, nr 1 (10), lk 76–79.

Odres, L. Lahemaa peremärgid. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 27–29.

Olewiste kirik. – A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 26.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

Orro, O. Hädade ja rõõmude laiendatud loend. Tallinna puitelamute kaitsmise päevaprobleemidest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 38–43.

Orro, O.; Jürisoo, L. Vana ja uue kontrast Pärnu kuurordi alal. – Muinsuskaitse aastaraamat 2019, lk 50–53.

Orro, O. Ma räägin sulle selle loo ära! Mõnusaid jutte Mati Mandeliga. – Muinsuskaitse aastaraamat 2021, lk 90.

- Orro, O. Tsaariaeg. Rakvere arhitekt Friedrich Ferdinand Modi. – Pööning 2021, nr 1 (24), lk 48–53.
- Orro, O.; Luik, K.-M. Tubli meistri uued tunked. Elamu Sitsi 5 korrastatud fassaadid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2022, lk 20.
- Otteson, A. Vanalinn kui elukeskkond. – Kunst ja Kodu 1986, lk 6–7.
- Padu, T.; Vainküla, T.; Lehis mets H. Saelõiketehnikas majad. – Maakodu 2013, nr 7, lk 33–37.
- Pajula, M. Tubli, Joonas! – Kodukiri 2010, nr 9, lk 12.
- Pajula, M. Eestiaegne kaasaegne. – Kodukiri 2010, nr 12, lk 8–14.
- Pajula, M. Eriline Pikk. – Kodukiri 2011, nr 10, lk 80–81.
- Pajula, M. Elav muuseumitänav. – Kodukiri 2013, nr 5, lk 74.
- Pajula, M. Isamaaline linn. – Kodukiri 2014, nr 2, lk 22–23.
- Pajula, M. 2 ehedat majapidamist. – Kodukiri 2015, nr 8, lk 82–87.
- Pakri saared: Pakri saared. – Kodu 1920, nr 2, lk 61–64. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342043> (vaadatud 07. III 2024).
- Parker, V. Ümbruse planeerimine. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 44–48.
- Parmas, V. Ilus ja hästi roheline. – Kodukiri 2010, nr 3, lk 68–75.
- Parmas, V. Kreemi kodu Raplas. – Kodukiri 2011, nr 2, lk 18–24.
- Parmas, V. Juurtega kodu. – Kodukiri 2012, nr 8, lk 10–14.
- Parve, T. A. Dmitrievi projekteeritud maja nr 73 anamnees. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 77.
- Paulus, K. Linnapuhkuseks loodud – hotell Dunten. – Diivan 2023, nr 1, lk 105–110.
- Peetri majake. – A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 26.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).

- Pilte ja muljeid maanaiste kuuendalt üleriiklikult suvipäevalt. – Taluperenaine 1934, nr 7, lk 186–190. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90073> (vaadatud 13. III 2024).
- Pilte seitsmendalt üleriiklikult maanaiste suvipäevalt. – Taluperenaine 1935, nr 7, lk 178–180. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90086> (vaadatud 13. III 2024).
- Pilte Tartu näituselt. – Taluperenaine 1938, nr 10, lk 269. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:337525> (vaadatud 13. III 2024).
- Pirita kloostri waremed. – A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 26. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).
- Plees, M. Eluruumide sisustamisest. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 1–2.
- Poslawski, G. Ornamendi ajaloost. Vana-Egiptus. – Kunst ja Kodu 1976, nr 2, lk 30–33.
- Prants, H. Lõhawere linnamägi – Lembitu Linn Leole. – J. Palmgreni Lihawõtte Album 1902, lk 17–23. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43903> (vaadatud 5. III 2024).
- Prants, H. Ajaloolised pöörded Tallinna pinnal. – Kodu 1920, nr 1, lk 32–35. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342042> (vaadatud 7. III 2024).
- Pöld-Riiwes, M. Suurpuhastus. II Köögis. – Taluperenaine 1927, nr 6, lk 176–178. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89996> (vaadatud 12. III 2024).
- Pühtitsa nunne-klooster. – A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 16. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/raamatud?id=4938> (vaadatud 5. III 2024).
- Pööning. Artiklite kataloog 2015–2020. (Magistritöö lisa 2)
- Rahvatantsude („Viru valts“ ja „Jooksupolka“) noodid ja sõnad Taluperenaises 1939, nr 3, lk 63–64. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90148> (vaadatud 13. III 2024).
- Rahvatantsud seltskondlikeks tantsudeks. – Taluperenaine 1939, nr 4, lk 92–93. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90151> (vaadatud 13. III 2024).
- Rand, J. Teleskoobi ja mantelkorstnaga maakodu. – Maakodu 2014, nr 8, lk 6–14.
- Rand, J. Salvkaev vajab aeg-ajalt puhastamist. – Maakodu 2013, nr 5, lk 36–37.

- Randla, A. Nii roheline maja!? – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 39.
- Raud, I. Sama vana hea Ugala. Lihtsalt parem. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 6–10.
- Raud, J. Vana-Vigala mõisa väikese valitsejamaja. Lugu omaniku sulest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 41–42.
- Raudsepad. – A. Pert'i Jõulu-Leht 1895, lk 27–28.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43982> (vaadatud 5. III 2024).
- Raudsepp, H. Draamateatri kujunemise ja tegewuse ülevaade. I – Kodu 1921, nr 12, lk 214–217. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342060> (vaadatud 7. III 2024)
- Raudsepp, H. Draamateatri kujunemise ja tegewuse ülevaade. II – Kodu 1921, nr 13, lk 230–234. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342061> (vaadatud 7. III 2024).
- Raun, M-A. Hoia klaasi! – Kunst ja Kodu 1984, nr 1, lk 15.
- Reis paberi sünnipaika Jägalasse. – Kodu 1926, nr 12, lk 361–366.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:343760> (vaadatud 7. III 2024).
- Rent, N. Funktsionalistlik korterelamu Pärnus Kuuse 2. Fööniksina tuhost. – Muinsuskaitse aastaraamat 2015, lk 32–34.
- Ristpistes vaipu. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 16–17.
- Roio, M.; Lõugas, L.; Läänelaid, A.; Russow, E. Uppunud vrakid Kadrioru maapõuest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2015, lk 4–8.
- Rooma, S.; Espe, N. Kihelkonna (Saaremaal) kihelkonna ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 3, lk 62–63. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90131> (vaadatud 13. III 2024).
- Rooma, S.; Espe, N. Kullamaa (Läänemaa) ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 4, lk 94–95 ja lk 103. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90128> (vaadatud 13. III 2024).
- Rooma, S.; Espe, N. Hiiu ülikonna õmblemine. – Taluperenaine 1938, nr 5, lk 123–124 ja 139. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90122> (vaadatud 13. III 2024).
- Rooma, S.; Espe, N. Rõngu kihelkonna ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 6, lk 162–163 ja lk 177. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90133> (vaadatud 13. III 2024).

- Räpp, U. N. Langebrauni portselanitööstus. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, lk 22–24.
- Rääts, M. Kadunud maailma taasloomine „VR Toila 1938”. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 16.
- Sakermaa, T. Woldemar Sorseveri hauaplaadi konserveerimine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2017, lk 76.
- Saron, J. Vanast talusisustusest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 8–9.
- Sasi, L. Meie vanasõiduk. – Kunst ja Kodu 1980, nr 1, lk 23–25.
- Saukkola, M. Kummasteltu, kadehditu käsilaukku. – Antiikki & Design 2020, nr 2, lk 52–55.
- Saukkola, M. Eleganti tyylipalette. – Antiikki & Design 2021, nr 1, lk 17.
- Saukkola, M. Kestäviä elämyksiä (toimetaja veerg). – Antiikki & Design 2021 nr 4, lk 3.
- Seidla, A. Pidulik juugend Nömmel. – Kodukiri 2016, nr 3, lk 12–24.
- Sein, M.; Tintera, J.; Ribelus, K.; Tael, K.; Niitvägi, V. Valga kaunitari noorenduskuur. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 5.
- Sepp, T. Puitkonstruktsioonide remont: traditsioonid, hea tava ja tänapäev. – Muinsuskaitse aastaraamat, 2006, lk 58–61.
- Sisa, U. Suvitame talus. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 14 ja 33.
- Siilivask, M. Tartu puumajad. Ajalooline tüpoloogia ja restaureerimise päevaprobleemid. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 44–51.
- Sivertsen, G.; Johansen, J.-A. Prektig prak og plunder. – Norske Hjem 2022, nr 2, lk 66–70.
- Sprovin, M. Det handler ofte om vinduer. – Norske Hjem 2020, nr 2, lk 44–45.
- Strus, A.; Konsa, S.; Dvorjaninov, A. Keila-Joa loss. Ülevaade peahoone restaureerimistödest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2014, lk 6–12.
- Suits, M. Tööstuskülast tehnoloogialinnakuks. Dvigateli tehase tööstuskompleksi lugu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 25–27.

- Taebla: Taebla. – Kodu 1920, nr 1, lk 19–21. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342042> (vaadatud 07. III 2024).
- Tali, P. Oma maja arheoloogia Kulina mõisas. – Kodukiri 2015, nr 7, lk 40–46.
- Talivee, E.-M. Kirjanike aed Nõmme-Rahumäel. – Pööning 2016, nr 2 (3), lk 56–59.
- Tallinna Toompää-Kaarli kiriku altarpilt. – A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 31. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/60162> (vaadatud 11. III 2024).
- Taluarhitektuurist. – Kunst ja Kodu 1962, nr 3, lk 32.
- Talvik, A. Liesi Puod – aastast 1908. – Muinsuskaitse aastaraamat 2020, lk 76;
- Talving, H. Vallamajad. – Pööning 2022, nr 2 (31), lk 22–24.
- Tamjärv, M. Taluõuede tarastusest eestiaegse kodukaunistustöö valguses. – Pööning 2018, nr 2 (11), lk 81–85.
- Tamm, E. Puitlossi ja kahekorruselise kuuri nüüdisajastamine. – Muinsuskaitse aastaraamat 2019, lk 46–49.
- Tamm, J. Vanalinna õuedest. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 12–15.
- Tammet, T. Läbi ajaloo kasvanud linnaaiad. – Pööning 2016, nr 3 (3), lk 61–65.
- Tertsius, H.; Tomberg, B. Mis on intarsia? – Kunst ja Kodu 1960, nr 2, lk 14–15.
- Tiigiste, G. Paide hariduslava. – Diivan 2023, nr 1, lk 92–101.
- Tomps, F. Taluarhitektuuri kaitsest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 2–3.
- Tomps, F. Eesti maaehituste traditsioonilisest omapärast ja selle säilitamisest tänapäeval. – Kunst ja Kodu 1978, nr 1, lk 3–15.
- Toome, E. Hea käega silutud kodu. – Kodukiri 2010, nr 19, lk 8–15.
- Toome, E. Stiilipuhas retro. – Kodukiri 2013, nr 10, lk 13–20.
- Toomet, T. C. R. Jakobsoni aed Kurgjal. – Pööning 2017, nr 1 (6), lk 45–46.

- Tramm, K. Kodu, kus on juured. – Maakodu 2013, nr 11, lk 6–16.
- Treffner, E. Õhku ja päikest väikestele. – Taluperenaine 1927, nr 11, k 16.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/89994> (vaadatud 11. III 2024).
- Treufeldt, R. Kaitsekäigud Tallinna bastionides. – Muinsuskaitse aastaraamat 2006, lk 8–13.
- Triibulisest kangast linikud. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 18–19.
- Trummal, A. Toimetaja veerg. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 3.
- Tuulelipu ajalugu ja valmistamise õpetus. – Kunst ja Kodu 1961, nr 3, lk 32.
- Tõnisson, M. Tarbekunstniku suvekodus. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 11–13.
- Univer, T. Vanad õunapuusordid Eestis. – Pööning 2017, nr 2 (7), lk 76–79.
- Vaks, M. Meie stiilsed talutoolid. – Diivan 2023, nr 2, lk 25–28.
- Valk, E. Vana mööbli korrastamisest. Praktika. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, pagineerimata.
- Valk-Falk, E. Kaunistatud nahatöid meie kodudes. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, lk 34–41.
- Valk-Falk, E. Nahkesemete korrastamisest. Praktika. – Kunst ja Kodu 1983, nr 1, pagineerimata.
- Veimevakk ehk kaasavara. I – Taluperenaine 1939, nr 11, lk 297–298.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90158> (vaadatud 13.III 2024)
- Veimevakk ehk kaasavara. II – Taluperenaine 1939, nr 12, lk 318–319.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90141> (vaadatud 13.III 2024).
- Velbri, E. Mööblist ja eluruumide sisustamisest. – Kunst ja Kodu 1958, nr 1, lk 3–4.
- Velbri, E. Istepõhjade punumine. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 6–7.
- Veski, A. Talumaja korrastamisest. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 4–7.
- Viirsalu, E. Maanaiste tööjuubelilt Sakus. – Taluperenaine 1938, nr 7, lk 177–183.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90136> (vaadatud 13. III 2024).

- Vindusrestaurering. – Norske Hjem 2022, nr 2, lk 40–42.
- Vissel, V. Kuidas ajaloolist mööblit kodus kasutada? – Kodukiri 2015, nr 3, lk 51–53.
- Vissel, V. Ajaloolise metallesemed ja nende hooldus kodus. – Kodukiri 2015, nr 5, lk 44–46.
- Vissel, V. Graafika, fotod, dokumendid – kuidas neid hoida? – Kodukiri 2015, nr 7, lk 48–51.
- Vissel, V. Raamatute ja köidete restaureerimine. – Kodukiri 2015, nr 10, lk 64–66.
- Vissel, V. Klaasi ja portselani restaureerimisest. – Kodukiri 2015, nr 12, lk 64–66.
- Vissel, V. Graafika, fotod, dokumendid – kuidas neid hoida? – Kodukiri 2015, nr 7, lk 48–51.
- Vissel, V. Mis on saanud mõisate kunstikogudest? – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 64–66.
- Volkov, I. Nõmme meeleolud. – Kunst ja Kodu 1982, nr 1, lk 34–40.
- Võti, T. Rahvapärasest puutööst. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 38–40.
- Võti, T. ...ja neis kannudes kobrutas õlu. – Kunst ja Kodu 1960, nr 2, lk 38–40.
- Võti, T. Muhu tool. – Kunst ja Kodu 1963, nr 2, lk 32.
- Võtmed. – Kunst ja Kodu 1966, nr 1, lk 32.
- Väikestele tikkijatele. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 20–21.
- Välja, L. Toimetaja veerg. – Muinsuskaitse aastaraamat 2004, lk 3.
- Walma, H. Ruhno saarest ja ruhno lastest. – Kodu 1922, nr 17 (32), lk 327–329.
<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:342080> (vaadatud 07. III 2024);
- Wastseliina lossi waremed. – J. Palmgreni Jõulu Album 1903, lk 7–8.
<https://www.digar.ee/arhiiv/et/kollektsioonid/43913> (vaadatud 05. III 2024).
- Õiger, K. Vesilennukite angaaride raudbetoonkonstruktsioonide restaureerimisest. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 6–8.
- Õnnepalu, T. Pööningu aastaajad. – Pööning nr 4 (41), 2023, lk 40.

Üheteistkümmes üleriigiline maanaiste suvipäev kaunil Petserimaal. – Taluperenaine 1939, nr 7, lk 169–171. <https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90157> (vaadatud 13. III 2024).

Ümar, A. Vesilennukite angaaride ajalugu. – Muinsuskaitse aastaraamat 2012, lk 4–5.

Ümar, A. Salapärase kahhelahi – kas krahvinna kunstiprojekt? – Muinsuskaitse aastaraamat 2016, lk 67–68.

Akadeemilised tööd

Alatalu, R. Muinsuskaitse siirdeühiskonnas 1986–2002: rahvuslikust südametunnistusest Eesti NSV-s omaniku ahistajaks Eesti Vabariigis. Doktoritöö, Eesti Kunstiakadeemia. Tallinn, 2012, lk 120–122. <https://digiteek.artun.ee/download/newwin-download/oid-7906/7906.pdf?what=orig&show=1> (vaadatud 7. V 2024)

Reinsoo, T. Kodukujunduse- ja käsitöö teemalised ajakirjad ENSVs 1955–1993 Käsitööalbumi ning Kunst ja Kodu näitel. Magistritöö, Tallinna Ülikool, Eesti Humanitaarinstituut, kultuuriteooria ja -poliitika õppetool. Tallinn, 2006. Kättesaadav Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus.

Õunapuu, P. Eesti Rahva Muuseumi loomine ja väljakujunemine. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikool, 2011. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d0cce01b-fc92-4c11-8c5d-b25e5030556c/content> (vaadatud 6. V 2024)

Intervjuud

Intervjuu ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkolaga (magistritöö lisa 1).

Lugejakiri (kirjavahetus autori käsutuses).

Vestlus fotograaf Kaido Haageniga.

Vestlus ajakirja Antiikki & Design endise peatoimetaja Maija Toppilaga.

Vestlus ajakirja Antiikki & Design toimetaja Antti Kaijalaineniga.

Seadusandlikud dokumendid

Kultuuripärandi väärtust ühiskonnas käsitlev Euroopa Nõukogu (EN) raamkonventsioon. Vastu võetud 27. X 2005 (Faros), Eestis vastu võetud 26. II 2021. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/218052021003> (vaadatud 2. IV 2024).

Muinsuskaitseseadus. Vastu võetud 20.02.2019. – Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019013> (vaadatud 2. IV 2024).

Veneetsia harta. Vastu võetud 1964. https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/venice_e.pdf (vaadatud 31.III 2024).

Veebiallikad

Antiikki & Design Facebook: <https://www.facebook.com/search/top?q=antiikki%20%26%20design> (vaadatud 7. V 2024).

Antiikki & Design Instagram: <https://www.instagram.com/antiikkidesign/> (vaadatud 7. V 2024),

Antiikki & Design koduleht <https://antiikkidesign.fi> (vaadatud 7. V 2024).

Antiikki & Design Pinterest: <https://www.pinterest.com/antiikkidesign/> (vaadatud 7. V 2024).

Antiquariato Facebook: <https://www.facebook.com/antiquariatomagazine> (vaadatud 7. V 2024)

Antiquariato Instagram: <https://www.instagram.com/antiquariatomagazine/> (vaadatud 7. V 2024).

Art & Decoration Facebook: <https://www.facebook.com/ArtEtDeco> (vaadatud 7. V 2024).

Art & Decoration Instagram: <https://www.instagram.com/artdecorationfr/> (vaadatud 7. V 2024).

Cairo Editore koduleht (ajakirja Antiquariato väljaandja) <https://www.cairoeditore.it> (vaadatud 28. II 2024).

CMI France (Art & Decoration väljaandja) koduleht <https://cmifrance.com/en> (vaadatud 27. II 2024).

CMI France: ajakirja Art & Decoration tutvustus <https://cmifrance.com/en/brands/art-decoration> (vaadatud 27. II 2024)

Hem & Antik Facebook: <https://www.facebook.com/hemochantik> (vaadatud 7. V 2024).

Hem & Antik Instagram: <https://www.instagram.com/hemochantik/> (vaadatud 7. V 2024).

Hem & Antik veebileht <https://www.hemochantik.se> (vaadatud 27. II 2024).

Homes & Antiques Facebook: <https://www.facebook.com/homesantiques> (vaadatud 7. V 2024).

Homes & Antiques Instagram: https://www.instagram.com/homes_antiques/ (vaadatud 7. V 2024).

Homes & Antiques Pinterest: <https://www.pinterest.com/homesantiques/> (vaadatud 7. V 2024).

Homes & Antiques veebileht <https://www.homesandantiques.com> (vaadatud 28. II 2024)

Homes & Antiques veebileht (ajakirja tutvustus)
<https://www.homesandantiques.com/antiques/about-homes-and-antiques> (vaadatud 27. II 2024).

Kaitsealade veebileht <https://kaitsealad.ee/et/kaitsealad/lahemaa-rahvuspark> (vaadatud 3. IV 2024).

Media Audit Finland koduleht <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2023/09/KMT-2023-lukijamaarat.pdf> (vaadatud 7. V 2024).

Norske Hjem Facebook: <https://www.facebook.com/norskehjem> (vaadatud 7. V 2024).

Norske Hjem Instagram: <https://www.instagram.com/norskehjem/> (vaadatud 7. V 2024).

Norske Hjem koduleht <https://www.magasinet-norskehjem.no> (vaadatud 19. I 2024).

Norske Hjem Pinterest: <https://www.pinterest.com/norskehjem/> (vaadatud 7. V 2024).

Pööningu Facebook: <https://www.facebook.com/ajakiripooning> (vaadatud 7. V 2024).

Pööningu Instagram: <https://www.instagram.com/attichighlights/> (vaadatud 7. V 2024).

Rootsi veebiajakirjade platvorm <https://emagasin.arcy.se> (vaadatud 27. II 2024).

Sõnaveeb: märksõna „ajakiri“: <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/ajakiri/1> (vaadatud 2. IV 2024).

Sõnaveeb: märksõna „populaarteaduslik“

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/populaarteaduslik/1>

Sõnaveeb: märksõna „populariseerima“

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/populariseerima/1> (vaadatud 2. IV 2024).

Sõnaveeb: märksõna „sotsiaalmeedia“

<https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/dsall/sotsiaalmeedia/1> (vaadatud 2. IV 2024).

Tammi kirjastuse veebileht (Mirva Saukkola tutvustus)

<https://www.tammi.fi/kirjailija/mirva-saukkola> (vaadatud 29.05.2024)

Zupping, T. Restaureerimisest ja hävitamisest. – ERRi uudisteportaal 11. III 2023,

<https://www.err.ee/1608910706/toomas-zupping-restaureerimisest-ja-havitamisest> (vaadatud 26. III 2023).

Videoallikad

*Youtuber'*ist mööblirestauraator: sain aru, et see on kullaauk. 25. I 2023. Tallinn: ERR .

Teleintervjuu, 8 min 26 sek. Kättesaadav: <https://menu.err.ee/1608863297/youtuber-ist-mooblirestauraator-sain-arua-see-on-kullaauk> (vaadatud 01. IV 2024).

Muud allikad

Kirjavahetus lugejaga (Anu Ernits). Märkmed on autori valduses.

Kirjavahetus lugejaga (Elen Eigo-Aunbaum). Märkmed on autori valduses.

Kirjavahetus lugejaga (Tõnis Parksepp). Märkmed on autori valduses.

Kirjavahetus lugejaga (Viivi Luik). Märkmed on autori valduses.

Lehepunkti müügi edetabelid aastatel 2015–2023. Märkmed on autori valduses.

Pööningu lugejaküsitlus. Märkmed on autori valduses.

Pööningu tellijad aastatel 2016–2023. Märkmed on autori valduses.

ILLUSTRATSIOONIDE LOETELU JA ALLIKAD

1. Eesti mees ja naine 19. saj algupoolelt J. Palmgreni 1900. a Lihawõtte Albumis.

J. Palmgreni Lihawõtte Album 1900, lk 8.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102072/191992/page/10> (vaadatud 13. III 2024)

2. Kultuuritegelaste tutvustused 1896. a A. Pert'i Lihawõtte-Lehes.

A. Pert'i Lihawõtte-Leht 1896, lk 9.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:102254> (vaadatud 11. III 2024).

3. Rahvuslike motiividega laudlina valmistamise õpetus ajakirjas Taluperenaine.

Taluperenaine 1927, nr 1, lk 29.

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:337305> (vaadatud 11. III 2024).

4. Traditsioonilise talu- ja söögitoamööbli valmistamise õpetus Nigul Espelt.

N. Espe, Söögitoa-möbel. – Taluperenaine 1938, nr 3, lk 62.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90131> (vaadatud 11. III 2024).

5. Saaremaa Kihelkonna rahvariiete illustratsioon ja valmistamise õpetus 1938. a

Taluperenaises.

S. Rooma, N. Espe, Kihelkonna (Saaremaal) kihelkonna ülikond. – Taluperenaine 1938, nr 3, lk 62–63.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/90131> (vaadatud 13. III 2024).

6. E. Kuusiku projekt uuele Tallinna raekojale 1937. a ajakirjas Oma Kodu.

Oma Kodu 1937, nr 1, lk 9.

<https://www.digar.ee/arhiiv/et/periodika/75526> (vaadatud 13. III 2024).

7. Rahvuslik käsitöö 1958. a Kunstis ja Kodus.

T. Vöti, Rahvapärasest puutööst. – Kunst ja Kodu 1958, nr 2, lk 38–39.

8. Näpunäited suvila ümbruse aiakujunduseks 1972. a Kunstis ja Kodus.
V. Parker, Ümbruse planeerimine. – Kunst ja Kodu 1972, nr 1, lk 45.
9. Jõgisoo mõisasüdamesse suvekodu rajamise lugu 1981. a Kunstis ja Kodus.
J. Kuuskemaa. Jõgisoo uuendatud mõisasüdames. – Kunst ja Kodu 1981, nr 1, lk 28–29.
10. Haapsalu aadlielamu kultuuriväärtuslike detailide esitamine ajakirja Maakodu artiklis (2013).
H. Lehismets, Aadlielamu piiskopilinnuse veerel. – Maakodu 2013, nr 2, lk 17.
11. Muinsuskaitse aastaraamatu kaas (2022).
Muinsuskaitse aastaraamat. Tallinn: Muinsuskaitseamet, Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakond, EKA muinsuskaitse ja konserveerimisosakond, 2022.
12. Ajaloolised detailid Muinsuskaitse aastaraamatus 2022.
M. Aule, C. Pihlap, fotod M. Siplane, Õnneliku lõpuga muinasjutt. Poska 41 restaureerimisprojekt.
Muinsuskaitse aastaraamat. Tallinn: Muinsuskaitseamet, Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakond, EKA muinsuskaitse ja konserveerimisosakond, 2022, lk 14.
13. Ajakirja Antiikki & Design numbrite 5 ja 10 (2023) esikaaned.
<https://antiikkidesign.fi> (vaadatud 7. V 2024)
14. Ajakirja Antiikki & Design uuenenud makett: sektsiooni sissejuhatav lehekülg (paremal).
Antiikki & Design 2021, nr 9, lk 14–15.
<https://arkisto.epaper.fi/fokus-media/mediamyynti20213/6973/ad-20211021%20-%20vaadatud%2019.01.2024> (vaadatud 19. I 2024)
15. Kodu lugu Antiikki & Designi 2021. a jõulunumbris.
R. Koskinen, fotod E. Lempinen, Jugendtalo virittäytyy juhlaan. Antiikki & Design 2021, nr 10, lk 32–33.

16. Lauatarvikute stiiliaabits ajakirjas.

K.-P. Kokki, Ruokailuhetken kruunajat. – *Antiikki & Design* 2021, nr 10, lk 54–55.

17. Kompositsioon antiikesemetest ajakirjas *Antiikki & Design*.

M. Saukkola, fotod R. Sourander, Tuulahdus idästä. – *Antiikki & Design* 2023, nr 3, lk 20.

18. Pillimeistritöö. Lähivaates tundub lihtne puutöö esteetiline, materjal kaunis ja soe.

H. Sjödroos, fotod F. Björk, Hyvä viulu huokuu mystikkaa. – *Antiikki & Design* 2020, nr 1, lk 36.

19. Artikli kujundus ajakirjas *Antiikki & Design*.

T. Tellman, fotod A. Vuohelainen, Boheemi lintukoto. – *Antiikki & Design* 2021, nr 9, lk 20–21.

20. Ajakirja *Norske Hjem* esikaaned 2023, nr 3 ja 2022, nr 5.

<https://norskehjem.readmag.online> (vaadatud 19. I 2024).

21. Mis on teoksil *Klokkergårdenis*? Nn majaomaniku rubriik, kus antakse lühidalt ülevaade hiljutistest tegemistest, illustratsiooniks on fotod toimetustest ning miljööst *Klokkergårdenis*.

T. H. Frøyset, Hva har skjedd på Klokkergården siden sist? – *Norske Hjem* 2022, nr 5, lk 6.

22. Kodu lugu ajakirja *Norske Hjem* jõulunumbris.

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Jul på Sygard Bjørke. – *Norske Hjem* 2022, nr 5, lk 10–11.

23. Artikkel *Norra talumööblist*.

A. Foss, Bondehord. – *Norske Hjem* 2023, nr 3, lk 28–29.

24. Arhitektuurilugu ajakirjas *Norske Hjem*.

K.-M. Frøyset, T. H. Frøyset, Den gamle kraftstasjonen et viktig kulturminne. – *Norske Hjem* 2020, nr 1, lk 26–27.

25. Ajakirja *Hem & Antik* suve- ja jõulunumbri esikaaned 2023, nr 4 ja 6.

<https://www.hemochantik.se> (vaadatud 1. V 2024).

26. Ajakirja Art & Decoration esikaas suvel ja talvel 2023, nr 578 ja 582.
<https://www.unipresse.com/subscription/art-et-decoration/> (vaadatud 1. V 2024).
27. Ajakirja Homes & Antiques esikaaned juulis ja novembris 2023.
<https://www.homesandantiques.com> (vaadatud 1. V 2024).
28. Ajakirja Antiquariato esikaaned juulis ja detsembris 2023.
<https://www.cairoeditore.it/periodico/antiquariato> (vaadatud 1. V 2024)
29. Katsetused Pööningu kaanekujunduse ja logo leidmisel. (Autor Angelika Schneider)
Pööningu toimetuse arhiiv.
30. Foto meistrist (Dolores Hoffmann).
M. Jürgen, fotod P. Tamm, Dolores Hoffmann. Selleks et vitraaži teha, peab tundma tema keelt. – Pööning 2022, nr 2 (32), lk 26.
31. Pööningu 2017, nr 4 (9) sisukord ja teemade jaotus.
32. Pööningu lugejaküsitlus veebis. Pööningu toimetuse arhiiv.
33. Pööningu tellijad aastatel 2016–2023. Allikas Express Posti andmebaas, Pööningu toimetuse arhiiv.
34. Pööningu koht Lehepunkti müügi edetabelis aastatel 2015–2023 (I poolaasta). Edetabelid on magistritöö lisades (Lisa 4–8).

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
KUNSTIKULTUURI TEADUSKOND
Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Karola Mursu

Päränd on popp!
Kultuuripärändi populariseerimine kodukultuuriajakirjades ja
ajakirjas Pööning

MAGISTRITÖÖ LISAD

Juhendajad: Hilka Hiiop, PhD
Riin Alatalu, PhD

Tallinn 2024

MAGISTRITÖÖ LISAD

LISA 1: Intervjuu ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkolaga

LISA 2: Pööningu artiklite register

LISA 3: Pööningu lugejaküsitlus

LISA 4: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2015–2017

LISA 5: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2016–2018

LISA 6: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2019–2020 I poolaasta

LISA 7: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2021 (I ja IV kvartal) – 2022 (I kvartal)

LISA 8: Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2022–2023 (I poolaasta)

LISA 1

Intervjuu Soome ajakirja *Antiikki & Design* peatoimetaja Mirva Saukkolaga

(Autori tõlge)

Antiikki & Design ajakiri on olnud üks ajakirja Pööning eeskujusid väljaande kontseptsiooni välja töötamisel ja kultuuripärandi kajastamisel. Tegemist on Soome ajakirjaga, mis ilmunud juba 1993. aastast (nime all *Antiikki*, 1995. aastast *Glorian Antiikki*, 2015. aastast *Antiikki & Design*).

Phd Mirva Saukkola (s. 1970) on Soomes tuntud stiilieksper, praegu ajakirja *Antiikki & Design* peatoimetaja ning omab konsultatsioonifirmat *Ms. Style*. Varasemalt on ta töötanud ajakirjades *Cosmopolitan* ja *Kotiliesi*, *Gloria Ruoka & Viini* ja *Gloria* ning olnud peatoimetajana ajakirja *Elle* Soome tooja. Saukkola kirjanduslik karjäär ulatub põnevusromaanidest aimekirjanduseni etiketi, riietuse, reisimise ja toidukultuuri kohta.¹

1. Kuidas sündis ajakiri *Antiikki & Design* (edaspidi *A&D*)? Alguses oli see ajakirja *Gloria* erinumber, miks otsustati hakata välja andma antiigiteemalist lisanumbrit?

Esimene number kandis nime *Antiikki* ja see ilmus kirjastuselt *A*-lehdet 1993. aastal.

Peatoimetajaks oli ajakirja *Avotakka* toimetaja Leena Nokela. Juba järgmisel aastal viidi ajakiri aga üle tolleaegsesse *Helsinki* mediasse (praegu *Sanoma Group*), kus sellest sai osa *Gloria* ajakirjade perest. Riitta Lindegreni juhtimisel arendati *Gloriat* samamoodi nagu näiteks *Elle* ajakirja *Prantsusmaal* – ehk et ajakirjade perre kuulus üks moe-/elustiiliajakiri ja siis eriajakirjad (*Gloria Kodu*, *Gloria Toit & Vein*). *Antiikki* sobis sinna seltskonda hästi, kuna *Gloria* ajakirjapere sihtrühmaks olid heal järjel täisealised naised. 2014. aastal läks *Gloria* *Antiikki* *Sanomalt* üle *Fokus Mediale*. Siis muudeti nimi *Antiikki & Designiks*.

Ajakirja *Antiikki* sündi mõjutas näiteks see, et antiigisündmused olid Soomes kogu aeg üha populaarsemad. Kvaliteediteadlikud tarbijad olid järjest enam huvitatud antiigi kasutamisest sisekujunduses.

---

¹ Allikas veebileht <https://www.tammi.fi/kirjailija/mirva-saukkola> (vaadatud 15.02.2024).

2. Kuidas ajakiri ise ennast defineerib – ajakiri antiigihuvilistele, vanade majade sõpradele või midagi muud?

Neile kõikidele, aga ehk on ka sisustajad ja kollektsionäärid üheks oluliseks sihtrühmaks. Meil on palju lugusid näiteks 20. sajandi kodumaisest disainist. Meie sihtgrupp on ka kultuurist laiemalt huvitatud inimesed, mistõttu on igas numbris lugusid kunstist ja näitustest.

3. Milline roll on teie ajakirjal Soome pärandihoius ja populariseerimisel? Kas see on eraldi eesmärk?

Kindlasti. Soome käsitöö- ja disainiajaloo on palju unustatud pärle, mida tahame esile tõsta. Suurte nimede, nagu Wirkkala või Sarpaneva, kõrval tahame tuua esile ka väiksemaid tegijaid. Üks oluline teema on ka austus vana vastu, mis kajastub just restaureerimisele või taastamisele keskendunud lugudes. Kahjuks hävis Soomes 1960. ja 1970. aastate renoveerimisbuumi käigus palju kauneid hooneid...

4. Mis Te arvate, kas A&D ilmumise ajal on muutunud soomlaste suhtumine antiiki ja disaini, pärandisse?

Tohutult. Alguses räägiti ainult antiigist, nüüd ka 20. sajandi ja isegi tänapäeva disainist ning *vintage*'ist. Alguses oli tavapärase esitleda interjööre, mis järgisid ühte kindlat stiili (nt uusklassitsism² või ampiirstiil). Praegu esitletavates kodudes võib olla mitmeid kihte ja nüüdiskunst sobitatud kokku näiteks uusklassitsistliku mööbliga.

Tänapäeva tarbija jaoks tähistavad antiik ja *vintage* ühtlasi kvaliteetset, keskkonnasäästlikku alternatiivi. Ringmajanduse tähtsus kasvab kogu aeg.

5. Kirjeldage Antiikki & Designi lugejat. Kas ja kuidas on ta ajas muutunud?

Arvan, et alguses oli lugeja reeglina just antiigihuviline. Nüüd võib ta olla sama hästi innukas kirbuturu-kütt, kes soovib sisustada oma kodu kaunite, kestvate ja keskkonnasäästlike leidudega. Lugejaskond on laienenud ja hõlmab erineva sissetulekuga inimesi.

---

² M. Saukkola kasutab siin soomekeelset terminit „kustavilaisuus“, mis tähistab Rootsi uusklassitsismi (kuningate Gustav III ja Gustav IV Adolphi valitsusaeg, 18. saj lõpp–19. saj algus) ning on Soomes Rootsi mõjutustega stiiliperiood.

6. Ajakiri muutis mõni aasta tagasi maketti. Milline on olnud lugejate tagasiside sellele?

Lugejatele ajakirja moderniseerimine meeldis. Praegu on ajakirjas endisest rohkem inimesi ja see muudab väljaande inimlikumaks, isiklikumaks. Maketi uuendus muudab selgemaks, millisest rubriigist leiab mingi valdkonna artikli.

7. Millised on ajakirjas lugejate meelisteemad? Kas need on aja jooksul muutunud?

Kodulood on olnud alati ja on siiani kõige armastatumad. Jätakuvalt nõutakse kolleksionääride kogusid. 20. sajandi disain on teema, mis praegusi lugejaid tohutult köidab, kuid 1990ndatel veel teemaks ei tulnud.

8. Mille järgi valib ajakiri endale teemad, millest kirjutada?

Meil on lugudel teatud kontseptsioon, mida järgime peaaegu igas numbris – mõni erand välja arvatud (nt kodu, disainimeister, traditsioon elab). Püüame pakkuda selle raames vaheldust. Kui eelmises numbris esitleti klassikalist antiigikodu, siis järgmisesse proovime leida näiteks stiilset funkikodu. Suur hulk lugejatest on tellijad, niisiis loevad nad iga numbrit.

9. Kas A&D-l on olnud eeskujusid või inspiratsiooniallikaid?

Päris eeskuju mitte, aga jälgime aktiivselt näiteks Rootsi ajakirju Antik & Auktion ja Hem & Antik. Ameeriklaste ajakirja Antiques on samuti tore lugeda, aga see maailm on meie omast muidugi väga kaugel.

10. Millised teemad on saanud enam tagasisidet?

Just kodud. Lugejate meelest on tore pääseda kellegi teise kaunisse koju piiluma.

11. Milline võiks olla ühe (antiigi)ajakirja visuaal: kui suur peaks olema näiteks piltide osakaal – kas see on paika pandud ja valitseb sisu üle?

Pildid on väga olulised. Just need pakuvadki elamust. Seetõttu on ka nt pildiallkirjad väga olulised. Antiikki & Designis peavad pildiallkirjad sisaldama rohkesti teavet pildil olevate esemete kohta. Sisustusajakirjade kirjeldav, mitte nii informatiivne stiil ei sobiks meile üldse. Ja igal lool peab olema vähemalt lõõv algus.

12. Kuidas sünnivad ajakirja kaanepildid? Mille järgi tehakse valik? Kas see mõjutab ajakirjanumbri müüki? Milline on olnud Teie toimetajakarjääri jooksul enimmüünud A&D kaas?

Püüame kaantesse vaheldust tuua. Uue ajakirja kaas peab alati eelmisest erinevama. Vahel oleme pannud kaantele ka inimesi. See on (lugejatele) meeldinud. Kaanel on kindlasti müügile mõju, kuid suurem osa Antiikki & Designi lugejatest on ikkagi tellijad, mitte üksiknumbri ostjad. Üksikmüügis on alati kõige enam ostetud meeleolukaid jõulunumbreid. Vanad asjad ja nostalgia kõnetavad kindlasti just jõuluajal kõige enam. Seetõttu oleme juba kolm aastat teinud üksikmüüki ka erinumbrit Wanha ajan jõulu (eesti k Wana Aja Jõulud), mis on läinud väga hästi.

13. Millised on kanalid, millega ajakirja lugejani jõuab: lisaks paberajakirjale veel koduleht, sotsiaalmeedia (ja millised sotsiaalmeedia platvormid)?

Lugejad on juba mõnevõrra küpsemad, seetõttu töötab kõige paremini paberväljaanne. Muidugi oleks tore veebisisu teha, aga meie kolmeliikmelisel meeskonnal ei jätku selleks lihtsalt piisavalt ressursse. Sotsiaalmeediakanalitest toimib kõige paremini FB³, mis on populaarne täiskasvanud kasutajate seas. Muidugi kasutame ka IG-d⁴, aga nt Tiktokile pole me isegi mõelnud.

14. Kas ja kuidas erinevad ühismeedia tarbijad A&D paberväljaande lugejast?

IG-s on rohkem noori. FB-s kajastame tihti üritusi jms teemasid, seega on seal tõesti samad inimesed, kes paberajakirjagi tellivad.

15. Millised postitused saavad sotsiaalmeedias rohkem reaktsioone?

Kas see annab toimetusele infot ja millist?

Lugejamängud ja sündmused. Mõnikord puutume sotsiaalmeedia kaudu kokku huvitavate kollektsionääridega ja teeme neist loo.

16. Kui palju vaatab A&D tuleviku suunas: kas proovib kasutada uusi kanaleid, teemapüstitusi, turundusnippe, mis võiks nooremat lugejat kõnetada, või peaks see siiski jääma paberkandjale?

---

³ Facebook (autori märkus)

⁴ Instagram (autori märkus)

Keskendumine küll paberajakirjale, kuid koostööpartneritega läbiviidavad üritused on väga populaarsed. Neid on meil palju. Ürituste teadaanded on samuti osa meie meediamüügist.

17. Kuidas tuleb A&D meediamaaastikul toime? Mis toetab ajakirja kirjastamist?

Asjaolusid arvestades hästi, kuna lugejate arv on jäänud enam-vähem samaks. Pakume nii palju spetsiifilist nišimaterjali, et lugejad on nõus selle eest maksma, kuna veebist seda ei saa. Meil on väga professionaalsed tugeva akadeemilise taustaga kirjutajad. Mina ise olen Phd.

18. Kas on ajakiri teeb koostööd firmadega (nt antiigikaupmehed, reisifirmad)? Kas näiteks toodete esiletoomisel tasuvad nad selle eest?

Väga palju. Meie lugejareisid on väga populaarsed. Viimasel ajal oleme teinud palju koostööüritusi just juveeli- ja kellaäridega. Kellakogumise buum on Soomes hetkel tõesti suur.

19. Kui suur on A&D toimetus? Kui palju on püsiautoreid; milline on koostöö autorite ja fotograafidega?

Meid on kolm: eritoimetaja Antti Kaijalainen, kujundaja⁵ Miia Taskinen ja mina.

Eksperdirubriigis (kuhu lugejad saavad saata pilte ja küsimusi oma esemete kohta) on meil vastajateks oma ala asjatundjad. Lisaks kasutame kindlaid usaldusväärseid vabakutselisi toimetajaid ja fotograafe. Kõik välised toimetajad töötavad töövõtulepinguga⁶, st nad ei ole meil palgal.

20. Millisena näete ajakirja A&D 5 aasta pärast?

Usun, et meie valitud suund on õige. Tahame igas ajakirjas anda edasi palju teadmisi, aga ka kogemusi ja unistusi. Tänu kaunitele piltidele ja huvitavatele objektidele võib Antiikki & Designi seltsis ka unistada.

Intervjuu Soome ajakirja Antiikki & Design peatoimetaja Mirva Saukkolaga

SOOME KEELES

---

⁵ M. Saukkola kasutab terminit „visualist“.

⁶ M. Saukkola kasutab terminit „freesopimus“, mille analoog Eestis võiks olla töövõtuleping: leping, kus vabakutseline töövõtja kohustub valmistama või muutma asja või saavutama teenuse osutamise kokkulepitud tulemuse (töö), tellija aga maksma selle eest tasu. Soome lepinguga kaasneva maksupoliitika ja sotsiaalsete garantiidega ei ole magistritöö autor siinkohal eraldi tutvunud ega oska kommenteerida, kas need on Eesti töövõtulepinguga sarnased.

1. Miten sai alkunsa aikakauslehti Antiikki & Design? Mikä oli johtava ajatus julkaisun taustalla? Aluksi se taisi olla aikakauslehti Glorian erikoisnumero, miksi päätettiin julkaista antiikki-aiheellista erikoisnumeroa?

Ensimmäinen numero oli nimeltään Antiikki ja sen julkaisi A-lehdet vuonna 1993. Päätoimittaja oli Avotakka-lehden toimittaja Leena Nokela. Heti seuraavana vuonna lehti kuitenkin siirtyi silloiselle Helsinkimedialle (nyk. Sanoma-konserni), jossa siitä tuli osa Gloria-lehtiperhettä. Riitta Lindegrenin johtamaa Gloriaa kehitettiin samaan tapaan kuin vaikkapa Ranskassa Elle-lehteä, eli lehtiperheeseen kuului yksi muoti/lifestylelehti ja sitten erikoislehtiä (Glorian koti, Glorian ruoka & viini). Antiikki sopi hyvin tähän seuraan, sillä Gloria-lehtiperheen kohderyhmä olivat hyvätuloiset, aikuiset naiset. Vuonna 2014 Glorian antiikki siirtyi Sanomalta Fokus Medialle. Silloin nimi vaihtui Antiikki & Designiksi.

Antiikki-lehden syntyyn vaikutti esim. se, että antiikkitapahtumat olivat koko ajan suosituimpia Suomessa. Laatutietoiset kuluttajat olivat yhä kiinnostuneempia antiikin käyttämisestä sisustuksessa.

2. Miten kuvailisitte lehteänne, onko se suunnattu antiikista kiinnostuneille, vanhojen rakennusten ystäville vai jotakin ihan muuta?

Kaikille näille, mutta ehkä sisustajat ja keräilijät ovat myös yksi tärkeä kohderyhmä. Meillä on paljon juttuja esim. 1900-luvun kotimaisesta designista. Myös kulttuurista ylipäättään kiinnostuneet ihmiset ovat kohderyhmäämme, minkä vuoksi juttuja taiteesta ja näyttelyistä on joka numerossa.

3. Minkälainen rooli on lehdellänne suomalaisen perinnön säilyttämisessä ja popularisoinnissa? Onko se tavoitteenne erikseen?

Ehdottomasti. Suomalaisen käsityön ja muotoilun historiassa on monia unohtuneita helmiä, joita haluamme nostaa esiin. Wirkkalan tai Sarpanevan kaltaisten suurien nimien ohella haluamme tuoda myös pienempiä ilmiöitä esiin. Yksi tärkeä asia on myös vanhan kunnioittaminen, mikä näkyy erityisesti entisöintiin tai korjausrakentamiseen keskittyneissä jutuissa. Tosin valitettavasti Suomessa monia hienoja rakennuksia tuhoutui 1960–1970-lukujen uudistusvimmassa...

4. Mitä mieltä olette, onko suomalaisten suhtautuminen antiikkiin ja muotoiluun sekä perintöön muuttunut A&D:n ilmestymisen aikana?

Valtavasti. Alkuun puhuttiin juuri antiikista, nyt myös 1900-luvun designista ja jopa nykydesignista sekä vintagesta. Alussa tyypillistä oli esitellä sisustuksia, jotka noudattivat yhtä

tiettyä tyyliä (esim. kustavilaisuus tai empire). Nyt esittelemissämme kodeissa voi olla monia kerrostumia ja nykytaidetta voidaan yhdistää vaikkapa kustavilaisiin kalusteisiin.

Antiikki ja vintage merkitsevät nykykuluttajille myös laadukasta, ekologista vaihtoehtoa.

Kiertotalouden merkitys kasvaa koko ajan.

5. Kuka on Antiikki & Design-lehden lukija? Onko/miten hän on muuttunut ajan myötä?

Luulen, että alussa lukija oli tyypillisemmin juuri antiikin harrastaja. Nyt hän saattaa olla yhtä hyvin innokas kirpputorien koluaja, joka haluaa sisustaa kotiaan juuri kauniilla, kestävillä ja ekologisilla löydöillään. Lukijakunta on laajentunut ja mukana on ihmisiä monelaisista tulotasoista.

6. Muutama vuosi sitten lehtenne muutti ulkoasuun. Mikä on ollut lukijan palaute asiasta?

Lukijat pitivät lehden modernisoinnista. Nykyään lehdessä on entistä enemmän ihmisiä ja se tekee siitä ihmisläheisemmän, persoonallisemman. Rakennemuutos tekee sen selkeämmäksi, mitä alaa käsittelevä artikkeli löytyy mistä osiosta.

7. Onko ollut teemoja jotka olisivat olleet erityisen suosittuja? Ovatko suosikit muuttuneet ajan myötä?

Kotien esittelyt ovat aina olleet ja ovat yhä rakastetuimpia. Keräilijöiden kokoelmia kysytään jatkuvasti. Juuri 1900-luvun design on aihe, joka puhuttelee nykylukijoita valtavasti, mutta joka ei vastaavasti noussut vielä 1990-luvulla.

8. Miten A&D lehti valitsee aiheet, joista kirjoittaa?

Meillä on tietyt juttukonseptit, jotka täytämme liki joka numeroon joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta (esim. koti, muotoilun mestari, perinne elää). Yritämme saada niihin vaihtelua. Jos edellisessä numerossa esiteltiin klassinen antiikkikoti, yritetään seuraavaan löytää vaikka linjakas funkiskoti. Suuri osa lukijoista on tilaajia, joten he lukevat jokaisen numeron.

9. Onko Antiikki & Design-lehdellä esikuvia tai inspiraation lähteitä?

Ei varsinaista esikuvaa, mutta seuraamme aktiivisesti esim. ruotsalaisia Antik & auktion – ja Hem & antik -lehtiä. Amerikkalaista Antiques-lehteäkin on hauska lukea, mutta sen maailma on toki todella etäällä omastamme.

10. Mitkä aiheet ovat saaneet eniten palautetta?

Juuri kodit. Lukijoista on ihanaa päästä kurkistamaan jonkun toisen ihmisen kauniiseen kotiin.

11. Miltä voisi mielestänne näyttää antiikkilehti visuaalisesti: kuinka suuri tulisi olla kuvien osuus – onko se rajattu ja määrittäkö se myös sisältöä?

Kuva ovat valtavan tärkeitä. Juuri niiden seurassa nautiskellaan. Siksi myös esim. kuvatekstit ovat todella merkittäviä. Antiikki & Designissa kuvateksteissä on oltava valtavasti tietoa kuvan esineistä. Sisustuslehtien kuvaileva, ei niin informatiivinen tyyli ei sopisi meille lainkaan. Kyllä jokaisessa jutussa pitää olla vähintäänkin näyttävä avaus.

12. Miten syntyvät lehden kansikuvat? Miten ne valitaan? Onko kansikuvalla vaikutusta myyntiin? Millainen oli Teidän toimittajan uranne aikana eniten myydyin Antiikki & Design-numeron kansi?

Yritämme saada vaihtelua kansiin. Uuden lehden kannen tulee aina erota edellisestä. Olemme tuoneet myös jonkin verran ihmisiä kansiin. Siitä on pidetty. Kannella on toki vaikutusta myyntiin, mutta kyllä Antiikki & Designin lukijoista suurin osa on yhä tilaajia, ei irtonumero-ostajia.

Tunnelmalliset joulunumerot ovat aina irtonumeromyynissä ostetumpia. Varmasti vanhat tavarat ja nostalgia puhuttelevat juuri joulun aikaan parhaiten. Siksi olemme nyt kolmena vuotena tehneet myös irtonumeromyyntiin erikoislehden Wanhan ajan joulu, jota on myyty erittäin hyvin.

13. Mitä kanavia pitkin lehti saavuttaa lukijansa? Onko käytössä paperisen julkaisun lisäksi internet sivustot? Entä muut sosiaalisen median alustat?

Lukijat ovat jo jonkin verran varttuneempia, joten paperilehti toimii parhaiten. Nettisisältöjä olisi tietenkin hienoa toteuttaa, mutta kolmen hengen toimituksessamme siihen ei vain riitä resursseja. Somekanavista parhaiten toimii FB, joka on aikuisten käyttäjien suosiossa. Meillä toki on myös IG käytössä, mutta esim. Tiktokia emme ole edes miettineet.

14. Miten sosiaalimedian käyttäjät eroavat A&D:n paperilehden lukijoista?

IG:ssä on enemmän nuorta väkeä. FB:ssä kommunikoimme usein tapahtumista jne, joten siellä on kyllä samoja henkilöitä, jotka tilaavat paperilehteä.

15. Mitkä postitukset saavat enemmän reaktioita sosiaalimediassa? Antaako se toimittajalle tietoa ja jos, niin millaista?

Kilpailut ja tapahtumat. Toisinaan bongaamme somen kautta kiinnostavia keräilijöitä, joista teemme jutun.

16. Pyrkiikö Antiikki & Design tulevaisuudessa käyttämään enemmän uusia kanavia, teematapahtumia ja markkinointimenetelmiä nuorien lukijoiden saavuttamiseksi, vai aikooko se suosia perinteistä painotuotetta?

Suosimme paperilehteä, mutta yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavat tapahtumat ovat äärimmäisen suosittuja. Niitä meillä on paljon. Tapahtumailmoittelu on myös osa mediamyyntiämme.

17. Miten A&D pärjää mediamaailmassa? Mikä tukee lehtien julkaisemista?

Olosuhteet huomioon ottaen hyvin, koska lukijamäärä on pysynyt suunnilleen samana.

Tarjoamme sen verran erityistä niche-aineistoa, että lukijat ovat valmiita maksamaan siitä, koska sitä ei saa netistä. Meillä on äärimmäisen asiantuntevia kirjoittajia, joilla on vahvat akateemiset meriitit. Itse olen FT.

18. Tekeekö lehtenne yhteistyötä yritysten kanssa (esim. antiikkiliikkeet, matkatoimistot)?

Todella paljon. Lukijamatkamme ovat hyvin suosittuja. Viime aikoina olemme tehneet paljon yhteistyötapahtumia varsinkin koru- ja kelloliikkeiden kanssa. Kellokeräilybuumi näkyy nyt todella vahvana Suomessa.

19. Kuinka suuri on A&D:n toimituskunta? Kuinka monta pysyvää kirjoittajaa lehdellänne on? Millaista on yhteistyö kirjailijoiden ja valokuvaajien kanssa (esim. onko jokaisella projektilla/artikkelilla erikseen sopimukset heidän kanssaan vai ovatko he pysyvästi lehdessänne töissä)?

Meitä on kolme: erikoistoimittaja Antti Kaijalainen, visualisti Miia Taskinen ja minä.

Arviointiosuudessa (jonne siis lukijat saavat lähettää kuvia esineistään ja kysymyksiä niistä) meillä on omien alojensa asiantuntijat vastaajina. Lisäksi käytämme tiettyjä, luotettavia free-toimittajia ja -valokuvaajia. Kaikki ulkopuoliset toimijat tekevät töitä freesopimuksella eli eivät ole palkkalistoillamme.

20. Millaisena itse näette Antiikki & Design-lehden viiden vuoden kuluttua?

Uskon, että valitsemamme linja on oikea. Haluamme antaa jokaisessa lehdessä paljon tietoa, mutta myös elämyksiä ja unelmia. Kauniiden kuvien ja kiinnostavien kohteiden vuoksi Antiikki & Designin parissa voi myös unelmoida.

pööning

ARTIKLITE KATALOOG
2015–2020

AJALOOGA MAJAD

- Köstri talu Saaremaal. Karola Mursu. Pööning 1 (1) / 2015
- Haapsalu toomkirik – keskaegne katedraal. Anu Mänd. Pööning 1 (1) / 2015
- Mardi talu rehemaja. Karola Mursu. Pööning 1 (2) / 2016
- Presidendi kantselei hoone Kadriorus. Karola Mursu. Pööning 1 (2) / 2016
- Vaba mõtte majad mereäärsel kaljul. Liberty suvemõis. Oliver Orro. Pööning 1 (2) / 2016
- Suvituskodu Haapsalus. Karola Mursu. Pööning 2 (3) / 2016
- Pärnu rannahotellist Narva-Jõesuu sanatooriumiks. Madis Tuuder. Pööning 2 (3) / 2016
- Suurupi alumine tuletorn – Eesti vanim puittuletorn. Silja Konsa. Pööning 2 (3) / 2016
- Siin ta on – vana jaam. Kunstnike kodu Rootsi raudteejaamas. Karola Mursu. Pööning 3 (4) / 2016
- Maja, kus elas ja töötas Amandus Adamson. Muinsuskaitseamet. Pööning 3 (4) / 2016
- Laikmaa muuseum. Üks ja ainumas Taebla. Mirjam Peil. Pööning 3 (4) / 2016
- Seitsme mäe ja metsa taga Põlvamaal. Kunstnike Kalli ja Ove Kalde kodu. Pööning 4 (5) / 2016
- Vääna mõisahoonest restaureerimise võlu ja valu. Nele Rohtla. Pööning 4 (5) / 2016
- Vääna mõisahoonest uuestisünd – tööde tellija pilk restaureerimisprotsessile. Kaupo Rätsepp.
Pööning 4 (5) / 2016
- Kodu täis lugusid. Kadi Alatalu, Karola Mursu. Pööning 1 (6) / 2017
- Linnutaja talu Kurgjal. Karola Mursu. 1 (6) / 2017
- Muusika ja melu ühes ajaloo majas. Karola Mursu, Heli Nurger. Pööning 2 (7) / 2017
- Kabli reederi maja. Karola Mursu. Pööning 2 (7) / 2017
- Kodu vanas koolimajas. Karola Mursu. Pööning 3 (8) / 2017
- Laupa. Haldjaloss vete kohal. Ants Hein. Pööning 3 (8) / 2017
- Laupa mõisa restaureerimislugu. Jaan Jõgi. Pööning 3 (8) / 2017
- Namaste – tervetuloa sydämeenil! Namaste – tere tulemast minu südamesse! Karola Mursu.
Pööning 4 (9) / 2017
- Soome esindus Eestis – keset taastatud hiilgust. Karola Mursu. Pööning 4 (9) / 2017
- Pikakose – sajandi jagu lugusid. Karola Mursu. Pööning 1 (10) / 2018
- Toredus hinges! Albi talu häärber Hallistes Mulgimaal. Annika Lill, Heiki Pärdi, Karola Mursu.
Pööning 2 (11) / 2018
- Pulmadeks valminud juugendvilla. Ammende villa Pärnus. Karin Hallas-Murula. Pööning 2 (11) / 2018
- Puitpitsi lummuses – korterelamu Tartus. Mart Siilivask, Kristiina Ribelus, Karola Mursu.
Pööning 3 (12) / 2018
- Suurtsugu Suuremõisa. Ants Hein. Pööning 3 (12) / 2018
- Hiiu-Suuremõisa restaureerimisest ning Ungern Sternbergide jäljest mõisas. Viljar Vissel.
Pööning 3 (12) / 2018
- Pika ajaloo maja Pikal tänaval. Karola Mursu. Pööning 4 (13) / 2018
- Jõulud väikelinna kodus. Pilguheit 19. sajandi lõpu bürgeri koju. Odette Kirss. Pööning 4 (13) / 2018
- Kodu Supilinna magusaimal tänaval. Karola Mursu. Pööning 1 (14) / 2019
- Lauluisa ja linnaarsti Võru-aastad. Kodu ja pereelu (1833–1877). Aimi Hollo. Pööning 1 (14) / 2019
- Kärdla vabrikuelamu. Kristiina Frolova. Pööning 2 (15) / 2019
- Armastusega äratatud – ühe vabrikuelamu uuestisünd. Karola Mursu. Pööning 2 (15) / 2019

Maja nagu külalisteraamat. Karuse jaamahoone. Karola Mursu. Pööning 2 (15) / 2019
Kes aias? Moodsad lasteaiahooned. Sandra Mälk. Pööning 2 (15) / 2019
Õnnelik on see, kes on õnnelik oma kodus. Kaubi doktorat. Karola Mursu, Heli Nurger.
Pööning 3 (16) / 2019
Rohukauplus Kreutzwaldi tänaval. Stedingu maja. Karola Mursu. Pööning 3 (16) / 2019
Beelitz ja Seewald. Ühtmoodi uhked ja ühtmoodi lagunevad haiglakompleksid. Karin Hallas-Murula.
Pööning 3 (16) / 2019
Kuused olid kui suhkrupääd... Karola Mursu. Pööning 4 (17) / 2019
Kõltsu, talvine roos. Ants Hein. Pööning 4 (17) / 2019
Maja nagu juturaamat – Niguliste kiriku preestrimaja. Karola Mursu, Heli Nurger. Pööning 1 (18) / 2020
Kroonitud klooster. Padise kloostri uus tulemine. Karin Paulus. Pööning 1 (18) / 2020
Mitme põlvkonna kodu – Uue-Varbla mõis. Karola Mursu. Pööning 1 (18) / 2020
Siniaru salaparadiis. Karola Mursu, Heli Nurger. Pööningu erinumber Hoov. 2020.
Suveköök on suvekodu süda. Liis Keskküla. Pööningu erinumber Hoov. 2020.
Roosiaia kuninganna. Aiapaviljoni saamise lugu. Heli Nurger. Pööningu erinumber Hoov. 2020.
Endisest karjalaudast valgusküllaseks suveköögiks. Heli Nurger. Pööningu erinumber Hoov. 2020.
Säärane mulk! (Kasvahoone Mulgimaal) Grete Ots, Kalev Ots. Pööningu erinumber Hoov. 2020.
Ood möödunud aegadele – Keskvere mõis. Karola Mursu. Pööning 2 (20) / 2020
Tõlluste Tõll ja Tõlluste lustus. Ants Hein. Pööning 2 (20) / 2020
Fragmente sajanditagusest soliidisusest – kodu Bekkeri tehase inseneride majas. Karola Mursu.
Pööningu erinumber Kopli. 2020
Näoga päikese poole – kodu Vene-Balti laevatehase asedirektorite majas. Karola Mursu.
Pööningu erinumber Kopli. 2020
Aleksandr Wladovsky *Gesamtkunstwerk* ehk ühendkunsteos – Kopli Püha Nikolause kirik.
Eero Kangor. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Mitme haritlaspõlve kodu Nõmmel. Karola Mursu, Heli Nurger. Pööning 3 (22) / 2020
Kurtna linnukasvatuse katsejaama peahoone. Liina Jänes. Pööning 3 (22) / 2020
Kolhoosiaegsete elamute tüüpprojektid. Liisi Kruusa. Pööning 3 (22) / 2020
Vene romanss. Kodu stalinistlikus kortermajas. Karola Mursu. Pööning 4 (23) / 2020
Kus elab Tartu vaim? Eesti lummavaim raamatukogu Toomemäel. Mariann Raisma.
Pööning 4 (23) / 2020

KUNSTIAJALUGU

Hansu ja Jaani ilmumine. Merike Kurisoo, Aivar Põldvee. Pööning 4 (9) / 2017
Päranduseks saadud ehted. Ülle Kruus. Pööning 4 (13) / 2018
Asjade võimust keskaja inimese elus ja surmas. Kerttu Palginõmm. Pööning 4 (13) / 2018
Eesti Kunstimuuseumi kogud 1919–1944. Kersti Kuldna-Türkson. Pööning 1 (14) / 2019
Eesti Kunstimuuseumi kogud 1945–1969. Kersti Kuldna-Türkson. Pööning 2 (15) / 2019
Eesti Kunstimuuseumi kogud 1970–1994. Kersti Kuldna-Türkson. Pööning 3 (16) / 2019
Eesti Kunstimuuseumi kogud 1995–2019. Kersti Kuldna-Türkson. Pööning 4 (17) / 2019
Neitsi Maarja: naine, ema, kuninganna. Merike Kurisoo. Pööning 1 (18) / 2020
Kunstiteoste rännulood. Seikluslikke seiku nelja 17. sajandi maali eluloost Kadrioru kunstimuuseumi ja Mikkeli muuseumi kogus. Greta Koppel. Pööning 2 (20) / 2020
Nõukogude perioodi monumentaalkunst – kas, kellele ja kuidas säilitada? Hilka Hiiop, Anu Soojärv. Pööning 3 (22) / 2020
Eesti kunstnikest stalinismi tormisilmas. Tõnis Tatar. Pööning 3 (22) / 2020
Eesti barokitäht Christian Ackermann. Tiina-Mall Kreem. Pööning 4 (23) / 2020

MUINSUSKAITSE

Milleks meile muinsuskaitse? Siim Raie. Pööning 4 (5) / 2016
Paindlikkus muinsuskaitstes. Triin Talk. Pööning 2 (7) / 2017
Nähtav ja nähtamatu muinsuskaitsealadel. Kaarel Truu. Pööning 3 (12) / 2018
Pärandit väärtustava keskkonna loob tundlikult lisatud uushoonestus. Madle Lippus. Pööning 4 (13) / 2018
Eesti rikkalik militaarpärand saab täiendust. Anni Martin. Pööning 1 (14) / 2019
Säde aiapidu tõi Valga muuseumile kogukonna sõbra tiitli. Marju Rebane. Pööning 2 (15) / 2019

INTERJÖÖR

Need salapärased pööningud. Heli Nurger. Pööning 1 (1) / 2015

Hõrgud lõhnad klaaslae all. Maiasmoka kohvik. Mirjam Peil. Pööning 1 (1) / 2015

Köök ja elu. Köögi areng ruumina 20. sajandil ja argikeskkond Eestis. Kai Lobjakas.

Pööning 1 (2) / 2016

Paul Balin tapeedid – historitsistlik silmapete. Kadri Kallaste. Pööning 1 (2) / 2016

Ajaloolised ahjutüübid. Kaarel Truu. Pööning 3 (4) / 2016

Mängud ruumiga. Filmi „Seltsimees laps“ võttepaigad. Karola Mursu. Pööning 1 (10) / 2018

Kohaliku aja järgi. Kuidas moodsat kodu kujundada? Triin Ojari. Pööning 2 (11) / 2018

Antiigihõnguline oaas keset Tartu linna. Esimene Eesti muuseumile kavandatud interjöö –

Pompei stiilis maalingud Tartu Ülikooli kunstimuseumis. Jaanika Anderson. Pööning 4 (13) / 2018

Kalinka restoran Koplis. Kai Lobjakas. Pööningu erinumber Kopli. 2020

Panoraamtapeedid – piirideta kunstiteos. Kadri Kallaste. Pööning 4 (23) / 2020

Anija mõisa kirju tapeedilugu. Viljar Vissel. Pööning 4 (23) / 2020

STIILIAABITS

Barokk. Viljar Vissel. Pööning 1 (1) / 2015
Rokokoo. Viljar Vissel. Pööning 1 (2) / 2016
Klassitsism. Viljar Vissel. Pööning 2 (3) / 2016
Ampiir. Viljar Vissel. Pööning 3 (4) / 2016
Biidermeier kui kodanliku elustiili jälg. Viljar Vissel. Pööning 4 (5) / 2016
Historitsism – retrospektiivne esteetika. Viljar Vissel. Pööning 1 (6) / 2017
Historitsism – gootika, renessansi ja klassitsismi ainetel. II osa. Viljar Vissel. Pööning 2 (7) / 2017
Historitsism – baroki ja rokokoo ainetel. III osa. Viljar Vissel. Pööning 3 (8) / 2017
Juugend – uus ja noor stiil. Viljar Vissel. Pööning 4 (9) / 2017
Eesti eneseotsimine – traditsionalism, funktsionalism, modernism. Viljar Vissel. Pööning 1 (10) / 2018
Suurtööstused ja väikeettevõtted – populaarsed ja hinnatud tänaseni. Eesti tööstuste toodang
20. saj esimesel poolel. Viljar Vissel. Pööning 2 (11) / 2018
Tootmise täitmine ja defitsiit. Nõukogude aeg. Viljar Vissel. Pööning 3 (12) / 2018
Kuidas mõõta aega? Kellad. Viljar Vissel. Pööning 4 (13) / 2018
Istuge, palun! Toolid. Viljar Vissel. Pööning 1 (14) / 2019
Akende stiiliaabits. Karola Mursu. Pööning 1 (14) / 2019
Kuidas pikendada päevavalgust? Valgustid. Viljar Vissel. Pööning 2 (15) / 2019
Lusikatäis. Lusikad. Viljar Vissel. Pööning 3 (16) / 2019
Puhas nagu prillikivi. Prillid. Viljar Vissel. Pööning 4 (17) / 2019
Karikas... peeker... pokaal. Viljar Vissel. Pööning 1 (18) / 2020
Kuidas harjumuspärane mugavus õue sattus. Aiamööbel. Viljar Vissel. Pööningu erinumber Hoov. 2020
Ilu ei sünni patta panna. Kosmeetika. Viljar Vissel. Pööning 2 (20) / 2020
Kopli tramm – usaldusväärne ja kindel. Ivo Parbus. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Kopli ukсед. Juhan Hint. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Peegeldus poleeritud pinnalt. Peeglid. Viljar Vissel. Pööning 3 (22) / 2020
Mustriaabits. Mustrid, interjöörid, tapeedid. Viljar Vissel. Pööning 4 (23) / 2020

DISAINIKLASSIKA

Tähendusrikas hõbesõlg. Viikingiprossid. Mirjam Peil. Pööning 1 (2) / 2016
Nikolai Langebraun – portselanitootja Tallinnast. Anne Ruusaar. Pööning 2 (3) / 2016
Klaasesemed meie kodudes. Anne Ruusaar. Pööning 4 (5) / 2016
Hõbedamärgid. Ülle Jäe. Pööning 1 (6) / 2017
Käsitööliste ripsildid – hõbedast dokumendid. Anu Mänd. Pööning 1 (6) / 2017
Kuznetsovi portselan ja fajanss. Ene Heimvell. Pööning 2 (7) / 2017
Eesti tööstusmessid. Anne Ruusaar. Pööning 3 (8) / 2017
Kristallimärgid. Anne Ruusaar. Pööning 3 (8) / 2017
Lorup või Riihimäki? Anne Ruusaar. Pööning 4 (9) / 2017
Norma mänguasjad. Helena Grauberg. Pööning 1 (10) / 2018
Langebrauni lastenõud. Anne Ruusaar. Pööning 1 (10) / 2018
Metalne keskkond. Tallinna Juveelitehase toodang. Kai Lobjakas. Pööning 2 (11) / 2018
Luterma – auväärne kohalik kaubamärk. Elo Lutsepp. Pööning 3 (12) / 2018
Ajatud haprad kuusehted. Marika Plooman. Pööning 4 (13) / 2018
Tarbeklaas – tarbe klaas. Anne Ruusaar. Pööning 1 (14) / 2019
Eesti ehe: oma või laenatud? Jana Reidla. Pööning 2 (15) / 2019
Peaaegu unustatud tööstustekstiil. Kai Lobjakas. Pööning 3 (16) / 2019
Savist argipäev. Tallinna Ehituskeraamika tehas. Kai Lobjakas. Pööning 4 (17) / 2019
Raha keskaegsel Liivimaal. Ivar Leimus. Pööning 1 (18) / 2020
Meissen – valge kuld. Anne Ruusaar. Pööning 2 (20) / 2020
Kummitööstus Põhjala veekindel uudistoode. Anne Ruusaar. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Koopereerumise viljad. Karin Paulus. Pööning 3 (22) / 2020
Eesti kodude tapeetide tootjad. Kristiina Ribelus. Pööning 4 (23) / 2020

ALEVITE PÄRLEID

Mõisaküla. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (1) / 2015
Järva-Jaani. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (2) / 2016
Loksa. Heiki Pärdi. Pööning nr 2 (3) / 2016
Vasalemma. Heli Nurger. Pööning nr 3 (4) / 2016
Märjamaa. Heiki Pärdi. Pööning nr 4 (5) / 2016
Türi. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (6) / 2017
Väike-Maarja. Heiki Pärdi. Pööning nr 2 (7) / 2017
Rapla. Heiki Pärdi. Pööning nr 3 (8) / 2017
Tõrva. Heiki Pärdi. Pööning nr 4 (9) / 2017
Otepää. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (10) / 2018
Jõgeva. Heiki Pärdi. Pööning nr 2 (11) / 2018
Vändra. Heiki Pärdi. Pööning nr 3 (12) / 2018
Lihula. Heiki Pärdi. Pööning nr 4 (13) / 2018
Suure-Jaani. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (14) / 2019
Kohila. Heiki Pärdi. Pööning nr 2 (15) / 2019
Kärdla. Heiki Pärdi. Pööning nr 3 (16) / 2019
Aegviidu. Heiki Pärdi. Pööning nr 4 (17) / 2019
Põltsamaa. Heiki Pärdi. Pööning nr 1 (18) / 2020
Sindi. Heiki Pärdi. Pööning nr 2 (20) / 2020
Kopli pärlid. Oliver Orro. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Elva. Heiki Pärdi. Pööning nr 3 (22) / 2020
Kilingi-Nõmme. Heiki Pärdi. Pööning nr 4 (23) / 2020

KULTUURILUGU

Eesti oma suvitusoas – rannakülad. Põgus pilguheit ühte Eesti suvituskultuuri peatükki.

Kadi Karine. Pööning 2 (3) / 2016

Elva – kõige kuumem sisemaakuurort. Kristo Kooskora. Pööning 2 (3) / 2016

Šikk ja noobel Karin Siim-Juse. Mirjam Peil. Pööning 2 (3) / 2016

Rataste pööreldes möödub aeg. Jalgratta ajaloost Eestis. Valdo Praust. Pööning 2 (3) / 2016

Kunstnikud keldris ja pööningul. Kunstnike ateljeed. Oliver Orro. Pööning 3 (4) / 2016

Ants Laikmaa ja tema inimesed. Liis Pählapuu. Pööning 3 (4) / 2016

Ants Laikmaa – laia joonega boheemlane. Rutt Hinrikus. Pööning 3 (4) / 2016

Eesti Rahva Muuseumi loomisest ja inimestest selle taga. Piret Õunapuu. Pööning 3 (4) / 2016

Vääna. Lisandusi ühe mõisamaja portreele. Ants Hein. Pööning 4 (5) / 2016

Jõulud Vääna mõisas 120 aastat tagasi. Tlk. Ants Hein. Pööning 4 (5) / 2016

Kaamosepühad. Piret Õunapuu. Pööning 4 (5) / 2016

Eestlase muistne hiilgus. Ivar Leimus. Pööning 4 (5) / 2016

Tagatubade poeetika. Sirje Kiin. Pööning 1 (6) / 2017

Raamatuga ärkamisest. Siim Raie. Pööning 1 (6) / 2017

Laulupeolise linn. Karin Paulus. Pööning 2 (7) / 2017

Laulupidu – korduv ja kordumatu. Kadi Kähär-Peterson. Pööning 2 (7) / 2017

„Kool olgu lastele teiseks koduks!“ Sandra Mälk. Pööning 3 (8) / 2017

Tuhast tõusnud Tartu Ülikooli aula. Kristiina Tiideberg. Pööning 3 (8) / 2017

Kõnelevad linnaplaanid. Vana linn Viljandi. Lilian Hansar. Pööning 3 (8) / 2017

Mõisahooned mõisakoolideks. Merle Kinks. Pööning 3 (8) / 2017

Neli mitteametlikku märtsipäeva. Urho Kaleva Kekkoneni mitteametlik visiit Tallinna.

Mairo Rääsk. Pööning 4 (9) / 2017

Soome – Eesti arhitektuuri suurim mõjutaja. Karin Hallas-Murula. Pööning 4 (9) / 2017

Minox'i fotokaamera. Kadi Alatalu. Pööning 1 (10) / 2018

Valge pruutkleit. Piret Õunapuu. Pööning 2 (11) / 2018

Kiindumused Kadriorus. Kerttu Männiste. Pööning 2 (11) / 2018

Ajarännak Rõuge muinastalus. Nele Kangert. Pööning 2 (11) / 2018

Kindarevolutsioon meditsiinis. Maie Toomsalu. Pööning 2 (11) / 2018

Kallas kahel pool. Aivar Põldvee, Helgi Põllo. Pööning 3 (12) / 2018

Estonia – maailma üks enimtoodetud vormelautosid. Arno Sillat. Pööning 3 (12) / 2018

Vana aja vanadekodudest. Oliver Orro. Pööning 4 (13) / 2018

Eesti keele sünnilugu. Valter Lang. Pööning 1 (14) / 2019

Maa salakeel. Peeter Päll. Pööning 1 (14) / 2019

Seltsimajad. Karin Paulus. Pööning 2 (15) / 2019

Ämmaemandad keskaja Eestis. Inna Põltsam-Jürjo. Pööning 3 (16) / 2019

Eesti mõisaarhitektuuri avastamata saladus – puitmõisad. Elis Pärn. Pööning 4 (17) / 2019

Aidad lukku! Kodalukkude ajaloost. Heidi Solo. Pööning 4 (17) / 2019

Kirjud kirikud. Keskaegsetest ja hilisematest maalingutest Eesti maakirikutes. Anneli Randla, Hilka Hiip. Pööning 1 (18) / 2020
Keskaegne vabaajaveetmine – hasart- ja õnnemängud. Eero Heinloo. Pööning 1 (18) / 2020
Tunded ja tehnika. Kolm muusikalist pärli. Karin Kopra. Pööning 2 (20) / 2020
Kopli töölisasumid. Madis Tuuder. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Sidrunkollane, kastanipruun, mürkroheline. Pigmendid tapeetides. Kadri Kallaste. Pööning 4 (23) / 2020

AIAAJALUGU

- Jõulutaimed. Hooldusnipid. Ajalugu. Urmas Laansoo. Pööning 1 (1) / 2015
- Kuidas talupoeg endale iluaia sai. Anneli Banner. Pööning 1 (2) / 2016
- Kirjanike aed Nõmme-Rahumäel. Elle-Mari Talivee. Pööning 2 (3) / 2016
- Läbi ajaloo kasvanud linnaaiad. Tiina Tammet. Pööning 2 (3) / 2016
- Linnaaedade 12 vana ilutaimet. Tiina Tammet. Pööning 2 (3) / 2016
- Iluaedadest hiliskeskajal. Ülle Sillasoo. Pööning 3 (4) / 2016
- Lilleaas koduaias – kuidas seda rajada? Kristiina Hellström. Pööning 3 (4) / 2016
- Kes elab pööningul? 1. Aleksei Turovski. Pööning 3 (4) / 2016
- Kes elab pööningul? 2. Aleksei Turovski. Pööning 4 (5) / 2016
- Igihaljad triiphoned. Jaana Särg. Pööning 4 (5) / 2016
- Talveaedade ajaloolised taimed. Urmas Laansoo. Pööning 4 (5) / 2016
- C. R. Jakobsoni aed Kurgjal. Tiina Toomet. 1 (6) / 2017
- Traditsioonilise püsilillepeenra rajamine. Anneli Banner. 1 (6) / 2017
- Vanad õunapuud ja –sordid Eestis. Toivo Univer. Pööning 2 (7) / 2017
- Unustatud kooliaiad. Anneli Banner. Pööning 3 (8) / 2017
- Naised minu aedades. Lugudega taimed. Annika Michelson. Pööning 4 (9) / 2017
- Vabariigivanune lilleaed ja maja. Heli Nurger. Pööning 1 (10) / 2018
- Taluõuede tarastusest eestiaegse kodukaunistustöö valguses. Maret Tamjärv. Pööning 2 (11) / 2018
- Hekk – tarviline ja/või uhkuse asi. Anu Kaur. Pööning 3 (12) / 2018
- Eesti kalmistukultuur. Traditsioonilised kalmutaimed ja kalmistukultuuri areng. Reet Palusalu.
Pööning 4 (13) / 2018
- Eesti esiaed. 1920.–1930. aastate aiandusest Kloostrimetsa talu näitel. Karin Evik. Pööning 1 (14) / 2019
- Kevadised kaunitarid lilleaias. Anneli Banner. Pööning 2 (15) / 2019
- Ürdid aias ja toidulaual. Maret Makko, Heli Nurger. Pööning 3 (16) / 2019
- Ajaloolise aiaruumi kujunemine ja kujundamine. Edgar Kaare. Pööning 3 (16) / 2019
- Aiaajaloo allikad – põllumajandusliku üleskirjutuse materjalid. Anneli Banner. Pööning 4 (17) / 2019
- Keskaja jälgi maastikes. Tiina Tallinn. Pööning 1 (18) / 2020
- Taimi vanaemade aedades. Heli Nurger. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Abi köögist ja aiast. Pille Hermann. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Teede sillutamine traditsiooniliste materjalidega. Kersti Lootus. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Sõbralik roherevolutsioon Koplis. Liis Serk. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Koduaedade kujundus läbi aegade. Anneli Banner. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Kunst Eesti parkides. Valdeko Lukken, Kreet Sipelgas. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Eestimaa baroksed maastikud. Sulev Nurme. Pööning 2 (20) / 2020
- Aiandusest keskaegses Põhja-Tallinnas. Tiina Tallinn. Pööningu erinumber Kopli. 2020
- Peremeheks omal (aia) maal. Heli Nurger. Pööning 3 (22) / 2020
- Igimoekas haljas aknalaud. Jaan Mettik. Pööning 4 (23) / 2020

MEISTER

Puusepp Joosep Metslang Pööning 1 (1) / 2015
Ehtekunstnikud Anne-Aidan Roolaht ja Harvi Varkki. Pööning 1 (2) / 2016
Asuurkeraamikud: Urmas Puhkan, Kärt Seppel, Aigi Orav, Külli Kõiv, Liisa Pähk, Lauri Kilusk ja Kadri Pärnamets. Pööning 2 (3) / 2016
Restauraator Hilikka Hiiop. Pööning 3 (4) / 2016
Luumeister Monika Hint. Pööning 4 (5) / 2016
Sisearhitektid Krista Lepland ja Malle Jürgenson. Pööning 1 (6) / 2017
Löötsameister Leho Laaser. Pööning 2 (7) / 2017
Sisearhitekt ja õpetaja Leila Pärtelpoeg. Pööning 3 (8) / 2017
Restauraator Jarkko Kalevi Arhilahti. Pööning 4 (9) / 2017
Lubjameister Priit Penu. Pööning 1 (10) / 2018
Kunstnikukäega rätsep Maila Luht. Pööning 2 (11) / 2018
Mees nagu orkester – restauraator Dan Lukas. Pööning 3 (12) / 2018
Kuidas Rätsepast sai kellasest. Meister Arvo Rätsepa lugu. Pööning 4 (13) / 2018
Meister tööriistamuseumiga. Restauraator Tõnu Parmakson. Pööning 1 (14) / 2019
Klaasimeistrid Olustverest – Eili Soone ja Aleksandra Pavlenkova. Pööning 2 (15) / 2019
Tõrvaajamise meistriklass. Meister Enn Berens. Pööning 3 (16) / 2019
Töö, mis jääb sajanditeks. Kuldtikandi meister Lilian Bristol. Pööning 4 (17) / 2019
Trükikunsti meistriklass Tartus. Trükikunsti ja Paberimuseum. Pööning 1 (18) / 2020
Kes kasvas vanaema aias? Aiandusentusiast Tiia Morfin. Pööningu erinumber Hoov. 2020
Unistus Galiitsiast Setomaal. Pitsimeister Ulve Kangro. Pööning 2 (20) / 2020
Autoklassika ravila keset Koplit. Frank Lukk. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Poesia rõivakunsti. Kunstnik ja disainer Marit Ilison. Pööning 3 (22) / 2020
Kalligraafias kohtuvad mõte, vorm ja tunne. Kalligraaf Tatiana Iakovleva. Pööning 4 (23) / 2020

RESTAUREERIMINE

- Vanad ahjud. Artur Ümar. Pööning 1 (1) / 2015
- Kuidas ahjusid hooldada ja kütta? Pööning 1 (1) / 2015
- Biedermeierstiilis tooli restaureerimine. Urmas Veersalu. Pööning 1 (1) / 2015
- Kuidas säilitada vanu tekstiile? Helle Avila ja Karola Mursu. Pööning 1 (1) / 2015
- Väike hõbeehete hoidmise õpetus. Harvi Varkki. Pööning 1 (2) / 2016
- Vana talupojakapi korrastamine pesukausalusest kraanikausikapiks. Kerttu Küünarpuu. Pööning 1 (2) / 2016
- Puidust palkmaja tarvis. Andres Uus. Pööning 1 (2) / 2016
- Saku mõisahäärberi ehitamisajast dendrokronoloogilise uuringu abil. Lembit Teinbas, Alar Läänelaid.
Pööning 1 (2) / 2016
- Mõisted – renoveerimine, rekonstrueerimine, konserveerimine, restaureerimine. Riin Alatalu.
Pööning 2 (3) / 2016
- Tervislik kodu. Liina Kalamees. Pööning 2 (3) / 2016
- Puitdetailid vanas majas. Vahur Kõrbe. Pööning 2 (3) / 2016
- Mida pidada silmas aastakümneid seisnud vana jalgratta korrastamisel? Valdo Praust. Pööning 2 (3) / 2016
- Kõitjate märgised nahkköidetel. Rene Haljasmäe. Pööning 3 (4) / 2016
- Kuidas puhastada vana ahju värvikihtide alt? Kerttu Küünarpuu. Pööning 3 (4) / 2016
- Värvid ajaloo majas. Kristiina Ribelus, Karola Mursu. Pööning 4 (5) / 2016
- Mööbli restaureerimise ABC. Vanad viimistlused ja nende parandamine. Pille Suurna. Pööning 4 (5) / 2016
- Vana tugitooli katteriide vahetus. Kuidas valida ja vahetada kangast? Timo Talvik. Pööning 1 (6) / 2017
- Soojustamisest. Targo Kalamees. Pööning 1 (7) / 2016
- Puitverandad. Keidi Saks. Pööning 2 (7) / 2017
- Nõuandeid veranda restaureerimiseks ja kaasajastamiseks. Keidi Saks. Pööning 2 (7) / 2017
- Heliisolatsioon eluruumides. Marko Ründva. Pööning 2 (7) / 2017
- Hallitusseened meie ümber. Kalle Pilt. Pööning 3 (8) / 2017
- Vanad aknad ja ventilatsioon. Tarmo A. Elvisto. Pööning 3 (8) / 2017
- Metallmanuste puhastamine. Kerttu Küünarpuu. Pööning 3 (8) / 2017
- Ajaloolised puitpõrandad Eesti interjöörides. Anita Jõgiste. Pööning 4 (9) / 2017
- Nõuandeid puitpõrandate hooldamiseks. Anita Jõgiste. Pööning 4 (9) / 2017
- Vanade laudpõrandate restaureerimine. Kermo Jürmann. Pööning 4 (9) / 2017
- Majavamm. Kalle Pilt. Pööning 4 (9) / 2017
- Kuldaväärt leiud kodusest fotokogust. Kuidas kodustes tingimustes fotosid säilitada. Kadi Sikka.
Pööning 1 (10) / 2018
- Vanade laudpõrandate uuestiehitamine. Kermo Jürmann. Pööning 1 (10) / 2018
- Taluhäärberite restaureerimisprobleemidest. Karl Kallastu. Pööning 2 (11) / 2018
- Lubikrohv. Kermo Jürmann. Pööning 2 (11) / 2018
- Puitpits – materjalist ja mustritest vaimustunud arhitektuur. Liisi Selg. Pööning 3 (12) / 2018
- Laudisvoodri ja ehisdetailide restaureerimine. Kermo Jürmann. Pööning 3 (12) / 2018
- Hauakivide hooldamine. Tiina Sakermäe. Pööning 4 (13) / 2018
- Tuleohutuse tagamine vanades majades. Merle Kinks. Pööning 4 (13) / 2018
- Kuidas hoida graafilisi kunsteid? Grete Ots. Pööning 1 (14) / 2019

Akende restaureerimine. Puiduparandused. Ergo Leilop. Pööning 1 (14) / 2019
Akende restaureerimine. Klaasimine ja viimistlus. Kerttu Küünarpuu. Pööning 2 (15) / 2019
Restaureeritud akende hooldus. Kerttu Küünarpuu. Pööning 2 (15) / 2019
Hõbeda ja uushõbeda hooldamine ja säilitamine. Viljar Vissel. Pööning 3 (16) / 2019
Aaderdus – lihtsast käsimaalingust meistri käekirjani. Eve Ermann. Pööning 4 (17) / 2019
Ajaloolised katusekonstruktsioonid. Targo Kalamees. Pööning 1 (18) / 2020
Kuidas kanda hoolt portselan- või fajansseseme eest? Jolana Laidma. Pööning 2 (20) / 2020
Ajaloolised katusekatted. Targo Kalamees. Pööning 2 (20) / 2020
Uks kui maja visiitkaart. Restaureerimisõpetus. Juhan Hint. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Silikaattellis – argikultuuri kuninganna. Maris Mändel. Pööning 3 (22) / 2020
Katuse niiskus- ja soojusohutus. Targo Kalamees. Pööning 3 (22) / 2020
Mida teha vanade tapeetidega? Grete Ots. Pööning 4 (23) / 2020
Vanale kahhelahjule uus elu. Artur Ümar. Pööning 4 (23) / 2020

MÕTISKLUS

Mida peame pühaks? Eik Hermann. Pööning 1 (1) / 2015
Kas iga olevik on tulevane minevik? Eik Hermann. Pööning 1 (2) / 2016
Suvitaja. Tõnu Õnnepalu. Pööning 2 (3) / 2016
Ermitaaž. Tõnu Õnnepalu. Pööning 3 (4) / 2016
Vana maja. Tõnu Õnnepalu. Pööning 4 (5) / 2016
Vana aed. Tutvumine. Tõnu Õnnepalu. Pööning 1 (6) / 2017
Veranda, kasutu ruum. Tõnu Õnnepalu. Pööning 2 (7) / 2017
Kooliaed täiskasvanutele. Tõnu Õnnepalu. Pööning 3 (8) / 2017
Tsaariaegne maa. Tõnu Õnnepalu. Pööning 4 (9) / 2017
Lapsepõlvkodud. Tõnu Õnnepalu. Pööning 1 (10) / 2018
Värske saelaua lõhn. Tõnu Õnnepalu. Pööning 2 (11) / 2018
Loobumine. Tõnu Õnnepalu. Pööning 3 (12) / 2018
Mis jääb? Tõnu Õnnepalu. Pööning 4 (13) / 2018
Majade kõne. Tõnu Õnnepalu. Pööning 1 (14) / 2019
Joodud. Tõnu Õnnepalu. Pööning 2 (15) / 2019
Vana maja hais. Tõnu Õnnepalu. Pööning 3 (16) / 2019
Masinaga tehtud. Pööning 4 (17) / 2019
Müüride vaikus. Tõnu Õnnepalu. Pööning 1 (18) / 2020
Inimlikus mõõdus. Tõnu Õnnepalu. Pööning 2 (20) / 2020
Seksioonkapp, XX sajandi teine pool, Brežnevi stiil. Tõnu Õnnepalu. Pööning 3 (22) / 2020
Uus tapeet. Tõnu Õnnepalu. Pööning 4 (23) / 2020

TOIDUKULTUUR

- Martsipani Georg Pikalt tänavalt. Pekka Erelt. Pööning 1 (1) / 2015
- Martsipanivormid, mis pääsesid hävitamisest. Pekka Erelt. Pööning 1 (1) / 2015
- Martsipan, mitmeid aastasadu maitsemeeli erutanud maius. Väike sissevaade martsipani saamislukku.
Sirje Rekkor. Pööning 1 (1) / 2015
- Mis on rahvustoit? Sirje Rekkor. Pööning 1 (2) / 2016
- Kilu. Sirje Rekkor. Pööning 2 (3) / 2016
- Hoidised läbi aegade. Sirje Rekkor. Pööning 3 (4) / 2016
- Rupskid? Rupskid! Sirje Rekkor. Pööning 4 (5) / 2016
- Eesti toidutuur: Põhja-Eesti köök. Sirje Rekkor. 1 (6) / 2017
- Eesti toidutuur: Ida-Eesti köök. Sirje Rekkor. Pööning 2 (7) / 2017
- Eesti toidutuur: Lõuna-Eesti köök. Sirje Rekkor. Pööning 3 (8) / 2017
- Eesti toidutuur: Lääne-Eesti toidupärand. Sirje Rekkor. Pööning 4 (9) / 2017
- Katsikud ja ristsed ehk varrud. Sirje Rekkor. Pööning 1 (10) / 2018
- Pulmatoidud. Anu Kannike. Pööning 2 (11) / 2018
- Põlvest põlve retseptid. Peotoidud ja hoidised. Pööning 3 (12) / 2018
- Matusekombed ja peielauad. Anu Kannike. Pööning 4 (13) / 2018
- Vanad kokaraamatud kui köögikeele varamu. Ester Bardone. Pööning 1 (14) / 2019
- Vaniljekaunast vekkimiseni. Toidukultuuri areng seltsi- ja haridustegevuse toel Eesti esimesel iseseisvusperioodil. Marilyn Mägi. Pööning 2 (15) / 2019
- Taimetoidu tervislikkuse propageerimisest 20. sajandi algupoole Eestis. Ester Bardone. Pööning 3 (16) / 2019
- Mõista, mõista: nahkne tuba, odraivad sees, puupöör ees? Kodused verivorstid pühadelaual. Heli Nurger.
Pööning 4 (17) / 2019
- Keskaegsed napsid. Inna Põltsam-Jürjo. Pööning 1 (18) / 2020
- Piknikud ajaloos. Heli Nurger. Pööningu erinumber Hoov. 2020
- Magusad süldid, kobedad leivad ja mesijääd. 20. sajandi alguse uudsed magusroad. Anu Kannike.
Pööning 2 (20) / 2020
- Korrektuur toidulaual. Restoranid ja restoranitoidud 1940.-1950. aastatel. Heli Nurger. Pööning 3 (22) / 2020
- Sajandi naine Aliise Moora (1900–1996). Anu Kannike. Pööning 4 (23) / 2020

MAJAMANIKU PÄEVIK

---

1. lugu. Restaatorid kolivad maale. Kerttu Küünarupuu. Pööning 1 (2) / 2016
2. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 2 (3) / 2016
3. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 3 (4) / 2016
4. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 4 (5) / 2016
5. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 1 (6) / 2017
6. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 2 (7) / 2017
7. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 3 (8) / 2017
8. lugu. Ergo Leilop. Pööning 4 (9) / 2017
9. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 1 (10) / 2018
10. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 2 (11) / 2018
11. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 3 (12) / 2018
12. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 4 (13) / 2018
13. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 1 (14) / 2019
14. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 2 (15) / 2019
15. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 3 (16) / 2019
16. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 4 (17) / 2019
17. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 1 (18) / 2020
18. lugu. Lähme külla! Kerttu Küünarupuu. Pööning 2 (20) / 2020
19. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 3 (22) / 2020
20. lugu. Kerttu Küünarupuu. Pööning 4 (23) / 2020

SUGUPUU UURIMISEST

- Uudishimu, mis paneb silmad särama. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 1 (2) / 2016
- Kellega ja kuidas siis ikkagi suguluses olen? Evelin Povel-Puusepp. Pööning 2 (3) / 2016
- Genealoogiline krüptograafia. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 3 (4) / 2016
- Kalmistule suguvõsa uurima. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 4 (5) / 2016
- Saame suvel sugulastega kokku! Evelin Povel-Puusepp. Pööning 1 (6) / 2017
- Pikk kodutee ehk opteerimistoimikute abil juurte juurde. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 2 (7) / 2017
- Vaimukultuuri allikate abil suguvõsale lähemale. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 3 (8) / 2017
- Põgus pilk Soome suguvõsaurimise materjalidele. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 4(9) 2017
- Perekonnanimi sugulasi ühendava lülina. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 1 (10) / 2018
- Kui see on sinu kindel soov ja tahtmine. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 2 (11) / 2018
- Kolm rubla ja kasukas ehk mis maksab inime... Evelin Povel-Puusepp. Pööning 3 (12) / 2018
- Suguvõsaurimisest Lätimaal. Evelin Povel-Puusepp. Pööning 4 (13) / 2018
- „Küllalt on meie rahwa keskelt ju mehi tõusnud...“* Eestikeelse genealoogia alguspäevilt.
Evelin Povel-Puusepp. Pööning 1 (14) / 2019

REISISOOVITUS

Der Schnoor, Bremen. Kadri Kallaste. Pööning 4 (5) / 2016
Kalnciems kvartal, Riia. Kadri Kallaste. Pööning 1 (6) / 2017
Ermitaaži püsinäitus. Vene sisekujundus 19. sajandil. Kadri Kallaste. Pööning 2 (7) / 2017
Ülikoolilinn Coimbra. Kadri Kallaste. Pööning 3 (8) / 2017
Soome klaasimuseum. Antti Kaijalainen. Pööning 4 (9) / 2017
Mänguasjumuuseum Suomenlinnas – vanaviisi tore! Karola Mursu. Pööning 1 (10) / 2018
Rundale lossiansambel. Kadri Kallaste. Pööning 2 (11) / 2018
Ljubljana. Kadri Kallaste. Pööning 3 (12) / 2018
Viini Seegasse juudi surnuaed. Kadri Kallaste. Pööning 4 (13) / 2018
J. L. Runebergi kodumuuseum Porvoos. Kadri Kallaste. Pööning 1 (14) / 2019
Schloss Paretz Saksamaal. Kadri Kallaste. Pööning 2 (15) / 2019
Victor Horta maja Brüsselis. Kadi Alatalu. Pööning 3 (16) / 2019
Jumalik komöödia Buenos Aireses. Palacio Barolo. Rasmus Jurkatam. Pööning 4 (17) / 2019
Üks kohtumine Pariisiga – Cluny muuseum. Heli Nurger. Pööning 1 (18) / 2020
Gamle Hvami muuseum Norras – traditsiooniliste koduaia taimede kollektsioonae. Mari Marstein.
Pööningu erinumber Hoov. 2020
Kulttuuritalo Helsingis. Silvia Pärman. Pööning 3 (22) / 2020
Kui armud väikelinna. Viljandi. Heldi Ruiso. Pööning 4 (23) / 2020

ÜKS ASI, ÜKS LUGU

- Heinz Valk. Kera Kata pulmatekk. Pööning 1 (7) / 2016
Eeva Talsi. Viiul. Pööning 2 (7) / 2017
Leelo Tungal. Saja-aastased asjad. Pööning 3 (8) / 2017
Kirsti Narinen. Kuuvalgus ehk kuidas Scancrystali klaasikunst koju Tallinna naasis. Pööning 4 (9) / 2017
Nora Pärt. Tee enda hääleni. Ühe lillepoti lugu. Pööning 1 (10) / 2018
Jalmar Vabarna. Treski küün. Pööning 2 (11) / 2018
Raul Vaiksoo. Teekond tagasi lapsepõlve. Ühe näiliselt väärtusetu maali lugu. Pööning 3 (12) / 2018
Anu Lamp. Kohtumine vanaemaga. Pööning 4 (13) / 2018
Ivo Felt. Teine kodu. Pööning 1 (14) / 2019
Viivi Luik. Heinzi nuga. Pööning 2 (15) / 2019
Arvo Haug. Kaks köidet Seewaldi haigemaja ajalugu. Pööning 3 (16) / 2019
Birgit Skolimowski. Vana väärikas maja. Pööning 4 (17) / 2019
Isa Ain Peetrus Leetma. Keraamiline keldi rist. Pööning 1 (18) / 2020
Ivi-Els Schneider. Nõmme talu aed. Pööningu erinumber Hoov. 2020
Lauri Sillak alias Laurentius. Vana pudel. Pööning 2 (20) / 2020
Karin Paulus. Mälumajakas. Pööningu erinumber Kopli. 2020
Peeter Volkonski. Ännu. Pööning 3 (22) / 2020
David Vseviov. Surnud asjade maailm. Pööning 4 (23) / 2020

pööning

VÄLJAANDJA

MTÜ Väärt Vanad Võtted

TOIMETUS

Heli Nurger

Karola Mursu

toimetus@ajakiripooning.ee

KÜLJENDAJA

Tuuli Aule

ADDRESS

Toompuiestee 30

Tallinn 10149

Harjumaa

AJAKIRJA PÖÖNING TELLIMINE

Express Post

617 7717

tellimine@expresspost.ee

Pööningu varasemaid numbreid on võimalik osta ajakirja toimetusest (e-post toimetus@ajakiripooning.ee).

www.ajakiripooning.ee
www.facebook.com/ajakiripooning/
www.instagram.com/attichighlights/

LISA 3

Pööningu lugejaküsitlus

Lisa 3. Pööningu lugejaküsitlus

1. Kuidas ja millal sa Pööningu enda jaoks avastasid?

Arhitektuurimuseumis

eeee

Ostsin kauplusest, kui ilmus esimene number

kui oli ilmunud 5 number

Avastas in kolleegi laualt ning see sai kohe lemmik ajakirjaks. 5.a. tagasi

praegu

Koolis soovitati

Sotsiaalmeedias, mõned aastad tagasi

Mitu aastat tagasi raamatukogus lugesin ja siis hakkasin varsti tellijaks, eriti meeldis rubriik Alevite pärlid.

nägin kolleegi käes varsti peale esimese numbri ilmumist

2021, poes riiulil, oli nii pilkupüüdva ja maheda kaanepildiga, midagi teist...

Aeg ajalt olen lugenud.

esimese numbri ilmude,s valdkond pakub huvi

Sõbranna soovitus

Mitu aastat tagasi. Ei mäleta kuidas.

Kui oma maja ostsin

2018, kunstiajaloo osakonnas Tartus

paar aastat tagasi

2-3 aastat tagasi

Õppides Viljandi Kutseõppekeskuses, mööblirestauraatori erialal , tutvustas ajakirja meile õpetaja.

Juhuslikult

Avastasin Pööningu ajakirja juhuslikult poes ajakirjade letist ja juba aastaid tagasi.

Pööningu avastasin koos Pööningu reisidega :)

Kooli kaudu

Juhuslikult tana

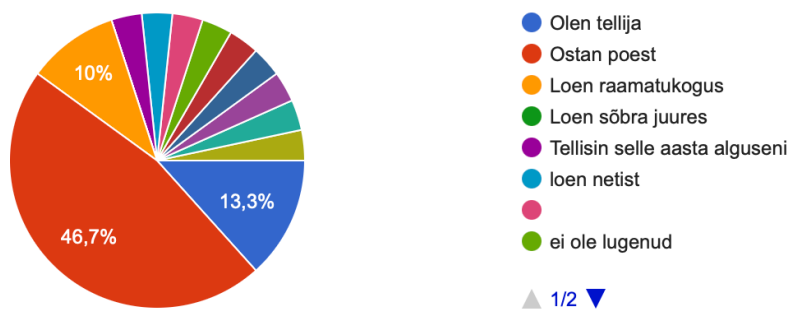
Ei mäleta

Alles nüüd.

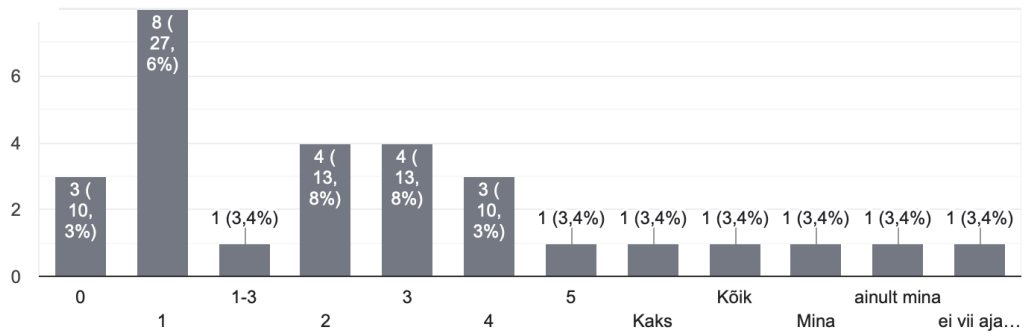
Täiesti kogemata Google mapsil Rummu piirkonda uudistanud jäi silma Pööningu märged kaardil:)

5 aastat tagasi

2. Kuidas jõuab Pööning sinuni?

3. Mitu inimest sinu peres loeb Pööningut (sama paberkan djat)?

4. Kas loed Pööningut vahetevahel või püsivalt, s.t iga ajakirjanumbrit?

vahetevahel

Jah

Vahetevahel

Iga numbrit

Püsivalt iga numbrit ja tihti vanu numbreid uuesti, need on ajatud ja uudsus püsib ka aastate pärast.

ei ole sattunud

Loen iga ajakirjanumbrit, mis mulle postkasti tuleb.

Loen kõik kaanest kaaneni

iga

aeg ajalt

jah

Loen läbi kõik põhinumbrid, enamus lisanumbreid on ka loetud, erandiks on väga spetsiifilised ehitusteemad.

vahetevahel, peaks vist tellima

Loen püsivalt.

Loen ajakirja püsivalt, kuid kahjuks mõni number on ka vahele jäänud

Loen püsivalt

Ei

Kõik mis kätte saan.

Uus avastus, pole kunagi kuulnud ellest ajakirjas ega poes märganud.

5. Kui sa ei ole endale Pööningu tellimust teinud, siis miks?

ei tea

Hetkel ei telli, sest polnud aega lugeda

netist

Kallis hind

Algselt ostsin, siis tellisin, kuid nüüd loen raamatukogus (kulutustes tuleb korrekture teha).

teemad ei ole seni kõnetanud

On tellitud

Ei teagi, miks.

Olen teinud

ei tea isegi...

suht kallis ja kulukas võtta kõik numbrid

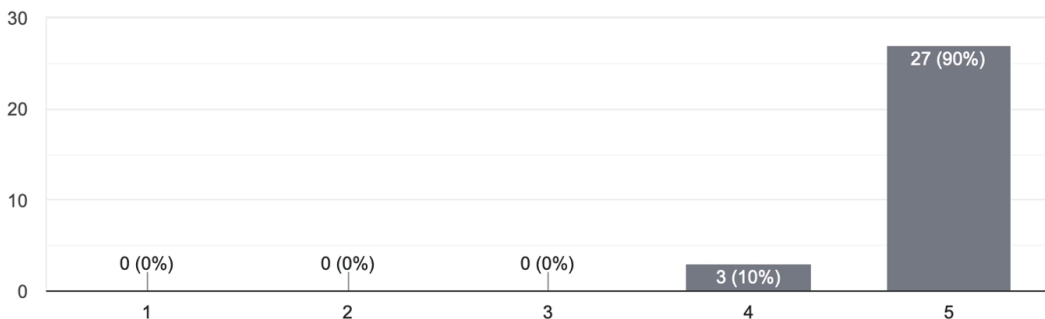
sest tööandja tellib

Mulle meeldib ajakirju osta poest, see teeb meele nii rõõmsaks.
ei raatsi
Kallis
Täna esitasin tellimuse
ei osakgi öelda
ei oskagi öelda, vist ajapuudusel
Olen seda lihtsalt edasi lükanud
Ükski väljaanne kahjuks ei ole tellitud
Hea vastus sellele küsimusele puudub
Kunagi oli mul tellimus, aga ajakirjad ei jõudnud minu postkasti. Seega otsustasin, et edaspidi ostan poest
Alles kuulsin sellest
tundub kallis
Vat ei tea miks, vist raha?
Kõne teinud

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

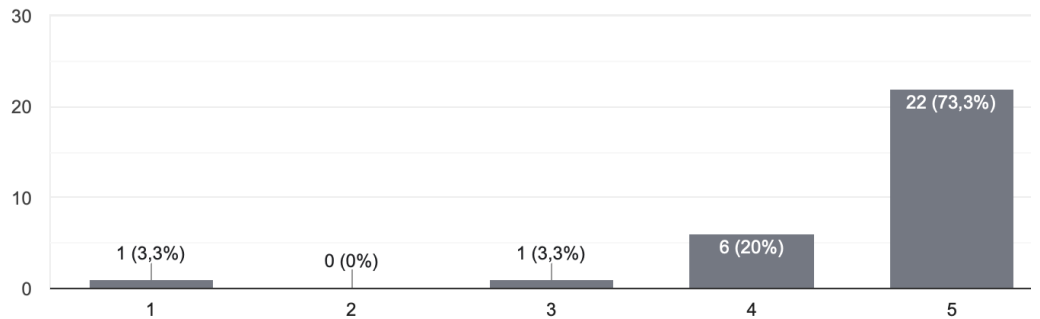
- 1 – ei paku huvi
- 2 – harva
- 3 – vahetevahel
- 4 – tihti
- 5 – pakub suurt huvi

Kodu ajalooa majas

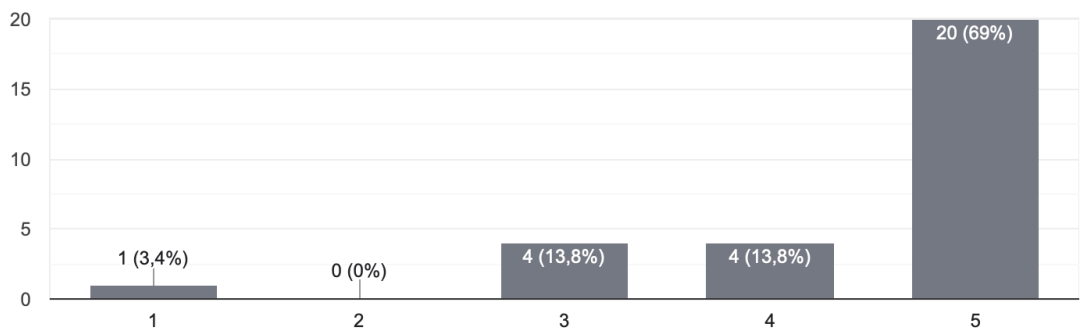

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

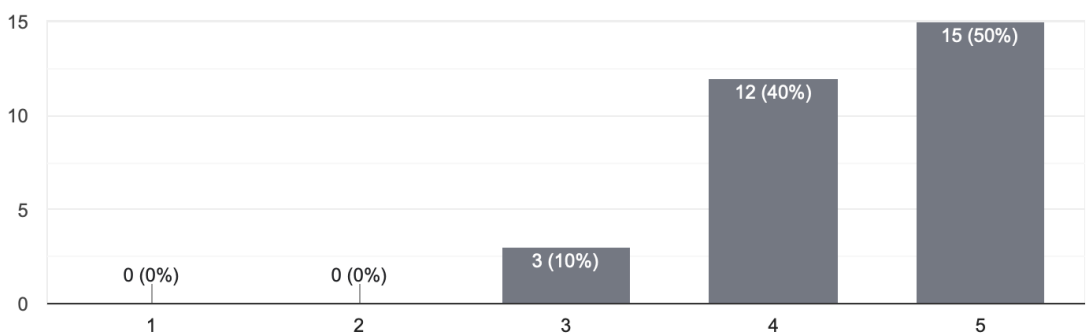
Ajalooline avalik hoone

Arhitektuuriajaloo teemad laiemalt

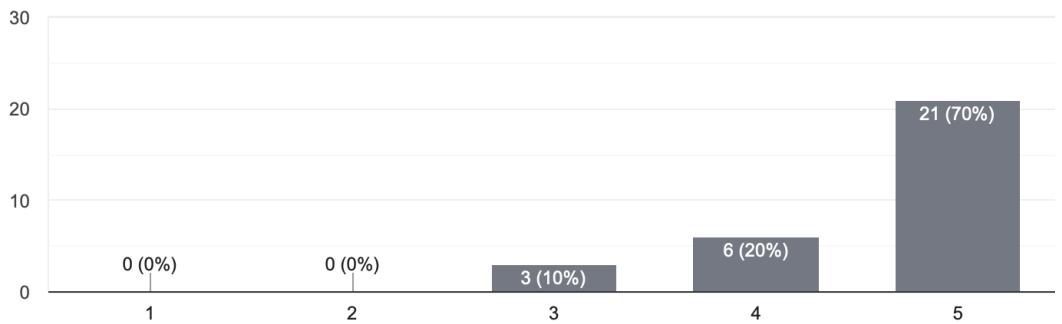

Ajalooa aiad ja aiajalugu

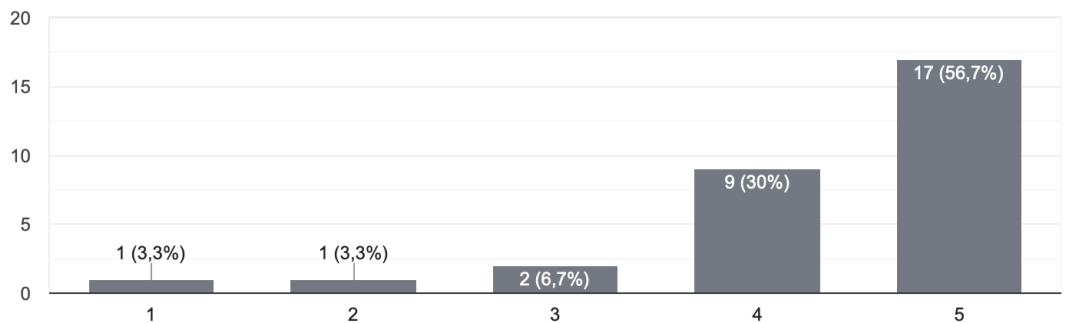

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

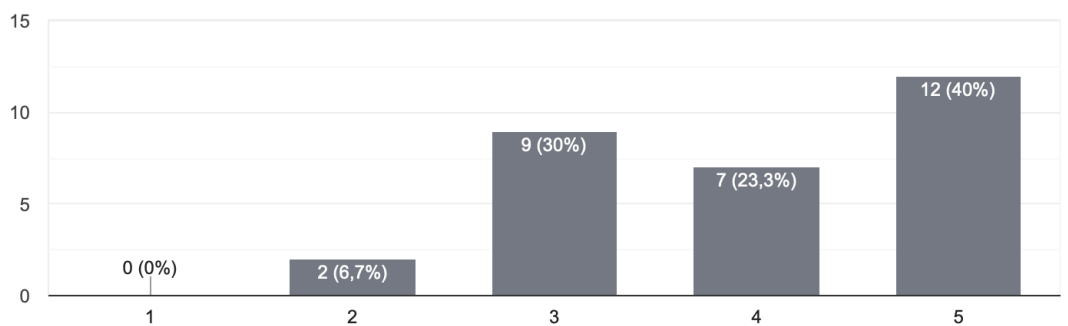
Interjöörid muutuste tuules (ajalooliste hoonete interjöörid)

Disainiklassika

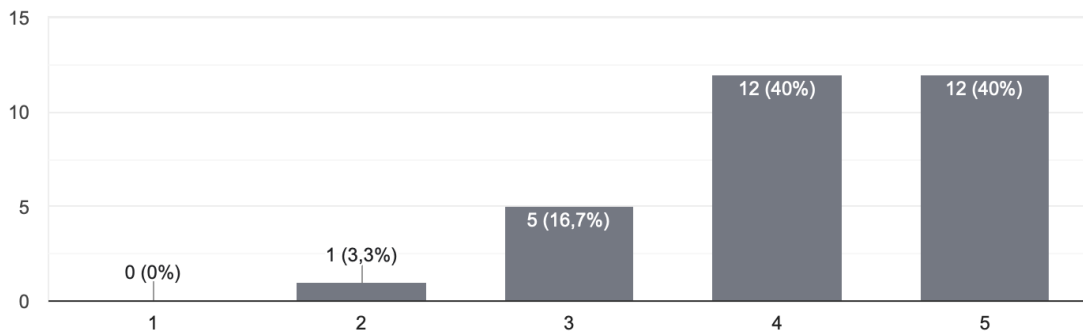

Eesti väiketööstused

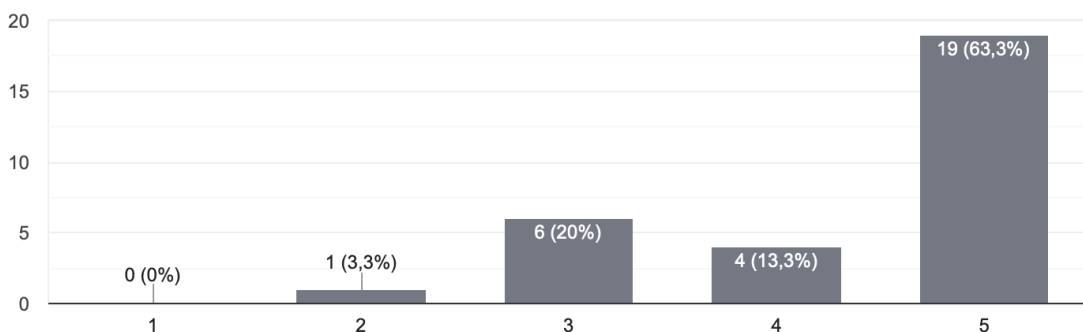

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

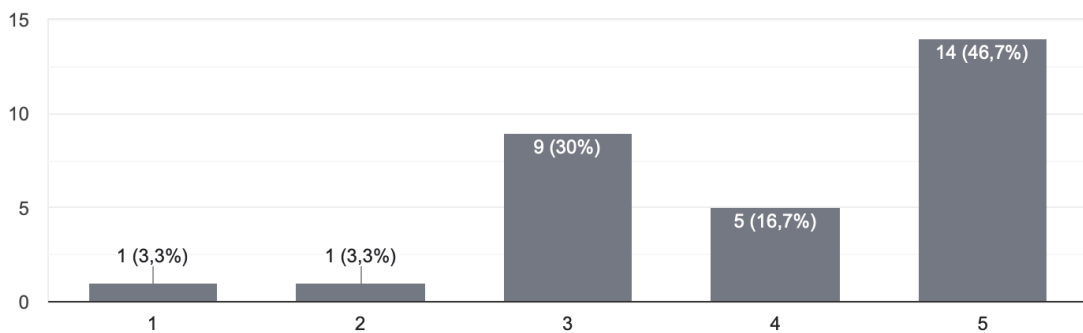
Stiiliaabits

Restaureerimis- ja säilitamisõpetused esemete kohta

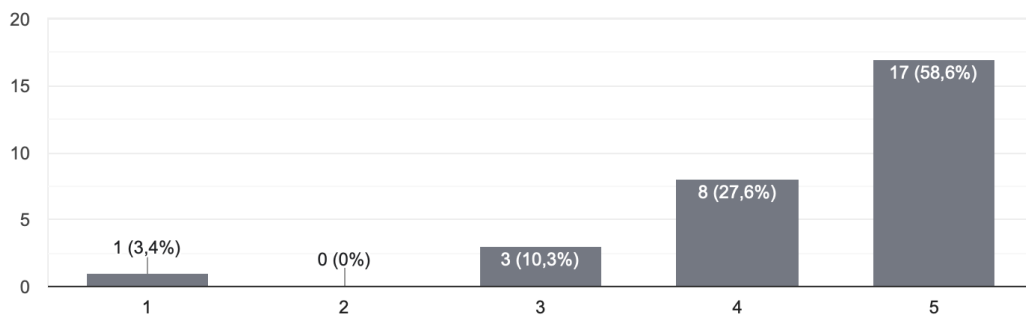
Ehitusliku restaureerimise teemad

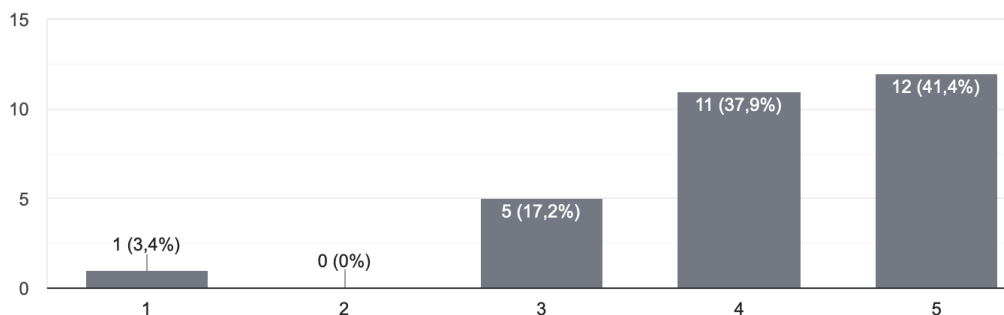

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

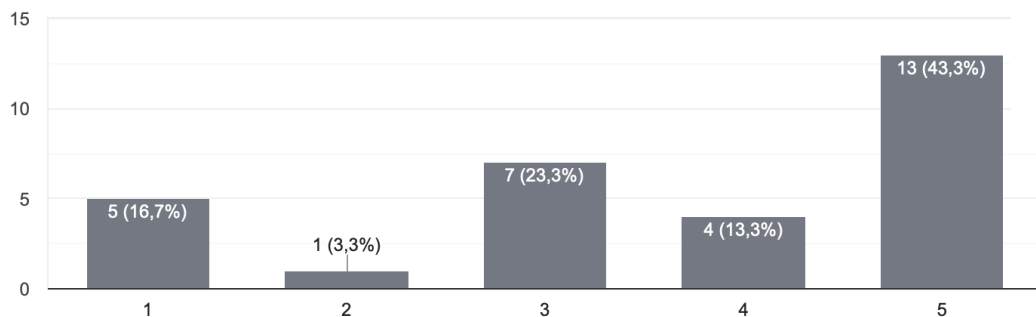
Alevite pärlid

Meistrilugu

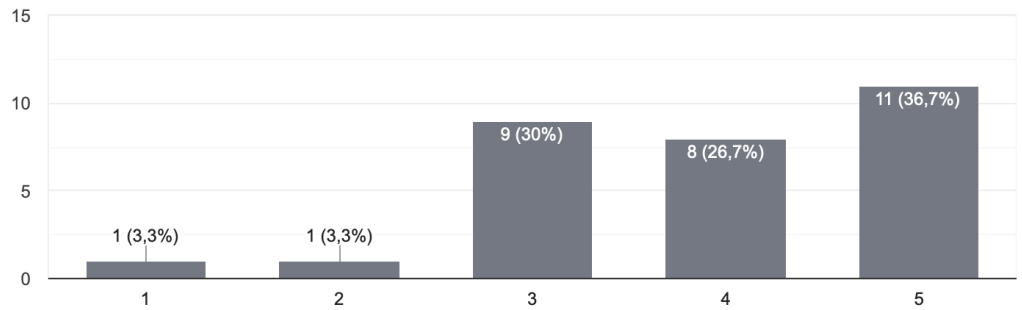

Tõnu Õnnepalu mõtisklus

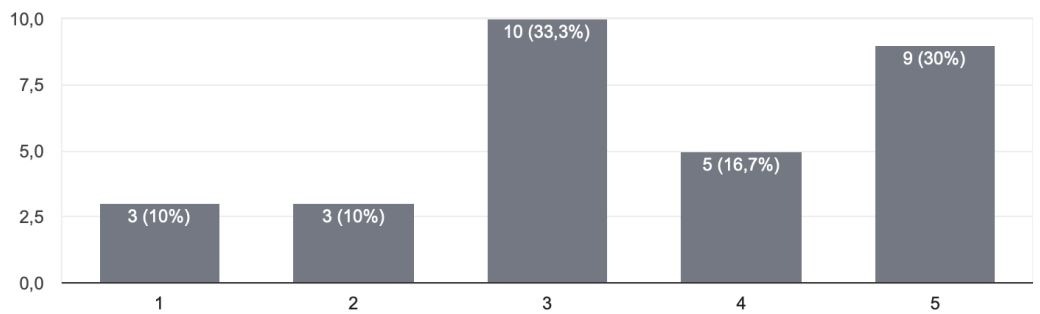

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

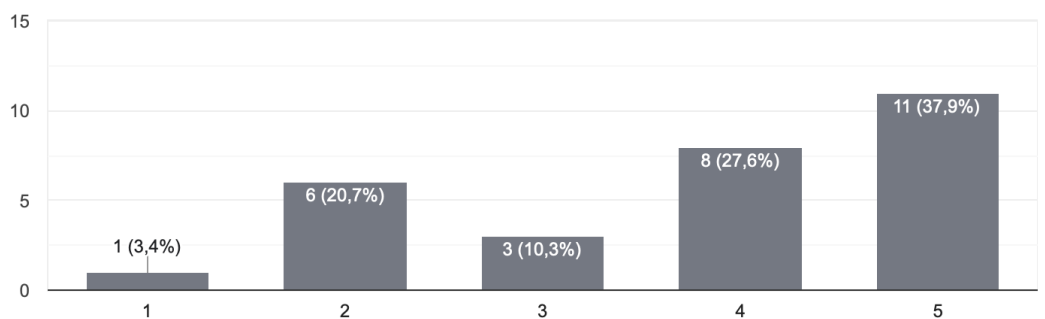
Majaomaniku päevik

Reisisoovitus

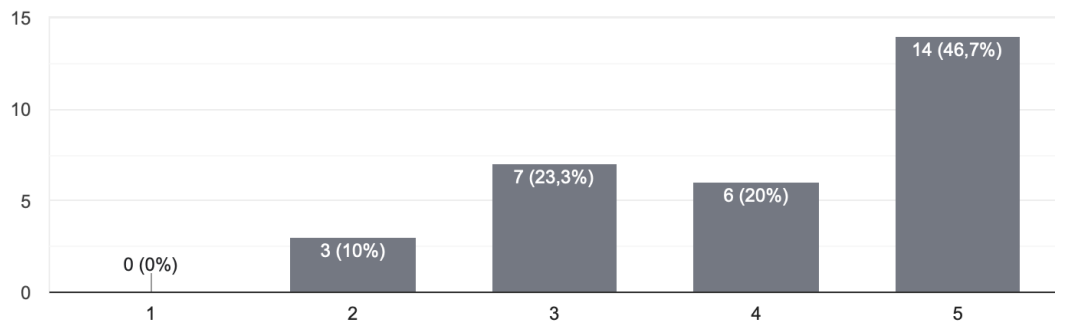

Toidukultuur ja -ajalugu

6. Palun hinda, kui palju pakuvad sulle huvi Pööningu numbrites ilmuvad rubriigid:

Ekspert vastab (lugejaküsimused)

7. Millised lood loed kindlasti läbi? Miks?

263 vastust

Ajaloolised majad/kodud

Restaureerimine

Disainiklassika

Ekspert vastab

Alevite pärlid

Aialood

Stiliaabits

Majaomaniku päevik

Toidukultuur

Tõnu Õnnepalu mõtisklus

Üks asi, üks lugu

Reisisoovitus

Siin ei saa kolme valida, kuid mulle just meeldib, et teemadering on lai. Tööalasest huvist pööran enim tähelepanu restaureerimisele, alevite pärlitele, majaomaniku päevikule, aga naudin tervet ajakirja kaanest kaaneni.

Süsteem ei lase teisi kahte valida- Tõnu Õnnepalu mõtisklus ja Majaomaniku päevik

Ei ole võimalik valida ainult 3 :) Alevite pärlid on ka väga tore rubriik olnud (kuni meil ikka jagub alevikke, mida tutvustada :), aga alternatiivina kõige selle huvitava tutvustamine, mis asub Eesti eri paigus, on väga teretulnud. Õnnepalu heastused meeldivad isiklikult ka väga.

Kuidas teha

Valisin kolm, aga Õnnepalu meeldib ka väga, samuti alevite pärlid.

Tegelikult on ajakiri tervikuna huvitav.

Tegelikult raske kolme valida..

Disainiklassika ja kodu ajaloolises majas

eeee

Oma koduümbrusega seotud lood

ajalooga majad

Alevitepärlid - on palju avastamist ja tõdemist, et väikesed pealtnäha igavates alevites võib leida nii palju põnevat. Näitused-sündmused, eriti just välismaised näituste soovitusel, kui on kuhugi reisile minek, saab sinna ka kultuurielamuse lisada. Meistrite tutvustused. Aiandus, avalikud asutused.

pole ajakirja omanud ja lugema seni sattunud

Loen läbi terve ajakirja, väga huvitavad kodude lood ja meistrite lood

Arhitektuurist ja ajaloost

Alevipärlid, arhitektuur huvitab, Õnnepalu on hingelähedane, sisekujundus ka.

Kodu ajaloolises hoones

Kõik, ajapikku

kodukohast

Loen enamuse tekste

Ajakirjad loen läbi praktiliselt kaanest kaaneni.

Ajaloolistest interjööridest

Ahitektuuri ja ajalugu puudutav. See huvitab mind.

Ajalooliste ehitistega seotud tekstid ja stiiliaabitsad, sest need on väga põnevad.

ei meenu äkki

äkki ei meenugi

Üldiselt loen kõik läbi, mööbli ja sisustuse ajalugu puudutavad ning resataureerimis ja säilitamis õpetused esimeses järjekorras.

Enam vähem kõik

üldiselt loen kaanest kaaneni ajakirja läbi

Ajalooaga seotud teemad loen kindlasti läbi - see täiendab ruumi minu ümber

kõik

Veel ei tea

Loen terve ajakirja läbi

Esimesed kaks küsimust. Lihtsalt huvitab!

Mõisad

ajalugu ja restaureerimine

8. Millised lood jäta pigem vahele?

Vahest välismaiste näituste soovitusel, sest tahaks minna väga aga igale poole ei jõua

eeee

Restaureerimisteemalised

ei jata vahele

Otseselt ei jäta, kõik loen läbi. Pigem loen huvipakkumad kohe läbi ja teised hiljem. Õnnepalu mõtisklused jätan mõnikord vahele, sest teha kirjutamis stiil lihtsalt mulle ei sobi.

ei tea veel

Ei jäta vahele lugusid

Niisama jutud

Toidukultuur väga ei huvita, tapetud loomad maalidel teevad kurvaks

mõnikord toidukultuuri lood

Ei jäta ühtki

vahele ei jäta otseses mõttes midagi. Kui mõnda lugu ei loe, siis üle ikka vaatan.

ei ole kindlat reeglit

Vahele jätan ehitusega seotud teemad, nt kuidas parandada vundamenti või parandada katust.

Ebapõnevad isikulood. Ei paku huvi

Jätan vahele lood, mis mind lihtsalt ei haara.

arvan, et ei jäta midagi vahele

Ei tea

ei jäta vahele

Heietused

-

kõik loen

Restaureerimine ei ole minu teema.

Reisilood

Pigem mõtisklused, sest mind paeluvad ajaloolised aspektid

ei meenu äkki

püüan tavaliselt kõik läbi vaadata

Ei jäta midagilugemata

Mõnikord mõtisklused

Seda juhtub väga harva.

9. Milline on olnud sinu lemmiklugu/-teema Pööningus läbi aegade? Miks?

Muuseumikogudes leiduvate põnevate materjalide tutvustusi

Ausad restaureerimiskogemused, nipid ja õpetused, millele tähelepanu pöörata

Ajaloolistest hoonetest, nende uuskasutusest

Praktilisi restaureerimise näpunäiteid

Mõisate restaiureerimise lood

Just ehitusalaseid restaureerimisartikleid

Hästi toimetatud parimate spetsialistide lugusid, k.a muinsuskaitstjad.

Haljastus

Disainiklassika kohta, unustatud ajaloolised paigad, huvitavad detailid, mida märgata arhitektuuris

Ajaloolised kodud

Aiateemad on mu jaoks kõige põnevamad. Ehk võiks olla ka vanade asjadega jäändavatest inimestest portreelugusid, kes nad on ja miks nad seda teevad.

10. Millistest temadest sooviksid Pööningust veel lugeda?

Vanade majade lood on alati väga köitvad!

Ajaloolistest stiilsetest majadest.

Tegelikkuses on kõik seni ajakirjas väljatoodud teemad olnud nii põnevad, ei oska midagi väga juurde tahta. Tubli töö!

Põnevad restaureerimisprojektid, muinsuskaitse all olevasse hoonesse kodu rajamise raskused

Ajalooliste kodude ja asumite kohta; looduslähedase sisustamise ja restaureerimise nippe.

Kuna olen vähe lugenud ajakirja, huvitavad kõik rubriigid

Ei oska paremat tahta, vb. kunstnike eluasemed

Vähem tuntud majadest, linnaosadest, aedadest jne

Vana maja taastamist tänapäevaste vahenditega

Konkreetsed olukorrad, asjalikud nipid, huvitavad ajalooliste hoonete detailid.

Ajalooliseid pärle eesti arhitektuurist.

Kõike nagu jagub

Kolleksioneerimisest, arhitektuuriajaloo

Ajaloolised ja lugudega hooned ja ruumid

Vana maja ja stiilne sisustuse ning ümbruse teostamine

Huvitavatest restaureeritud kodudest

Soovin lugusid "lugudega" vanadest majadest. Nende aja-ja saamislugu, milliseid aegu ja rmonde on nad üle elanud, kas ja kuidas muutunud. Tegelikult teete seda juba niigi, nt rubriigis "Alevite pärlid".

Taluaiandusest, taluaiataimedest, pärandaedade kujundusest üldiselt

Perekonnaloost seoses ajalooliste majadega

Restaureerimis.

Eri ajaperioodi mööbel ja kodud (vanad fotod, joonised). Nt 1920-1930 eestis või 1880-1900 rootsi vms (valdavalt eesti, aga ka lähinaabrid). Teiseks maja restaureerimise või mööbli restaureerimise kindlad tegevused. Nt kuidas lubikrohvida puitmaja siseseina või kuidas renoveerida klassikalist kummutit või kuidas vahetada nsv aegse mööbli spooni või kuidas siduda tugitoolil 3x3 vedrusid vms.

Renoveerimisest

Ajalooaga seonduvat

Mind huvitab ajalooline arhitektuur, disain jms

Vanade asjade päritolust ja saamisloost

Võib-olla põnevaid lugusid vanadest majadest ja erinevate kohtadega seotud mälestusi, meenutusi. Kuna ise olen suur esimese vabariigi perioodi huviline, siis kõik, mis on seotud selle ajaga, pakuks huvi.

Oma kodu lugusid

Arhitektide, sisearhitektide projektide lugusid

Isiklikult mulle meeldiks lugeda vana ja uue ühendamisest rohkem.

Interjööri terviklahendustest

talukultuur, taluhäärberid, kultuuri tähistamisest 1920-1940 (millistes hoonetes, milline sisustus, teenindus jne)jne

Kui on stiilinäited, siis võiks juures olla värvitoonid/tapeedi nimi/ mööbli sari jbe

Sisustus

Eesti disainist

vanadest taludest

Rohkem lugusid, kus fookuses on üks hoone, selle arhitektid, sisearhitektid, lugu, asukad läbi aegade jne. Ka huvitavad lood, mis käsitlevad mõnda konkreetset mööblieset, selle kujunemislugu, autoreid jne.

Restaureerimisprobleematakest, -valikutest, -kaalutlustest. Ajaloolise ja kaasaegse arhitektuuri ühildamisest. Uute funktsioonide leidmisest ajaloolisele säilitusväärtusega hoonele.

1920ndate aastate stiilist

Artikleid Eesti disaini ja firmade kohta

Kõik teemad on praegu kenasti tasakaalus.

Keskaegsest hoonestusest ja elust-olust

(Eesti) arhitektide loomingust. Mille järgi konkreetse arhitekti loomingut tänavapildis ära tunda. Millised arhitektuuristiilid erinevaid kümnendeid iseloomustavad.

Aed, ajalooa majad ja esemed

Ei oska soovitada

Perede lugusid, kuidas ühe või teise asjani jõudsid.

Asjalikke, ilma reklaamita

Aialood

Vanade palkmajade renoveerimise lugusid

Vanu, ajastutruusid retsepte

Praktilisi nõuandeid jagavaid

Ajalooa majad

Arhitektuuri ajalugu

Põnevate ajalooliste restaureeritud hoonete lugusid koos ohtra pildimaterjaliga - nagu alati neid ka leidub.

Eesti kodudest, Eesti inimestest või Eesti disainist mujal maailmas

Eesti ehitusajaloost

Restaureerimisest (kõige) ja vahenditest

Kuidas on kodud kord tehtud

Kõik on super aga restaureerimise fännina võiksin tervet restaureerimis ajakirja teie poolt lugeda :P

Vastus on tegelikult küsimuses - meeldivadki lood, milles on "lugu" - nt uue ja vana ristumisest. Lisaksin siia lõppu veel märksõna "moodne pärand" ja jätaksin selle mõtestamise, selgitamise teistele :)

Rohkem ajaloolistest kodudest ning ajaloolisest sisustusest

Asunikotaludest

Kuidas teha

Erinevate esemete ajaloost ja kujunemisest

Ajalooa majad, tänavad... Seda siis nii ajaloo kui arhitektuuri kui mingi kiiksu võtmes.

Alustan tavaliselt ajalooa majade kirjutistest, aga hindan ka mitmekesisust

Vanu põõningu lugusid

Soovitusi uutele majaomanikele ja infot toetuste taotlemise kohta. Ilusad pildid on ka boonuseks!

Disainiklassikast

Ei ole kunagi seda ajakirja lugenud

Ajalooliste kodude/majade taastamisest

Inimeste kommentaare

Restaureerimise töövõtted

Lood persoonidest

-

Hetkel on teie ajakirja suur bonus see, et olete leidnud tasakaalu küsimuse nr 1 teemade vahel ehk ma loen üks artikkel päevas aga tunnen, et võtan iga päev uue teose kätte ning vaatanurk on uus. Püüdke hoida oma divergentsust kui ka fookust!

Toidu teemalisi

Restaureerimine, stiilisoovitused

Põnevaid kodude disaini lahendusi

Eesti mõisatest, huvitavatest kogudest

Reisijutte

Kaasaegsete materjalide sobimisest/sobimatusest vanade hoonete taastamisel, vaadeldes töö efektiivsust, ohtu maja tervisele, visuaalset tulemust.
Majade , hoonete lugusid
ajaloo sündmused
Ajalooa seotud
Olen praegusega väga rahul
Portreelugusid, inimestest kes tegelevad restaureerimisega või kes tegelevad ajakirjas kajastatud valdkondadega.
Aianduse kohta.
restaureerimine
Ajalooliste majade lugusid ja arhitektidest majade kaupa
Väga vahva oleks lugeda ka põnevatest inimestest, suguvõsadest, kes olnud seotud meie ajalooa.
Taluhäärberitest
Pikemaid põhjalikke lugusid ajaloolistest hoonetest
Reisilugusid
ajaloolisest mööblist
Vanad kirjavahetused
Eesti inimeste põnevatest kogudest. Ekspert vastab on liiga põgus/lühike, vahel vaid kaks lühivastust...
Eesti disainiajalugu
Pere
Üldisemalt sisukamaid (võivad olla pikemad lood, et teemat rohkem avada) lugusid igas teemas, millel on hea pildimaterjal juures.
Vanadest asjadest,majadest,aedadest jne.Kauget ajalugu..ik
Tööstuspärand, vana arhitektuuri moodne ümberehitus, hoonete, mööbli ja esemete (stiili)ajalugu, erinevad identiteedid, rahvusrühmad Eestis ja nende ajalooline pärand siin. Alevite pärlite sari on super! Ja muidu ka on ajakirja kvaliteet suurepärane (sh paber, fotod).
Eestimaa avastmata pärlitest
Kõik lood on huvitavad
Mööblistiilide ajalugu, rest.nippe
Meeldiksid lood erinevatest antiiksete või retroesemete kollektsioonidest. Ka kogemuslood vanade majade renoveerimisest.
Nimi PÖÖNING seostub ajaloo, salapära, avastamisega, seega ootaks vanade ja väärivate majade lugusid

Väga ootan isikupäraseid teemalugusid.

Lugusid kus oma ala tipud tutvustavad midagi.

Vanad majad ja nende lood, remondid, taastamised.

Kasulikke näpunäiteid

Ikka praktilisi ja harivaid nõuandeid, lisaks võrratuid ajaloolisi kajastusi

ei oska vastata

Eesti ja maailma disain (k.a ajalooline), vana maja/esmete korrastamine

Siiani on enam-vähem kõik olnud huvitav

Ma olen teie ajakirjaga juba praegu väga rahul

Väikelinnade, alevite ja külade arhitektuuripärlite kohta!

Ajaloolistest interjööridest

Ehitusalased nipid on teretulnud

Lood võiksid olla pikemad ja detailirohkemad.

Võibolla veidi rohkem talumajadest, mis veidi tähelepanuväärsemad.

Mõisad, kirikud

Restaureerimine

Restaureerimise teemal

Sisukaid lugusid elust

Ajaloolistest majadedest.

Moeajalugu käsitlevad lood

Disainiklassika

Tutvustusi erinevalt taastatud majadest

Õpetlikke ja informatiivseid lugusid säästvast renoveerimisest

Eesti kohalikust disainist.

Ajaloiga aiad, villad, mööbel

Eesti inimeste kodudest

Eesti arhitektuur

Praktilisi soovitusi ja kirjeldusi koos plaanidega.

Ajaloolised majad

enne ja pärast

Majade renoveerimisest

Lugusid ajaloolistest objektidest. Hooned ja esemed. Ka tegijad

Mööbli kohta loeks.

Reisimisest, kodusisustusest

Eesti disain

Ekspert vastab

Ajalooga kohtadest

Naudin kõiki lugusid.

reisijutte, kodusisustust, toiduretsepte

Mida rohkem ajalugu, seda parem!

Restaureerimise kohta.

Alevite pärlid on lemmik.

restaureerimisest

Reisisoovitused on nr.1, kogu ajakiri on tegelikult huvitav

Ajaloost: stiilid, esemed, inimesed, arhitektuur jne.

Minu jaoks on kõik tasakaalus - igast teemast midagi

Ikka põnevaid põõningulugusid 😊

Kuidas saab teisiti teha, alternatiivid restaureerimisel.

Alati pakub huvi, kus mööbli ja esemete ajalugu, tootmisajalugu tutvustatakse. Stiiliaabits on lemmik, kuna sellealast lihtsamini kättesaadavat kirjandust tundub vähe levivat

Vanade hoonete ja interjööride ajalugu ja ka legende

Taaskasutuses olevatest asjadest ehitamine. Viimases erinumbris oli eriti huvitav aiamaja ehitamine vanadest ustest, sain väga palju ideid tervest ajakirjast.

Lood meistritest on põnevad olnud.

Minu jaoks tasakaal on leitud. Võib olla võiks kirjutada lähiajaloo säilitamisest, taastamisest jms, nt 60-ndate periood

Inspireerivaid lugusid

restaureerimisest, "vanale asjale uus kasutus", tublide eestlaste korda tehtud kodukohtadest

ajaloolised hooned ja aiad

Ma ei tea kas see on just teie ajakirja teema aga mind huvitaks asjade tootmise lugu. Näiteks tavalised asjad nagu ukseingid, taburetid või lillepotid. Tootmise aeg võib olla teada, aga kus neid toodeti, kelle käe läbi ja mis olid eeskujud tol ajal.

Ajaloolised majad

Harivaid.

Ajaloolise taustaga harivad lood. Spetsialiatide nõuanded

Lugusid vanade mõisahoonete kohta.

Mõisainterjööri, -arhitektuurist, erinevate ajastute esemetest ja nendega seotud kultuurist.

Vanadest taimeseadetest, vanadest aiapiiretest, ajalooga põrandatest

Ajalooga kohtadest

Vana talumaja uuestisünd

Senini kõik teemavaldkonnad on huvitavad, raske midagi eelistada.

Vana maja renoveerimine

Mööbli ja hoonete restaureerimise kohta

Loominguline inimene ja tema kodu, praktilised taastamise - renoveerimise näpunäited

Vana maja remondi kohta, sh insener-tehnilised lahendused

Stilsetest ja nutikatest lahendustest

restaureerimine, alevite pärlid, toidukultuur

Nõud, mööbel, ehted ajaloolisest aspektist

Ikka restaureerimisest, hoidmisest taastamisest.

x

Tarbekunsti ja disaini ajalugu

Sooviksin lugeda rohkem ajalooliste majade/kodude tänapäevaste mugavuste (WC, duširuum, veesüsteem, põrandasoojustus, jne.) lisamisest. Milliseid lahendusi on leitud ajaloolistes majades ja kuidas (ja kas üldse) neid ehitustöid teha, kui ei soovi tagajärjeks hallitavat ja mädanevat hoonet.

Olen rahul toimetuse valikuga.

Disainiklassika kohta, erinevate asulate hästi säilinud hoonete kohta.

Õnnestunud taastamised

Erinevaid restaureerimis näiteid kaasa arvatud nihu läinud restaureerimisi ja mis tehti valesti

järjepidevuse hoidmisest

Kuidas siduda, uuendada vana ja uut

ajalugu

-

restaureerimine

mööbli ajaloo

Lugusi majadest

Võib-olla võiks rohkem viiteid olla arhitektuuri- ja kunstiteaduslikkusele, kui mingeid reaalseid maju käsitletakse...

Jätkake samas vaimus!

Eesti mõisatest

Aiastiilidest

Kodu ja aed

Huvitavatest lahendusest vanades majades

praktilisi nõuandeid

Ajalooa asjadest, olgu need siis kodud, kirikud vms

Vanade asjade taastamine ja uuskasutus

Restaureerimine

Nõ jätkusuutlikust aiandusest

asjade restaureerimisest, näiteks kuidas kasutada šellakki

Harmoonilisest elukeskkonnast, mis hõlmab nii seinte vahel kui seintest väljaspool olevat

Ikka jätkuvalt ajaloolistest majadest ja aedadest

Mulle tundub, et praegi ongi teemade valik heas tasakaalus.

ajalooga seonduvaid lugusid

Ajalugu

Ma pole olnud võibolla kõige pikem Pööningu püsilugeja (alles kolmas aasta) ning seega ei tea, kas sellised lugusid on juba küllalt tehtud, kuid seoses oma õpingutega maastikuarhitektuuri erialal oleks minu jaoks eriti põnev, kui kajastaksite veel selleteemalisi lugusid. Tajun, et suur rõhk on lihtsalt majadel ja nende detailidel, mis on kindlasti ka oluline ja huvitav. Samas sellele kõigele lisaks on nii suureks osaks (ka ajaloos) veel inimeste enda tajutav ja elatav keskkond väljaspool kodumaja ja mitte ainult loodus, kui mets või lillepeenar. Ma sellises looduse osas ei mõtle taimede valikut, vaid pigem sellist inimese loometöö loogikat kas koduse teeraja, hoone või istepinkide asukoha, teekatte, õuemööbli stiili või ka juba tänavate ilme planeerimise valikutel. Näiteks mõned võimalikud teemad, mis äkki aitavad lisaks lahti selgitada minu mõtteid või teilegi ideede seemneid annavad: vanade Eesti taluaedade loomise loogika ja areng ajas (tihti mõisakompleksist ideede ammutamine/kopeerimine, hoonete paigutus, millega veel arvestati - soovitan ka suurte teadmistepagasiga Maaülikooli õppejõudu Mari Nõmmelat); kalmistud, mis on samuti osa maastikust ning pika ajalooa (mind ennast juba huvitaks ka nende loomelood - püüd luua parimat keskkonda, mis oleks hea lahkunute mälestamiseks, vaikne, loogiliselt paigutatud ning samas piisavalt looduslik ning tol ajal kindlasti ka kirikupõhimõtete/-suundade edasikandjad, veel ka matmiskohtade liikumine kirikut ümbritsevast aiast eraldi "lapile"); eesaedade moodi tulek ja nende edasine saatus ja mõtestamine jpm.

Kõik on sobinud, alati on huvitav. Ei oska soovitada.

Ei oska öelda

kõik on hästi, oma suunitlus

Mõnd põhjalikku näituse ülevaadet või erialase raamatu arvustust

eeee

Disainiteemalisi artikleid võiks olla rohkem.

ei tea

Kartograafia ajalugu, kaartide loomine, kuidas vanasti merekaarte loeti. Muusikainstrumentide valmistamine Eestis. Ajaloopilt ja selle mõju rahva eneseteadvuses. Eestis elavates vähemusrahvastest ja nende mõjust eesti kultuurile (rannarootslased, vanausulised, ingerisoomlased)

toidu

Rohkem näiteks ajaloolistest hoonetest, nende sisustusest, mööbli ajaloost, restaureerimisest

Ei tunne kuidas millegi.

ikka sajanditagustest aedadest, majadest, mõisatest

vist ei ole kirjutatud lemmikloomade pidamisest minevikus

Puidumööbli hooldus iga nädalane

olen rahul teemadega

tahaks rohkem lugusid ka Eestist kaugemal - Eestis on hirmus pisike ja me ei ela siin oma mullis, eriti ajalooliste hoonete puhul on mõjutused tulnud kaugemalt, tihtipeale ka arhitektid. Julgelt võiks avada suuremat pilti ja vaadata, mis toimub lähinaabrite juures ja milliseid ajaloolisi hooned/interjööre on taastanud eestlased mujal maailmas. Samuti võiks lood asetada laiemasse kultuurilisse konteksti - paljas sajanditegune aastaarv ei ütle tihtipeale just palju.

Teemade erisoovi ei ole, aga igas numbris võiks olla üks teemaartikkel, mis on hästi pikk ja põhjalik.

Ajalugu, taaskasutus

Huvitavad Eesti kohad

Ei oskagi kommenteerida

Võib olla rohkem praktilisi nõuandeid (veel rohkem)

Nõmme eramutest

Siiani on teemad olnud piisavalt laida ja seega ei oska soovitusi anda

ei oska öelda

Ei ole veel lugenud

samadel teemadel

Siin oli juba piisavalt teemasid üles loetud

Antiikmööbel

Toidukultuur

Seni on kõik teemad olnud väga inspireerivad

Mööbli ajalugu, stiiliaabits.

Olemasolevad ajalooa majad, ehitised

Vanad kellad ja kellasepad

ajaloolise ja modernse kombinatsioon arhitektuuris, interjööris

11. Kas sul on Pööningus oma lemmikautor? Kes?

Ei

eeee

Heiki Pärdi

ei

Ei.

ei

Ei ole eraldi lemmikut

Ei

Küünarpuu päevik ja Önnepalu mõtisklus ja Heiki Pärdi aleviid

Ei

ei ole

Pole veel kujunenud

Ei ole lemmikut. Kõik on lood ja teemad on olnud huvitavad.

näiteks Tõnu Õnnepalu

Kerttu Künarpuu, Karola Mursu, Heiki Pärdi, Urmas veersalu, Viljar Vissel, Tõnu Vainküla, Elo Lutsepp

Ei ole

Ei ole

Heli Nurger, Karola Mursu

ei ole veel

Pole

Kõik on huvitavad autorid

Ei veel

Ei

kõik autorid meeldivad

12. Kellele soovitaksid Pööningut lugemiseks?

Kõikidele oma sõpradele

Ajaloo huvilisele

Ajaloo huvilisele sõbrale

Anu

Kõigile

kultuuri- ja ajaloo huvilisele

Kõigile, kes vähegi ajaloost lugu peavad ja ka vanemat hoonet omavad

Ei oska kohe öelda

Kultuuripärandi ja ajaloo huvilisele sõbrale

Kultuursele ja haritud ajaloost lugupidavale inimesele

Eesti asja huvilisele

Laia silmaringiga uudishimulikule sõbrale

Pärandihuvilisele

Ajaloohuvilisele sõbrale

Kõigile ajalooõngu huvilistele!

Soovitsin koduloo huvilisele sõbrale.

Emale, õele, ämmale, konserveerimise-restaureerimise eriala inimestele

Nendele, kes on vanema/ajaloolise maja omanikud.

Kleiri Liisa

Kultuurihuvilisele

Siiri Nõva

Maja omanikele

Ajaloohuvilisele käsitöölisest nokitsejale

Minuga sarnase huviga sõbrale.

Monica Rand

Kunsti- ja arhitektuurihuvilisele

Soovitan kõikidele sõpradele

Igale huvilisele

Kas soovite konkreetset nime (reklaami eesmärgil) või inimtüüpi (kaardistamiseks võimalikke uusi sihtgruppe)? Soovitaksin Killu Maadlat, inimesena aga kedagi, kes ise on (vana) maja omanik ning elab pigem väikeasulas või päris maal.

Sarnaste huvidega inimesele

Kes parajasti otsib infot vanade majade või vana mööbli kohta, enamasti renoveerimise eesmärgil, aga ka inspiratsiooniks.

Sellisele, kellel on oma kodu või maakodu

Haritud, laia silmaringiga, keskkonnast ning ühiskondlikust heaolust hoolivale sõbrale

Tiina Plees

Intelligentsele ja kultuurihuvilisele sõbrale.

Sõbrale, keda vähegi huvitab vanade asjade ajalugu.

Intelligentsele, kultuurihuvilisele, unistajale.

Sõbrale, kel on huvi vanade asjade vastu või omab vana maamaja

Tundliku maitsega ajaloo huvilisele

ja

Õele

Huvilstele

Taimile

naabrile

Kõigile, kes huvituvad arhitektuuri, sisearhitektuuri ja disaini ajaloost.

Sõbrale, kes hoolib Eestist ja pärandi säilimisest, kuid ei oska veel mõista valikuid ja probleeme, mis sellega maailma uuenedes kaasas käivad. Sõbrale, kes on ajaloolise hoone taastamise protsessis või soovib seda kunagi ette võtta.

asjahuvulisele, parimale sõbrale

Vana maja omanikule

Sõbrale, kellele meeldivad asjad ja ajalugu.

Igale. Pole põhjust mitte soovitada.

igale

Kõigile, sest sealt leiavad kõik midagi

Haritud sõbrale. Laia silmaringiga kolleegile. Kultuurihuviga naabrile.

parimatele

heale

Õele, kuna õpib arhitektiks :)

Kõikidele oma sõoradele

Emale

Igale sobib

Kellel on maja ja huvi

Liisi Vija

Ajaloolist elukeskkonda väärtustavale ja vana maja omanikule.

Kellegile, kel on huvi ajakirja teemade vastu

Sooviksin, et hea sõber ka loeks ;)

Samade huvidega kolleegile

Kõigile sõpradele, pereliikmetele ja tuttavatele

Ma EI tahaks siia kuidagi kirjutada, et inimesele, kellele meeldivad "VANAD ASJAD", sest tegelikult ei ole see minu silmis ajakiri nõ antiigihuvilisele restauraatorile, vaid pigem kellelegi, keda kuidagi laiemalt huvitab mitmesuguse pärandi märkamine ja mõtestamine tänases päevas (ja tulevikus), sh mitmesuguste pärandikildude olemasolu oma argielus.

kõikidele sõpradele

Apsaluuuutselt kõigile

Kellele meeldib vana

Abikaasale, kes on vanade majade ja mööbli fänn.

Keda teema huvitab

Parimale sõbrale

Oma maja omanikule

Renoveerimishuvilisele

Sellisele sõbrale keda need teemad huvitavad

Sisearhitekt, restaureerimiste teostaja, ajaloo huvisele

Kes on huvitatud asjadest, majadest, ajaloost ja eriti koduloost aga tean, et ta ei saa sinna terve elu pühendada aga Pööningu aasta tellimus on neile parim kingitus sünnipäeval.

Oma õele

Enamikele kellel käed õige koha peal

Kes on sellest kõigest huvitatud.

ajaloohuvilisele

Sõbrale kellele meeldivad kultuursed asjad, reisirid ning teater ja näitlemine.

Heale

Ajaloo ja arhitektuurihuvilisele

Igale arhitektuurihuvilisele

Sõbrale, kes peab lugu ajatust disainist ning kes väärtustab selle säilitamist.

Eva-Liisa Jaanus

Laura Koržets

Arhitektuuri ja ajaloohuvilisele

Olen juba soovitanud ja soovitan kindlasti edasi

Nendele kellele meeldivad ajalooga majad ja asjad

Kõik võiksid lugeda

-

oma poegadele ja miniale

sõbrannale

Antiigi- ja vintage huvilisele, kogujale, teadmistejanulisele sõbrale

Igale heale sõbrale

Pere

(Maa)maja omanikule, kes hindab ajalugu ja selle seost tänapäevaga.

Yhte ajakirja loeb juba 4 inimest))Jagame

Kõigile (nad on ajaloolased hariduselt :)

Ajaloohuvilisele

Kõigile vanuserühmadele

Soovitaksin ajaloo-, disaini- ja vanavarahuvilisele sõbrale.

Oma primale, sest ta on seda väärt 😊

Vanakrasmi ja taaskasutus huvilisele.

Sõbrale, kel on huvi vanade asjade vastu.

Laia silmaringiga kes huvitub kultuuri säilimisest ja säilitamisest

kelle on minuga sarnased huvid

Kunsti-, ajaloo- ja kultuurihuvilisele

Oma restaureerimise õpingutel olevatele klassikaaslastele

Kodu armastavale

Sisekujundushuvilisele

naisele

Ajaloo- ja arhitektuurihuvilisele või neile, kes ehk ei oska (veel) väärtustada (enda käsutuses) olevat vana maja ja tarbeesemeid.

Uudishimulikule

Kila kola ja vana aja asja huvilisele

Oma perele ja sõbranna Merikesele

Arhitektuuri huvilisele

vanamajahuvilisele

Ajaloo huvilisele.

Maja renoveerivale sõbrale

Kõigile sõpradele

Oma sõbrale

Kõigile oma sõbrannadele

Kolleegile

Kõigile kiidan

Koduomanikule

Kõigile!

Parimale sõbrale, kes on kultuuri ja ajaloo huviline.

Stiiliteadlikule.

Olen kinkinud Pööningu aastatellimust mitmetele kolleegidele ja sugulastele.

Majaomanikust sõbrale

vennale, kes elab vanas majas

Asjalikele inimestele

Jagan Pööningu uue numbri reklaami kohalikus giidide vestlusgrupis ja kasutan paber kandjal ajakirja keeleõpetajana mitte-eestlastele Eesti kultuuriajaloo tutvustamiseks

Vanadest asjadest huvituvale sõbrale

Naabrile

Ajaloo- ja restaureerimishuvilisele

Ajaloost ja eesti päranditest huvituvale sõbrale

Kes omab vana maja ja eriti, kes taastab vana maja (nagu ma ise)

Kõigile

Laia silmaringiga inimesele. Tean et Pööningut loeb ka väga tehnilise taustaga inimesi kelle jaoks Pööning oli ajakiri pensionil tädidele. Kui aga sai korra loetud siis arvamus on muutunud

Koduomanikele

sõbrale, kellele on oluline enda kodu ja kodukoht

Igale sõbrale

Keda huvitab arhitektuur.

Maakodu omanikule, kes tahab säilitada vana

Sõbrale, kes peab lugu ajaloost ja arhitektuurist, vana säilitamisest ja taastamisest.

Jätkusuutlikku disaini armastavale inimesele.

Tütrelle

Noorele, kes avastab maailma.

Kõigile

13. Kuidas hindad Pööningu väljanägemist?

Ei

Jah

väga meeldib

Meeldib

Mulle väga meeldib

eeee

Väga esinduslik.

vaga hea

Stiilne, ka reklaamid on stiilselt ajakirja teemade juurde paigutatud.

Stiilne, ka reklaamid on stiilselt ajakirja teemade juurde paigutatud.

stiilne aga mitte kutsuv

Väga meeldib

Meeldib.

Väga hea

Imeline

silmale ilus vaadata

hea, aga võiks mõelda paberi keskkonnasõbralikkusele

Väga meeldib. Eriti kiidan ajakirja esikaasi, need kohe kutsuvad ostma ja lugema.

5

Suurepärane

suurepärane

hea

Mulle meeldib, stiilne ja lugema kutsuv

Soliidne, kena

Hindan kõrgelt

Päris tore

Ei ole veel lugenud

väga ilus

Ei arva olevat ekspert

5+

Väga meeldiv

14. Kas ostad Pööningut poest, loed raamatukogus või oled ajakirja tellija? Mis on takistanud tellimuse tegemist?

Ostan ajakirja siis, kui näen enda jaoks huvitavaid teemasid

Kõrge hind

Alati pole aega lugeda

Loen raamatukogus

FB

Ei jälgi

Teine pereliige tellib ja tööle tuleb tellitud ajakiri, ei ole vajadust ise lisaks tellida

Laiskus, ei ole jõudnud veel tellimust vormistada

Laenutan raamatukogust aga ostan ka kui on väga huvitavad teemad.

Unustan õigel ajal tellida ja juba ongi uus number väljas

Ei ole poes alati silma jäänud. olen mõningaid lugenud

Pole veel jõudnud vormistada tellimust

Ma olen natuke kartnud ajakirja koledaks muutumist posti toomise käigus

Pole alati peale sattunud huvitav ajakiri.

Kui mulle saadetak aastatellimuse pakkumine, siis ilmselt hakkaksin tellijaks. Praegu ostan kõik numbrid poest.

Ostan alati kõiki numbreid, ootan alati uut

Pole mahti olnud, aga kõik numbrid on mul olemas. Vist

Kaks vastust ühes, et lugemine meenub, kui näen huvitavat lugu, aga igakuiselt pole ajakirjade lugeja ja mõnikord ei loe ühtegi ajakirja pea pool aastat järjest.

Tellimus on töökohal, loeme kolleegidega korda mööda.

Sõbranna on tellija ja taaskasutus on moes

Unistasin tellimust pikendada

Pole sellest ajakirjast midagi kuulnud

Tellitud ajakiri ei jõudnud mulle tihti postkasti.

laiskus, ostnud algusest peale

Olen lugenud töö juures teiste oma või lugemissaalis

mul ei ole turvalist postkasti

Oleme ostnud kioskist

Olen kas ostnud kõik numbrid, paar eksemplari on ka kingitud. Ei ole üldiselt perioodika ja ajakirjade tellija, kuigi saan aru, et tegelikult tellijana oleks soodsam

Lihtsalt ei ole meelde tulnud uuesti tellida!

Hind ja aeg, mõlemad.

Varem tellisin, siis laenutasin raamatukogust ja nüüd ostan, kui näen müügil.

Ajakiri tuleb tasuta koju kätte, kuna Tõnu teeb teile pilte, aga olen Pööningu tellimust korduvalt teistele sünnipäevaks kinkinud!

Hind ja aeg, mõlemad.

Varem tellisin, siis laenutasin raamatukogust ja nüüd ostan, kui näen müügil.

Ajakiri tuleb tasuta koju kätte, kuna Tõnu teeb teile pilte, aga olen Pööningu tellimust korduvalt teistele sünnipäevaks kinkinud!

Unustan tellida ja siis ostan poest

laenan raamatukogust

Ostan alati kui on uus number väljas. Kunagi ei jäta ostmata

Ostan ajakirja poest.

Ei saagi aru, miks pole veel tellinud

Ostan ajakirja tavaliselt regulaarselt kodupoest, aga võiksin muidugi ka tellima hakata - oleks kindlasti soodsam ;-)

Mulle meeldib enne ajakirjaga tutvuda, ostan alati

pole enne nii suurt huvi tundnud antud valdkonna vastu

Olen olnud tellija. Poest saan kiiremini!

Pole olnud meeles tellida, loen sugulase juurde sattudes tema omi.

Puhtalt ettevõtmise asi. Uue numbril ilmumist ootan alati põnevusega.

Ei ole olnud meeles tellida

tahaksin olla e-tellijal, paberajak-de jaoks pole ruumi

Postiteenus minu kodukandis kehva. Ajakirjad on olnud rikutud ja kadunud. Soovin ajakirja uue ilisa ja siledana. Seega olen senini sunnitud olnud ostma, et ise saaks poes valida kõige kenama ja siledama numbril. Olen seni ostnud kõik ilmunud numbril, vaid 1 number puudub kolleksioonist !

tellime kahe pere peale

Pole selle ajakirjaga siiamaani veel kohtunud

eelistan veebi

Olen mõelnud, sest ostan alates 12. numbril iga ajakirjanumbril, ent tegudeni pole jõudnud. Iga kord vaatan, et peab tellima enne 20. kuupäeva, aga mõte on nähtavasti tekkinud alate peale nimetatud tärmil...

Olen lugenud mõnungaide numbreil ja nüüd soovin tellida.

Avastasin ajakirja enda jaoks alles hiljuti, aga ilmselt hakkam tellima

15. Milliseid Pööningu veebikanaleid (koduleht, Facebook, Instagram) jälgid? Milline ja miks sulle neist enim meeldib?

Kodulehte aegajalt.

FBd ja kodulehte. Viimast rohkem, kuna saab lugeda artikleid. Kuna omandasin baltisaksa mikrokraadi, siis mitmed teemad olid teie ajakirjas kajastatud. Tänu ajakirjale jõudsin ka nimetatud mikrokraadini.

ei

Jälgin FBd.

ei jälgi

Facebook

facebook kindlasti esmane

Vahel vaatan instagrami, aga seal on väga harva uudiseid ja valdavalt viited lugudele, mida juba paberajakirjast olen näinud.

Jälgin Facebookis.

Ei jälgi muud

Facebook, Insta

Instagram - lihtne ja lõöv

pole jälginudki

pole neid jälginud

Facebooki ja vahel vaatan ka kodulehte

Jälgin kodulehte

Kodulehte - sest ma püüan jääda ühe digikanali juurde, mis sobib mulle kõige rohkem

Mitte ühtegi

ei jälgi pidevalt, aeg-ajalt, facebook

Ei arva olevat ekspert

Instagram

16. Kuidas võiks Pööningu kodulehte täiendada?

Ei

Jah

Ei oska öelda

Ei tea

ei oska öelda

eeee

Kõik artiklid võiksid olla tasuta eest loetavad.

ei oska oelda

Võiks olla ehk rohkem viiteid, kust leida restureerimises soovitud meistreid või teenuseid. Või kui mind huvitab mingi teema, siis saaks siit viite edasi liikuda (nt mõisad, vana maja ennistamine, maakaartide digiteerimine-konserveerimine jms mida olete oma teemades kajastanud). Kultuuripärandiga tegelevad mitmed asutused, kuid võiks olla üks koht, kus saaks eri teemadele viiteid, et edasi otsida. Pööning võikski ehk olla see keskpunkt.

ei ole tutvunud

Võibolla lisada sinna lisalugusid, lühikesi, mida nt ajakirjas pole? Mingid väikesed teemanupukesed võiksid olla

Ei jälgi kodulehte, ei oska soovitada.

Ei oska öelda

rahul,kuid alati võib kõike muuta.muidugi,kõik muutused ei pruugi miskit parandada lugeja jaoks.

Küsimuste, vastuste rubriik võiks nähtav olla. Reklaam erinevate sündmuste toimumise kohta võiks ka seal näha olla.

Ei oska soovitada

Ei oska soovitusi anda

ei oska soovitada, midagi uut

N/A

Ei arva olevat ekspert

-

Rohkem endist eesti aega

Kuna ajakiir ilmub paberil nii harva, siis võiks loomulikult olla veebis jooksvalt lugusid, samuti videotuurid interjöörides. Artiklid võiksid olla veebis täies mahus loetavad (tasu eest).

Kodulehte ma praegu eriti ei jälgi, sest mulle meeldib lugeda paberkandjal artiklit. Võib-olla saaks kodulehele tekitada videoid, mis oleks täiendaksid seda, mis ajakirjas ilmub? Näiteks Hilikka Hiiopit on alati nii põnev kuulata ja vaadata, sest ta räägib nii innustunult ja kirglikult, ning seda on paberil keeruline edasi anda.

Hetkel tundub asi väga hästi toimivat

baltisaksa memuaarid näiteks

baltisaksa memuaristika tutvustus

Küsimuste, vastuste rubriik võiks nähtav olla. Reklaam erinevate sündmuste toimumise kohta võiks ka seal näha olla.

Ei oska soovitada

17. Mida sa muudaksid Pööningu ajakirja juures?

eeee

midagi

Hetkle ei muudaks midagi.

esikaant

Mitte midagi

Mitte midagi.

Kinkekaardi ilusa repro peal olev kiri "Kinkekaart" võiks olla vähem silmatorkav, et saaks kaarti kasutada :)

mitte midagi

Midagi, olge sama tublid edasi ja et ikka ideid jätkuks

ei muudaks praegu miskit.võiks mahukam olla,kuid see tooks ka ühtlasi kaasa hinnatõusud.

Kasvataks iga numbri mahtu - ehkki sisu on tugev, on maht ikkagi pigem nagu vihikul. (Ei ole mõtet võrrelda teiste Eesti ajakirjadega, Eestis ei ole tugevat ajakirjakultuuri ja valdkonanst huvituvad inimesed loevad rahvusvahelisi väljaandeid).

Suuremad fotod

Ei muudakski tegelikkuses. Iga number on olnud huvitav.

meeldib just nii, nagu ta on

meeldib ka sellisena, nagu on

Teeks mahukamaks, sellest peab ju kolmeks kuuks lugemist jätkuma :)

Kõik on väga hea

Ei muudaks midagi

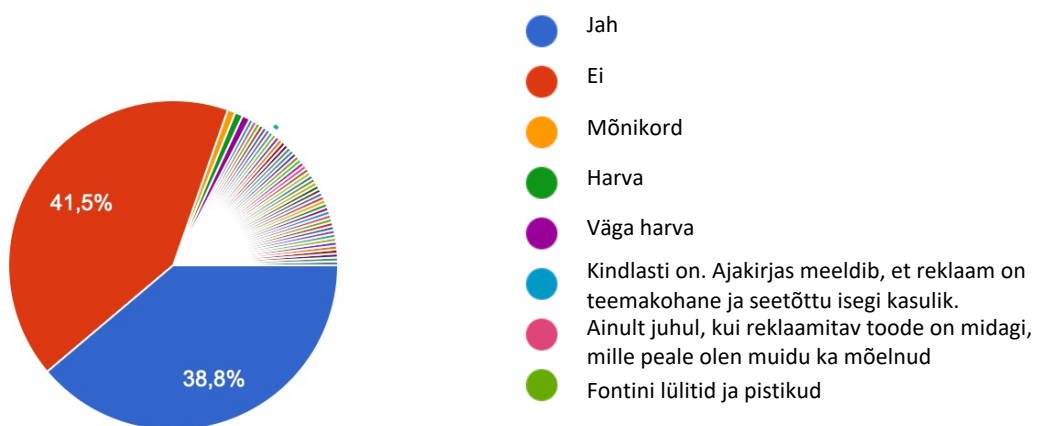
ei muudaks

Ei arva olevat ekspert

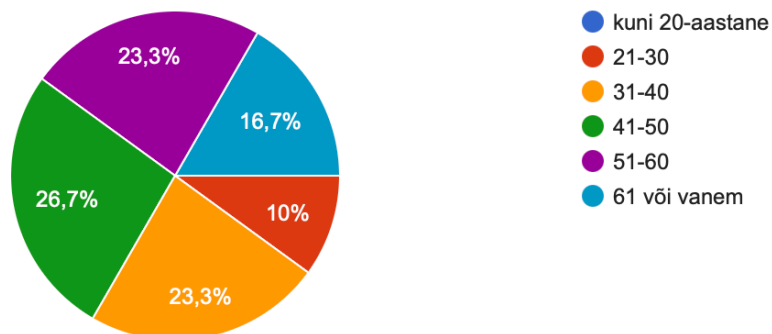
-

Kõik sobib

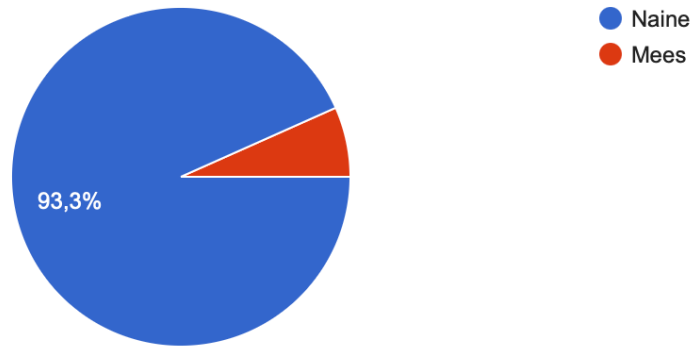
18. Kas trükimeedias ilmunud reklaam on kunagi ajendanud sind endale midagi soetama?

19. Kui vana sa oled?

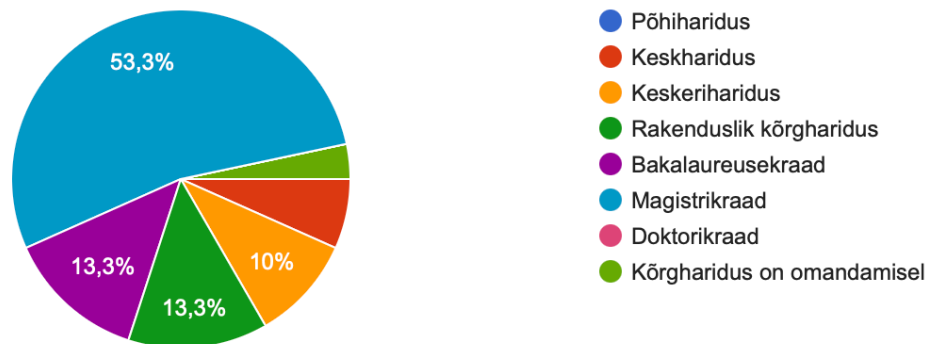

19. Sugu

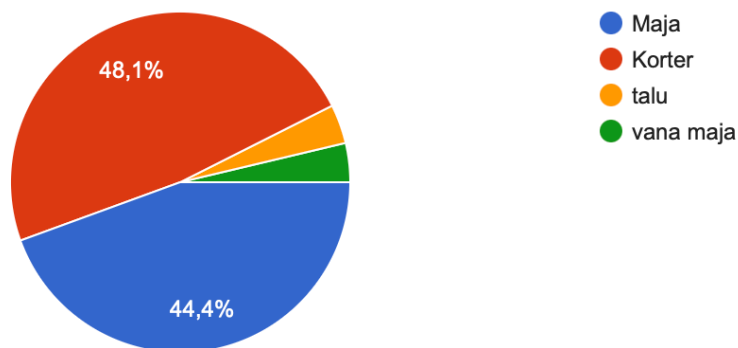

20. Vanus

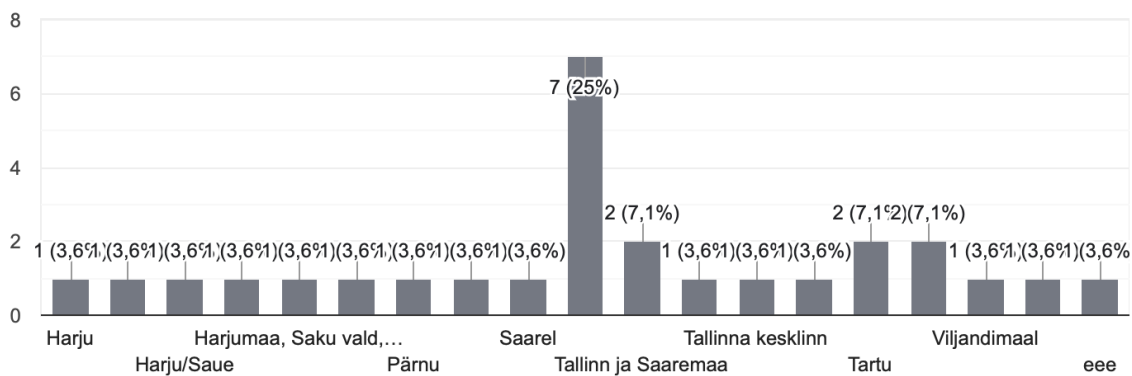
:

21. Milline on sinu eluase?

22. Millises maakonnas/linnas sa elad?

23. Millised ajakirjad, nii kodumaised kui rahvusvahelised, kuuluvad veel sinu lugemisvarasse?

t

neid on mitmeid
Looming
eeee
Eesti Naine, Käsitöö
TiiuLiina
Sirp, Tuna jm ajaloo ja kultuurivaldkonna ajakirjad. Erialane kirjandus infoteaduse, konserveerimise-säilitamise ja digitaalarhiivinduse teemadel.
Oma Maitse, Maakodu nüüd
Sõdur ja Kaitse kodu
Eesti Loodus
National geographic ; Eesti loodus
aeg-ajalt sirvin Homes&Gardens, 25 Beautiful Homes, Maakodu
EMA
kodukiri,kodu-aed,diivan.ekspress,maaleht,imeline ajalugu,kodutohter...
AD, Ideat (Prantsuse ajakiri), Diivan; Disain. interjäär & arhitektuur, erinevad kirjandusajakirjad, Kunst.ee, Design Stories (Finnish Design Shopi veebiajakiri) jne
Regulaarselt loen ajakirju Teater.Muusika.Kino, Imeline Ajalugu, Dance Europe, National Geographic History. Loen ajakirju väga palju, tavaliselt valin poeriiulilt teemade järgi.
Sisu kvaliteedi tõttu olen loobunud mitmest
Peamiselt Eesti väljaanded - BJAH, Kunstiteaduslikke Uurimusi, Sirp, Postimees
Maakodu, Kodukiri, Diivan
Sirvin erinevaid arhitektuuri ja disainiga (sh moedisainiga) seotud ajakirju

23. Millised ajakirjad, nii kodumaised kui rahvusvahelised, kuuluvad veel sinu lugemisvarasse?

Maakodu, Kodukiri

Eriti ei loe

Maakodu, Kodu ja Aed, Eesti Loodus

Imeline ajalugu , aiandusest

Oma maitse, Investor

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Jätkake samas vaimus

Jätkake samas vaimus ja kindlasti jätkake paberkuuljel välja andmist! :)

Minu meelest on oluline just paberkandjal lugemise võimalus. Ilusat ajakirja on lust lehitseda.

Teemavalik on väga huvitav, pildid head, aga tekst nõuab toimetuselt rohkem tööd, sest praktikud pole kirjatöös professionaalid. Õnnepalu sobib õnneks hästi meeleolude ülesmärkjana.

Täna sisuka ajakirja eest. Edu edaspidistes ettevõtmistes.

Huvitavat lugemist skandinaavia disainist. See on käegakatsutav ja ligipääsetav, samas maailmakuulus.

Mega ajakiri, minu täielik lemmik, poeriulil seda silmates alati ahhetan <3

Pööningu teevad ennekõike heaks suurepäraseks fotod, mis kutsuvad lugema. Aitäh!

Saan aru, et kaalute paberajakirja ilmumise lõpetamist. Palun, palun, ärge seda küll tehke. Erinumber Hoov kippus ehk natuke liiga Kodukirjaks minema.

Olge sama tublid edasi!

Avastasin ajakirja esimesest numbrist, sest seal kirjutati minu kodulinnast Mõisakülalt. Olen aegajalt raamatukogust võtnud ja tagantjärele restaureerimisega seotud lugusid uurinud, ka aknaraame hakkasin ise taastama ajakirjas ilmunud Kerttu soovitude põhjal(sattusin tema koolitusele ka samal teemal). Kui sul on 100 aastane maja siis tahaks ajastutruu miljööd võimalust mööda taastada.

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Hea oleks lugeda erinumbreid Eesti maakondadest. Igal paigal oma lugu, omad ehitised, toredad-tublid inimesed ja nende ettevõtlikus:)

Rubriik "puhka Eestis", kus toodud ühe piirkonna erilisemad, unustatud või lausa avastamata vaatamisväärsused.

Kas "unustatud/lagunevad (või hävinud?) mõisad" või "n-asula kolemajad ja nende saatus" oleksid liiga konfliktised teemad? Muidu - kui vähegi veel jaksate ja on võimalik - jõudu ja südikust, et jätkata selle ajakirja väljaandmist. Ootan seda igas kvartalis nagu laps jõulukinki. :)

Jõudu teile, Pööning on esteetiliselt kaunis ja sisult hinge kosutav lugemine.

Eesti mööbli ajaloo võiks rubriik olla. Ehk siis kasvab ka inimeste armastus vana pehme mööbli vastu jms.

Veebiversioonist on kergem otsida konkreetset huvipakkuvat teemat, kui on infot vaja. Samas ajakirja on tore sõidule/puhkusele vms kaasa osta ning kohati on just paberil pildid väga tänuväärsed asjad kõrvutamiseks jne. Pikemaks lugemiseks on samuti paber parem. Seega mõlemal on omad plussid. Veebis näeksin rohkem praktilise infomaterjali ja ilusate piltide funktsiooni, samas paberajakirjas on Õnnepalu mõtisklused jms väga omal kohal, võiks vabalt isegi ilukirjanduslikke momente kaasta nt raamatulõik, kus on mingi kodu hea ja mõnus kirjeldus vms.

Ma olen tõesti rõõmus, et selline ajakiri nagu Pööning olemas on! Olen algusest peale selle suur austaja olnud, mulle meeldib nii teie puhas ja ilus disain kui ka sisukad ja huvitavad lood. Loodan väga, et paberajakiri jääb alles!

See on esimene ja ainus ajakiri, mille kohe ajakirjaalguses huvi tõttu emale jõuludeks tellisin ja olemegi jäänud seda lugema. Aitäh!

Jätkata samas vaimus! Rohkem võiks olla infot, kuidas töötavad professionaalid, milliseid nõudeid arvestada restaureerimisprojekti puhul, kuidas võiks abi saada arhiivimaterjalidest jne

ajakiri on väga eriilmeline ja suurepärane

Paberajakiri on OLULISELT mugavam lugeda, kui netist. Fotodest ja loo tervikust on palju parem ülevaade. Valitud paber (ehk ka trükivärv?) võiks olla keskkonnale leebe. Mul on nii hea meel, et selle ajakirja enda jaoks leidsin! Jaksu toimetusele :)

Mind kõige rohkem huvitavad ehted/Eestis toodetud ehted ja ehete hooldamine. Olen valmis ka ise sellistel teemadel kirjutama.

Kindlasti ei loeks ma ajakirja, mis oleks ainult veebis.

kodusisustuse esemete ajalugu on väga huvitav!

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Hindan, et olete olemas ja alati, kui satun lugema, saan mitmete teadmiste ja mõtete võrra rikkamaks. Lugudest olen saanud ka palju ainet edasi mõelda.

Võiks olla teema kunstist eesti kodudes

Tahaks ajakirja õigel ajal postkastist leida

Huvitaks küttekehad: ahjud/pliitad/kaminad; aiamööbel, valgusid/laternad

Tehke kindlasti Pööningut edasi

Peaks soodsam olema

Aitäh teile!

Jõudu edaspidiseks!

Ei ole mõtteid praegu.

Tehke edasi seda mida armastate! :) <3

Küsimustest aimdub, et olete kaalunud ajakirja veebipõhiseks muutmist. Ei soovita. Te kaote lihtsalt kogu sellesse meedia infotulva seal ära ning meediatarbijana-lugejana on kogu ekraanist tarbitav sisu juba niigi niivõrd killustunud ("natuke siit, natuke sealt"; "korraks siit veebilehelt, korraks sealt veebilehelt"). See, mis brändi hoiab ja ka sisu(kust) toetab, on (veel?) ikkagi paber, kvaliteetne trükk jne - iseäranis kui toimetada ka teatud "nišis" nagu teie. Mis ei tähenda, et veebilahendused nt portaali näol seda ei võiks toetada. Sisusse võiks äkki jõuda rohkem (sündmuspõhiseid) kultuuriteemasid - mis võib ajakirja ilmutamisedust ja kultuurisündmuse nõ ajalist piiratust arvestades olla küll väljakutse. Toidukultuurist kirjutamise kõrval nt on meil ka toredaid toidukohti - mitte tingimata nõ pööningutel, aga muudes põnevates paikades, mis moel või teisel pärandit väärtustavad ning keda nende ettevõtmistes seeläbi tunnustada. Maastikest võiks pärandi võtmes ikka ja jälle kirjutada. Miks mitte teha lugejatelt regulaarselt vihjekorjet mingi konkreetse kanali või meetodi kaudu - nt regulaarsed üleskutsed FB-s või meili teel, et millest ajakiri võiks kirjutada. Ja üks väike asi veel - tellijana oleksin rõõmus, kui tegelikult jõuaks ajakiri kas esmalt või vähemalt ikkagi samal ajal ka tellijani ja seejärel muudesse müügikanalitesse, mitte nii et poes müügil juba näen, aga oma postkasti alles ootan :)

Jätkake samas vaimus. Võibolla võiks veel olla lähiriikide lugusid. Sinna oleks ehk rahval kergem kohale minna. Midagi põnevat Lätist... Helsingist.. Teilt inspiratsiooni saanuna olen Riias muuseumis käinud küll. Väga hea soovitus oli. Aga see oli pigem ees nn muuseumisovitus. Ma võinuks selle kohta terve artikli lugeda.

Jätkake üritustega, mis toovad sarnaste huvidega inimesi kokku. Võib lisada lühikesi e-loenguid veebi. Minu ajakiri käib Eestisse, aga suurema aja aastast olen töö tõttu võõrsil.

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Mulle meeldiks väga võita ajakirja aastatellimus. Iga kord mõtlen, et nüüd tellin ja siis tulevad juba uued osad-ued lisad ja ikka pole tellinud.

Edu ajakirjale. Homme lähen poodi ja uudistan seda ajakirja

-

Aitäh senise eest!

Palun jätkake oma tegevus nagu teete, sest see on ajakiri, millel on sisu kui ka tasakaal erinevate sisukale

Häid ideid pole. Mulle sobib praegune ajakiri!

Tutvustada toredaid kogusid ja kogujaid (Kogu ja Lugu)

Vahel häirib reklaam, seda võiks veidi vähem olla

Head asja teete! Jõudu!

Võiks olla rohkem kunst jakultuuri ajaloost maailmas

Ärge loobuge paberajakirjast. Kui see juhtub, loobun ilmselt tellimusest, sest mulle ei meeldi ajakirju veebist lugeda, unustan ja pole aega. Paberajakirja ikka võtad kätte ja loed läbi kui see koju tuleb. Pööning on minu jaoks kõige meeldivam ajakiri ja ootan selle ilmumist alati.

Suurepärane ajakiri. Meeldib, et on pikemad lood

Tase on hea, hoidke seda!

Hoidke paberväljaanne elujõuline! Jüudu!

Tihedam ilmumine ja/või suurem maht ja kui see pole võimalik, siis nt taimeajakirju on nii palju, et selle arvelt saaks muud avaldada :). Suur tänu tegijatele, põneva ajakirja eest!

Kuidagi vaikselt on l@inud nii, et ei tea paljudest ilusatest hoonetest, aedadest jne. suurt midagi. Seniajani pole mitte miskit ette heita. Huvitav... Hea kaaslane, kui tahta syveneda ja minna ajakirja sisse...

Minu meelest selline ajakiri peab ilmuma paberkandjal, võib-olla on mõeldav vähendada numbrite arvu paberkandjal (aastas üks-kaks paksemat erinumbrit, muul ajal jooksvad artiklid veebis. Huvitava sisu korral oleks valmis maksuma ka veebis lugemise eest).

Olete midagi erilist

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Kui kaalute, kas avaldada paberajakirja ilmumise toetamiseks rohkem reklaami, siis julgustaksin seda tegema. Eriti, kui reklaam on sihtgrupile huvipakkuv, mitte suvaline liigesekreem või töökindad. Pööning on just paberil eriti nauditav, nii et tasub kindlasti jätkata.

Mulle väga meeldib teie ajakiri. Kujundusest sisuni on Teie ajakiri mõnus meie üldises ajakirjanduslikkus viirvarris. Mulle meeldib Teie teemakäsitlused, oma ala tööised asjatundjad kirjutavad. Lisaks fotod. Ajakirja hoian pikalt käes, sirvin korduvalt üle.

Aitäh toredate ja huvitava ajakirja eest, jätkake samas vaimus.

Ärge kaotage paberversiooni / fotode, paberi jne ajalugu ja Eesti meistritest lugusid

Huvipakkuvate rubriikide juures oleksin ära märkida tahtnud tegelikult kõik, oli keeruline midagi eelistada.

Aitäh Teile, lihtsalt see kõik on nii hea!

Väga meeldib A. Schneideri õhuline kujundus ja paras tasakaal heade tekstide ja reklaami vahel. Ei meeldi ajakirja kõrge hind. Kui ajakirja veebipõhiseks muutmise alandab hinda, siis olen nõus paberkandjal väljaandest loobuma.

Ajakiri võiks olla lõbusam, huumorit napib ;)

ajakiri võiks vabalt olla veelgi mahukam, erinumbrid on hea idee.

Soovin jõudu huvitava ajakirja tegemisel!

Aitäh sisuka ajakirja eest!

Harva loen, aga põnev ajakiri tundub olema. Pidage vastu, ajakirjadel ju konkurents kõva!

Palun ärge kunagi muutuge killustatuks! (nagu need "Imeline ...." asjad). Tahaksin ikka süvenenult lugeda.

Kas minu suitsutare mustad palgid tuleks helendada või on nad ehedatena õigemad? Elan nende keskel juba 15.aastat

- Tehke koostööd mõne vana maja renoveerijaga, et kajastada tööde käiku, anda teistele häid soovitusi ja tuua välja vanade materjalide vääriskus.
- Ka aiarubriik vanadest iluaedadest ja tarbeaedadest võiks ajakirjas olla, et loobutaks murudest (roheline kõrb) ja kõikjal levivad elupuuhekid ei muutuks standardiks.
- tehke mõned artiklid täismahus oma Facebooki kontol loetatavaks ja tehke vahel mõned teemad ja artiklid lihtsalt Facebooki jaoks, et info ajakirjast saaks Facebookis levida (parim reklaam on suust-suhu kuulnud info, sh FB seinalt-seinale levinud info)

Oleme avatud kõikidele mõtetele ja soovitudele. Palun kirjuta need siia.

Raske on vastata! Loen suure huviga alati "Ekspert vastab", "Aialood", Tõnu Õnnepalu, "Stiiliaabits" ja tegelikult ka kõiki teisi rubriike! Väga tore on see praegune erinumber. Samuri on kvaliteetsed fotod, trükk ja disain üliolulised

vähem reklaami, toiduretsepte ja sisukamad artiklid

Meeldib pisut teistmoodi ajakiri, hoidke oma joont edasi. Palju tellijaid teile!

- Tehke koostööd mõne vana maja renoveerijaga, et kajastada tööde käiku, anda teistele häid soovitusi ja tuua välja vanade materjalide väärikus.
- Ka aiarubriik vanadest iluaedadest ja tarbeaadadest võiks ajakirjas olla, et loobutaks murudest (roheline kõrb) ja kõikjal levivad elupuuhekid ei muutuks standardiks.
- tehke mõned artiklid täismahus oma Facebooki kontol loetatavaks ja tehke vahel mõned teemad ja artiklid lihtsalt Facebooki jaoks, et info ajakirjast saaks Facebookis levida (parim reklaam on suust-suhu kuulnud info, sh FB seinalt-seinale levinud info)

Raske on vastata! Loen suure huviga alati "Ekspert vastab", "Aialood", Tõnu Õnnepalu, "Stiiliaabits" ja tegelikult ka kõiki teisi rubriike! Väga tore on see praegune erinumber. Samuri on kvaliteetsed fotod, trükk ja disain üliolulised

vähem reklaami, toiduretsepte ja sisukamad artiklid

Meeldib pisut teistmoodi ajakiri, hoidke oma joont edasi. Palju tellijaid teile!

Kaunis ja sisukas ajakiri! Jätkake samas vaimus! Üks vähestest ajakirjadest, mida tellin ja ka hoian ning loen uuesti ja uuesti läbi.

LISA 4

Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2015–2017

Lisa 4. Lehepunkti müügi-TOP 2017. aastal (esimesed 200 trükist)

Võrdlus positsioonidega 2015. ja 2016. aastal

2017	2016	muutus	2015	muutus	Toode	Kirjastaja	Liik	Keel	Sihtgrupp
1	1	0	1	0	Õhtuleht	SL Õhtuleht AS	AJALEHT	EST	UNISEX
2	2	0	4	2	Kroonika	Ajakirjade Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
3	3	0	2	-1	Maaleht	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
4	4	0	6	2	Teleleht	Ajakirjade Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
5	5	0	3	-2	Eesti Ekspress	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
6	8	2	1493	1487	Naisteleht	Ajakirjade Kirjastus AS	NADALKODU	EST	NAISTELE
7	9	2	10	3	MK Estonija	Nord Print OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
8	6	-2	7	-1	TV Nedelja	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
9	11	2	12	3	Postimees	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
10	12	2	11	1	Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
11	14	3	13	2	Super Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
12	13	1	15	3	TV Saatekava	IVTV OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
13	940	927	5	-8	ML raamat	Ekspress Meedia AS	ERITOODE	EST	UNISEX
14	16	2	17	3	Autoleht	Auto24 AS	NADALKODU	EST	MEESTELE
15	18	3	28	13	Suured Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
16	15	-1	14	-2	Mida Arstid Sulle Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
17	10	-7	19	2	LP	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
18	20	2	21	3	Tervendaja	Hiiler OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
19	22	3	20	1	Postimees nädalavahetus	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
20	23	3	18	-2	Anne&Stiil	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
21	17	-4	105	84	Ajalugu	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
22	28	6	26	4	Eesti Naine	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
23	24	1	24	1	Ristik RS	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
24	27	3	29	5	PIRKO/Extra RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
25	19	-6	22	-3	Nipiraamat	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
26	21	-5	16	-10	Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
27	26	-1	27	0	Tiiu	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
28	30	2	30	2	Komsomolskaja pravDA	SKP Media OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
29	25	-4	23	-6	Kumake RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
30	33	3	31	1	Kooli Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
31	32	1	32	1	Kuma Kerge	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
32	34	2	39	7	Tajnõ vzjozd	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
33	76	43	1495	1462	Kodutunne	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
34	35	1	33	-1	Miniristik RS	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
35	36	1	44	9	Eesti Ajalugu	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
36	45	9	51	15	Daidzest	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
37	39	2	1494	1457	Eesti Naise ristsõnad	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	NAISTELE
38	40	2	45	7	Kroonika Ristsõna	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX

39	41	2	47	8	Burda (RUS)	Seils	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
40	37	-3	46	6	Nelli Teataja	Leju & KO OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
41	38	-3	42	1	Megaristik	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
42	49	7	35	-7	NationalGeogr(EST)	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
43	44	1	48	5	Tehnikamaailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
44	146	102	1502	1458	ERI Mida Arstid Sulle Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
45	46	1	50	5	Argumentõ i Faktõ	SIA Zime	NADALVALIS	VENE	UNISEX
46	48	2	49	3	Maaja	Asporal OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
47	52	5	60	13	Kõige paksem ristsõnaraamat	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
48	47	-1	40	-8	Pere ja Kodu	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
49	54	5	55	6	Pärnu Postimees	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
50	51	1	36	-14	Tervis Pluss	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
51	50	-1	54	3	Kodukiri	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
52	42	-10	41	-11	Barbie	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
53	43	-10	43	-10	Digi	Presshouse OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
54	58	4	62	8	Pisi PIRKO RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
55	57	2	53	-2	Mood	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
56	62	6	68	12	PIRKO/loomadest RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
57	59	2	61	4	Infopress	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
58	67	9	82	24	LõunaLeht	Hansekon OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
59	65	6	71	12	Onu Uno RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
60	56	-4	38	-22	Kodu ja Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
61	64	3	64	3	Maagilised Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
62	110	48	1496	1434	Miks ja Kuidas	Presshouse OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
63	61	-2	65	2	Maakodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
64	55	-9	59	-5	Kroonika Kodu-eri	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
65	66	1	72	7	Ristsõnarõõmud Kuma	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
66	84	18	67	1	Sensa	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
67	60	-7	93	26	BuduaarTEEN	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
68	72	4	87	19	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
69	73	4	88	19	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
70	75	5	92	22	My Little Pony-Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
71	71	0	74	3	Mixi RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
72	82	10	70	-2	Autod.Põrisev maailm	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
73	77	4	66	-7	Võrumaa Teataja	Võru Teataja AS	AJALEHT	EST	UNISEX
74	63	-11	58	-16	Eesti Päevaleht *	Ekspress Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
75	1457	1382	1699	1624	ERI Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
76	114	38	1497	1421	Säde	Kontinentaal OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
77	86	9	86	9	Hot Wheels	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
78	81	3	84	6	Saarte Hääl	Raadio Kadi OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
79	1458	1379	1700	1621	FiFa 365 kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
80	79	-1	77	-3	Buduaar Shopping	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
81	78	-3	75	-6	Koomiksikogu Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE

82	68	-14	73	-9	OmaMaitse	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
83	69	-14	57	-26	Mari	Marikiri OÜ Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
84	83	-1	78	-6	Meistriristik RS		RISTSONA	EST	UNISEX
85	85	0	83	-2	Sakala	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
86	89	3	95	9	Järva Teataja	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
87	74	-13	126	39	Müstilised lood	Leju & KO OÜ Egmont Estonia	AJAKIRI	EST	NAISTELE
88	80	-8	89	1	Miki-Hiir-Eriväljaanne		AJAKIRI	EST	LASTELE
89	104	15	125	36	Käsitöö Autolehe	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
90	155	65	1503	1413	Autoentsüklopeedia	Auto24 AS	AJAKIRI	EST	MEESTELE
91	88	-3	100	9	Rebase ruudud	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
92	90	-2	81	-11	Äripäev	Äripäev AS Ajakirjade Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
93	91	-2	107	14	Ripsik Rs.		RISTSONA	EST	UNISEX
94	93	-1	98	4	Virumaa Teataja Liza.Labirint	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
95	95	0	109	14	krossvordov	Seils Egmont Estonia	RSRUS	VENE	UNISEX
96	98	2	111	15	Miki Hiir	AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
97	97	0	104	7	Sirp	Kultuurileht SA	NADALKODU	EST	UNISEX
98	127	29	139	41	60+	Eesti Meedia AS Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
99	101	2	103	4	Diivan Kogumiskaardid Champions League 2017/18		AJAKIRI	EST	UNISEX
100	116	16	96	-4		Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	UNISEX
101	96	-5	114	13	Lääne elu	Lääne Elu OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
102	135	33	118	16	Kuma Ristsõnaraamat	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
103	141	38	1500	1397	Helsingin Sanomat	Helsingin Sanomat	LEHEDFIN	SOOME	UNISEX
104	1459	1355	1701	1597	Hingele Pai	Lihtne OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
105	111	6	119	14	Ekspress Gazeta	Seils CJSC Septyni	NADALRUS	VENE	UNISEX
106	94	-12	101	-5	Kööginurk Kogumiskaardid Road to 2018 FIFA World Cup	Menai UAB	AJAKFIN	EST	UNISEX
107	1460	1353	1702	1595		Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
108	120	12	127	19	Lõuna-Eesti Postimees Liza Keivordõ i kompanija	Eesti Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
109	126	17	150	41		Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
110	118	8	130	20	Põlva Koit	Põlva Koit OÜ Helios Kirjastus OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
111	107	-4	117	6	Ainult Head Ristsõnad		RISTSONA	EST	UNISEX
112	125	13	135	23	Raplamaa Sõnumid	Nädaline OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
113	106	-7	110	-3	Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
114	115	1	132	18	Darja	Seils IPS Pressevertrieb GmbH	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
115	99	-16	112	-3	Burda Style (ENG)	CJSC Septyni Menai UAB	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
116	112	-4	63	-53	Kööginurk.Eriväljaanne		AJAKFIN	EST	UNISEX
117	121	4	1498	1381	FIFA kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
118	109	-9	102	-16	Vsjo dlja zhensinõ	Seils	NADALRUS	VENE	NAISTELE
119	131	12	134	15	Elu Lood	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
120	117	-3	124	4	Mõistatuslikud faktid	Evalota OÜ Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
121	108	-13	97	-24	Kodutohter		AJAKIRI	EST	UNISEX
122	133	11	133	11	Põhjarannik	PR Põhjarannik AS Ajakirjade Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
123	198	75	189	66	Ristsõnastik		RISTSONA	EST	UNISEX

124	130	6	129	5	Kuma Kange	Kuma AS Egmont Estonia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
125	341	216	1521	1396	Trollid		AJAKIRI	EST	UNISEX
126	1461	1335	1703	1577	Meie Köök	SIA Zime Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKFIN	EST	UNISEX
127	102	-25	91	-36	Kalale!		AJAKIRI	EST	MEESTELE
128	161	33	182	54	Eesti Loodus	Loodusajakiri MTÜ Director Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
129	53	-76	34	-95	Psühholoogia Sinule Kolleksija Karavan Istorii		AJAKIRI	EST	UNISEX
130	119	-11	121	-9		Seils Egmont Estonia AS	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
131	387	256	208	77	Barbie ERI		AJAKIRI	EST	LASTELE
132	124	-8	1499	1367	Nastja maagiline	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
133	113	-20	106	-27	Diiva XXX	E-netmedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
134	144	10	145	11	Liza Krossvordi	Seils Egmont Estonia AS	RSRUS	VENE	UNISEX
135	100	-35	128	-7	Karupoeg Puhh Lumekuninganna ja igavene talv.Eriväljaanne		AJAKIRI	EST	LASTELE
136	129	-7	142	6		Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
137	92	-45	90	-47	Tom & Jerry (EST)	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
138	132	-6	136	-2	Vogue (UK)	Seymour International	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
139	123	-16	122	-17	Rahvaravitseja	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
140	103	-37	149	9	Aed	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
141	134	-7	113	-28	Minu Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
142	152	10	157	15	Zvjozdõ I sovetõ	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
143	182	39	287	144	EE raamat	Ekspress Meedia AS	ERITOODE	EST	UNISEX
144	157	13	173	29	Pähklipureja Rs.	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
145	158	13	151	6	Sudoku (EST)	IVTV OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
146	1462	1316	1704	1558	Kuulsad Liidrid	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
147	140	-7	141	-6	TM Kodu ja Ehitus Ottobre Design (inglise k.)	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
148	160	12	224	76		Studio Tuumat Oy	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
149	1463	1314	1705	1556	Naisteleht 55+	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
150	167	17	297	147	Pööning	Väärt Vanad Võtted MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
151	145	-6	146	-5	Suvi aias	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
152	147	-5	162	10	Liza krossvordy dlja vseh		RSRUS	VENE	UNISEX
153	148	-5	137	-16	Director	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
154	172	18	148	-6	Vestnik Zož (RUS) O chjom Vrachi Ne Govorjat	Turundusproff OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
155	150	-5	300	145		Seils	AJAKRUS	VENE	UNISEX
156	138	-18	123	-33	Minu Maailm	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	VENE	UNISEX
157	122	-35	85	-72	Ilta-Sanomat	Sunwells OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
158	151	-7	163	5	Sport Ekspress Liza Babushkin kompot	Ilta Sanomat	LEHEDFIN	SOOME	UNISEX
159	162	3	158	-1		Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
160	1464	1304	1706	1546	Oma Maitse eriväljaanne	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
161	168	7	153	-8	Vot eto istorii		AJAKIRI	EST	UNISEX
162	154	-8	183	21	Multikasõbrale.Punane	Seils Egmont Estonia AS	AJAKRUS	VENE	UNISEX
163	181	18	185	22	Vali Uudised		VARVIRMT	EST	LASTELE
164	166	2	195	31	Semero s lozkoj Kuma Trio 12 - kalender	Vali Press OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
165	200	35	275	110		SIA Zime	AJAKFIN	VENE	UNISEX
						Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX

166	142	-24	144	-22	Hers (EST)	Ruby Fox OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
167	163	-4	166	-1	Täheke	Kultuurileht SA	AJAKIRI	EST	LASTELE
168	306	138	314	146	Suurkoomiks (Miki Hiir)	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
169	173	4	240	71	Zagadki istorii	Seils	AJAKRUS	VENE	UNISEX
170	177	7	169	-1	Ristsõnakogumik Taip	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
171	179	8	202	31	Kuma kalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
172	105	-67	116	-56	Käsitöö EXPORT	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	SOOME	NAISTELE
173	149	-24	138	-35	Sinu Horoskoop	Marikiri Raamat OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
174	171	-3	147	-27	Kalastaja Tom & Jerry	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
175	209	34	196	21	eriväljaanne	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
176	174	-2	171	-5	Kuma Sudoku (eesti keel)	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
177	159	-18	164	-13	Horisont	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
178	165	-13	178	0	Liza Krossvordy. Sbornik	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
179	191	12	168	-11	Sovershenno Sekretno	SIA Zime	AJAKFIN	VENE	UNISEX
180	176	-4	174	-6	Saatus & Saladused	Leju & KO OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
181	170	-11	186	5	Beebi (Pere ja Kodu)	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
182	195	13	217	35	Saaremaa Raadio OÜ	OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
183	311	128	1515	1332	Hiii Leht	Paremalla OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
184	211	27	237	53	Parim RS	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
185	137	-48	115	-70	Kassikalender	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
186	169	-17	161	-25	Naistelehe horoskoop	Egmont Estonia AS	VARVIRMT	EST	LASTELE
187	186	-1	176	-11	Multikasõbrale.Valge	Seils	AJAKRUS	VENE	MEESTELE
188	223	35	187	-1	Avtorevju	Annelly Sootsi Koolitus OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
189	188	-1	227	38	Toitumisteraapia	Seitung AS	AJALEHT	EST	UNISEX
190	267	77	1511	1321	Vooremaa	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
191	180	-11	172	-19	Nunnu	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
192	242	50	281	89	Moja Semja Edda Pauksoni horoskoobi kalender(Autor Kirjastus)	Autor Kirjastus OÜ	KALENDER	EST	UNISEX
193	212	19	262	69	Kuma Mono A4 kalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
194	218	24	206	12	Sudoku	Ajakirjade Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
195	224	29	412	217	Liza Ijod tronulsja!	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
196	420	224	1536	1340	Teeme koos	CJSC Septyni Menai UAB	AJAKFIN	EST	UNISEX
197	268	71	301	104	Kuma Suur Koerakalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
198	1465	1267	1707	1509	Ajakirjade Kirjastus AS	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
199	1466	1267	1708	1509	ERI Pere ja Kodu Naistelehe eriväljaanne	Ajakirjade Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
200	215	15	218	18	Narva	Leht Media Center OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX

LISA 5

Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2016–2018

Lisa 5. Lehepunkti müügi-TOP 2018. aastal (esimesed 200 trükist)

Võrdlus positsioonidega 2016. ja 2017. aastal

2018	2017	muutus	2016	muutus	Toode	Kirjastaja	Liik	Keel	Sihtgrupp
1	1	0	1	0	Õhtuleht	Õhtuleht Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
2	2	0	2	0	Kroonika	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
3	4	1	4	1	Teleleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
4	3	-1	3	-1	Maaleht	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
5	5	0	5	0	Eesti Ekspress	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
6	6	0	8	2	Naisteleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	NAISTELE
7	8	1	6	-1	TV Nedelja	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
8	7	-1	9	1	MK Estonija	Nord Print OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
9	9	0	11	2	Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
10	12	2	13	3	TV Saatekava	IVTV OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
11	11	0	14	3	Super Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
12	10	-2	12	0	Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
13	15	2	18	5	Suured Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
14	14	0	16	2	Autoleht Postimees nädalavahetus	Auto24 AS	NADALKODU	EST	MEESTELE
15	20	5	22	7	LP	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
16	17	1	10	-6		Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
17	29	12	25	8	Kumake RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
18	18	0	20	2	Tervendaja	Hiiler OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
19	21	2	23	4	Anne&Stiil	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
20	19	-1	28	8	Eesti Naine	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
21	23	2	24	3	Ristik RS Komsomolskaja pravDA	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
22	28	6	30	8		SKP Media OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
23	27	4	26	3	Tiiu	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
24	24	0	27	3	PIRKO/Extra RS Mida Arstid Sulle Ei Räägi	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
25	16	-9	15	-10		SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
26	25	-1	19	-7	Nipiraamat	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
27	1703	1676	1455	1428	Nastja Tähtkujud	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
28	30	2	33	5	Kooli Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
29	31	2	32	3	Kuma Kerge	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
30	33	3	76	46	Kodutunne	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
31	1704	1673	1456	1425	ERI Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
32	26	-6	21	-11	Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
33	32	-1	34	1	Tajno zvjozd	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
34	40	6	37	3	Nelli Teataja	Leju & KO OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
35	36	1	45	10	Daidzest	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
36	42	6	1457	1421	Targu Talita	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
37	34	-3	35	-2	Miniristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
38	38	0	40	2	Kroonika Ristsõna	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
39	37	-2	39	0	Eesti Naise ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	NAISTELE
40	39	-1	41	1	Burda (RUS)	Seils	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
41	35	-6	36	-5	Eesti Ajalugu	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
42	51	9	51	9	Tervis Pluss	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

43	52	9	50	7	Kodukiri	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
44	13	-31	938	894	ML raamat	Ekspress Meedia AS	ERITOODE	EST	UNISEX
45	41	-4	38	-7	Megaristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
46	48	2	52	6	Kõige paksem ristsõnaraamat	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
47	50	3	54	7	Pärnu Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
48	47	-1	48	0	Maaja	Asporal OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
49	49	0	47	-2	Pere ja Kodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
50	76	26	1458	1408	ERI Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
51	55	4	58	7	Pisi PIRKO RS	Pirkora OÜ Press Distribution Center SIA	RISTSONA	EST	UNISEX
52	46	-6	46	-6	Argumentõ i Faktõ ERI Mida Arstid Sulle	SIA	NADALVALIS	VENE	UNISEX
53	45	-8	146	93	Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
54	44	-10	44	-10	Tehnikamaailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
55	170	115	1459	1404	Telelehe ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
56	59	3	67	11	LõunaLeht PIRKO/loomadest	Hansekon OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
57	57	0	62	5	RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
58	90	32	104	46	Käsitõõ Igor Mangi	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
59	1705	1646	1460	1401	horoskoop	SÜNK Lahendused OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
60	1706	1646	1461	1401	Igihaljad muinasjutud Ristsõnarõõmud	Flintas	RAAMAT	EST	LASTELE
61	66	5	66	5	Kuma	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
62	43	-19	49	-13	NationalGeogr(EST)	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
63	75	12	63	0	Eesti Põevaleht * Maagilised Ruudud	Ekspress Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
64	62	-2	64	0	RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
65	58	-7	59	-6	Infopress	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
66	60	-6	65	-1	Onu Uno RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
67	65	-2	55	-12	Kroonika Kodu-eri	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
68	54	-14	43	-25	Digi	Presshouse OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
69	68	-1	60	-9	BuduaarTEEN	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
70	72	2	71	1	Mixi RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
71	61	-10	56	-15	Kodu ja Aed Autod.Põrisev maailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
72	73	1	82	10		Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
73	80	7	79	6	Buduaar	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
74	53	-21	42	-32	Barbie	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
75	74	-1	77	2	Võrumaa Teataja	Võru Teataja AS	AJALEHT	EST	UNISEX
76	78	2	86	10	Hot Wheels	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
77	69	-8	72	-5	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
78	70	-8	73	-5	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
79	109	30	120	41	Lõuna-Eesti Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
80	99	19	127	47	60+	AS Postimees Grupp	AJAKIRI	EST	UNISEX
81	93	12	90	9	Äripäev Koomiksikogu Miki	Äripäev AS	AJALEHT	EST	UNISEX
82	81	-1	78	-4	Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
83	77	-6	114	31	Sõde FIFA 365	Kontinentaal OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
84	87	3	1462	1378	kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	ENGLIS E	LASTELE
85	92	7	88	3	Rebase ruudud	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
86	64	-22	61	-25	Maakodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
87	1707	1620	1463	1376	Maaleht Ristsõnad	Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
88	82	-6	68	-20	OmaMaitse	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

89	79	-10	81	-8	Saarte Hääl	Raadio Kadi OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
90	86	-4	89	-1	Järva Teataja	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
91	85	-6	85	-6	Sakala	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
92	94	2	91	-1	Ripsik Rs.	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
93	152	59	1464	1371	Naisteleht 55+	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
94	84	-10	83	-11	Meistriristik RS Kuma	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
95	102	7	135	40	Ristsõnaraamat	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
96	95	-1	93	-3	Virumaa Teataja	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
97	71	-26	75	-22	My Little Pony-Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
98	101	3	96	-2	Lääne elu	Lääne Elu OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
99	96	-3	95	-4	Liza.Labirint krossvordov	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
100	89	-11	80	-20	Miki-Hiir-Eriväljaanne	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
101	100	-1	101	0	Diivan	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
102	98	-4	97	-5	Sirp	Kultuurileht SA	NADALKODU	EST	UNISEX
103	88	-15	74	-29	Müstilised lood	Leju & KO OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
104	97	-7	98	-6	Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
105	107	2	94	-11	Kööginurk	UAB „Septyni menai“	AJAKFIN	EST	UNISEX
106	110	4	126	20	Liza Keivordõ i kompanija	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
107	1708	1601	1465	1358	Looduses	Kirjastus Vesuuv OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
108	114	6	106	-2	Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
109	104	-5	116	7	Kogumiskaardid Champions League	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLIS E	UNISEX
110	150	40	160	50	Ottobre Design (inglise k.)	Studio Tuumat Oy	AJAKFIN	INGLIS E	NAISTELE
111	106	-5	111	0	Ekspress Gazeta	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
112	113	1	125	13	Raplamaa Sõnumid	Nädaline OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
113	134	21	124	11	Nastja maagiline	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
114	130	16	161	47	Eesti Loodus	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
115	207	92	1466	1351	Minecraft	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
116	128	12	1467	1351	Meie Köök	Press Distribution Center SIA	AJAKFIN	EST	UNISEX
117	116	-1	99	-18	Burda Style (ENG)	IPS Pressevertrieb GmbH	AJAKFIN	INGLIS E	NAISTELE
118	105	-13	1468	1350	Hingele Pai	Lihtne OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
119	91	-28	155	36	Autolehe	Auto24 AS	AJAKIRI	EST	MEESTELE
120	348	228	1469	1349	Autoentsüklopeedia	Auto24 AS	AJAKIRI	EST	MEESTELE
121	112	-9	107	-14	Väike Jänku Ainult Head Ristsõnad	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
122	194	72	267	145	Nunnu	Fiintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
123	121	-2	131	8	Elu Lood	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
124	124	0	133	9	Põhjarannik	PR Põhjarannik AS	AJALEHT	EST	UNISEX
125	108	-17	1470	1345	Kogumiskaardid Road to 2018 FIFA World Cup	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLIS E	LASTELE
126	123	-3	108	-18	Kodutohter	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
127	111	-16	118	-9	Põlva Koit	Põlva Koit OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
128	126	-2	130	2	Kuma Kange	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
129	117	-12	112	-17	Kööginurk.Eriväljaanne	UAB „Septyni menai“	AJAKFIN	EST	UNISEX
130	122	-8	117	-13	Mõistatuslikud faktid	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
131	115	-16	115	-16	Darja	Seils	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
132	1709	1577	1471	1339	Planeedi saladused	AS Latvijas Mediji	AJAKFIN	EST	UNISEX
133	120	-13	109	-24	Vsjo dlja zhensinõ	Seils	NADALRUS	VENE	NAISTELE
134	203	69	1472	1338	Naistelehe eriväljaanne	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

135	174	39	177	42	Ristsõnakogumik Taip	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
136	103	-33	141	5	Helsingin Sanomat	Helsingin Sanomat	LEHEDFIN	SOOME	UNISEX
137	56	-81	57	-80	Mood Kuma Trio 12 - kalender	Fookus Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
138	168	30	200	62	Kuma AS	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
139	175	36	179	40	Kuma kalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
140	144	4	152	12	Zvjozdõ I sovetõ	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
141	141	0	123	-18	Rahvaravitseja Kollektisija Karavan Istorii	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
142	132	-10	119	-23	Vogue (UK)	Seils	AJAKRUS	VENE INGLIS E	NAISTELE
143	140	-3	132	-11	Liza Krossvordi	Seymour International	AJAKFIN		NAISTELE
144	136	-8	144	0	Ristsõnastik	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
145	125	-20	198	53	Õhtuleht Kirjastus AS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
146	147	1	158	12	Sudoku (EST)	IVTV OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
147	146	-1	157	10	Pähklipureja Rs.	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
148	135	-13	113	-35	Diiva XXX	E-netmedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
149	1710	1561	1473	1324	Ema Liza krossvordy dlja vseh	Ajakiri EMA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
150	155	5	147	-3	Aed	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
151	142	-9	103	-48	Õhtuleht Kirjastus AS	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
152	153	1	167	15	Põõning	Väärt Vanad Võtted MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
153	139	-14	92	-61	Tom & Jerry (EST)	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
154	154	0	145	-9	Suvi aias	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
155	149	-6	140	-15	TM Kodu ja Ehitus	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
156	178	22	171	15	Kalastaja	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
157	171	14	163	6	Täheke	Kultuurileht SA	AJAKIRI	EST	LASTELE
158	166	8	181	23	Vali Uudised Liza Krossvordy. Sbornik	Põltsamaa Turundus OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
159	182	23	165	6	Seils	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
160	172	12	306	146	Suurkoomiks (Miki Hiir)	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
161	188	27	211	50	Kuma Suur Kassikalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
162	83	-79	69	-93	Mari	Handel Kirjastus OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
163	129	-34	102	-61	Kalale! Lumekuninganna ja igavene talv.Erivaljaanne	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	MEESTELE
164	138	-26	129	-35	Egmont Estonia AS	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
165	164	-1	168	3	Vot eto istorii	Seils	AJAKRUS	VENE	UNISEX
166	173	7	173	7	Zagadki istorii	Seils	AJAKRUS	VENE	UNISEX
167	157	-10	172	5	Vestnik Zož (RUS)	Seils	AJAKRUS	VENE	UNISEX
168	197	29	212	44	Kuma Mono A4 kalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
169	185	16	170	1	Beebi (Pere ja Kodu)	Ekspress Meedia AS Press Distribution Center SIA	AJAKIRI	EST	NAISTELE
170	167	-3	166	-4	Semero s lozkoj	SIA	AJAKFIN	VENE	UNISEX
171	181	10	159	-12	Horisont	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
172	163	-9	1474	1302	Salatid	Ekspress Meedia AS Press Distribution Center SIA	AJAKIRI	EST	UNISEX
173	161	-12	151	-22	Sport Ekspress Kuma Sudoku (eesti keel)	SIA	LEHEDFIN	VENE	UNISEX
174	180	6	174	0	Kuma AS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
175	234	59	243	68	Lemmikristsõnad Multikasõbrale.Sinin e	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
176	1711	1535	1475	1299	Liza Babushkin kompot	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
177	162	-15	162	-15	Seils	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
178	156	-22	148	-30	Director Kodu ja Aed	Turundusproff OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
179	221	42	1476	1297	ristsõnad ja sudokud	Ühinenud Ajakirjad OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
180	143	-37	134	-46	Minu Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX

181	205	24	193	12	Kumakese Tegelusvihik	Kuma AS	VARVIRMT	EST	LASTELE
182	193	11	188	6	Vooremaa	Seitung AS	AJALEHT	EST	UNISEX
183	198	15	218	35	Sudoku	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
184	160	-24	122	-62	Ilta-Sanomat	Ilta Sanomat	LEHEDFIN	SOOME	UNISEX
185	1712	1527	1477	1292	Koduristsõnad	Ühinenud Ajakirjad OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
186	216	30	575	389	Strana skanvordov	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
187	184	-3	176	-11	Saatus & Saladused Multikasõbrale.Kollane	Leju & KO OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
188	1713	1525	1478	1290	Kuma Nimepäevade kalender	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
189	213	24	240	51		Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
190	186	-4	195	5	Hiiu Leht Lõbusalt punktist punktini	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
191	210	19	319	128	Sovershenno Sekretno Multikasõbrale. Punane	Presa UAB Press Distribution Center SIA	RSVALIS	EST	UNISEX
192	183	-9	191	-1		Egmont Estonia AS	AJAKFIN	VENE	UNISEX
193	165	-28	154	-39			AJAKIRI	EST	LASTELE
194	1714	1520	1479	1285	Kuma Notsukalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
195	159	-36	138	-57	Minu Maailm	Sunwells OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
196	220	24	225	29	Kuma Vene kalender	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
197	228	31	253	56	Kuma Aiakalender Susanna Moden (RUS)	Kuma AS	KALENDER	EST	UNISEX
198	215	17	244	46		Seils	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
199	169	-30	142	-57	Trenniajakiri naisele	Ruby Fox OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
200	225	25	190	-10	Basketball	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

LISA 6

Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2019–2020 I poolaasta

Lisa 6. Lehepunkti müügi-TOP 2020. aasta I poolaastal (esimesed 200 trükist)

Võrdlus positsioonidega 2019. a I ja II poolaastal

2020 I PA	2019 I PA	muutus	2019 II PA	muutus	Toode	Kirjastaja	Liik	Keel	Sihtgrupp
1	1	0	1	0	Õhtuleht	Õhtuleht Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
2	2	0	3	1	Teleleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
3	3	0	2	-1	Kroonika	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
4	4	0	4	0	Maaleht	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
5	5	0	5	0	Eesti Ekspress	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
6	6	0	6	0	Naisteleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	NAISTELE
7	7	0	7	0	TV Nedelja	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
8	8	0	8	0	MK Estonija	Nord Print OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
9	10	1	10	1	TV Saatekava	IVTV OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
10	11	1	11	1	Super Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
11	12	1	12	1	Suured Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
12	9	-3	9	-3	Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
13	14	1	14	1	Kumake RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
14	15	1	13	-1	Autoleht	AllePal OÜ	NADALKODU	EST	MEESTELE
15	16	1	18	3	Tervendaja Postimees	Hiiler OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
16	17	1	17	1	nädalavahetus	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
17	18	1	16	-1	Eesti Naine	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
18	21	3	21	3	PIRKO/Extra RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
19	19	0	19	0	LP	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
20	23	3	23	3	Ristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
21	25	4	26	5	Tiiu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
22	13	-9	15	-7	Imeline Ajalugu Kõige paksem ristsõnaraamat	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
23	37	14	95	72	Helios Kirjastus OÜ	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
24	20	-4	22	-2	Anne&Stiil Komsomolskaja pravDA	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
25	22	-3	25	0	SKP Media OÜ	SKP Media OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
26	26	0	28	2	Kooli Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
27	31	4	33	6	Daidzest	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
28	28	0	31	3	Kuma Kerge	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
29	27	-2	29	0	Kodutunne Mida Arstid Sulle Ei Räägi	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
30	24	-6	24	-6	SIA Rigas Vilni	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
31	34	3	38	7	Maaleht Ristsõnad	Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
32	32	0	34	2	Nelli Teataja	Leju & KO OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
33	29	-4	32	-1	Nipiraamat	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
35	30	-5	39	4	Targu Talita	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
36	36	0	54	18	Kroonika Ristsõna	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
37	33	-4	36	-1	Miniristik RS Adolf Mardika ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
38	141	103	64	26	Nuti Grupp OÜ	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
39	90	51	40	1	ERI Imeline Teadus Eesti Naise ristsõnad	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
41	41	0	42	1	Õhtuleht Kirjastus AS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	NAISTELE
42	1228	1186	1455	1413	Tiiu Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
43	46	3	55	12	Megaristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
44	45	1	43	-1	Pisi PIRKO RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX

45	40	-5	53	8	Naisteleht 55+ ERI National Geogr.(EST)	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
46	109	63	123	77		Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
47	1229	1182	1456	1409	Naljaristsõnaraamat	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
48	44	-4	41	-7	Eesti Ajalugu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
49	42	-7	48	-1	Õhtulehe Ristsõnad PIRKO/loomadest	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
50	47	-3	52	2	RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
51	61	10	71	20	Infopress	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
52	53	1	65	13	Onu Uno RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
53	51	-2	49	-4	Kodukiri	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
54	39	-15	37	-17	Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
55	68	13	47	-8	Nuti ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
56	43	-13	35	-21	Pere ja Kodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
57	49	-8	60	3	ERI Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
58	1230	1172	138	80	Eesti Ristsõnad Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
59	225	166	51	-8	Loomadest	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
60	73	13	93	33	Säde	Kontinentaal OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
61	50	-11	46	-15	Maaja Ristsõnarõõmud	Asporal OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
62	55	-7	68	6	Kuma	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
63	57	-6	58	-5	Pärnu Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
64	52	-12	81	17	Kroonika Kodu-eri Maagilised Ruudud	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
65	54	-11	62	-3	RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
66	78	12	70	4	Lõuna-Eesti Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
67	63	-4	56	-11	LõunaLeht	Hansekon OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
69	62	-7	63	-6	Käsitöö	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
70	66	-4	69	-1	Digi	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
71	65	-6	75	4	Mixi RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
73	1231	1158	1457	1384	ML raamat ERI Mida Arstid	Ekspress Meedia AS	ERITOODE	EST	UNISEX
74	67	-7	73	-1	Sulle Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
75	72	-3	78	3	Võrumaa Teataja	Võru Teataja AS	AJALEHT	EST	UNISEX
76	1232	1156	1458	1382	Ristiku kullafond	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
77	77	0	96	19	Rebase ruudud	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
78	59	-19	74	-4	Telelehe ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
79	64	-15	90	11	Kodu ja Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
80	97	17	1328	1248	Aed	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
81	83	2	1327	1246	Suvi aias	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
82	69	-13	76	-6	Tervis Pluss	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
83	58	-25	66	-17	Tehnikamaailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
84	74	-10	85	1	Hot Wheels	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
85	91	6	88	3	Maakodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
86	1233	1147	94	8	Säästuristsõnad Koomiksikogu Miki	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
87	80	-7	105	18	Hiiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
88	99	11	101	13	OmaMaitse	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
90	106	16	1330	1240	Lihtsad ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
91	82	-9	106	15	Ripsik Rs.	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
92	93	1	107	15	Sakala	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
93	1234	1141	1459	1366	Telegram	Baltic Host OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX

94	87	-7	112	18	Meistriristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
95	92	-3	110	15	Järva Teataja	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
96	95	-1	109	13	Virumaa Teataja Ristsõnakogumik	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
97	102	5	119	22	Taip	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
98	121	23	84	-14	Barbie	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
100	84	-16	86	-14	Buduaar Lumekuninganna ja igavene talv.Eriväljaanne	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
101	191	90	130	29		Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
102	76	-26	91	-11	60+	AS Postimees Grupp	AJAKIRI	EST	UNISEX
104	85	-19	97	-7	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
105	86	-19	98	-7	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
106	98	-8	1329	1223	Lemmikristsõnad	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
107	203	96	116	9	Terav Pliiats ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
108	116	8	117	9	Lääne elu	Lääne Elu OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
110	180	70	205	95	Kalastaja	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
111	103	-8	111	0	Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
112	115	3	131	19	Raplamaa Sõnumid	Nädaline OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
113	88	-25	80	-33	NationalGeogr(EST)	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
114	89	-25	142	28	My Little Pony- Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
115	94	-21	79	-36	Autod.Põrisev maailm	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
116	117	1	190	74	Miki-Hiir- Eriväljaanne	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
117	56	-61	77	-40	Eesti Päevaleht *	Ekspress Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
118	96	-22	102	-16	Saarte Hääl	Raadio Kadi OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
119	112	-7	126	7	Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
120	1235	1115	1460	1340	Pörsas Peppa	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
121	1236	1115	1461	1340	Investor	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
122	1237	1115	1462	1340	Silmarõõmu ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
124	129	5	114	-10	Imelise Ajaloo ristsõnad	Äripäev AS	RISTSONA	EST	UNISEX
125	111	-14	134	9	EMA	Ajakiri EMA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
126	1238	1112	1463	1337	Roblox	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
127	120	-7	122	-5	Diivan	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
130	1239	1109	1464	1334	Müstika Naisteleht ERI	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
131	131	0	230	99	Paw Patrol	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
132	1240	1108	1465	1333	Mõnusad ristsõnad	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
133	114	-19	124	-9	Müstilised lood	Leju & KO OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
134	1241	1107	87	-47	Postimees Juunior	AS Postimees Grupp	NADALKODU	EST	LASTELE
135	108	-27	118	-17	Sirp	Kultuurileht SA	NADALKODU	EST	UNISEX
136	158	22	197	61	Kuma Sudoku (eesti keel)	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
137	255	118	160	23	Edasi.org	Edasi.org OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
138	125	-13	178	40	Täheke Kodu ja Aed ristsõnad	Kultuurileht SA	AJAKIRI	EST	LASTELE
140	159	19	212	72		Ühinenud Ajakirjad OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
141	150	9	165	24	Sudoku	IVTV OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
142	126	-16	143	1	Kuma Kange	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
144	81	-63	104	-40	BuduaarTEEN	BUDUAAR MEEDIA OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
145	123	-22	146	1	Eesti Loodus	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
147	110	-37	144	-3	Oma Maitse eri	Ekspress Meedia AS OÜ Põhjaranniku Kirjastus	AJAKIRI	EST	UNISEX
148	128	-20	151	3	Põhjarannik		AJALEHT	EST	UNISEX

153	127	-26	147	-6	Kodutohter	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
154	1244	1090	1468	1314	Kendama trikid	Helios Kirjastus OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
156	133	-23	158	2	Mõistatuslikud faktid	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
157	176	19	186	29	Diiva XXX	E-netmedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
159	149	-10	174	15	Pööning	Väärt Vanad Võtted MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
160	165	5	1335	1175	Suvekodu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
161	186	25	220	59	Kalale! Looduses	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	MEESTELE
162	1245	1083	1469	1307	Big Animal World SISALIKUD	TOYSLAND OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
163	130	-33	201	38	ERI TervisPluss	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
164	147	-17	173	9	Tom & Jerry (EST)	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
166	1246	1080	1470	1304	Suur Eesti Sudoku	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
167	1247	1080	1471	1304	Magic Dough	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
170	171	1	189	19	võluplastiin	Kuma AS	VARVIRMT	EST	LASTELE
171	177	6	115	-56	Kumakese Tegelusvihik	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
174	212	38	259	85	Ainult Head Ristsõnad	Äripäev AS	NADALKODU	EST	UNISEX
176	142	-34	171	-5	Äripäev	Ühinenud Ajakirjad OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
178	178	0	198	20	Koduristsõnad	Seitung AS	AJALEHT	EST	UNISEX
180	185	5	1338	1158	Vooremaa Ajakiri "Transformers"	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
181	179	-2	241	60	Minu Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
182	1249	1067	1472	1290	Trollid	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
183	1250	1067	1473	1290	Nurr ja Nörr	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
184	161	-23	172	-12	Põltsamaa Teataja	Põltsamaa Turundus OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
185	148	-37	204	19	TM Kodu ja Ehitus	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
186	167	-19	193	7	Ristiku Sudoku	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
187	113	-74	127	-60	Äripäev	Äripäev AS	AJALEHT	EST	UNISEX
188	282	94	267	79	Multikasõbrale. Punane	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
189	265	76	364	175	Paat ja merendus	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
194	1252	1058	236	42	National Geo. ristsõnad	Äripäev AS	RISTSONA	EST	UNISEX
195	198	3	261	66	Narvskaja gazeta	Prospekt Media UÜ	NADALKODU	VEENE	UNISEX
197	242	45	545	348	Multikasõbrale. Valg e	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
199	166	-33	194	-5	Rahvaravitseja	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
200	1254	1054	1475	1275	Filly kogumispakk	TOYSLAND OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE

LISA 7

Lehepunkti müügiadetabel aastatel 2021 (I ja IV kvartal) – 2022 (I kvartal)

Lisa 7. Lehepunkti müügi-TOP 2022. a I kvartalis (esimesed 200 trükist)

Võrdlus positsioonidega 2021. a I ja IV kvartaliga

2022 I KV	2021 IV KV	muutus	2021 I KV	muutus	Toode	Kirjastaja	Liik	Keel	Sihtgrupp
1	1	0	1	0	Õhtuleht	Õhtuleht Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
2	2	0	2	0	Teleleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
3	3	0	3	0	Kroonika	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
4	4	0	4	0	Maaleht	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
5	9	4	8	3	MK Estonija	Nord Print OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
6	5	-1	6	0	Naisteleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	NAISTELE
7	7	0	5	-2	Eesti Ekspress	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
8	6	-2	7	-1	TV Nedeija	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
9	10	1	10	1	TV Saatekava	IVTV OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
10	11	1	9	-1	Super Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
11	12	1	11	0	Suured Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
12	15	3	14	2	Tervendaja	Hiiler OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
13	14	1	12	-1	Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
14	37	23	45	31	Säästurisõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
15	13	-2	13	-2	Kumake RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
16	18	2	17	1	PIRKO/Extra RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
17	30	13	21	4	Ristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
18	25	7	22	4	Tiiu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
19	17	-2	20	1	Postimees Nädal	AS Postimees Grupp	NADALKODU	EST	UNISEX MEESTEL E
20	24	4	19	-1	Autoleht	Geenius Meedia OÜ	NADALKODU	EST	
21	16	-5	16	-5	LP	Ekspress Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
22	23	1	18	-4	Anne&Stiil	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
23	20	-3	15	-8	Eesti Naine	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
24	28	4	23	-1	Kuma Kerge	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
25	27	2	24	-1	Kooli Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
26	220	194	1161	1135	Naljaristsõnaraamat	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
27	996	969	30	3	Ristiku kullafond	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
28	32	4	29	1	Kodusoojus	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
29	26	-3	27	-2	Daidzest	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
30	104	74	32	2	Onu Uno RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
31	21	-10	25	-6	Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
32	1134	1102	1003	971	Teadveloleku kunst Kõige paksem ristsõnaraamat	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
33	34	1	31	-2		Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
34	1172	1138	1134	1100	Ukraina Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	HEATEGEVUS	EST	UNISEX
35	42	7	34	-1	Nuti ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
36	39	3	35	-1	Maaleht Ristsõnad	Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
37	43	6	42	5	Pisi PIRKO RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
38	49	11	47	9	PIRKO/loomadest RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
39	35	-4	33	-6	Nelli Teataja	Läänetasandiku OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
40	57	17	36	-4	Kodukiri	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
41	41	0	65	24	Adolf Mardikas ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
42	107	65	119	77	Ainult Head Ristsõnad	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX

43	29	-14	26	-17	Komsomolskaja pravDA	SKP Media OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
44	62	18	55	11	Ristsõnarõõmud Kuma	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
45	56	11	40	-5	Rukkilille ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
46	65	19	60	14	Maagilised Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
47	47	0	57	10	Maaja	Asporal OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
48	58	10	49	1	Lõuna-Eesti Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
49	64	15	59	10	Pärnu Postimees	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
50	46	-4	50	0	Eesti Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
51	75	24	67	16	LõunaLeht	Hansekon OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
52	59	7	58	6	Ristsõnad Loomadest	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
53	60	7	61	8	Mixi Pluss	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
54	48	-6	43	-11	Miniristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
55	71	16	1162	1107	Nuti Lihtne Ristsõna	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
56	154	98	69	13	Barbie	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
57	52	-5	56	-1	Infopress	IVTV OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
58	80	22	64	6	Silmarõõmu ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
59	131	72	66	7	Maakodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
60	73	13	46	-14	Õhtulehe Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
61	51	-10	44	-17	Megaristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
62	138	76	87	25	Buduaar	Buduaar Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
63	54	-9	1163	1100	Naistelehe Ristsõnad Aktsiatega rikkaks saamise spikker	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
64	1135	1071	1004	940		Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
65	55	-10	52	-13	Nipiraamat	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
66	63	-3	75	9	Väike Jänku	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
67	68	1	1164	1097	Meluristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
68	88	20	37	-31	Kroonika Ristsõnad	Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
69	72	3	63	-6	Naisteleht 55+	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
70	98	28	91	21	Järva Teataja	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
71	106	35	94	23	Miisu moemaja	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
72	103	31	86	14	Rebase ruudud	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
73	74	1	70	-3	Eesti Ajalugu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
74	85	11	81	7	Hot Wheels	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
75	127	52	105	30	Burda Style (ENG)	Editions Dipa Burda	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
76	102	26	89	13	Võrumaa Teataja	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
77	61	-16	62	-15	ERI Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
78	79	1	79	1	Võrumaa Teataja	Võru Teataja AS	AJALEHT	EST	UNISEX
79	134	55	53	-26	Investor Mida Arstid Sulle Ei Räägi	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
80	31	-49	82	2		SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
81	92	11	103	22	Nunnu	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
82	84	2	72	-10	Hea Teo ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
83	248	165	1005	922	Tervisemaagia	IT ABC OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
84	141	57	120	36	Edasi.org	Edasi.org OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
85	108	23	98	13	Sakala	AS Postimees Grupp	AJALEHT	EST	UNISEX
86	87	1	39	-47	Pere ja Kodu	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
87	66	-21	177	90	Ristsõnasõnastik POKEMON	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
88	1174	1086	1145	1057	kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE

89	44	-45	51	-38	Tajnõ vzjozd	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
90	113	23	80	-10	Kroonika Kodu-eri	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
91	121	30	85	-6	ERI TervisPluss	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
92	233	141	107	15	Sinine sõnaotsing	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
93	160	67	48	-45	Eesti Naine ristsõnad	Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	NAISTELE
94	101	7	71	-23	Tiiu Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
95	111	16	125	30	Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
96	115	19	88	-8	Meistriristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
97	86	-11	90	-7	Kodu ja Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
98	40	-58	77	-21	Targu Talita	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
99	91	-8	95	-4	Saarte Hääl	Raadio Kadi OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
100	1004	904	127	27	Disney Printsess ERI	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
101	116	15	100	-1	Nuti Parajad Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
102	69	-33	74	-28	Argumentõ i Faktõ	Press Distribution Center SIA	NADALVALIS	VENE	UNISEX
103	308	205	114	11	Minu Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
104	83	-21	78	-26	OmaMaitse	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
105	128	23	118	13	My Little Pony- Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
106	109	3	111	5	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
107	110	3	112	5	Meie Maa	Saaremaa Raadio OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
108	78	-30	83	-25	Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
109	1136	1027	1006	897	Õpitud, aga ununenud matemaatika	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
110	1137	1027	1007	897	Kukku! Salapärase juhtum merepõhjas	Julius Press OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
111	1138	1027	1008	897	Spiderman	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
112	1003	891	124	12	Aed	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
113	147	34	68	-45	ERI Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
114	118	4	110	-4	Ripsik Rs.	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
115	112	-3	84	-31	Digi	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
116	185	69	73	-43	Ottobre Design (inglise k.)	Studio Tuumat Oy	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE MEESTEL E
117	93	-24	113	-4	Tehnikamaailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
118	96	-22	92	-26	Säde	Kontinentaal OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
119	114	-5	115	-4	Lääne elu	Lääne Elu OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
120	142	22	101	-19	60+	AS Postimees Grupp	AJAKIRI	EST	UNISEX MEESTEL E
121	241	120	133	12	Kalastaja Reinuvaderi	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
122	152	30	1178	1056	Taskusõnaotsing	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
123	129	6	121	-2	Kuma Kange	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
124	77	-47	41	-83	Burda Style (RUS)	Seils	AJAKRUS	VENE	NAISTELE
125	125	0	132	7	Paw Patrol	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
126	1139	1013	1009	883	1941	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
127	1006	879	144	17	LOL Surprise	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
128	257	129	166	38	Kööginurk.Eriväljaanne Liza.Labirint	UAB „Septyni menai“	AJAKFIN	EST	UNISEX
129	90	-39	97	-32	krossvordov	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
130	126	-4	140	10	Eesti Päevaleht *	Ekspress Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
131	157	26	136	5	Suur Eesti Sudoku	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
132	124	-8	96	-36	Autod.Põrisev maailm	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
133	137	4	1165	1032	Nuti Pärl	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
134	140	6	126	-8	Tervis Pluss	Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

135	143	8	142	7	Äripäev	Äripäev AS	NADALKODU	EST	UNISEX
136	50	-86	99	-37	Käsitöö	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
137	151	14	135	-2	Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
138	1176	1038	1166	1028	Krossvordõ Retro	Kuma AS	RISTSONA	VENE	UNISEX
139	182	43	131	-8	Pöialpoiss	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
140	166	26	153	13	Täheke Pere ja Kodu nuputamisvihik	Kultuurileht SA	AJAKIRI	EST	LASTELE
141	181	40	1167	1026		Ekspress Meedia AS	RISTSONA	EST	LASTELE
142	132	-10	134	-8	Raplamaa Sõnumid	Nädaline OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
143	76	-67	157	14	Koomiksikogu Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
144	1140	996	1010	866	Aju müsteeriumid	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
145	99	-46	102	-43	Pörsas Peppa	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
146	148	2	149	3	Miki-Hiir-Erivaljaanne Liza Keivordõ i kompanija	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
147	105	-42	123	-24		Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
148	171	23	129	-19	Müstilised lood	Läänetasandiku OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
149	184	35	159	10	Sudoku	IVTV OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
150	89	-61	141	-9	Diivan Lumekuninganna ja igavene talv	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
151	190	39	104	-47		Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
152	150	-2	158	6	Eesti Loodus	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
153	178	25	161	8	Pööning	Väärt Vanad Võtted MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
154	177	23	147	-7	Sirp	Kultuurileht SA	NADALKODU	EST	UNISEX
155	1010	855	156	1	Hello Kitty EST-Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
156	144	-12	148	-8	Vooremaa	Seitung AS	AJALEHT	EST	UNISEX
157	161	4	165	8	Kööginurk	UAB „Septyni menai“	AJAKFIN	EST	UNISEX
158	173	15	146	-12	Vogue (UK)	Levant International	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
159	193	34	194	35	Kuma Sudoku (eesti keel)	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
160	188	28	183	23	Semero s lozkoj	Press Distribution Center SIA	AJAKFIN	VENE	UNISEX
161	1141	980	1011	850	Haldjad Liza krossvordy djja vseh	Julius Press OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
162	122	-40	130	-32		Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
163	174	11	172	9	Põhjarannik	OÜ Põhjaranniku Kirjastus	AJALEHT	EST	UNISEX
164	212	48	175	11	Kodutohter Kumakese Tegelusvihik	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
165	200	35	173	8		Kuma AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
166	189	23	168	2	Mõistatuslikud faktid	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
167	309	142	281	114	Paat ja merendus	Zero Gravity OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
168	1142	974	1012	844	Multikasõbrale. Punane ERI	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
169	159	-10	117	-52	NationalGeogr.(EST)	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
170	186	16	174	4	Narvskaja gazeta	Prospekt Media UÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
171	330	159	181	10	Klassikalised Sudokud	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX MEESTEL E
172	180	8	138	-34	Autoleht EKSTRA Reinuvaderi Taskusudoku	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
173	215	42	188	15		Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
174	203	29	1168	994	Nuti Lihtne Sudoku Põltsamaa valla Sõnumid	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
175	175	0	160	-15		MTÜ Põltsamaa Sõnumid	AJALEHT	EST	UNISEX
176	231	55	212	36	Nunnu. Kleebi	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
177	219	42	198	21	Ristikü Sudoku Reinuvaderi Sõnaotsing	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
178	217	39	180	2		Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
179	1143	964	1013	834	Multikasõbrale.Kollane	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE MEESTEL E
180	216	36	164	-16	Kalale! Looduses	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX

181	266	85	191	10	Horisont	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
182	172	-10	1014	832	Viikingid	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
183	167	-16	137	-46	Liza Babushkin kompot Kriminaalsed mõistatused	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
184	1144	960	1015	831		Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
185	1029	844	259	74	Parim RS	Paremalla OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
186	296	110	933	747	Vogue Scandinavia	Four North Stockholm AB	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
187	1145	958	1016	829	Miina ja Manu 1+9=10	Autor Kirjastus OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
188	277	89	934	746	Nunnu. Värvimine	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
189	1146	957	1017	828	ERI TM Kodu&Ehitus	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
190	1018	828	193	3	Tutulus	Tartu Ülikool	AJAKIRI	EST	UNISEX
191	176	-15	143	-48	Liza Krossvordi	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
192	335	143	216	24	Reinuvaderi sudoku	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
193	170	-23	150	-43	Ekspress Gazeta	Seils	NADALRUS	VENE	UNISEX
194	243	49	204	10	Rahvaravitseja	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
195	130	-65	151	-44	Strana skanvordov	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
196	262	66	263	67	Horoshee tshtivo Disain, interjäär ja arhitektuur	Press Distribution Center SIA	AJAKFIN	VENE	UNISEX
197	1016	819	187	-10		Ekspress Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
198	198	0	1018	820	Ükssarv värvimisvihik Liza Krossvordy.	Autor Kirjastus OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
199	123	-76	106	-93	Sbornik Reinuvaderi jaapani piltmõistatused	Seils	RSRUS	VENE	UNISEX
200	410	210	220	20		Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX

LISA 8

Lehepunkti müügiedetabel aastatel 2022–2023 (I poolaasta)

Lisa 8. Lehepunkti müügi-TOP 2023. a I poolaastal (esimesed 200 trükist)

Võrdlus positsioonidega 2022. a I ja II poolaastaga

2023 I PA	2022 I PA	muutus	2022 II PA	muutus	Toode	Kirjastaja	Liik	Keel	Sihtgrupp
1	1	0	1	0	Õhtuleht	Õhtuleht Kirjastus AS	AJALEHT	EST	UNISEX
2	2	0	3	1	Teleleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	UNISEX
3	3	0	2	-1	Kroonika	Delfi Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
4	4	0	4	0	Maaleht	Delfi Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
5	5	0	5	0	Naisteleht	Õhtuleht Kirjastus AS	NADALKODU	EST	NAISTELE
6	6	0	6	0	Eesti Ekspress	Delfi Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
7	7	0	7	0	MK Estonija	Nord Print OÜ	NADALKODU	VEENE	UNISEX
8	10	2	9	1	Super Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
9	11	2	10	1	Suured Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
10	9	-1	8	-2	TV Saatekava	IVTV OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
11	13	2	13	2	Kumake RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
12	8	-4	12	0	TV Nedelja	IVTV OÜ	NADALKODU	VEENE	UNISEX
13	14	1	11	-2	Tervendaja	Hiiler OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
14	15	1	17	3	PIRKO/Extra RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
15	26	11	24	9	Daidzest	IVTV OÜ	NADALKODU	VEENE	UNISEX
16	16	0	15	-1	Postimees Nädal	Postimees Grupp AS	NADALKODU	EST	UNISEX
17	12	-5	16	-1	Postimees	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
18	23	5	23	5	Kooli Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
19	28	9	71	52	Kõige paksem ristsõnaraamat	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
20	20	0	22	2	Kuma Kerge	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
21	24	3	42	21	Ristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
22	17	-5	19	-3	LP	Delfi Meedia AS	NADALKODU	EST	UNISEX
23	18	-5	18	-5	Eesti Naine	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
24	25	1	29	5	Kodusoojus	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
25	21	-4	25	0	Tiiu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
26	30	4	27	1	Nuti ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
27	27	0	26	-1	Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
28	22	-6	20	-8	Anne&Stiil	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
29	19	-10	21	-8	Autoleht	Geenius Meedia OÜ	NADALKODU	EST	MEESTELE
30	32	2	35	5	Pisi PIRKO RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
31	31	0	33	2	Maaleht Ristsõnad	Delfi Meedia AS	RISTSONA	EST	UNISEX
32	59	27	148	116	Silmarõõmu ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
33	34	1	46	13	Onu Uno RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
34	47	13	36	2	Eesti Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
35	33	-2	34	-1	Nelli Teataja	Kolar OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
36	36	0	49	13	Ristsõnarõõmud Kuma	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
37	38	1	47	10	Maagilised Ruudud RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
38	44	6	53	15	Mixi Pluss	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
39	42	3	43	4	Rukkilille ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
40	140	100	32	-8	ERI Mida Arstid Sulle Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
41	98	57	113	72	Säde	Kontinentaal OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
42	51	9	45	3	Megaristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX

43	52	9	54	11	Õhtulehe Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
44	29	-15	41	-3	PIRKO/loomadest RS	Pirkora OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
45	35	-10	44	-1	Adolf Mardikas ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
46	48	2	48	2	Nuti Lihtne Ristsõna	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
47	37	-10	38	-9	Pärnu Postimees	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
48	45	-3	59	11	Mida Arstid Sulle Ei Räägi	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	EST	UNISEX
49	46	-3	57	8	Ristsõnad Loomadest	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
50	39	-11	51	1	Lõuna-Eesti Postimees	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
51	43	-8	40	-11	Maaja	Asporal OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
52	49	-3	56	4	LõunaLeht	Hansekon OÜ	NADALKODU	EST	UNISEX
53	41	-12	50	-3	Miniristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
54	62	8	58	4	Burda Style (ENG)	Editions Dipa Burda	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
55	94	39	52	-3	Nuti Parajad Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
56	40	-16	132	76	ML raamat	Delfi Meedia AS	ERITOODE	EST	UNISEX
57	1079	1022	99	42	Vanamehe koomušk	Helios Kirjastus OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
58	60	2	63	5	Naisteleht 55+	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
59	81	22	84	25	Võrumaa Teataja	Võru Teataja AS	AJALEHT	EST	UNISEX
60	57	-3	61	1	Naistelehe Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
61	70	9	90	29	Rebase ruudud	Kuma AS	RISTSONA	EST	LASTELE
62	75	13	83	21	Koomiksikogu Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
63	187	124	87	24	Ainult Head Ristsõnad	Helios Kirjastus OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
64	80	16	73	9	Hea Teo ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
65	67	2	64	-1	Hot Wheels	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
66	53	-13	913	847	Naljariistsõnaraamat	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
67	56	-11	70	3	Kodukiri	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
68	54	-14	28	-40	Sõbra Ristsõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
69	61	-8	68	-1	Järva Teataja	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
70	1080	1010	1353	1283	Top Class kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
71	64	-7	66	-5	Meluristik	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
72	58	-14	72	0	Väike Jänku	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
73	69	-4	65	-8	Maakodu	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
74	92	18	78	4	Edasi.org	Edasi.org OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
75	96	21	89	14	Miki Hiir	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
76	79	3	62	-14	Saarte Hääl	Raadio Kadi OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
77	205	128	86	9	Labirint krossvordov	IVTV OÜ	RISTSONA	VEENE	UNISEX
78	86	8	31	-47	Säästurisõnad	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
79	55	-24	76	-3	Targu Talita	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
80	175	95	217	137	Barbie ERI	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
81	71	-10	82	1	Virumaa Teataja	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
82	82	0	79	-3	Sakala	Postimees Grupp AS	AJALEHT	EST	UNISEX
83	63	-20	92	9	ERI Imeline Ajalugu	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
84	133	49	180	96	Lemmikristsõnad	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
85	142	57	122	37	Miki-Hiir-Eriväljaanne	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
86	83	-3	81	-5	Käsitöö	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
87	132	45	138	51	Kuma RS	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
88	117	29	116	28	Reinuvaderi Taskuõnaotsing	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX

89	101	12	107	18	Meistriristik RS	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
90	68	-22	93	3	Barbie	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
91	93	2	918	827	Lihtsad ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
92	111	19	104	12	Tehnikamaailm	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
93	87	-6	95	2	OmaMaitse	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
94	131	37	153	59	Suur Eesti Sudoku	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
95	105	10	219	124	Disney Printsess ERI	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
96	1081	985	1354	1258	FiFa 365 kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
97	78	-19	916	819	Suvi aias	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
98	100	2	96	-2	Tiiu Ristsõnad	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
99	120	21	106	7	Lääne elu	Lääne Elu OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
100	72	-28	914	814	Ristiku kullafond	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
101	95	-6	111	10	Kroonika Kodu-eri	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
102	115	13	121	19	Kuma Kange	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
103	129	26	142	39	Sudoku	IVTV OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
104	116	12	143	39	Investor	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
105	84	-21	103	-2	Nunnu	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
106	90	-16	120	14	Kodu ja Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
107	1082	975	110	3	Jussikese nupuvihik	Nuti Grupp OÜ	AJAKIRI	EST	LASTELE
108	124	16	102	-6	Paw Patrol	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
109	136	27	297	188	Põrsas Peppa	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
110	88	-22	97	-13	Buduaar	AS All Media Eesti	AJAKIRI	EST	NAISTELE
111	148	37	144	33	Vooremaa	Seitung AS	AJALEHT	EST	UNISEX
112	127	15	124	12	Nuti Päril	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
113	73	-40	112	-1	Tervis Pluss	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
114	125	11	114	0	ERI Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
115	107	-8	131	16	Diivan	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
116	1083	967	1355	1239	LEGO Super Heroes	Presa UAB	AJAKFIN	EST	LASTELE
117	123	6	155	38	LOL Surprise	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
118	97	-21	108	-10	Imeline Teadus	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
119	108	-11	922	803	Aed	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
120	89	-31	98	-22	Miisu moemaja	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
121	113	-8	129	8	Ripsik Rs.	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
122	1084	962	1356	1234	Nastojashij Skanvord	Press Distribution Center SIA	AJAKFIN	VENE	UNISEX
123	1085	962	181	58	1000 sovetov. Skanvordõ	Yuniline Europe OÜ	RISTSONA	VENE	UNISEX
124	143	19	162	38	Pööning	Väärt Vanad Võtted MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
125	119	-6	127	2	Digi	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
126	147	21	101	-25	Lumekuninganna ja igavene talv	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
127	99	-28	150	23	Müstika Naisteleht ERI	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
128	114	-14	146	18	Sinine sõnaotsing	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
129	126	-3	130	1	60+	Postimees Grupp AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
130	1086	956	221	91	1000 sovetov. Keyvordõ	Yuniline Europe OÜ	RISTSONA	VENE	UNISEX
131	77	-54	88	-43	Pere ja Kodu	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
132	1087	955	1357	1225	Ilus aed. Kodu ja Aed eriväljaanne	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
133	155	22	165	32	Sirp	Kultuurileht SA	NADALKODU	EST	UNISEX
134	135	1	135	1	Raplamaa Sõnumid	Nädaline OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX

135	162	27	147	12	Kööginurk.Eriväljaanne	UAB "Septyni menai"	AJAKFIN	EST	UNISEX
136	91	-45	80	-56	ERI NationalGeogr.(EST)	Äripäev AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
137	66	-71	69	-68	Eesti Ajalugu	Õhtuleht Kirjastus AS	AJAKIRI	EST	UNISEX
138	109	-29	192	54	Oma Maitse eri	Delfi Meedia AS Press Distribution Center	AJAKIRI	EST	UNISEX
139	1088	949	197	58	Argumentõ i Faktõ Evropa	SIA	NADALVALIS	VE NE	UNISEX
140	1089	949	187	47	Pokemon Scarlet & Violet Booster	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
141	138	-3	169	28	Täheke	Kultuurileht SA	AJAKIRI	EST	LASTELE
142	163	21	194	52	Kumakese Tegelusvihik	Kuma AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
143	1090	947	1358	1215	Lego Ninjago- Veeninja võimed	Presa UAB	AJAKFIN	EST	LASTELE
144	1091	947	242	98	200 kasutatud autot	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
145	1092	947	1359	1214	Kevad ja suvi aias	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
146	164	18	171	25	Reinuvaderi Taskusudoku	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
147	1093	946	1360	1213	Lego City	Presa UAB	AJAKFIN	EST	LASTELE
148	118	-30	285	137	Pere ja Kodu nuputamisvihik	Delfi Meedia AS	RISTSONA	EST	LASTELE
149	144	-5	928	779	Hello Kitty EST-Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
150	282	132	136	-14	TOP-Skanvord	Yuniline Europe OÜ	RISTSONA	VE NE	UNISEX
151	156	5	151	0	Kööginurk	UAB "Septyni menai"	AJAKFIN	EST	UNISEX
152	150	-2	178	26	Kuma Sudoku (eesti keel)	Kuma AS	RISTSONA	EST	UNISEX
153	128	-25	163	10	Eesti Päevaleht *	Delfi Meedia AS	AJALEHT	EST	UNISEX
154	1094	940	154	0	Ragistaja Suured Ristsõnad	Ragistaja OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
155	183	28	344	189	Kalastaja	Zero Gravity OÜ OÜ Põhjaranniku Kirjastus	AJAKIRI	EST	MEESTELE
156	161	5	174	18	Põhjarannik		AJALEHT	EST	UNISEX
157	139	-18	117	-40	Ottobre Design (inglise k.)	Studio Tuumat Oy	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
158	112	-46	168	10	Autod.Põrisev maailm	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
159	146	-13	161	2	Ristsõnakogumik Taip	Õhtuleht Kirjastus AS	RISTSONA	EST	UNISEX
160	174	14	188	28	Reinuvaderi Sõnaotsing	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
161	1095	934	1361	1200	Tervis taimedest. Ravimtaimla 2	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
162	1096	934	1362	1200	Väike Jänku. Mega komplekt	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
163	173	10	198	35	Põltsamaa valla Sõnumid	MTÜ Põltsamaa Sõnumid	AJALEHT	EST	UNISEX
164	106	-58	109	-55	My Little Pony- Egmont	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
165	141	-24	149	-16	Vogue (UK)	Levant International	AJAKFIN	INGLISE	NAISTELE
166	169	3	185	19	Mõistatuslikud faktid Haigused ja kahjurid aias. Kodu ja Aed	Evalota OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
167	1097	930	1363	1196		Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
168	172	4	211	43	Ristiku Sudoku	Õhtuleht Kirjastus AS Press Distribution Center	RISTSONA	EST	UNISEX
169	160	-9	157	-12	Semero s lozkoj	SIA	AJAKFIN	VE NE	UNISEX
170	171	1	214	44	ERI TervisPluss	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	EST	NAISTELE
171	1098	927	393	222	Na divantsike	IVTV OÜ	RISTSONA	VE NE	UNISEX
172	85	-87	917	745	POKEMON kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
173	201	28	244	71	Skavordi i koe-cho	SIA Rigas Vilni Press Distribution Center	RISTSONA	VE NE	UNISEX
174	191	17	210	36	Horoshee tshtivo	SIA	AJAKFIN	VE NE	UNISEX
175	195	20	232	57	Klassikalised Sudokud	Presa UAB	RSVALIS	EST	UNISEX
176	1099	923	1364	1188	Spidey	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
177	149	-28	170	-7	Põialpoiss	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
178	1100	922	1365	1187	FiFa 365 kleepsupakk	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	UNISEX
179	154	-25	173	-6	Müstilised lood	Läänetasandiku OÜ	AJAKIRI	EST	NAISTELE
180	179	-1	213	33	Kodutohter	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX

181	1101	920	551	370	Tetja Sonja	Press Distribution Center SIA	RSVALIS	VENE	UNISEX
182	176	-6	208	26	Autoleht EKSTRA	Geenius Meedia OÜ	AJAKIRI	EST	MEESTELE
183	158	-25	231	48	Nuti Lihtne Sudoku	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
184	225	41	184	0	Otkrito	SIA Rigas Vilni Press Distribution Center SIA	NADALKODU	VENE	UNISEX
185	1102	917	586	401	Svatõ skanvordõ	SIA	AJAKFIN	VENE	UNISEX
186	1103	917	1366	1180	PAW PATROL kogumiskaardid	Procard Baltic OÜ	KOGUMINE	INGLISE	LASTELE
187	216	29	196	9	Hiiu Leht	Hiiu Meedia OÜ	AJALEHT	EST	UNISEX
188	104	-84	921	733	Spiderman	Egmont Estonia AS	AJAKIRI	EST	LASTELE
189	190	1	227	38	Nunnu. Kleebi	Flintas	AJAKFIN	EST	LASTELE
190	1104	914	228	38	Hea Teo Sudoku	Nuti Grupp OÜ	RISTSONA	EST	UNISEX
191	346	155	230	39	Skanvordõ Sbornik	SIA Rigas Vilni	RISTSONA	VENE	UNISEX
192	270	78	312	120	Kodu ja Aia praktiline aiavihik	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
193	177	-16	233	40	Narvskaja gazeta	Prospekt Media OÜ	NADALKODU	VENE	UNISEX
194	211	17	234	40	Eestonskij Ekspress	Delfi Meedia AS	AJAKIRI	VENE	UNISEX
195	202	7	209	14	Scanvordi i Soveti	SIA Rigas Vilni	RISTSONA	VENE	UNISEX
196	1105	909	446	250	ERI TMKE TEHNIKA	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
197	1106	909	1367	1170	Väikese Jänku 100 tegevust	Julius Press OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
198	457	259	215	17	Supersbornik Skanvordov	SIA Rigas Vilni	AJAKIRI	VENE	UNISEX
199	159	-40	193	-6	Eesti Loodus	Loodusajakiri MTÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX
200	186	-14	941	741	Suvekodu	Ühinenud Ajakirjad OÜ	AJAKIRI	EST	UNISEX